

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07066

ERTSEHLUNGEN

Knut Hamsun

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קנוט האמסון.

ערצעה לונגען.

איבערזעצט פון א. פרומקין.

ארויסגעגעבען פון ל. פרידמאן,

לאנדאן, 1911.

ל. פרידמאן'ס דרוקעריי, 1, וועלענס רויד, ווייטשעפעל, איסט.

אינהאלט.

זייטע.	
5	פֿאָמער און זוהן (א שפיעל-געשיכטע)
35	דער רינג
39	אויף דער נאם
49	א זשוליק ערשמע קלאסע
69	די שטימע פֿון לעבען
77	מלכת שבא
105	דער זוהן פֿון דער זונן
115	שקלאַפֿען פֿון ליעבע
127	פֿרויען-זיעג
139	זאקעאום
157	אויף'ן ים ביי נוי-פֿאונדלאנד
169	דער פֿאַרמראג
195	א גאנץ געוועהנליכע פֿליעג פֿון מיטעלער גרויס
205	דער עראָבערער
217	א גייסט
229	טויט-שרעק
239	פאריוער סקיצען

פאטער און זון

(א שפיעל-געשיכטע.)

לעצמען הערבסט האָב איך געמאַכט אַ רייזע קיין דרום, ווייט צום דרום אַראָב, און איין פֿריהרמאַרנען בין איך אָנגעקומען מיט'ן שיף אין דעם דאָרף ד., אַ דערפֿעל, אַ מאָדנע דערפֿעל, פֿערוואַרפֿען און פֿערגעסען, אַ דערפֿעל מיט אַ שוץ הייזער, אַ קירכע, אַ פֿאַסט-הויז און אַ פֿאַהנען-שטאַנג. דער אָרט איז בעקאַנט פֿאַר לעבע-מענשען, גליק-וועקער און שפּיעלער, פֿיינע לייט און וואַגאַבונדען, און עטליכע זומער-מאַנאַמען פֿון יאָהר הערשט אין דעם דאָזיגען פֿערוואַרפֿענעם ווינקעל לעבען און גרויסער מסחר.

אינט איז אין דאָרף געווען אַ מאַרק, און די בעפֿעלקערונג פֿון דער אַרומיגער געגענד איז זיך צונויפֿגעקומען אַהין; זיי האָבען געמראָגען זיידענע און פעלצענע קליידער מיט גאַרטלען און האַלז-בענדער און ציערונג, אַלעס לייט שטאַנד און פֿערמענען. אַרום דער קירכע זיינען געשטאַנען שורות פֿון ביידלאַך, וואו ס'איז געקויפֿט און פֿערקויפֿט גע-וואָרען; איינס פֿון די דאָזיגע ביידלאַך איז געווען בלוי, — ס'איז געווען דאָס ביידעל פֿון פּאַוואָ פֿון סינאָראַ.

אָבער גאַנץ נאָהענט לעבען דער קירכע, אין מיטען צווישען דער פֿאַהנען-שטאַנג און דער פּאַסט, איז געשטאַנען דער האָטעל. דער אוי-בערשטער עטאַזש איז געווען בלוי, — דאָרט האָבען די שפּיעלער פֿער-שפּיעלט זייער געלד.

אין האָטעל האָט מען דערצעהלט, אז היינט אָבער וועט פּאַוואָ זיכער קומען. איך האָב געפֿרעגט, ווער פּאַוואָ איז, און פֿון דער דאָזיגער פֿראַגע האָט מען אַרויסגעוועהן, אז איך בין דאָרט געווען אַ פֿרעמדער, וואָרים אַלע האָבען געקענט פּאַוואָ'ן. ער איז געווען דער מאַן, וואָס האָט דרין מאָל געבראַכען די באַנק, זיין פֿאַטער האָט געהאַט דאָס גרעסטע גוט, מיילען-ווייט אַרום יענער געגענד, און פּאַוואָ גופּא האָט

ביי דעם לעצמען פריהלינג-פעסט פערשווענדעט זיין גאנצען פערמעגען. אלע מיידלאך פון דאָרף האָבען גערעדט פֿון איהם, בשעת זיי פֿלעגען זיך אָבענד-צייט צוגויפֿקומען ביי דער פּאָמפּע, און די פֿרומע לייט האָ- בען געבעטען גאָט פֿאַר איהם, אַזוי אָפֿט ווי ער פֿלעגט זיי אַרויפֿקומען אויפֿ'ן זינען. הקיצור, ער איז געווען דער שפּיעלער און דער פֿערלאָרענער ווהן, אַ געפֿאַלענער שררה, אַן אַמאָליגער קרעזוס, פּאַוואָ פֿון סינאָאראַ. ער איז געווען דער שטאַלץ פֿון דער שטאַדט און אין דערוועלבער צייט אויך איהר שאַנד.

און מיט פּאַוואָס'ס ביידעל איז געווען די מעשה, אַז זיין גוטע מומער האָט עס איהם געקויפֿט און איהם איינגעאַרדענט דאָס געשעפט, כדי איהם, אויב ס'איז נאָך מעגליך, אַרויפֿצופֿיהרען אויפֿ'ן גלייכען וועג. אלעס וואָלט נאָך געקענט געהן גוט, ווען פּאַוואָ וואָלט געוואָלט ווערן אַביסעל ערנסטער, אָבער דאָס איבערגעפֿיהרטע קינד האָט שוין אין דער זעלבער וואָך אָנגעפֿאַרבט זיין ביידעל מיט דער בלויער פֿאַרב פֿון דער שפּיעל-באַנק, וואָרים ער איז ניט געווען צום ענדערן. ער האָט נאָך אַלץ געשפּיעלט. אלעס, וואָס ער פֿלעגט אייננעהמען הינטער'ן פֿערקויפֿ- מיש, האָט ער אַוועקגעלייגט אויפֿ'ן רולעט-מיש, און געוועהנליך פֿלעגט ער אַרויסנעהן פֿון דער באַנק אַרעמער, ווי ער פֿלעגט אַהין אַריינקומען. זיין ביידעל האָט געהאַט אַסך קונים; ער פֿלעגט פֿערקויפֿען מאַסען זא- בען; קיינער, ניט די בויערן און ניט די איינוואוינער פֿון דאָרף פֿלעגען ניט פֿערביינעהן פֿערביי איהם, אָהן דעם זיי זאָלען אַריינגעהן צו איהם; אלע האָבען געוואָלט האַנדלען מיט פּאַוואָ פֿון סינאָאראַ. און זיין מומער האָט איהם געהאַלטען אין איין צושטעלען סחורות אָהן אַ שיעור, זיין ביידעל איז געווען אָנגעפּראָפּט ביז'ן דאָך. איצט, היינט אָבענד האָט ער געדאַרפֿט קומען. דאָס גאַנצע דאָרף האָט געוואוסט, אַז ער וועט קומען.

II

דער דאָרף-וויגער האָט געשלאָגען, כ'האָב געהערט דעם זינגענדען קלאַנג, וואָס האָט זיך אויסגעמישט מיט דעם איבעריגען ליאַרם פֿון'ס סאַרק-פּלאַץ. פּלוצלינג האָט דער האָמעל-דיענער אָנגעקלאַפּט ביי מיר אין צימער. דער יונגער מאַן איז געווען שטאַרק צוהימט. „שמעלס זיך פֿאַר,“ האָט ער געזאָגט, — „דער הערר פֿון סינאָאראַ קומט אויך!“

כ'האָב ניט געבעטען, מען זאל מיר קומען דערצעהלען אַזעלכע זאַכען, און איך האָב געזאָגט דעם משרת, אז דער דערטאָנמער הערר נעהט מיך גאָרנישט אָן. ווער איז ער דאָס? פֿון וואַנען קומט ער? דער דיענער האָט געצויגען מיט די אַקסלען און ערקלעהרט, אז דער הערר פֿון סינאוואַראַ איז ניט קיין אַנדערער, נור דער גרעסטער פֿריץ פֿון דער גאַנצער געגענד, דער רייכסטער מאַן, פֿירסט וואַריוו'ס פֿריינד און פֿאַוואַ'ס לייבליכער פֿאַטער. און דער וועט דאָס קומען. איבעריגענס איז דער צוועק פֿון זיין קומען ניט קיין אַנדער זאך, נור דאָס וואָס ער זייל זיך אומקוקען, וואו עס האַלט מיט זיין זעהן; ער זייל אַליין זעהן די דאָזיגע פֿערפֿלויכטע „רולעט“, וואָס האָט רואַנירט זיין זעהן און פֿער-שאַפֿט דער מוסער זיינער אַזויפֿיעל יסורים.

„אַט די אַלע נאַכריכטען הויבען מיך ניט אָן אינטערעסירען,“ האָב איך געענטפֿערט דעם משרת. „נאָר אַט וואָס, טהעע האָב איך געבעטען. אַריע!“ און דאָן איז דער דיענער אַוועק.

אז דער זיינער האָט געשלאָגען זעקס, איז אין האַטעל געוואָרען אַ גרויס גערודער, דער הערר איז געקומען. ער איז געגאַנגען מיט זיין זעהן ביי דער זייט, פֿאַוואַ אין העלע קליידער, ער אַליין אין טונקעלע. ער האָט אויסגעזעהן ערנסט און ענטשלאָסען. דער קירכען-גלאַק האָט געקלונגען, וואָרים שוין ביים אַרײַנקומען אין דאָרף האָט דער הערר צו-געזאָגט דער קירכע אַ גרויסע סומע, וואָס האָט פֿאַלשטענדיג פֿערויכערט איהר צוקונפֿט. אחוץ דעם האָט ער פֿערשפּראַכען אַ נייע פֿאַהן פֿאַר דער פֿאַהנען-שטאַנג פֿון דער פֿאַסט. מחמת דעם איז דאָס גאַנצע דאָרף געווען אין אַ געהויבענער שטימונג. די דיענער האָבען געקריגען אַ פֿרייען טאָג, אַלע מענשען זיינען געווען אויף די גאַסען, און דער בירגער-מייסטער איז אַרומגעגאַנגען אין אַ שפּאַגעל-נייעם מונדיר.

דער הערר פֿון סינאוואַראַ איז געווען אַ בכבוד'יגער מאַן פֿון עטליכע און זעכציג יאָהר, מיט אַ דיקליכען קערפּער, בלייבליך און אויפֿגעבלאָזען פֿון דעם שמילען לעבען, וואָס ער האָט געפֿיהרט, אָבער מיט געוועקסטע וואַנצעס און יונגע אויגען; אויסערדעם האָט ער געהאַט אַ לוסטיגע, אַרײַפֿגעבויענע נאָז. ס'איז געווען אַן אַלגעמיין בעקאַנטע זאך, אז ער איז פֿירסט וואַריוו'ס פֿריינד, ער האָט געהאַט צוויי הויכע אָרדענס, נאָר ער האָט זיי זעלמען ווען געטראָגען, ווייל אויך אָהן די דאָזיגע מעדאַלען האָט ער געמאַכט אַ רושם, וואו ער פֿלעגט נור קומען. קוים האָט ער נור אויסגערעדט צו אימיצען אַ וואָרט, אַזוי פֿלעגט יענער אַרומטערעהמען דעם הוט און ענטפֿערן.

נאָכדעם ווי ער האָט אויסגעטרונקען אַ גלאָז וויין, האָט ער אָנגעד-
קוקט די אַלע ניגייעריגע מענשען, וועלכע האָבען איהם בעגלייט ביז'ן
האַטעל, און ער האָט זיי אַלעמען געגעבען וואָס עס איז. אַ קליין מייד-
דעלע האָט ער זאָגאר אַרויסגערופֿען פֿון'ם הויפֿען און האָט איהר מיט
זיין אייגענער האַנד געשיינקט אַ גאָלד-שטיק. אָבער דאָס מיידעלע איז,
פֿערשמעהט זיך, ניט געווען אזוי מורא'דיג קליין, אויך איז זי שוין ניט
געווען אונטער זעכצעהן, זיבעצעהן יאָהר אַלט.

פלוזלינג רופֿט ער זיך אָן:

„וואו איז די באַנק? איך וויל אַריינגעהן אַהין.“

פאַוואָ, וועלכער איז גאָר ענטזיקט איבער דעם פֿאַטער'ס איינפֿאַל,

געהט פֿאַר איהם אַרויף אויף די טרעפֿ. אַלע געהען זיי נאָך.

דאָרט אינעווייניג איז ער אויפֿגענומען געוואָרען מיט דער גרעסטער

אויפֿמערקזאַמקייט. דאָס ראָד איז אין פֿולען גאַנג, דאָס שפּיעל געהט

אָן זעהר לעבעדיג; אַ ברונעטער מאַן, וועמען דער דיענער רופֿט פּרינץ,

בעגריסט ליעבענסווירדיג און מאַכט פֿלאַץ פֿאַר זיין פֿריינד, דעם גרויסען

הערר פֿון סינאָראַ.

אין דער זעלבער רגע רופֿט דער „קרופּיע“* אויס:

„דרייצעהן!“

ער-שאַרט צונויף דאָס גאַנצע געלד.

דאָרט אויף'ן טיש זיינען געלעגען הויפֿענס פֿון זילבער, אַסך גרויסע

גילדערנע מטבעות און גאַנצע פעק מיט פּאַפּיער-געלד, אַלעס פֿערשווינד-

דעט אין דעם אייווערנעם שופֿלאַד פֿון דער באַנק אונטער'ן טיש. און

עס ווערט איבער אַ נייעס געלייגט געלד, אזוי שמילשווייגענדיג און רוהיג,

אָקוראַט ווי עס וואַלט גאָרנישט געשעהן. און דאָך איז אָט די דרייצעהן

אין דער ווירקליכקייט געווען אַ גרויס געווינס. אָבער קיינער רעדט קיין

וואָרט ניט, דאָס שפּיעל געהט זיך זיין גאַנג, דאָס ראָד רוישט אַרום,

ווערט לאַנגזאַמער, בלייבט שטעהן: ווידער דרייצעהן!

„דרייצעהן!“ רופֿט דער קרופּיע ווידער אַמאָל אויס און שאַרט צונויף

דאָס געלד.

אָט די ביידע געווינסען האָבען איהם רייכער געמאַכט מיט היבשע

עטליכע הונדערט גאָלד-שטיקלאַך. און ווידער אַמאָל ווערט געלייגט

געלד, דער פּרינץ טהוט אַ וואָרף אַ גאַנצען הויפֿען מיט באַנקנאָמען

אויף'ן טיש, ער צעהלט זיי גאָר ניט. קיינער רעדט ניט, ס'איז זעהר

שמיל אַרום און אַרום; איינער פֿון די דיענער קעהרט אומגערן איבער

(* באַנק-געהילף.)

א לידיג וויין-בלאז אויף'ן מיש, עם הערמ זיך א דינער קלונג און מישמ זיך אריין אין דעם טעמפען רויש פֿון'ם ראָד, וואָס דרעהט זיך.
„ערקלעהר מיר דאָס שפּיעל,“ האָט דער הערר פֿון סינאָאָראַ געוואָגט.
און פּאָוואָ, וועלכער קען דאָס שפּיעל מיט אַלע קליפּערלאַך, גיט איהם צו פֿערשטעהן אַלעס, וואָס דאָ קומט פֿאַר. דער נרויסער מאַן איז אין גאַנצען פֿערנומען מיט דעם פּרינץ און נעהמט פֿון איהם קיין אויג גיט אַראָב. „ער וועט זיך רואינירען!“ זאָגט ער. און אזוי ווי עם וואָלט געווען זיין אייגען געלד, וואָס ווערט איינגעשטעלט אין קאַן, רוקט ער זיך אונרוהיג אַרום אַהין און אַהער אויף זיין שטוהל.
„דער פּרינץ וועט זיך שוין גאָר גיט רואינירען,“ ענטפֿערט פּאָוואָ.
„ער אַרבייט בלויז מיט דעם געווינס פֿון'ם מאָג. דער ווייסט ווי אזוי צו שפּיעלען.“

ס'איז ווירקליך געווען אזוי. דער פּרינץ האָט געוואונען אַסך געלד;
א דיענער איז כסדר געשטאַנען לעבען זיין שטוהל, כדי איהם צו דער-לאנגען וואַסער, אויפֿהויבען זיין טאַשענטיכעל, ווען ער פֿלעגט עם אַרום-טערלאָזען אויף דער ערד, איהם בעדיענען מיט אַלעם מעגליכען, און אַלעס מיט דער האַפֿטונג צו קריגען אַ גוטע בעלוינונג, אזוי גיך ווי דאָס שפּיעל וועט זיין געענדיגט.

א הויכער, בלאַסער מאַן, אַ רומענער מיט דונקלע האָר שמעהט לעבען איהם. ער שפּיעלט אויף לעבען און טויט. אַ דאַנק די צוויי לעצטע דרייצעהנס האָט ער פֿערלאָרען אַן אונגעהייער גרויסע סומע, מחמת ער האָט זיך מיט איינגעשפּאַרמקייט געהאַלטען ביי זיין אייגענער, אונגליקליכער איינצעל-צאַהל. ער שמעהט האַלב הינטער דעם הערר פֿון סינאָאָראַ און שטרעקט אויס די האַנד איבער זיין שולטער, ווען ער לייגט אַוועק דאָס געלד. זיין אָרם צימערט.

„דער יונגער מאַן איז פֿערלאָרען!“ זאָגט דער הערר.
דער זעהן, פּאָוואָ, שאַקעלט צו מיט'ן קאַפּ און זאָגט:
„פֿערלאָרען!“

„בעט איהם, ער זאָל זיך אָבהאַלטען!“ זאָגט דער פֿאַטער ווייטער.
„זאָג עם איהם אין מיין נאָמען. וואַרט, איך וועל עם אַליין טהאַן.“
דערויף האָט דער זעהן געענטפֿערט, אַז עם איז גיט ערלויבט צעות צו געבען, — פּונקט אזוי ווייניג, האָט ער מיט כימרעקייט צוגעגעבען, „פּונקט אזוי ווייניג ווי ס'איז ערלויבט צו זיצען דאָ בלויז אַלס צושוער.“
דער פֿאַטער קוקט איהם אָן פֿערוואונדערט. ער בעגרייפֿט גיט,

אז ביי פאָוואָן אין האַרצען ברענט שוין די לוסט, זיך צו בעטהייליגען
אין דעם שפיעל.
„דאָ שטעהען דאָך אזויפיעל אנדערע, וועלכע שפיעלען אויך ניט,“
זענדעט ער איין.
„דאָס זיינען שפיעלער, וועלכע וואַרטען נור דערויף, עס זאָל קומען
זייער רייה,“ זאָגט פאָוואָ אַ ליגען.
דאָ נעהמט דער הערר פֿון סינאוואַראַ מיט גרויס פֿאַרויכמיגקייט
אַרויס זיין געלד-טאַש.
„נאַ, שפיעל!“ זאָגט ער, — „שפיעל אַביסעל, ווייז עס מיר. אָבער
נאַנץ נידעריג, ניט געפֿעהרליך.“
אָבער גלייך נאָכדעם נעהמט ער אַן דעם ווהן ביים אַרעם און פֿער-
לאַנגט אַן ערקלעהרונג איבער די מאַדנע צאָהל דרייצעהן:
„פֿאַרוואָס געווינט דרייצעהן יעדעס מאָל? איז דאָס אַקאַרשט ניט אַ
שווינדעל פֿון דעם „קרופיע“? זאָג עס איהם!“
ער האָט גראָד בדעה אַריינצולייגען צוריק זיין געלד-טאַש, מיט
אַמאָל קימט איהם אַרויף אַ געדאַנק. ער נעהמט אַרויס עטליכע באַנק-
נאָטען, רוקט זיי צו צו פאָוואָן און זאָגט:
„שמעל אויף דרייצעהן!“
פאָוואָ ווענדעט איין:
„די דרייצעהן איז צוויי מאָל נאַכאַנאַנד אַרויסגעקומען.“
דער פֿאָטער שאַקעלט מיט'ן קאָפּ און ענטפֿערט בעשטימט:
„יאָ! שמעל אויף דרייצעהן!“
פאָוואָ ביים אויס אַ פאַפירעל, טהוט אַ וואָרף אַ גאָלד-שטיק אויף
נומער דרייצעהן און שמייכעלט איבער די דאָזיגע נאַרישקייט.
„פֿערלאָרען!“ זאָגט דער פֿאָטער. „פּרואוּ נאָך אַמאָל. שמעל צוויי
מאָל אזויפיעל!“
פאָוואָ האָט ניט געמאַכט קיין סך מענות. דאָס איז צו קאָמיש.
מען ביים זיך מיט די פלעצער ביים טיש, פאָוואָ לייגט אַרויף איינמאָל
נאָדן אַנדערן די דאָפּעלמע סומע, און אַלע ווילען אַנקוקען דעם מאַדנעס
שפיעלער, דעם הערר פֿון סינאוואַראַ. ער אַליין איז שוין שטאַרק פֿער-
אינטערעסירט, זיינע ריהרעוודיגע אויגען פֿאָלגען נאָך די בעוועגונגען
פֿון'ם ראָד, ער רוקט זיך אַרום אויף'ן שטוהל אַהין און אַהער. ער
דריקט צונויף זיין פֿעטליכע האַנד אין אַ פֿויסט, אויף איין פֿינגער טראָגט
ער צוויי שיערע רינגען.

אז דער „קרופיע“ שרייט אויס די צאָהל דריי און צוואַנציג אָנשמאַמ
דער געווינשטער דרייצעהן, רופֿט ער זיך אָן:
„ווייס איך וואָס, שמעל נאָך אמאָל אויף דרייצעהן! שמעל הונדערט!“
„אַבער—“

„שמעל הונדערט!“

און פֿאוואָ שמעלט. דאָס ראָד דרעהט זיך ווייטער, דער ווייזער
לויפֿט צוואַנציג, דרייסיג מאָל אַריבער איבער יעדע צאָהל, ער זוכט
צווישען אָם די אלע שאַנסען, רויט און שוואַרץ, גראָד און אום, פֿון איינס
ביז זיבעצעהן, פֿון זיבעצעהן ביז פֿיער און דרייסיג, ער נישטערט דורך
דעם גאַנצען סיסטעם, שפירט אויס יעדע צאָהל און בלייבט שמעהן.
„דרייצעהן!“ רופֿט אויס דער „קרופיע“.

„נן, פֿאוואָ, בין איך גערעכט געווען, צי ניט?“ זאָגט דער הערר
פֿון סינאוואַראַ. און ער מאַכט אַ וועזען פֿון זיך און לאָזט אלע אַרומ-
שמעהענדע הערען, וואָס ער זאָגט: „שמעל נאָך אמאָל, שמעל הונדערט
אויף דרייצעהן!“

„דו קענסט עס ניט מיינען ערנסט, פֿאַטער. דרייצעהן וועט שוין
וואַהרשטינליך דעם גאַנצען אָבענד ניט מעהר אַרויסקומען.“
„שמעל הונדערט אויף דרייצעהן!“

„פֿאַרוואָס ווילסט דו איינפֿאַך אַרויסוואַרפֿען דאָס געלד?“
דער הערר פֿון סינאוואַראַ איז געוואָרען אונגעדולדיג, ער האָט אַ
מאָך געטהאָן מיט דער האַנד, אַזוי ווי ער וואָלט וועלען צונעהמען דאָס
געלד ביים זוהן, האָט זיך אָבער בעהערשט און געזאָגט:
„מיין זוהן, ווי איז אַז איך האָב די אַבזיכט צו ברעכען די באַנק
און צושטערען די עקעלאַפֿטע „רולעט“ צוליבע אַ געוויסער אַרוואַך?
שמעל הונדערט אויף דרייצעהן!“

און פֿאוואָ האָט ווידער אמאָל געשמעלט. ער און דער „קרופיע“
האַבען זיך איבערגעביטען מיט אַ שמייכעל, און דער רומענער האָט זיך
צולאָכט אויף'ן קול. דאָס „פֿאַראַאָ-שפיעל“*) ביים צווייטען טיש האָט
אין גאַנצען אויפֿגעהערט, אלע אויגען האַבען זיך געווענדעט צו דער
„רולעט“.

„דרייצעהן!“

„וואָס האָב איך געזאָגט!“ האָט דער הערר פֿון סינאוואַראַ אויסגע-
שריען. „אַט איז דאָס געלד. וויפיעל קען דאָ זיין? צעהל איבער!“
פֿאוואָ איז געבליבען זיצען אַ צומישטער.

(*) אַ מין קאַרטען-שפיעל.

„דאָס ווײַנען פֿערטהאַלבען טווענד,“ האָט ער געזאָגט אַ דערשלאָג-גענער. „אין גאַנצען האָסט דו געוואונען פֿינף טווענד.“ „נום, איצט שפּיעל דו! לאַמיר זעהן, ווי דו וועסט אויסמאַכען. שטעל אָיף רוים!“

פֿאַוואָ האָט געשמעלט אויף רוים און פֿערלאָרען. דער פֿאַטער האָט געשאַקעלט מיטן קאַפּ און געשמייכעלט צו די צושויער.

„אזוי שפּיעלסט דו, הייסט עס! זעהסט דו דען נימ, וואוהין דאָס פֿיהרט? מען האָט מיר דערזעהלט, אַז דו האָסט דריי סאַל געבראַכען די באַנק, דאָס איז געווען גוט געמאַכט. אָבער פֿאַרוואָס האָסט דו דערנאָך אַלעס צוריק פֿערלאָרען? שטעל אויף גראָד.“ „וויפֿיעל?“

„וויפֿיעל דו ווילסט. שטעל זעקס הונדערט.“ „זעקס הונדערט איז צופֿיעל.“

„זעהסט דו, און איך האָב גראָד איצט געקלעהרט, צי דו זאָלסט נימ שטעלען נאָך כעהר. יא, איך וויל עס! שטעל צוועלף הונדערט אויף גראָד.“

גראָד האָט פֿערלאָרען.

דאָ האָט דער הערר פֿון סינאָראַ אויפֿגעהויבען זיין פֿעטען פֿינגער סטראַשענדיג, און מיט אַ העפֿטיגען טאָן געזאָגט:

„געה, פֿאַוואָ! דאָ האָבען מיר צוליעב דיר פֿערלאָרען צוועלף הונדערט. אַצונד געה פֿון דאַנען. איך פֿערלאָנג עס.“

און פֿאַוואָ איז אַוועק. איך בין איהם נאָכגעגאַנגען. ער האָט גע-לאַכט, געלאַכט ווי אַ פֿערריקטער. צי האָב איך ווען עס איז געזעהן אַזאָ מין שפּיעלען? „ער זיצט דאָרט און געווינט טווענדער בלויו אויף גרונד פֿון זיין דומהייט. זאָל איהם נאָם העלפֿען. וואָס פֿאַר אַן איינפֿאַל פֿון דעם גוטען מאַן צו וועלען שפּיעלען „רולעט“!“

פֿאַוואָ האָט גערעדט צו יעדען איינעם, וועמען ער האָט נור אָנגע-טראָפֿען, און מיט אַ הויכען געלעכטער האָט ער ערקלעהרט, וואָס פֿאַר אַן איינפֿאַל דער פֿאַטער האָט געהאט.

שפעטער אין אָבענד האָב איך געהערט, אַז דער הערר פֿון סינאָראַ האָט פֿערלאָרען ניין טווענד, איידער ער האָט פֿערלאָזען די באַנק.

III

ס'איז געווען צעהן אזוינער. איך בין געזעסען אויף'ן באַלקאן פֿון האַטעל צוזאמען מיט דעם רוס איליטש און מיר האָבען גערויכערט איין פּאפּיראַס נאָך'ן אַנדערן. פּלוצלינג שרייט דער האַטעל-דיענער אַרויף צו אונז, אַז דער הערר פֿון סינאוואַראַ האַט נור וואָס געשיקט נאָך זיין זוהן. איך האָב גראָד געהאַט ברעה, איהם אַוועקגעבען אַ גאָב פֿאַר זיין צו-דרינגליכקייט, נאָר דער רוס האַט מיך אָבגעהאַלטען. ער איז געוואָרען גיינעריג.

„קוקט און שוויגט,“ האַט ער געזאָגט. „ס'איז דאָך אינטערעסאַנט צו זעהן, וואָס דאָ וועט פֿאַרקומען. ביינאַכט שיקט ער נאָך פּאַוואָן!“ מיר זיינען געזעסען אַ וויילע און שוויגענדיג גערויכערט אונזערע פּאפּיראַסען. פּאַוואָ קומט. דער פּאַטער געהט איהם אַנטקעגען ביז די טרעפּ פֿון האַטעל.

„הער אַקאַרשט,“ זאָגט ער. „איך האָב פֿערלאָרען ניין טויזענד ביי דער פֿערפּלובטער „רולעט“. כ'בין שוין געווען אין בעט, נאָר איך האָב נישט געקענט איינשלאָפּען. דאָס דאָזיגע געלד פייניגט מיך, ס'איז געווען פּונקט אַזויפֿיעל, וויפֿיעל איך האָב צוגעזאָגט דער קירכע. כ'מוז עס צוריק אָבגעווינען. כ'קען נישט געפֿינען קיין רוה, ביז איך וועל דאָס דאָ-זיגע געלד ווידער האָבען אין די הענד. איך מוז צוריק אַריינגעהן אין באַנק.“

פּאַוואָ בלייבט שמעהן אַ שטומער. זאָנאַר פּאַוואָ, דער פֿערקאַכטער שפּיעלער, איז פֿערגליווערט פֿאַר ערשטווינגג. ער זאָגט קיין וואָרט נישט. „וואָס שמעהסט דו דאָ!“ שרייט אויס דער פּאַטער. „דאָס שפּיעל הערט דאָך פֿאַר האַלבע נאַכט נישט אויף, מיר האָבען נאָך צוויי גאַנצע שטונדען. לאָמיר נישט פֿערלירען קיין צייט.“ און זיי זיינען אַוועק אין באַנק. „קומט!“ האַט דער רוס צו מיר געזאָגט. „לאָמיר אַריינגעהן. דאָרט וועט זיך עפעס מאַכען.“

דאָס שפּיעל איז געווען אויפֿגערעגנטער ווי פֿריהער. ווי אימער, ווען ס'איז שוין געווען נאָהענט צו האַלבע נאַכט, זיינען איינגעשמעלט גע-וואָרען גרעסערע סומען איידער אַנפֿאַנג אָבענד. דער פּרינץ זיצט נאָך אַלץ פּינסטער און רוהיג אויף זיין פּלאַץ, שמעלט איין געלד און געווינט.

לעבען איהם אויף'ן טיש ליגען געוויס גאנצע זעכציג טווענד. ער שפיעלט אין איין און דערזעלבער צייט אויף דריי צאָהלען, בעזאָרגט אלעס מיט דער גרעסטער רוה, לייגט אַרויף פֿולע הויפֿענס מיט געלד, אָהן דעם ער זאָל עס זאָגאר איבערזעהלען. קיין זאָך שטערט איהם ניט, ניט אַמאָל דער בלייכער, צוקאָכטער רומענער, וועלכער הויבט ווי- דער אָן צו פֿערלירען, נאָכדעם ווי ער האָט דריי פֿערטעל שעה געוואונען רעגעלמעסיג און בעשיידען. אויך ער נעהמט צונויף זיין געלד און פֿרואוט אין יעדער פֿרויער רנע עס איבערזעהלען, עס צוזאמענלייגען אין הויפֿענס, טווענדוויי, כדי צו וויסען וואו ער האָלט אין דער וועלט; אָבער ער איז צו אונרוהיג, זיינע הענד ציטערן, ער מוז אויך די גאנצע צייט ניט אַראָבנעהמען קיין אויג פֿון ראָד, און ער גיט סוף כל סוף אויף צו צעהלען. ווי דום ער מאַכט עס! ער שפיעלט אין קוואַראַט, בעדעקט פֿיער נומערן, האָלט זיך כסדר אויף די דאָזיגע צאָהלען ווי אָן איינגע'עקשן'ט קינד, וואָס וויל ניט אויפֿגעבען. ער וואָלט פֿילייכט ליע- בערשט אַוועק פֿון טיש אָהן אַ צובראָכענעם העלער, איידער אויפֿגעבען אָט די שאַנסען.

דער פֿרינץ וואַרפֿט אַ בליק אויף דער טהיר, בשעת פֿאָטער און זעהן קומען ווידער אַריין, ער מאַכט אויך פֿלאַץ לעבען זיך. דאָן שפיעלט ער ווייטער ווי געוועהנליך, קיהל און פֿינסטער, גאַנץ קאַלטבליטיג. ס'איז קענטיג, אַז די שפיעלער האָבען גרויס רעספעקט פֿאַר איהם.

„פֿאַוואָ!“ זאָגט דער הערר פֿון סינאוואַראַ, — „דו שפיעלסט ווי גע- וועהנליך, וואָס דו ווילסט אַליין. דאָ איז געלד. ניט אמת, דו האָסט דאָך מייסטענס גליק מיט רויט, שטעל אַלואָ אויף רויט.“

פֿאַוואָ צופֿרעגט זיך ביי זיין שכן, אַן אַלטען סאָלדאַט מיט איין אָרם, און דער דאָזיגער גיט איהם צו וויסען, אַז רויט איז אַרויסגעקומען זיבען מאָל נאָכאַנאַנד. מחמת דעם שטעלט פֿאַוואָ אויף שוואַרץ.

„גראַד — פֿיער און צוואַנציג — זיבעצעהן צו פֿיער און דרייסיג — רויט!“ מעלדעט דער „קרופיע“ און שאַרט אַריין דאָס געלד.

„דו הויבסט שלעכט אָן, פֿאַוואָ, נאָר דו קענסט שטעלען דאָס געלד נאָך דיין אייגענעם קאַפֿ,“ זאָגט דער הערר פֿון סינאוואַראַ ענטטווישט.

„זויפֿיעל מאָל דאַרף מען דיר עס זאָגען? דו מיינסט אַפֿנים, אַז איך שעפֿ דאָס געלד אין שעפֿלען? איצט וועסט דו שטעלען אויף רויט!“

אָבער רויט האָט פֿערלאָרען. ענדליך נאָך אַכט מאָל איז רויט גע- קומען אויף דער רייה, האָט געטראָפֿען דאָס קרייץ פֿון'ס רומענער און איהם ווידער געשטעלט אויף די פֿיס. שרעקליך צוקאָכט איבער זיין

שליס-מול, געטריבען צו פֿערריקטער דרייסמקייט, האָט ער דאָס מאָל אַ וואָרף געמחאָן אָן אונגעהייער גרויסע סומע אויף זיינע פֿיער נומערן, און דורכדרונגען פֿון עקשנות, איז עס איהם אין דער רגע געווען אַלץ-איינס, צי ער וועט געווינען אָדער פֿערלירען. אַז דאָס ראָד האָט זיך אָבגעשטעלט און דער וויזער איז געבליבען ליגען אויף איינער פֿון זיינע פֿיער צאָהלען, האָט ער אינסטינקטיוו אַ רוף געמחאָן דעם דיענער, וואָס איז געשטאַנען הינטער דעם פּרינץ'ס שמוהל, און ניט אויסרידענדיג קיין איין וואָרט, האָט ער איהם דערלאַנגט אַ באַנקנאָט. דאָן האָט ער פֿון דאָס ניי מיט ציטערענדע הענד אָנגעהויבען שפּיעלען ווייטער.

„פּאַוואָ!“ רופֿט זיך דער פֿאָטער ווידער אָן, „דו האָסט אַלואָ ווידער אמאָל פֿערלאָרען. דו האָסט גאָר קיין גליק ניט. איך לאָז דיך פֿער-שווענדען מיין געלד, און איך טהו עס פֿון דיינשוועגען. היינט ביינאָכט וויל איך דיך בעסערן. פּאַוואָ, פֿערשמעהסט וואָס איך זאָג דיר?“

און דער דורכגעטריבענער פּאַוואָ פֿערשמעהט איהם זעהר גוט. ער ווייסט, אַז זיין גוטער פֿאָטער הויבט שוין אָן בערוישט ווערן פֿון שפּיעל, און אפילו ווען ער פֿערלירט, איז עס איהם דאָך אַ גענוס אָנטהייל צו נעהמען. ער לעבט דורך אַזוי שמאַרק ווי ווער עס איז נור די יסורים פֿון'ס שפּיעל, ביי די גרויסע שאַנסען בלייבט זיין בלוט שמעהן, ער הערט זיין אייגענעם אָטהעם. אַך, דאָס אַלעס פֿערשמעהט פּאַוואָ צו גוט!

פּלוצלינג פֿערטראַכט ער זיך, ער ווערט אויפֿמערקזאַם, פֿערטיעפֿט אין געדאַנקען. דער „קרופּיע“ מאַכט איהם אויפֿמערקזאַם דערויף, אַ: ער — דער הויך-פֿערעהרטער שפּיעלער — שפּיעלט געגען זיך גופּא, און ביי זיך אין האַרצען וואונדערט ער זיך אויף פּאַוואָ'ן. איך אַליין בעמערק אויך, אַז פּאַוואָ נעהמט איינמאָל נאָך'ן אַנדערן צוריק געלד, וואָס ער האָט שוין אַוועקגעלייגט, אַזוי ווי ער וואָלט עס וועלען ראַטעווען, איידער דאָס ראָד בלייבט שמעהן. איז ער פֿערנינפֿטיג געוואָרען? האָט ער מורא פֿאַר אָן אונגליק?

אָבער דער רום פֿיהרט מיך צו צו אַ זאָפֿאַ ביים עק פֿון זאַל און הויבט אָן ריידען איבער פּאַוואָ'ן. צי איך האָב ניט בעמערקט, ווי ער האָט פּלוצלינג געענדערט זיין שפּיעל? אַך, פּאַוואָ איז אין גרונד גענומען קלוג ווי אַ טייוועל, ער פֿערשמעהט זיך אַזוי גוט אויף אַלצדינג. דער רום האָט אָנגעוויזען אויף דעם פֿאָטער און דעם זיהן און געזאָגט:

„פֿון די ביידע איז דער זיהן אַם ווייניגסטען פֿערריקט. פּאַוואָ האָט

שוין בעמערקט, אז דער פֿאָטער איז פֿערקאָכט אין שפּיעלען, ער וויל איהם אָבהאַלטען. ס'איז זעהר קאָמיש, אָבער ער וויל זיך ווירקליך פּראַווען אָבהאַלטען דעם אַלטען. ניט וואָהר, דאָס איז בריליאַנט? פּאַוואָ קען ניט גלייכגילטיג צוקוקען, ווי דער פֿאָטער מאַכט זיך אזוי-גליקליך.

מיר זיצען דאָרט אויפ'ן זאָפּאַ. ביי דער „רוּלעט“ קומט פֿאַר עטוואָס אונגעווענהליכעס, אַלע האָבען אַרומגערינגעלט דעם הערר פֿון סינאוואַראַ און זיין זוהן. דאָס קאַרטען-שפּיעל האָט אופֿגעהערט, אפילו די דריי בויערן אין די גרויסע, גראַע מאַנטלען מיט די מעטאַלענע גאַרטלען און די אַלטע ביידעל-הרעמער, וועלכע זיינען געזעסען אונטען ביי דער טהויר און האָבען געשפּיעלט צווישען זיך אויף וויין, — אפילו זיי שמעהען אויף און מישען זיך אויס מיט דעם עולם ביים רולעט-טיש. מיר געהען אויך צו אַהין.

„איצט ניט אַכטונג!“ זאָגט דער רוּס. ער איז זעהר צוקאָכט. דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט ווידער אָנגעהויבען שמעלען אויף נומער דרייצעהן. אין זיין פֿערקאָכטקייט האָט ער אַליין איבערגענומען דאָס געלד און זיך פּערזענליך אָנגעגעבען מיט דעם גאַנצען שפּיעלען. זיינע פֿעמע הענד קריכען אַרום איבער די באַנקאַטען, ציטערענדיג, זוכענדיג, זיך ראַיענדיג אין דעם שמוציגען פּאַפּיר, וואָס ער בעמיהט זיך צו צעהלען און אויסלייגען אין הויפֿענס. ער רעדט ניט און פּאַוואָ זיצט שוויגענדיג ביי זיין זייט. זיין געזיכט איז זעהר פֿינסטער.

„דרייצעהן!“ רופֿט אויס דער „קרופּיע“.

דער הערר פֿון סינאוואַראַ טהוט אַ ציטער, און זאָגאר פּאַוואָ זעהט אויס ווי אַ צומישטער. וואָס פֿאַר אַ גליק האָט זיך דאָס פֿאַרט אָנגער-טשעפעט אָן דעם דאָזיגען זינלאָזען שפּיעל! דער לעצטער קלאַפּ מאַכט אַ גרויסען לאַך אין דער באַנק. דער „קרופּיע“ צאָהלט אויס די סומע גאַנץ קאַלטבליטיג, מיט רוהיגע בעוועגונגען. אָט דעם מאָן בריינגט מעהר קיין זאך ניט אַריין אין ערשטוינונג, ער האָט שוין געזעהן אַלע לויגען פֿון דעם בלינדען צופּאַל, האָט איבערגעלעבט די פֿערצווייפּעלטע זאַכען. דער פּרינץ בלייבט אַ וויילע שטעהן אַ צומומעלטער, נאָר גלייך נאָכדעם געהט ער צונויף זיין גאַנצעס געלד, טהיילט אָב דאָס געלד פֿון'ס פּאַפּיר און שטאַפט אַלעס אַריין אין זיינע טאַשען. ער פֿערלאָאָנט אַ גלאָז וויין, וואָס ער טרינקט אויס מיט איין זופּ, דאָן שמעהט ער אויף, ער שפּיעלט מעהר ניט. אַרויסגעהענדיג צומהיילט ער באַנקאַטען נאָך רעכטס און לינקס, צו אַלע דיענער, וועלכע קומען איהם אין וועג.

אָבער דער הערר פֿון סינאוואַראַ טהום אַ קלאַפּ זיין זעהן אין אָרם
און קוקט איהם אָן מיט פֿיבער-גליהענדע אויגען.

„זעהסט דו! זעהסט דו שוין! און דו ווילסט מיך לערנען שפיעלען?

איך פֿערשמעק אייך דאָך אַלעמען אין אַרבעל!“

און ער לאַכט זיך פֿונאַנדער אויפֿן קול, זיך ווענדענדיג מיט'ן פנים
צו די ערשטוינטע צושויער. ענטציקט איבער זיין גליק טהום ער אַ
וואָרף נאָך אַ סומע אויף דרייצעהן.

„לאָז עס דאָרט ליגען,“ זאָגט ער, — „לאָז דאָס געלד נור ליגען

דאָרט, זאָג איך. דרייצעהן איז דאָך אַ מאָדנע צאָהל.“

אָבער דער „קרופיע“ שאַרט אַוועק זיין געלד מיט דער גראַבליע.

ער טהום עס ניט מיט'ן גאַנצען ווילען, ער וואַלט געוויס גערן געוואַלט

זעהן, די דרייצעהן זאָל נאָך אַמאָל אַרויסקומען, כדי צוצוגעבען מוטה

דעם רייכען שפיעלער, וועלכער מוז דאָך פֿריהער אָדער שפעטער ווערן

זיין קרבן.

נאָך פֿיער אומזיסטע פֿערווכען מיט נומער דרייצעהן פֿערלירט דער

הערר פֿון סינאוואַראַ די געדולד. ער קאַכט זיך און טענה'ט ווידער איין

מיט'ן זעהן.

„הערסט דו, פּאַוואָ, איך שמעל מעהר גאָרנישט אויף דרייצעהן.

כ'האָב שוין גענוג פֿערלאָרען אויף אַט דער דומער צאָהל.“

ער ווערט וואָס ווייטער אַלץ גערייזטער; אַ דיענער מיט סקריפענדע

שיך ווערט געכעמען, ער זאָל זיך נעהמען דעם וועג; דער רומענער

קריגט אַ ביטערן, בייזען בליק, דערפֿאַר וואָס ער האָט זיך איינמאַל

אַביסעל פֿערזאַמט און ניט אַזוי גיך צוגענומען זיין געווינס, אַזוי אַז דאָס

שפיעל איז דורך דעם פֿעהאַלמען געוואָרען אויף אַ רגע. דער הערר

פֿון סינאוואַראַ הויבט זיך אָן אויך אָן בעקלאָגען אויף די אַלע צושויער, וואָס

שמעהען כסדר אַרום איהם. וואָס זשע, זיי האָבען גאָר קיין אַנדער זאָך

ניט וואָס צו טהאָן? ער טהום אַ וואונק דער יונגער מיידעל, וואָס גע-

פֿינט זיך צווישען עולם, רופֿט זי צו און זאָגט:

„האָב איך דיר ניט פֿריהער געגעבען אַ גאָלדשטיק?“

דאָס מיידעל ווערט הויט און מאַכט אַ טיעפֿע פֿערנייגונג.

„יאָ, מיין הערר!“ ענטפֿערט זי.

„פֿאַרוואָס זשע געהסט דו ניט אַוועק, מיין קינד?“

איהר קליין רויט מילכעל האָט זיך בעוועגט, אָבער זי האָט גע-

שוויגען און אַראַבגעלאָזט די אויגען. דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט זיך

גענויער איינגעקוקט אין איהר און איהר דערלאַנגט נאָך אַ גאָלדשטיק.

„נא, נעהם דאָס! קום נאָך'ן שפיעלען, נאָך האַלבע נאָכט צו מיר!“
דאָס קליינע מיידעל איז רויט געוואָרען איבער'ן גאַנצען געזיכט און
האָט זיך פֿערנייגט מיט פֿולער עהרפֿוכט. דאָן איז זי אַוועק פֿון צווישען
דעם עולם, האָט געשמייכלט צו אַלעמען און איז אַרויס פֿון זאַל.

דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט זיך ווידער גענומען צום שפיעלען.
„זעהט נור די מאַסע פֿליגען ביי די פֿענסטער!“ האָט ער געזאָגט.
„דאָ זיינען פֿאַרהאַן אַזויפֿיעל זאַכען, וואָס שטערען. מרײַכט אַרויס די
פֿליגען פֿון דאַנען!“

זיין געלד האָט געהאַלטען אין איין שווינדען. דער רומענער איז
געווען מול'דיג. דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט געקוקט מיט גרויס אונ-
צופֿרידענהייט אויף יענעם גליק.

„דו זעהסט דען ניט, אַז איך האָב שוין ניט מעהר ווי אַ פֿאַר אַרעמע
באַנקנאָמען?“ האָט ער זיך אָבגערופֿען צו פֿאַוואָן. „אָבער איך וועל
עס ניט אויפֿגעבען, כ'וועל פֿערלירען אַלעס, וואָס איך האָב. נאָ, איצט
שמעל איך טויענד אויף רויט, פֿילייכט איז דאָס מיין קוליער.“
רויט האָט געוואונען.

„פֿילייכט איז רויט ווירקליך מול'דיג. איך שמעל נאָך אַמאָל. ס'איז
אַ פֿראַכע.“

רויט האָט פֿערלאָרען.

דאָ האָט שוין דער הערר פֿון סינאוואַראַ פֿערלאָרען די גאַנצע געדולד.
„נעה!“ האָט ער אַ געשריי געטהאָן צו דעם זעהן, וואָס איז געזעסען
ביי זיין זייט. „דו בריינגסט מיר אונגליק! קענסט דו דען ניט זעהן,
אַז דו רואינירסט מיך? איך מוז שפיעלען ווייטער, איך וויל צוריקקריגען
מיין געלד!“ אין דערזעלבער רגע אָבער איז איהם אַרויף אויף'ן זינען,
וואָס פֿאַר אַ ראַלע ער האָט דאָ געוואַלט שפיעלען, און ער האָט צוגע-
לייגט: „נאָ, זעהסט דו שוין, וואָס איך טהו פֿון דיינעטוועגען. — איך
וויל דיך בעסערן.“

„איך בין שוין אָנגעלערנט!“ האָט פֿאַוואָ געמורמעלט.

„שווייג שמיל! דו ביסט נאָך ניט אָנגעלערענט. דו וועסט נאָך
צוריק אַריינפֿאַלען. איך טהו דאָס אַלעס פֿון דיינעטוועגען. איצט טראַג
זיך פֿון דאַנען!“

און פֿאַוואָ האָט זיך אויפֿגעהויבען און איז אַוועק.

IV

ס'איו שוין געווען באַלד צוועלף אַזייגער. איין שפיעלער נאָך'ן אַנ-
דערן האָט זיך אויפֿגעהויבען פֿון רולעט-מיש, נור דער רומענער און
דער סאָלדאַט מיט איין האַנד האָבען נאָך אויסגעהאַלטען. דער אַלטער,
ווייס-באַרדיגער קריגסמאַן האָט געשפיעלט זעהר פֿאַרויכטיג, האָט יעדעס
מאָל איינגעשטעלט אַ קליינעם באַנקנאָט, געשפיעלט אויף קליין-געלד
און געוואונען. ער האָט כסדר געהאַט גליק, אָבער זיין גליק האָט איהם
ניט געמאַכט אויף אַ האָר דרייסטער.

דער הערר פֿון סינאָראַ האָט געשפיעלט אויף אַ גאַנץ אַנדער
אופן, ביי דעם מינדעסטען גליקס-פֿאַל האָט ער זיך פֿערלאָרען און איז
געוואָרען משוגע-דרייסט. אַרום און אַרום איז איהם נאָך פֿיליכט אי-
בערגעבליבען איין טויזענד, ווען פֿאוואָ האָט איהם פֿערלאָזען. אין צוויי
מאָל האָט ער דערנאָך געוואינען זעקס הונדערט, וועלכע ער האָט גלייך
אַוועקגעלייגט און פֿערלאָרען. ער האָט אויסגעזעהן זעהר קלעגליך און
האָט אַרויסגערופֿען די סימפּאַמיע פֿון די, וואָס זיינען געשטאַנען אַרום
איהם. דער פֿרינץ, וועלכער איז צוריק אַריינגעקומען אין זאַל און גע-
שטאַנען דאָרט אַלס צושויער, האָט אַליין מיט זיינע אייגענע הענד צו-
געטראָגען דעם הערר פֿון סינאָראַ אַ גרויס גלאַז וויין.

„איהר האָט אונגליק!“ האָט דער פֿרינץ געזאָגט. „האַלט זיך אָב
פֿאַר היינט אָבענד.“

דער פֿרינץ האָט אַריבערגעטראָטען די רעגלען פֿון דער שפיעל-
באַנק און גענעבען די דאָזיגע עצה הויך אויף'ן קול. דער הערר פֿון
סינאָראַ האָט ניט געענטפֿערט, ער האָט נור אויפֿגעהויבען די אויגען,
שטאַרק פֿערטיעפֿט אין שפיעל, און האָט שווייגענדיג אויסגעטרונקען
דעם וויין.

און פֿלוצלינג האָט עס אויסגעזעהן, אַזוי ווי דאָס גליק וואָלט זיך
ווידער גענומען ווענדען צו איהם, ער האָט געוואונען דריי מאָל, איינס
נאָך'ס אַנדערע.

„אַט אַזוי מוז מען שפיעלען!“ זאָגט ער מונטער און פֿריינדליך צו
דעם אַלטען סאָלדאַט. אָבער דער דאָזיגער הערט גאַרנישט, אַזוי שטאַרק
פֿערטיעפֿט איז ער אין זיין שפיעל אויף דעם געווענהליכען קליינעם
פֿאַפּירעל. דער רומענער בעמערקט די נערוועזע צוקאַכטיקייט, אין וועל-
כער דער הערר פֿון סינאָראַ געפֿינט זיך, ער קוקט זיך דורך מיט דעם

„קרופיע“ און נעהמט אריין זיין לעצמען געווינס. אויך ער הערט אויף צו שפיעלען.

דער הערר פֿון סינאוואַראַ איז שוין אין גאַנצען אויסגעבוימעלט. ער האָט נאָך בסך הכל אַ פּאָר הונדערט, וועלכע ער שמעלט אויף שוואַרץ און פּערלירט. אַ צומישטער קוקט ער זיך אום אַרום זיך. ער איז זעהר בלייך.

„צום טייוועל מיט דער שוואַרצער פֿאַרב!“ שרייט ער אויס מיט כּעס. דאַן פֿערטראַכט ער זיך אַ וויילע. דער „קרופיע“ לאָזט איהם ניט אַרויס פֿון די אויגען; מעכאַניש בעצאָהלט ער דעם אַלמען סאַלדאַט זיין באַנקנאַט, מעג ער געווינגען אָדער ניט. דער הערר פֿון סינאוואַראַ זיצט נאָך אַלץ און ריהרט זיך ניט פֿון אַרט, ס'זעהט אויס, אז ער איז זיך וועגען עפעס מיטש. פֿאַרוואָס געהט ער ניט אַהיים? ער ציהט אַרונטער זיינע צוויי רינגען פֿון פּינגער, איינעם נאָך'ן אַנדערן, און דערלאַנגט זיי אַריבער איבער'ן ראָד דעם „קרופיע“. דער דאָזיגער טהוט אַ קוק דער-רויף, לייגט זיי רעהיג אריין אין זיין אייווערנעם שוּפֿלאַד לעבען אַנדערע רינגען און דערלאַנגט דעם הערר פֿון סינאוואַראַ דריי טויזענד אין גאַלד. קיינער רעדט קיין וואָרט ניט. אַ מינוט צייט האַלט ער די שווערע ראַלען אין האַנד, דער גאַנצער קערפּער ציטערט איהם. פּלוצלינג טהוט ער זיך אַ שמאַרקען ריהר, ער הויבט זיך האַלב אויף פֿון שמוהל און לייגט אַוועק די ראַלען איינס נאָך'ס אַנדערע אויף שוואַרץ. די גאַלד-שמיקלאַך קלינגען מעמפּ אין די פּאַפּירענע הילען.

דאָס ראָד דרעהט זיך אַרום, עס רוישט אַזוי לייכט און שטיל, האַלט זיך האַלב אויף, באַלד ביי דער, באַלד ביי יענער צאָהל, און ענדליך בלייבט עס שטעהן.
„רויט!“

דער הערר פֿון סינאוואַראַ שפּרינגט אויף. ער כאַפט זיך אָן מיט ביידע הענד פֿאַר'ן קאַפּ, טהוט אַ געשריי און פֿערלאָזט דעם טיש.

V

אויף מאַרגען אין דערפֿריה האָט דער האַמטל-דיענער דער פּלוז-דערוואַק מיר געהאט צו דערצעהלען, אז דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט די נאַכט פֿריהער פֿערלאָרען פֿיער און פּוּפּציג טויזענד ביי דער „רולעט“. פּאַוואָ אָבער איז אַוועק צוריק צו זיך אין ביידעל; ער, דער משרת, האָט איהם געטראָפֿען ביי דער פּאַמפע, ער איז דאָרט אַרומגעגאַנגען מיט אַ

הוילען קאָפּ און האָט הויך אויף'ן קול געפלוידערט מיט זיך אליין אָדער נאָר געפריידיגט. איבעריגענס קען קיין גלח נישט אַזוי גוט פריידיגען ווי פּאַוואָ, ווען דאָס פֿערווילט זיך איהם. — „אַנטלויף פֿון אונגליק, פֿון אונטערנאַנג!“ האָט ער איינמאַל נאָך'ן אַנדערן אויסגערופֿען. „קעהר אים דעם שטן דיין רוקען! גיב איהם דיין פֿינגער און ער וועט נעהמען דיין האַרץ. ביזט דו ווירקליך אַזוי טיעף געוונקען, אַז איך — דיין פֿערלאָרענער זוהן — דאַרף דיך וואָרענען?“

פּאַוואָ האָט ווירקליך זעהר האַרציג גערעדט; דער משרת איז געווען מיט דער מיינונג, אַז דאָס האָט ער זיך איינגע'חור'ט די רעדע, וועלכע ער האָט היינט אין דערפֿריה געוואָלט האַלמען פֿאַר'ן פֿאַטער.

דער דורכגעטריבענער דיענער האָט אין אַלצדינג אַריינגעשטעקט זיין נאָז און געוואוסט, וואָס איבעראַל טהוט זיך.

„איהר ווילט היינט אַבפֿאַהרען?“ האָט ער געוואָגט צו מיר.

איך האָב אין האַטעל וועגען דעם קיין וואָרט נישט געוואָגט און אויך נישט געבעמען מיין רעכנונג.

„פֿון וואָגען ווייסט דו דאָס?“ האָב איך געפֿרעגט.

„איך ווייס עס נישט“, האָט ער געענטפֿערט. „אַבער איהר האָט אָנגעוואָגט אויף דער פּאַסט, מען זאָל אייך איבערשיקען אייערע בריעף, און איהר האָט אויך בעשטעלט אַ וואָגען אויף פֿינף אַזויגער צום שיף.“ דאָס אפילו האָט ער מיט זיין נאָז אַרויסגעשטעקט! איך האָב עפעס געפֿיהלט, אַזוי ווי איך וואָלט אויסגעשפּיאַנירט געוואָרען פֿון אַם דעם קלונגען מענשען און ער האָט מיך אַבגעעקעלט. איך בין געוואָרען מורא'דיג אין כּעס, כִּ'האָב נישט געקענט אַריבערטראָגען זיין אונפֿערשעהמטען בליק; ער האָט געהאַט אַ פּאַר אויגען, וועלכע האָבען מיך דורכגענומען ווי אַן אייזקאַלער צוג-ווינד.

„טראָג זיך פֿון דאַגען, דו הונד וואָס דו ביסט!“ האָב איך געוואָגט. ער איז געשטאַנען גאַנץ שמיל. דער אונפֿערשעהמטער מענש האָט זיך נישט געריהרט פֿון אַרם. ער האָט געהאַלטען ביידע הענד הינטערן רוקען. וועגען וואָס דיינקט ער, און וואָס טהוט ער דאָרט מיט ביידע הענד אויף'ן רוקען? האָט ער וואָס עס איז ברעה צו אונטערנעהמען?

„דאָס, וואָס איהר האָט אַקאַרשט געוואָגט, טהוט מיר זעהר לייד,“ האָט ער זיך ענדליך אַבגערופֿען. ווייטער האָט ער גאָרנישט געוואָגט, נאָר ער האָט מיך דורכגענומען מיט זיינע בליקען, איך נעה צו הינטער זיין רוקען, כּדי אויסצוגעפֿינען, וואָס ער האָט ברעה צו טהאָן. ער האָט גאָרנישט געהאַט אין די הענד, ער האָט זיי געהאַלטען צונופֿלעלייגט

און זיי שטארק געבראָכען. איך שמעל זיך ווידער אַנטקעגען איהם. זיינע שולטערן צימערן און זיינע אויגען זיינען פֿול מיט טרעהרען. איך האָב חרטה, וואָס איך האָב איהם אויסגעווידערלט, און איך בעשלים ביי זיך, גלייך אויפֿן שמעל עס גוט צו מאַכען, אז ער טהוט זיך דאָס פֿלוצלינג אַ לאָז צו מיר, אַ מאָדנער געגענשטאַנד בליצט ביי איהם אין האַנד, אַ לעכערליך אויסזעהענדער טהיר-שליסעל מיט צוויי צייהנדלאַך. ער הויבט איהם אויף אין דער הויך און טרעפֿט מיר אין מיין רעכטען האַנד-געלענק. מיין האַנד לאָזט זיך אַראָב, דער מעמפער זעץ האָט זי פֿאַראַלזיורט. איך בין איינפֿאַך פֿערגליווערט איבער זיין פֿרעכהייט, כֿ'קען נישט אויסרירדען קיין וואָרט און איך שמעה ווי אַ צוגעשמידמער אויפֿן זעלבען אָרט. ער פֿערלייגט ווידער די הענד אויפֿן רוקען. אין אַ וויילע אַרום געה איך איהם פֿערביי, צו דער טהיר צו.

„איהר דיינקט, אז איך וועל איך נאָך אַמאָל שלאָגען,“ זאָגט ער. „אַבער דאָס דאַרפֿט איהר נישט גלויבען. זאָל גאָט אָבטימען!“

איך עפֿען די טהיר מיט דער לינקער האַנד און ענטפֿער קיהל:

„געה און בריינג מיר מיין רעכנונג!“

דער דיענער פֿערנייגט זיך טיעף פֿאַר מיר און געהט. איך הער, ווי ער שלוכצט הויך אויפֿן קול, בעת ער איז אויף דער אַנדערער זייט טהיר. — —

יענעם טאָג בין איך שוין נישט געפֿאַהרען; מיין האַנד האָט מיר צו שטארק וועה געטהאָן, און איך האָב זיך געפֿיהלט גאַנץ קראַנק. אין מיין האַנד-געלענק זיינען געווען צוויי טיעפֿע לעכער. לעכער פֿון בלוט-אויפֿגעלאָפֿענעם, צוקוועטשמען פֿלייש. די אָדערן זיינען געשוואָלען גע-וואָרען ביז דער שולטער אַרויף. דאָס הייסט אַביסעל אַ גראַבקיט פֿון אַ משרת! אָבער ס'האָט אויסגעזעהן, אז ער האָט גלייך חרטה געהאַט אויף זיין אַנפֿאַל, ער האָט מיר געבראַכט ספירט פֿאַר'ן אָרם און האָט מיר פֿערבונדען די וואונד; איצט נאָך דער געשיכטע, האָט קיינער נישט געקענט זיין בעהילפֿליכער ווי ער. ער האָט אויך געזאָגט דערפֿאַר, עס זאָל זיין שטיל אין די זייטיגע צימערן, נאָכדעם ווי איך האָב זיך ביינאַכט געלאָפֿען, און דאָס האָט ער געטהאָן פֿון זיך אַליין, אָהן דעם מען זאָל עס איהם דערמאָנען. עטליכע שכור'ע בויערן, וועלכע האָבען זיך אַרום איינס אויגער ביינאַכט אַבגעשטעלט ביי מינע פֿענסטער און געזונגען, האָט ער מיט צאָרן אוועקגעטריבען. כֿ'האָב געהערט, ווי ער האָט זיי אויסגעווידערלט, ווייל זיי שמערען די רוח פֿון אַ קראַנקען, גרויסען הערר, אַ פֿירסט, וואָס האָט זיך פֿערוואונדעט די האַנד.

אויף סאָרגען האָב איך אָנגעקלונגען צוויי מאָל, נאָר ער איז נישט אַרײַנגעקומען. איך בין געווען גערייצט און זעהר קראַנק, כ'האָב אַ שטאַר-קען ציה געטהאָן ביים גלעקעל און אָנגעקלונגען נאָך אַמאָל. ענדליך האָב איך דערזעהן, ווי ער קומט אָן פֿון גאָס. ער איז געווען אַרויסגעגאַנגען. אַז ער איז אַרײַנגעקומען צו מיר אין צימער, האָב איך זיך נישט געקענט אײַנהאַלטען און איך האָב געזאָגט:

„שוין אַ פֿערטעל שעה, אַז איך האַלט אײַן קלינגען. כ'וועל גערן בעצאָהלען צוויי מאָל אויפֿיעל, אויב איהר דײַנקט, אַז איהר פֿערדיענט עס. בריינגט מיר טהעע.“

כ'האָב געזעהן, ווי וועה מײַנע ווערטער האָבען איהם געטהאָן. ער האָט נאָרנישט געענטפֿערט, נאָר איז גלייך אַרויסגעלאָפֿען בריינגען דעם טהעע. איך בין פֿלוצלינג שטאַרק געריהרט געוואָרען פֿון זײַן געדולד און זײַן אונטערזײַאָרפֿענקייט; ער האָט אפּשר קײַנמאָל אין לעבען קײַן פֿרײַנדליך וואָרט נישט געהערט, אײַצט בין איך אויך געווען אונגערעכט אַנטקעגען איהם. איך האָב עס געוואָלט גלייך גוט מאַכען. דערום האָב איך, בשעת ער איז צוריקגעקומען, געזאָגט:

„פֿערצייה מיר! איך וועל שוין מעהר קײַנמאָל אַזוי וואָס נישט זאָגען. דו ווייסט דאָך, הײַנט בין איך קראַנק.“

ס'האָט אויסגעזעהן, אַז מײַן פֿרײַנדליכקײַט האָט איהם זעהר דער-פֿרעהט, און ער האָט געענטפֿערט:

„איך האָב פֿריהער געמוזט אַוועקגען. כ'פֿערויכער אײך, ס'איז געווען זעהר אַ נײַטיגער גאַנג.“

אָבער אײַפֿגעמוזטערט דורך מײַן פֿרײַנדליכקײַט, האָט זיך בײַ איהם גלייך אַכגעזײַען די אַלטע לױסט זײַנע צו פֿלױדערן. ער האָט געהאַט נאַנצע פעק מיט געשיכטען און איז געווען גרייט מיר צו דער-צעהלען אלערליי מעשיות איבער דעם, וואָס איז פֿאַרגעקומען אין האָטעל. „איך קען עס אײך פֿילייכט דערצעהלען“, האָט ער געזאָגט. „דער הערר פֿון סינױאַראַ האָט אין דער רגע אַוועקגעשיקט אַ מאַן צו זיך אַהײַם בריינגען געלד, אַסך געלד. פֿאַוואָ דײַנקט, ער וועט זיך רואַנירען בײַ דער „רוּלעט“. זײַנע רינגען האָט ער נאָך נישט אַרויסגענומען.“

„ס'איז גוט!“ האָב איך געזאָגט.

„און דאָס קלײַן מײַדעל, וואָס איהר האָט נעכטען געזעהן, איז גע-ווען בײַ איהם איבער-נאַכט. זי איז פֿון די בערג, פֿון אַזאַ גדולה האָט זיך איהר געוויס קײַנמאָל נישט גע'חלום'ט. זאַנאַר איהר פֿאַטער האָט עס נישט געוואָלט גלױבען.“

אָבער-צייט בין איך ווידער געוועסן דרויסען אויף'ן באַלקאָן און האָב זיך צוגעקוקט צו דעם פֿערקעהר אונטען אויף'ן מאַרק-פּלאַץ. די האַנד איז מיר נאָך געווען באַנדאזשירט. דער רוט איז געלעגען אויף אַ באַנק לעבען מיר און האָט געלעזען אַ בוך. פּלוצלינג האָט ער אַ קוק געטהאָן צו מיר און געפֿרעגט, צי איך ווײס, אָ דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט אַריבערגעשיקט אַ שליח צו זיך אַהײם, ברײנגען נאָך געלד. פֿאַר-מיטאַג האָט ער זיך אויך צוגעפֿאַרעט אַ פּאַוואָץ. פּאַוואָץ האָט איהם געהאַלטען אַ גאַנצע דרשה, איהם געזאָגט מוסר, און דער פֿאַטער האָט איהם געמוזט געבען רעכט. אָבער ער וויל זיך פֿונדעסטוועגען גאַרנישט לאָזען אַרײַנרײדען, ער מענה'ט, אָ ער וויל ווײניגסטענס צו-ריקקריגען זײן געלד. וואָס זשע, מען מײנט אַפּנים, אָ ער וועט אַזוי זיך איבערלאָזען בײ דער דאָזיגער רײבער-באַנדע אַ פֿערמעגען פֿון דרײ און זעכציג טױזענד אין בלאַנקען גאַלד? דאַן האָט מען גאַר אַ גרויסען טעות. איבעריגענס וויל ער נישט בלוזי שפּיעלען, כּדי צוריקצוקריגען דאָס, וואָס ער האָט פֿערלאָרען. די נוטע מענשען, וועלכע האָבען איהם אַזוי בעדויערט, בעת ער האָט פֿערשפּיעלט זײנע רײגען, מעגען ווײסען, אָ ער קען דעם ערשטען בעסטען בעמלער אַוועקשײנקען אַזאַ רײג אויף יעדען פֿינגער, און ער וועט דורך דעם אַלץ נישט אַרעם ווערן.

„און דאָס איז אמת,“ האָט דער רוט געזאָגט, — „ער איז שוין אַזאַ פֿערקאַכטער שפּיעלער, אָ עס געהט איהם נישט פֿריהער פֿון אַלץ-דינג אין זײן פֿערלוסט. וואָס עס ציהט איהם איצט אָן, איז דער רײג. די שפּאַנונג, די קוואַל, אָט די ווילדע צוקאַכטקײט פֿון'ם בלוט.“

„און פּאַוואָץ? וואָס האָט פּאַרמ פּאַרמ געזאָגט דערצו?“

„אַנטלױף פֿון אונגליק, פֿון אונטערגאַנג!“ האָט פּאַוואָץ געזאָגט.

„קום צו זיך, מענש! נעהם זיך אַ בײשפּיעל פֿון מיר!“

פּאַוואָץ האָט גערעדט מיט האַרץ, זײן שטימע איז געווען טרויעריג, און פֿון צײט צו צײט האָט ער זאָגאַר אײפֿגעהויבען די הענד צום היר מער. ס'איז געווען אַ זעלטענער אָנבליק צו זעהן, ווי אָט דער דורכגע-טריבענער יונגער זינדער פּרײדיגט אַ טונגענד, וועלכע ער האָט שוין פֿון לאַנג אָן פֿערוואָרפֿען. ער איז געווען פֿרעך גענוג צו האַלטען דעם פֿאַטער די ערנסטעסע מוסר-דרשה. דער פֿאַטער האָט בעהױפּטעמט, אָ ער שפּיעלט נור צוליעב'ן זעהן, ער וויל איהם ראַטעווען פֿון דער אויסגע-לאַסענקײט, און צו דעם צוועק וועט ער קײן געלד נישט שפּאַרען. דאָ איז פּאַוואָץ געוואָרען בײז: ער איז זײן לעבען לאַנג געווען שטאַלץ, ער האָט נישט פֿערלאָרען זײן זעלבסט-רעספּעקט, דער פֿאַטער אָבער האָט

זיינע רינגען פֿערשפיעלט, פֿער'משכון'ט זיין ציערונג פֿאר אלעמען אין די אויגען. ער, פאָוואָ, האָט זיך ניט ערנידעריגט, ער האָט קיינמאָל ניט געליהען קיין געלד אויף זיין ביידעל, דאָס שטעהט דאָרט אונבעריהרט, ער בעזאָרנט אימער זיין געשעפֿט. ענדליך האָט פאָוואָ געסטראַשעט דעם אַלטען מיט דעם פֿירסט וואַריוו.

„שוויג!“ האָט דער פֿאָטער געזאָגט. „כ'האָב גענומען אויף זיך, דיר צו וויזען די פֿאָלגען פֿון דיין פֿערשווענדערישען לעבען, און דאָס וועל איך טהאָן. נעה געוונד, פאָוואָ!“
און פאָוואָ האָט געמוזט געהן. אָבער ער איז אַוועק גלייך פֿון פֿאָ-טער אין דער שפּיעל-העל.

„גלויבט איהר דען ניט, אַז עס איז ווירקליך דעם פֿאָטער'ס אַבויכט, אויף אַזאַ אָפּן אַרױפֿצופֿיהרען פאָוואָ'ן צוריק אויף'ן גלויבען וועג?“ האָב איך דעם רױס געפֿרעגט.
ער האָט געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

„פֿיליכט. אָבער דאָס וועט איהם ניט געלינגען. אויסערדעם איז דער אַלטער פּונקט אַזױ פֿערריקט דערויף ווי דער יונגער.“

איצט האָבען אַלע גערעדט וועגען דעם הערר פֿון סינױאַראַ און זיין שפּיעלען. דאָס איז איהם איינס און דאָסזעלבע, האָט ער געזאָגט, און ער האָט דעם קאָפּ געטראָגען נאָך העכער ווי בױ אַהער און געמאַכט אַ פֿרעהליך געױכט. פֿון צײַט צו צײַט פֿלעגט ער זאָגן שפּאַסען און מאַכען אַ װײַן מיט די מענשען, װאָס האָבען איהם אַרױסגעױנגעלט.

„איהר קוקט אָן מײַנע הענד,“ פֿלעגט ער זאָגען. „אַך יאָ, איך בין זעהר אַרעם געװאָרען, זאָגן מײַנע רינגען האָב איך פֿערשפּיעלט! האַהאַה!“

אין דער שפּיעל-באַנק פֿלעגט ער מעהר ניט געהן, איצט ווען ער האָט קיין געלד ניט געהאַט, אָבער דורך די משרתים פֿלעגט ער אָב-נעהמען אַ בעריכט, ווי דאָס שפּיעל איז צוגעגאַנגען, ווער עס האָט פֿערלאָרען און ווער געװאונען, װײפּיעל ס'איז אײַנגעשטעלט געװאָרען, װער ס'האַט געשפּיעלט דרײַסמער פֿון אַלעמען. דער רױס איז אויף מאָרגען געקױמען און האָט מיר דערצעהלט, אַז דער הערר פֿון סינױאַראַ האָט דרײַ שעה נאָכאַנאַנד געבעמען גאַט, ער זאָל איהם געבען גליק; ער װײל גור צוריקריגען דאָס פֿערלאָרענע געלד, דאַן װעט ער זיך אָב-האַל-טען פֿון שפּיעלען. דאָס האָט ער הױך אויף'ן קול געשוואָרען צו נאָט און זאָגן געװײנט דערבײַ. דער רױס האָט עס געהערט פֿון דעם האַטעל-דיענער, װעלכער האָט געקוקט דורך'ן שליסעל-לאַך.

VI

דריי מעג זיינען אריבער. מײן האַנד האָט שוין מעהר ניט וועה געמחאָן, איך האָב בעשלאָסען פֿאַרנאַכט אָבצופֿאַהרען, כ׳בין אַראָב אין שטאָרט, בעזאָרגען עטליכע זאַכען, צווישען אַנדערעס בין איך אויך געדווען אין דער פּאָליציי, כדי צו לאָזען אונטערשרייבען מיין פּאַס, צוריק צוהווענס בין איך פֿערבייגעגאַנגען פֿערביי פּאַוואָ׳ס ביידעל, סוף כל סוף האָב איך אָנגעהויבען פֿיהלען אַן אינטערעס פֿאַר דעם דאָזיגען מאַן און זיין פֿאָטער. אַלע האָבען גערערט פֿון זיי, דער גאַנצער האָטעל איז געווען פֿול מיט געשיכטען מכח אָט די צוויי מענשען, איך האָב זיך אַלואָ ניט געקענט העלפֿען און געמוזט, פּונקט אזוי ווי די אַנדערע, דיינקען וועגען זיי און יעדען טאַג זיך נאַכפֿרענען אויף דעם הערר פֿון סינאוואַראַ. כ׳בין אַרײַן צו פּאַוואָ׳ן אין ביידעל. מיט אַ נאַכט פֿריהער האָב איך געהערט, אז ער האָט געוואונען אַ גרויסע סומע אין „פֿאַראַאָ“. ער האָט צוגענומען ביי אַ פֿרעמדען רײזענדען זיין גאַנץ ביסעל מוזן, און דערנאָך האָט ער איהם אײנפֿאַך צוריקגעגעבען אַ פֿאַר הונדערט אַלס געשאַנק, דאַן האָט ער זיך גענומען צו דער „רוּלעט“, אימער בעגלייט פֿון גליק, און ער האָט אַרויסגעצויגען ביי דער באַנק אַ גאַנצען פֿערמעגען. „שטעלט זיך פֿאַר“, האָט זיך פּאַוואָ אָבגערופֿען צו מיר, ווי איך בין גור אַרײַן צו איהם אין ביידעל, — „שטעלט זיך פֿאַר, דער הערר פֿון סינאוואַראַ, מיין פֿאָטער, איז גור וואָס געווען דאָ זיך אויסלייהען געלד ביי מיר! ער וויל אַרויסנעהמען זיינע רײנגען. נאַטירליך פֿאַלט עס מיר אַפֿילו אין הלום ניט אײן, צו בעגעהן אזאַ נאַרישקייט. מיין פֿאָטער איז זעהר אַ גוטער און ס׳האַט מיר לײד געמחאָן, וואָס איך האָב געמוזט איהם אָבזאָגען די דאָזיגע געפֿעליגקייט. אָבער איך האָב עס געמחאָן פֿון זיין אײגענער טובה וועגען. אַ זעהן מוז זאָרגען פֿאַר דער עהרע פֿון דער פֿאַמיליע. מיין פֿאָטער מוז אײנזעהן, וואוהין עס פֿיהרט, ווען מען לאָזט זיך אַרײַן אין נאַרישקייטען. איך געפֿין, אז איך האָב גאַנץ ריכטיג געגאַנדעלט. וואָס דײנקט איהר דעריבער?“

זיין אויסערליכעס האָט מיך אין דער רגע אָבגעשמויסען. ער איז געוואָרען זעלבסטבעוואוסט און זיכער דורך דאָס אונגעהייערע גליק פֿון פֿאַריגען אָבענד, וואָס האָט ווידער אָנגעפֿילט זיינע טאַשען מיט געלד. כשעת ער האָט גערערט, האָט ער אַרונטערגעלאָזט דעם שטערן, האָט איהם פֿערבאָרגען, איהם אונטערגעטונקט, אזוי ווי ער וואָלט געווען

געבראנדמארקט, און זיינע אויגען האָבען אזוי מאָדנע געלייגט, ווי ער האָט זיי נור אויפֿגעמאַכט. אָבער ער האָט געהאַט דעם שעהנסמען האַלד, וואָס מען האָט זיך נור געקענט פֿאַרשמעלען, און אַ פֿיין, רויט מויל. „וואָס דיינקט איהר דעריבער?“ האָט ער ווידערהאַלט.

„איך האָב קיין אורטהייל נישט דעריבער,“ האָב איך געענטפֿערט. „דאָס הייסט,“ האָט ער געמורמעלט מיט כעס, „איהר פֿערשמעהט נישט וואָס אַ פֿערנינפֿטיגער מאַן רעדט צו איך.“

ער האָט שטאַרק געצויגען מיט די אַקסלען און איז אַרומגעלאָפֿען לעבען זיין פֿערקויפֿ-מיש אַרויף און אַראָב. דאַן האָט ער זיך אָבגעשמעלט און געפֿרעגט:

„מיט וואָס קען איך אייך אַלואָ דיענען, אַז איהר האָט זיך בעמיהט אַריינצוקומען צו מיר?“

כִּ׳האָב אָנגערופֿען אַלערליי זאַכען, וואָס זיינען מיר גראָד אַרויף אויף׳ן זינען, נאָר וועלכע איך האָב אין גרונד גענומען נאָר נישט געדאַרפֿט. אַז איך האָב געקראָגען וואָס איך האָב פֿערלאָנגט, בין איך אַוועק צוריק אַהיים.

קוים בין איך נור צוריקגעקומען אין האָטעל, איז דער דיענער צו-געלאָפֿען צו מיר און האָט מיר דערצעהלט, אַז דעם הערר פֿון סינאוואַראַ׳ס שליח איז שוין דאָ צוריק מיט געלד. איצט ויצט ער דאָרט, גרייט אַנצו-הויבען שפיעלען פֿון דאָס ניי, אזוי גיך ווי די באַנק וועט זיך עפֿענען. פֿאַוואָ ווייסט גאָרנישט דערפֿון. פֿאַוואָ טאָר גאָרנישט וויסען, ער, דער משרת, האָט אויסדריקליך געקריגען בעצאָהלט דערפֿאַר, ער זאָל נישט אַריבערלויפֿען און עס דערצעהלען פֿאַוואָ׳ן. ס׳איז געוואָרען פֿינף אַזויגער.

אזוי גיך ווי דער שפיעל-זאָל האָט זיך נור געעפֿענט, איז דער הערר פֿון סינאוואַראַ אַוועק אַהין. ער איז געווען שטאַרק אויפֿגערעגט, ער האָט מאָדנע געמאַכט מיט די הענד, אזוי ווי ער וואָלט עפעס פֿער-זיכערט, אזוי ווי ער וואָלט עפעס גענומען אויף זיך.

דער פֿרינץ און דער אַלטער סאַלדאַט זיינען אויך געווען אָנוועזענדיג, נאָר דער רומענער נישט; אַ פֿאַר פֿרעמדע האָבען אויך אָנגעהויבען שפיעלען. צוערשט האָט דער הערר פֿון סינאוואַראַ אויסגעלייזט זיינע רינגען. „איך וועל היינט אָבענד שפיעלען מיט אַזעלכע הויכע סומען ווי נור מעגליך,“ האָט ער געוואָגט צום „קרופיע“, אָהן איהם דערבוי אַנצו-קוקען. זיין מיענע איז פֿון איצט אָן געווען קיהל און בערעכענט.

„זאל אייך אייער גוטער שמערן בעגליקען,“ האָט געענטפֿערט דער „קרופיע“ און זיך דערביי פֿערניגט.
דאָס שפיעל האָט זיך אָנגעפֿאַנגען.

דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט אויסגעזעהן ענטשלאָסען. ער האָט דריי מאָל איינס נאָך'ס אַנדערע געשמעלט אויף רויט און געוואונען. דאָן האָט ער אַריינגעלייגט זיין אייגען געלד אין טאַש און פֿון איצט אָן גע- שפיעלט נור מיט דעם געווינס. אַ פֿאַר מאָל מאַכט ער אַ פֿערזוך מיט דרייצעהן, פֿערלירט אָבער, דאָס רעגט איהם אויף, ער שמעלט נאָך אַ פֿאַר מאָל אויף רויט און געווינט. איצט האָט ער אַ היבשע סומע פֿאַר זיך אויף'ן טיש, ער שפיעלט אָהן בערעכנונג, אָהן איבערלייגונג, ער שמעלט געוואַלטיגע סומען, און כדי ניט צו פֿערלירען קיין צייט, גרייט ער זיך שוין צו אויף דעם קומענדען קאָן, נאָך איידער דאָס ראָד בלייבט שטעהן. צעהלען צעהלט ער אויך ניט, ער שפיעלט אין עקסמאָ. זיינע אויגען פֿאַלען אויף אַ שוואַרצען קוואַדראַט אויף'ן טיש, און ער לייגט אַוועק אַ גרויסע סומע אויף אַט דעם קוואַדראַט.

שוואַרץ געווינט. ער געווינט איצט נאָר אָהן אָב האַלט. דאָס דאָזיגע שוואַרצע קוואַדראַט ווערט אַ גאָלד-גרויב, פֿון וועלכער ער שעפט גאַנצע אוצרות, און ער נוצט זי אויס. פֿלוצלינג בעטראַכט ער זיך, ער שמעלט זיך אָב אַ רגע, ער כאַפט אָב דעם אַטהעם. דאָס ראָד דרעהט זיך אַרום, אָבער דער הערר פֿון סינאוואַראַ פֿערגעסט אַוועקצולייגען זיין געלד, ער כאַפט נאָך אַליץ אָב דעם אַטהעם. זיין קליין מיידעל קומט אַרײַן. שמייכ- לענדיג, מיט רויזע באַקען, געהט זי צו נאָהענט צו איהם. ער בעמערקט זי און גיט איהר אַ וואונק.

„זעהסט דו, דו ביסט אַריינגעקומען און איך האָב פֿערגעסען צו שמעלען דאָס געלד!“ זאָגט ער. אין אַ וויילע אַרום גיט ער איהר ווידער אַ וואונק. דאָס ראָד האָט זיך אָבגעשמעלט, דער וויזער שמעהט אויף רויט, און ס'איז געווען דעם הערר פֿון סינאוואַראַ'ס גליק, וואָס ער האָט דאָס מאָל ניט אַוועקגעלייגט קיין געלד אויף'ן שוואַרצען פֿיער-עק. ער לייגט אַרײַן איינעס פֿון זיינע טייערע רינגען דער קליינער מיידעל אין דער האַנד און שושקעט איהר עפעס אַרײַן אין אויער. און דאָס קליינע מיידעל ווערט דונקל-רויט, פֿערוואַרפֿט די אַרעמס אַרום איהר אייגענעם האַלז און לויפֿט אַרום פֿון זאָל.

אָבער דער הערר פֿון סינאוואַראַ שפיעלט ווייטער, משוגע-דרייסט, אָהן בערעכנונג, פֿאַלשטענדיג מעכאַניש. ער געהט עטליכע הויפֿענס פֿול מיט געלד, אַסך שווערע ראָלען און לייגט זיי אַוועק אויף רויט.

גלייך נאָכדעם פאָקט איהם אַ שרעקליכע אונזיכערקייט, ער ניט אַ מאַך
מיט דער האַנד, אזוי ווי ער וואָלט וועלען די סומע צוריקנעהמען, אָבער
ער קאָנטראָלירט זיך און לאָזט זי ליגען.
דאָס ראָד שמעלט זיך אָב.
„רויט!“

„רויט!“ ווידערהאַלט דער הערר פֿון סינואַראַ, און ער ווענדעט זיך
ווידער מיט אַ שמייכל פֿון טרויאומף צו די אַרומשמעהענדע און זאָגט
הויך אויף'ן קול: „ווידער רויט! יאָ, דאָס האַרץ האָט מיר געזאָגט!“
פֿון דער רגע אָן פֿערלירט ער אין גאַנצען דעם פֿערשטאַנד. עס
ווערט צעהן אזויגער, עמליכע פֿרעמדע קומען אַרײַן, די אייגענמליכע
שפיעלער, וועמעס שמוגנדע עס הויבט זיך ערשט איצט אָן. צווישען זיי
געפֿינט זיך אויך דער רומענער. איך האָב אין גאַנצען פֿערגעסען מיין
רײַזע און זיך ניט געריהרט פֿון אַרמ, כ'האָב נאָכגעפֿאַלגט דעם הערר
פֿון סינואַראַ'ס שפיעלען מיט דער גרעסער שפאַנונג. ער אַליין האָט
ניט אָנגעהויבען זעהן די אַלע נייע מענשען, וועלכע האָבען איהם אַרומ-
גערינגעלט, ער האָט כמעט ניט געשפירט, אַז עס ווײַנען דאָ נאָך אַנדערע
שפיעלער מיט איהם ביים מיש. זיין גליק האַלוצינירט איהם, און ער
אַרבייט מיט גרויסע סומען אויף עמליכע נומערן אין איין און דערוועלבער
צייט. אַ שגעוון, אַ פלעצליכער איינפֿאַל, מרייבט איהם צו נעהמען אַ
האַנד פֿול מיט געלד און שמעלען די העכסטע סומע אויף פֿינף און
צוואַנציג. דריי פֿון די שפיעלער מהוען איהם נאָך, אַלע אַרום איהם
שעפֿטשען און וואַרטען.

„דרייצעהן!“

פֿערלאָרען. דער רומענער קריצט מיט די צײַהן פֿאַר פֿערצווייפֿלונג.
דער הערר פֿון סינואַראַ האָט אַ נייעם איינפֿאַל. ער הויבט זיך האַלב
אויף פֿון זיין שמוהל און שמעלט די העכסטע סומע אויף נול. קיינער
טהוט איהם שוין מעהר ניט נאָך, דאָס דאָזיגע פֿערצווייפֿעלטע שפיעל
וואַרפט אַ שרעק אויף אַלעמען.

„נול!“

אין דעם מומעל, וואָס איז ענטשמאַנען, האָב איך געהערט, ווי דער
רומענער האָט מורא'דיג געפֿלובט. גלייך נאָכדעם איז פֿאוואָ אַרײַנגע-
קומען אין זאַל, נאָך איהם דער משרת פֿון האַמעל, וועלכער האָט איהם
דאָך געלאָזט וויסען. פֿאוואָ איז גלייך צוגענאַנגען צו דעם פֿאַטער'ס
שמוהל; ניט אויסריידענדיג קיין וואַרט, האָט ער איהם אָנגענומען פֿאַר'ן
אַקסעל און איהם פֿונאַנדערגעטרייסעלט.

ער האָט אויפֿגעהויבען די אויגען, דערקענט דעם זעהן און זיך גלייך אונטערנעגעבען. ער האָט פֿערשטאַנען, אַז עס וועט איהם איצט קיין ווידערשטאַנד ניט העלפֿען, ער איז אויך געווען צו שטאַרק אָנגעגריפֿען. „ווי צאָרנדיג דו ביסט, פֿאוואָ!“ האָט ער נור געזאָגט. מעכאַניש נעהמט ער אַרײַן זיין לעצטען געווינס, קלייבט צוזאַמען זיין געלד און הויבט אָן אָנפֿילען די קעשענעס. ער שטאַפט צונויף גאָלד און פֿאַפֿיר אין אַ ווילדער אונאַרדנונג, דאַן נעהמט ער דעם לעצטען הויפֿען כאַנק-נאַמען אין האַנד, שטעהט אויף און געהט אַוועק מיט פֿאוואָן. דער „קרופֿיע“ קוקט זיי נאָך מיט צאָרנדיגע בליקען; דאָס שפּיעל שטעלט זיך אָב. — —

שפּעטער האָט מען אין האָמעל דערצעהלט, אַז דער הערר פֿון סינאוואַראַ האָט ניט נור צוריק אָבגעקריגען אַלעס, וואָס ער האָט דעם פֿריהערדיגען אָבענד פֿערלאָרען ביי דער „רוּלעט“, נאָר אַז ער האָט נאָך אַחוץ דעם געוואונען אַ קליינע סומע. זיבען הונדערט, האָט מען געזאָגט, איז געווען דער ריינער פּראָפֿיט. איך האָב זיך שטילערהייט ביי זיך אין האַרצען געפֿרעהט דערויף, כ'האָב איהם פֿערגונען דעם זיעג. קיינער האָט ניט געשפּיעלט מיט אַן עהרליכערער אַכזיבט ווי ער, און אַצונד וועט ער געוויס אויף אייביג ווייבען פֿון דער „רוּלעט“.

VII

אויף מאָרגען פֿאַרנאַכט בין איך געווען פֿאַרטיג צו דער ריזע. מיינע זאַכען זיינען שוין געווען אַרונטערגעשיקט צום שיף, מיין רעכנונג איז געווען בעצאָהלט און אַלעס בעזאָרנט. כ'שמעק אַרײַן דעם משרת פֿון האָמעל אַ געלד-שיין אין האַנד און זאָג איהם זייענעוונד. ער צוקט שטאַרק מיט די ווייסע אויגען און הויבט אָן צו וויינען. דער אָרעמער יונג קושט מיר די האַנד.

„וואָלט איהר עס געגלויבט,“ זאָגט ער גלייך נאָכדעם און ווישט זיך אויס די אויגען, — „דער הערר פֿון סינאוואַראַ פֿאַהרט מיט אייך אויף איין שיף. ער האָט צוגעזאָגט פֿאוואָן צו פֿאַהרען צוריק אַהיים.“ און דער אַלוויסענדער מענש פֿערפֿאַלגט מיך ביז צו דער לעצטער רגע מיט זיינע געשיכטען. פֿאוואָ האָט ווידער אמאָל געהאלטען זיין פֿאַמער אַ רעדע. אַז עס האָט ניט געהאַלפֿען, וואָס ער האָט איהם געסטראַשעט מיט פֿירסט וואַרוו, האָט ער איהם געוויזען אַ קליינעם, פֿאַלשטענדיג פֿערדאַרבענעם פּיסטויל, מיט וועלכען ער מוז זיך ליידער דערשיסען, כדי

צו ראשעווען זיין עהרע. דאָ האָט דער פֿאָטער נאָכגעגעבן. ער האָט ווירקליך ניט געוואָלט פֿערלירען פֿירסט וואַריוו'ס פֿריינדשאַפֿט. אַחוץ דעם האָט ער דאָך געשוואָרען פֿאַר גאָט, אַז ער וועט מעהר ניט שפּיע- לען, אַזוי גיך ווי ער וועט נור צוריקגעווינען זיין געלד. הקיצור: דער הערר פֿון סינאוואַראַ פֿאַהרט אַהיים.

„אַריע!“ האָט דער דיענער געזאָגט. „איהר וועט איהם מרעפֿען אונטען ביים שיף.“

דער זייגער האָט געשלאָגען פֿינף.

אין דעם זעלבען אויגענבליק, וואָס דער שפּיעל-זאַל האָט זיך גע- עפֿענט, בין איך אַראָב צום לאַנדונגס-פּלאַץ. דאָס שיף האָט אויפֿגענומען אַ מראַנספּאַרט פֿון קאַרענע ראַנאָזשעס. אין עטליכע מינוט אַרום זיינען ווירקליך געקומען דער הערר פֿון סינאוואַראַ און זיין דיענער, זיי זיינען ביידע געגאַנגען אָנגעטהאַן אין ריזע-קליידער. עס זיינען געווען אַסך מענשען ביים ברעג, נאָר פּאַוואָץ האָב איך ניט געזעהן. איך האָב זיך נאָכגעפֿרעגט ביי אַן אַלמען מאַן אויף איהם, כ'האַב געזאָגט:

„פֿאַרוואָס בעגלייט ער ניט זיין פֿאָטער צום שיף?“

„פּאַוואָץ איז שטאַלץ!“ האָט געענטפֿערט אַ יונג מיידעל, וואָס איז גראָד צוגעקומען. „אַ פֿאָטער, וואָס פֿערשפּיעלט זיינע רינגען, דעם קען ער ניט. אַזאַ מענש איז פּאַוואָץ.“

דאָרט איז אויך געשטאַנען דאָס קליין מיידעל פֿון'ס הערר פֿון סינ- וואַראַ. זי איז געשטאַנען אָן אַ זייט און האָט זיך צוגעקוקט פֿון ווייטען, מיט אַן אַראָבגעלאָזטען קאַפּ. דער, נאָך וועמען זי האָט אויסגעקוקט, האָט איהר קיין בליק ניט געשיינקט.

איך בין אַ פֿאַר מאָל אַרומגעגאַנגען איבער'ן ברעג אַרויף און אַראָב, כ'האַב בעצאָהלט מיין וואָגען און אַכטונג געגעבען, אַז אַלע מיינע זאַכען זאָלען אַרויפֿגענומען ווערן אויף'ן שיף. דער אַלטער דיענער פֿון'ס הערר פֿון סינאוואַראַ איז שוין געווען אויבען, נאָר איהם אַליין האָב איך ניט געזעהן. כ'האַב זיך אומגעקוקט נאָך זיין קליין מיידעל, אויך זי איז פֿערשוואַנדען.

די לעצטע ראַנאָזשע איז אַרומטערגעלאָזט געוואָרען אין דעם לאַסט- רוים, און דער לעצטער פּאַסאַזשיר איז אַרויף אויף'ן שיף. פּלוצלינג הויבט מען פֿון אַלע זייטען אָן פֿרעגען אויף דעם הערר פֿון סינאוואַראַ, וועלכער האָט געוואָלט מיטפֿאַהרען. וואו איז ער געבליבען? זיין אַלטער משרת שפּרינגט אויף. וואו איז אַהינגעקומען זיין בעל הבית? דאָס שיף

האַמטק: ערזעהלונגען.

איז געבליבען שמעהן, מען האָט דאָך נישט געקענט אָבפֿאַהרען אָהן דעם גרויסען הערר! מיר זוכען אַלע דורך דאָס שיף, דעם ברעג, אַלע עקען און ווינקלען, מיר פֿרעגען זיך נאָך ביי אַלע מענשען אויף איהם, און קיינער קען אונז קיין ענטפֿער נישט געבען. איז ער אַריינגעפֿאַלען אין וואַסער? האָט ער זיך אַריינגעוואַרפֿען און איז שטילערהייט דערטרונקען געוואָרען? פֿלוצלינג קומט מיר אַרויף אַ געדאַנק, אַ גאַנץ מאָדנער געדאַנק, כִּבעט דעם קאַפיטאַן ער זאָל אויסוואַרטען נאָך פֿינף מינוטען, דאַן וועל איך איהם פֿילייכט קענען זאָגען, וואָס מיט דעם מאַן איז געשעהן.

איך שפּרינג אַראָב אויף דער יבשה, כִּלויף אַריבער אין האַמעל, פֿליה אַרויף די טרעפּ, אויף דעם בלויען עטאַזש. מיט אַן איינגעהאַל-מענעם אַטהעם עפֿען איך אויף די טהיר און קוק אַריין. צוערשט זעה איך דאָס קליין מיידעל פֿון'ם הערר פֿון סינאוואַראַ. זי האָט צוריק איהר רויטליכע מיענע און זעהט אויס גליקליך. און לעבען איהר אויף'ן שמוהל ויצט דער הערר פֿון סינאוואַראַ ווידער ביי דער „רוגעס“.

דער רינג.

אין א געוועלשאפט האָב איך אמאָל געזעהן א יונג פֿערליעכט
מידעל.

איהרע אויגען זיינען געווען מיעף בלוי; געשמראהלט האָבען זיי.
און זי האָט ניט געקענט פֿערבאָרגען איהרע געפֿיהלען.
וועמען האָט זי דאָס ליעב געהאט?

דעם יונגען הערר דאָרט ביים פֿענסטער, דעם בעל הבית' וזהן, א
מאָן אין אונטֿפֿאַרם און מיט אַ געזונדער לייבען-שטימע. אַך, ווי זי
געהמט דאָס די אויגען ניט אַראָב פֿון דעם יונגען מאָן, און ווי אונרוהיג
זי ויצט דאָס אויף איהר שמוהל!

אז מיר זיינען שפּעט ביינאַכט צוזאַמען אַהיים געגאַנגען, מחמת מיר
זיינען אזוי גוט בעקאַנט געווען, רופּ איך זיך אָן:

„וואָס פֿאַר אַ שעהן און הערליך וועטער דאָס איז! האָסט דו זיך
היינט ביינאַכט גוט אַמוזירט?“

און כּדי איהר וואונש צו ערפֿילען, נאָך איידער זי פֿערלאַנגט עס,
האָב איך אַראָבגענומען מיין רינג פֿון פֿינגער, מיין פֿערלאַבונגס-רינג,
און געזאָגט:

„זעה, דיין רינג איז אויף מיר צו ענג געוואָרען; ער דריקט מיר.
אַשמייער, ווען דו וואָלסט איהם געלאָזט אַביסעל כּרייטער מאַכען?“ . . .
זי האָט אויסגעשמרעקט די האַנד און שטילערהייט געזאָגט:
„גיב איהם נור אַקאָרשט מיר, וועט ער שוין גרעסער ווערן.“
און איך האָב איהר דערלאַנגט דעם רינג.

* * *

אין אַ מאָנאַט אַרום האָב איך זי ווידער געטראָפֿען.
כֿ'האָב געוואָלט זיך נאָכפֿרעגען אויפֿ'ן רינג, נאָר איך האָב עס
צורוה געלאָזט.
וואָס איז די איילעניש? האָב איך זיך געטראַכט. ס'האָט נאָך צייט.

אָבער זי הויכט אויף די אויגען, קוקט אַרויס ווייט אין גאס און זאָגט:

„יא, כ'האָב גאָר פֿערגעסען . . . דער רינג. כ'האָב געהאַט אַן אויג-גליק מיט איהם. כ'האָב איהם ערגעץ פֿערוואַרפֿען, אָדער בעסער גע-זאָגט, פֿערלאָרען.“

און זי ווארט אויף מיין ענטפֿער.

„ביסט דו נישט ביזו אויף מיר דערפֿאַר?“ פֿרעגט זי אונרוהיג.

„ניין,“ ענטפֿער איך.

אך, ווי אַ שמיין איז איהר אַראָב פֿון האַרצען! . . . און מיט אַ לויכטען געמיטה איז זי אַוועק אַהיים, צופֿרידען דערפֿון וואָס איך בין נישט ביזו אויף איהר דערפֿאַר.

* * *

דאָן איז אַריבער אַ גאַנץ יאָהר.

ווידער אַמאָל בין איך געקומען אין דער געגענד. און איינמאָל אָבענד-צייט בין איך געגאַנגען אויף אַ בעקאַנטען, זעהר בעקאַנטען וועג. מיט אַמאָל קומט זי מיר אַנטקעגען. און דרייפֿאַך בלוי זיינען געווען איהרע אויגען, און דרייפֿאַך שטראַהלענדר זיינען זיי געווען. גאָר דאָס מויל איהרס איז געוואָרען אַזוי גרויס און אַזוי בלאַס.

„אַט האַסט דו דיין רינג,“ זאָגט זי מיט פֿרייד, „דיין פֿערלאָבונגס-רינג. איך האָב איהם ווידער געפֿונען, געלעבטער מיינער, און האָב איהם געלאָזט גרעסער, כרייטער מאַכען. נו, איצט וועט ער דיר שוין מעהר נישט דריקען.“

איך האָב אָנגעקוקט די פֿערלאָזענע פֿרוי און איהר גרויסען בלאַסען מויל. און איך האָב אויך בעטראַכט דעם רינג.

„אך,“ האָב איך זיך אָבגערופֿען און זיך דערביי טיעף פֿערנייגט, „מיט דעם רינג האָבען מיר קיין מול נישט! איצט איז ער שוין צו כרייט! . . .“

אויף דער נאם.

איך געה ארום ביי מיר אין שטוב ארויף און אראָב און די מעשה מיט'ן צייטונגס-יונגעל וויל מיר נאָר פֿון זינען ניט אַרויס. אין פֿלוג געהט ער מיך גאַרנישט אָן, כ'האַב זיך אַנטקענען איהם גאַרנישט אַזוי שלעכט אויפֿגעפֿיהרמ, אדרבה, אַז מען וויל זאָגען, איז ער גאַר געווען צופֿרידען מיט'ן גאַנצען עסק. נאָר דאָך האָב איך איהם אַרומגעזוכט צוויי שעה נאַכאַנאַנד, כדי זיך איבערצובעמען מיט איהם.

אַט ווי ס'איז צוגעגאַנגען. איך געה מיר אַזוי אַרויף מיט דער קאַרל יאָהאַן-גאַס. ס'איז געווען קאַלט און פֿינסטער, נאָר דער עיקר איז געווען פֿינסטער, און דער זייגער האָט שוין געמוזט זיין אַרום זיבען. מילא, געה איך אַזוי מיט אָפֿענע אויגען און בעטראַכט די גאַס.

מיט אַמאָל דערזעה איך דעם צייטונגס-יונגעל, ווי ער שמעהט אויף'ן עק גאַס לעבען גינטהערס קאַנדיטאָריי און רופֿט אויס דעם „וויקינג". ער האָט איין נוסח און זאָגט כסדר נור אַט די ווערטער:

„קויפֿט פֿאַרט דעם וויקינג!"

כ'האַב עס ניט בעמערקט גלויך אויף'ן שמעל, ערשט אַז איך בין פֿערבייגעגאַנגען אַ פֿאַר טריט, זיינען מיר די ווערטער זיינע אַריין אין מוח. כ'האַב זיך אומגעקוקט צו איהם און געטראַכט: דו וואָלסט איהם כ'לעבען געמעגט געבען אַ צעהנער, נישקשה, וועסט ניט אָרעמער ווערן דערפֿון. און איך לייג מאַקע אַריין די האַנד אין קעשענע אַרויסצוגעהמען די מטבע. איך בעמערק, אַז דער ערשמער איינפֿאַל מיינער איז ווירקליך געווען, דעם יונגעל צו געבען אַ צעהנער. אָבער ווי איך האָב נור גע-האַלטען די האַנד אין טאַש, דערלאַנגט מיר מיט אַמאָל אַ שטורבע די אַלטע לעבענס-קלונקייט, און כ'מאָך צו זיך אליין: עט, ס'האַט קיין זינן ניט שיינקען אַ מענשען צעהן ערע, ער וועט דערמיט נישט געהאַלפֿען ווערן; ניט אַמאָל צעהן קראַנען קענען דאָ העלפֿען, דאָס טאַכט די וואָך נאָך ערגער ווי עס איז, עס פֿיהרט איהם איבער און אַזוי ווייטער.

איך בין אַרויף צו דער אוניווערוזיטעט און דערנאָך דעם זעלבען זעג צוריק. ביי די פֿענסטער פֿון קאַמערמייער'ס בוכהאַנדלונג בלייב איך שמעהן און קוק זיך צו צו די ביכער, און ווי איך שמעה אַזוי מיט'ן דוקען צו דער גאַס דערהער איך ווידער דעם צייטונגס-יונגעל'ס קול.

ער איז געווען נאָהענט הינמער סיר. ער האָט זיך געקריגט מיט אַ פּאָר שבור'ע מאַטראָזען איבער אַ נומער „וויקינג“, וואָס זיי האָבען איהם צוריסען, און די מאַטראָזען האָבען בשום אופן ניט געוואָלט בעצאָהלען פֿאַר דער צוריסענער נומער. האָט דאָס יונגעל אָנגעהויבען וויינען. געה איך אַלואַ צו צו זיי געוואָהר ווערן, ווי דאָס איז געשעהן. אויסגעהערט די מעשה, זאָג איך די מאַטראָזען, אַז עס איז זייער פֿליכט צו בעצאָהלען. אָבער ס'האָט גאָרנישט געהאַלפֿען, זיי האָבען זיך פֿון מיר אויסגעלאַכט און געזאָגט:

„קוק נור אָן דעם דאָ!“

דאָס האָט מיך שטאַרק פֿערדראַסען און איך האָב צונויפֿגעביסען די צייהן פֿאַר כעס.

נו, האָב איך אַמאָל געקראָגען ערגעץ אַ גרויסע, קיילעכדיגע קראַד-וואַט-שפּילקע, וואָס זעהט אויס ווי איהר ווילט אַליין; זי איז אַזוי גרויס, אַז מען קען זי אפילו אָננעהמען פֿאַר אַ פּאַליציי-שילד אָדער וואָס פֿאַר עס איז געהיימען צייכען, און די דאָזיגע שפּילקע טראָג איך שטענדיג אויף דער לינקער זייט ברוסט אונטער'ן ראָק. און אַזוי ווי אַט די ביידע שבור'ע מאַטראָזען שטעהען אַזוי און מאַכען זיך לוסטיג מיט דער צוריר-סענער נומער „וויקינג“ און ווילען בשום אופן ניט בעצאָהלען פֿאַר איהר, פֿאַלט מיר פּלוצלינג אַיין צו ווערן דרייסט; כ'דרעה זיך אום צו די טויגעניכטען, עפֿען פֿונאַנדער דעם ראָק און וויי אָן אויף מיין מאַנדער קראַוואַט-שפּילקע, ניט אויסריידענדיג בעת מעשה קיין אַיין וואָרט. אַ רגע קוקען מיר זיך אָן איינע די אנדערע, דערנאָך רופּ איך זיך אָב מיט אַ קאַלמען און בעשטיממען טאָן:

„איהר ווילט אַלואַ בעצאָהלען אָדער איהר ווילט געהן מיט מיר?“

דאָס האָט געהאַלפֿען. דער „וויקינג“ איז בעצאָהלט געוואָרען, און מיר פֿיער מענשען-קינדער, וועלכע האָבען זיך אַרומגעריסען צוליעב'ן בלאַט, זיינען זיך פֿונאַנדערגעגאַנגען יעדער זיין וועג. דאָס יונגעל האָט זיך אויסגעווישט די אויגען און איז אַוועק מיט דער גאַס אַרויף, בעת ווען איך האָב זיך געלאָזט געהן אַראָב מיט דער קאַרל יאָהאַן-גאַס. די מאַטראָזען האָבען זיך אַוועקגעשלעפט אין דער געגענד פֿון טיוואַלי.

ביי דער פּאַסט קעהר איך זיך ווידער אים און געה נאָך אַמאָל אַרויף מיט דערזעלבער גאַס. מיין מוח איז נאָך אַלץ פֿערנומען געווען מיט דעם צייטונגס-יונגעל. איך האָב זיך געטראַכט: דו האַסט דעם קליינעם בחור'ל געהאַלפֿען אָבקריגען זיין געלד, ער איז דיר, פֿערשטעהט זיך, דאַנקבאַר דערפֿאַר און ער וועט דיך שוין מעהר ניט דערקומשען.

אז דו וועסט פֿערבייגעהן; ער מוז אורדאי האַבען אַ געפֿיהל פֿון טאַקט, אפֿשר האָט ער גאָר געהאַט אַ גומע ערציהונג.

אויבען ביים גראַנד האַטעל דערזעה איך איהם ווידער אַמאָל, ער שטעהט גאַנץ נאָהענט לעבען דער לאַמטערנע, אזוי אַז איך קען איהם דייטליך אַרויסזעהן, און איך זאָג צו זיך אליין, בעת איך געה צו געהנ-טער, ווי ער וועט מיך נור דערזעהן, וועט ער אַנשוויגען ווערן, ביז איך וועל פֿערבייגעהן. און געהן געה איך פֿערביי אזוי נאָהענט לעבען דער לאַמטערנע ווי נור מעגליך, כדי איהם צו געבען אַ געלעגענהייט מיך צו דערקענען.

כ'האָב אַ טעות געהאַט. ער האָט קיין שום חילוק ניט געמאַכט צווישען מיר און וואָס פֿאַר עס איז אַנדערן, ער האָט מיר אויסגעשטרעקט די צייטונג און געזאָגט, איך זאָל קויפֿען ביי איהם דעם „וויקינג“.

שטום און געקריינקט ביז'ן ביין בין איך דורכגעגאַנגען פֿערביי איהם. כ'האָב געהאַט אַ ביטערן טעות אין איהם; ער איז, פֿערשטעהט זיך, ניט מעהר ווי אַ „וויקאָ“*—יונגעל, אַ ריכטיגער צולאָזענער יונגאַטש, וואָס מוז שוין אורדאי רייכערן טאַבאַק און טהאָן גאָר אַנדערע שעהנע זאַכען. חקיצור, ס'איז אַ ריכטיגער קליינער זשוליק, מיט וועמען איך האָב עס דאָ צו טהאָן. איך בין געווען שטאַרק ברוגז אויף איהם, געהענדיג אזוי ווייטער, און שטיל ביי זיך אין האַרצען האָב איך געפֿיהלט, אַז איך האָב איהם בעהאַנדעלט פֿונקט ווי ער האָט עס פֿערדיענט, דערמיט וואָס איך איהם דעם צעהנער ניט געגעבען.

מילא, מעהר האָט ניט געפֿעהלט, ער זאָל מיר גאָר אַ דריטען מאָל אַריינשפּרינגען אין פנים אַריין מיט זיין צייטונג. אויף איהם איז אַלעס צו גלויבען, מחמת איך האָב דאָ געהאַט צו טהאָן מיט אַן עזות מחוצף—דיגען, קליינעם לויפֿער. מעהר האָט מיר טאַקע ניט געפֿעהלט!

ביי דער אוניווערויטעט האָב איך זיך פֿערקירעוועט צוריק. נו, האָב איך אָנגעהויבען בערעכענען, וואו איך קען זיך אַשטייגער ווידער צונויפֿ-טרעפֿען מיט דעם יונגעל. כ'האָב עס געוואָלט אזוי איינשמעלען, אַז איך זאָל איהם בעגעגענען אויף אַ שטאַרק בעלייכעמען אַרט פֿון דער גאַס, כדי ער זאָל מיך גלייך דערקענען, ווי נור ער וועט מיך דערזעהן. כ'בין זיך אזוי לאַנג און אזוי ברייט מיט זיך אליין מכח דער דאָ-זיגער פֿראַגע, אַז איך ווער, ס'זאָל מיר צו קיין חרפה ניט זיין, שטאַרק גערוועזן און איך לאָז זיך אַריין אין די נאַרישסטע השערות. אַשטייגער ווי איך, טראַכט איך, אַז דאָס יונגעל איז גאָר פשוט אַוועק אַהיים? האָב

* אַן אויפגעלאַמענער קוואַרטאַל אין קריסטיאַניאַ.

איך, הייסט עס, זיך אומזיסט און אומנישט געבראָכען דעם קאָפּ מיט די אַלע פֿלענער. גאָט ווייס, צי האָט ער זיך גאָר ניט אומגעקעהרט און איז אפשר אַוועק פֿאַראַויס פֿאַר מיר די גאַנצע גאַס, אָנשטאַט מיר אַנטקעגען צו קומען.

און ווער וועט זיך דאָס נאָר גלויבען, אַז איך אַלטער מענטש האָב אָנגעהויבען שמעלען לאַנגע טריט, איינפֿאַך לויפֿען מיט אימפעט, בלויז דערפֿאַר, כדי אַן אַרעמער צייטונגס-יונגעל זאָל האָבען אַ געלעגענהייט, מיר אָנבאָטען נאָך אַמאָל דעם „וויקינג“, — פֿערשטעהט זיך, אויב ער וועט זיך דאָס אונטערשמעהן צו טהאָן?

אָבער ביי בלאַמקוויסט טרעף איך איהם שמעהן גאַנץ רוהיג לעבען טהיר אויף דער גראַסקע ביים פֿענסטער. ער שמעהט און פֿריערט, מיט אַרויפֿגעצויגענע שולטערן און מיט די הענד אין די הויזענ-קעשענעס. ווען ניט ווען דערמאָהנט ער די פֿערבייגעהער מכת דעם „וויקינג“.

ער נעהמט שוין מעהר די הענד ניט אַרויס און שטרעקט אויך ניט אויס די צייטונגען, ווי זיין שטייגער איז צו טהאָן.

נו, קום איך אַלואָ. כִּגְעָה דורך אַזוי גאַהענט ווי נור מעגליך פֿערביי איהם, עס זיינען ניטאָ קיין צוויי איילען צווישען מיר און איהם, און ער זעהט מיך גאַנץ דיימליך אין שיין פֿון דיאַראַמאַ'ס לאַמטערנע. אין ווי ער דערזעהט מיך נור, אַז ער גיט זיך דאָס אַ הויב, קוקט מיר אַרײַן גלייך אין פנים אַרײַן, הויבט אויף זיין פֿעקעל מיט צייטונגען אין דער הויך, און עפעס אַזוי ווי צווישען אונז וואָלט גאַרנישט, אָבער טאַקע גאַרנישט פֿאַרגעקומען, טהוט ער אַ זאָג:

„קויפֿט פֿאַרט דעם „וויקינג“!“

איך בין געבליבען שמעהן. דער רעזולטאַט פֿון דער דאָזיגער פֿראַבע האָט מיך אַזוי איבערראַשט, אַז דאָס האַרץ האָט מיר אָנגעהויבען שטאַרק קלאַפען, בשעת ער האָט אַרויסגעערעדט די ווערטער.

נו, איז מיר אַרײַן אין קאָפּ גאָר אַ נאַרישע המצאה און איך האָב זי דורכגעפֿיהרט. דער יונג האָט מיך מיט אַ קאַלטען לונג און לעבער צום נאַר געמאַכט און דריי מאָל נאָכאַנאַנד האָט ער מיר אָנגעבאָטען דעם „וויקינג“. איך בין געווען צורודערט און אויסער זיך פֿאַר כעס, און איך האָב איהם גענומען אויסריידען מיט די האַרבסטע ווערטער, וואָס איך האָב נור געקענט געפֿינען, דערפֿאַר וואָס ער לאָזט קיינעם ניט דורכנעהן רוהיג אין גאַס. ער האָט קיין וואָרט ניט געענטפֿערט, נאָר אָנגעקוקט האָט ער מיך אַזוי ווי פֿריהער; דאָס איז שוין געווען אַביסעל צו פֿרעך. אָט דאָ איז ער מיר אַרויף אויף'ן וינען, דער איינפֿאַל

מיינער; כ'האָב אַרױסגענומען אַ פֿױפֿציגער פֿון קעשענע, איהם געהאַלטען אַ װײלע גאַנץ נאָהענט אונטער דעם יונגעל'ס נאָז און איהם אַרונטער-געלאָזט צווישען די אייזענס פֿון דער גראַטע, אויף װעלכער ער איז גע-שמאַנען. דערנאָך האָב איך טאַקע גלייך אויף'ן שמעל אַרױסגענומען אַ צווייטען פֿױפֿציגער פֿון טאַש, איהם געװױזען דעם צײטונגס-יונג און איהם אַראָבגעלאָזט אין דעם זעלבען אָרט.

„אַצונד זײ מוחל,“ האָב איך זיך אָבגערופֿען מיט אַ שמיכעל, „און נעהם זײ דיר אַרױס פֿון אונטען, דו קלײנער שד דו, און לאָז מיך צורױה!“ די גראַטע איז געװען שמאַרק אָנגעפֿראָרען, און עס האָט מיר פֿער-שאַפֿט אַ געװיסע בעפֿרײדונג צו זעהן, װי מײן פּלאַן-גײסט מוז קראַצען מיט די פֿינגער אין די שפּאַלטען און זיך מוטשען, כדי צוצוקומען צו די צװײ זילבער-שטיקלאַך. זײנע פֿינגער זײנען אַלע װײלע געבליבען היינגען אויף די קאַלטע אייזענס. כ'האָב אויך געזעהן, אַז אויף אײן האַנד האָט זיך איהם געמאַכט אַ װאונד; אָבער ער האָט געאַרבייט װײטער מיט חשק, אום צו דערגרייכען די צװײ פֿױפֿציגער. ער לאָזט נישט נאָך, ער פֿערקאַטשעט אײנעם פֿון זײנע אַרבעל בױז אַרױף און שפּאַרט אַראָב די האַנד צווישען דער גראַטע און דער װאונד. דער אָרם זײנער האָט אױסגעזעהן שרעקליך דין.

ענדליך נישט זיך איהם אײן אַנצונעהמען אײן זילבער-שטיקעל אונטען. „נו, האָב איך אײנעם!“ זאָגט ער גאַנץ גליקליך.

אַרױפֿצײהענדיג די האַנד צוריק, רײסט ער זיך אָב אַ שטיק הױט אָן דער װאונד. ער קוקט מיך אָן, צו מײן איך עס טאַקע ערנסט, אַז ער קען צונעהמען דאָס דאָזיגע געלד פֿאַר זיך, אָט דאָס גאַנצע געלד! און אַזױ װי איך זאָג גאָרנישט, בעהאַלט ער עס און גרײט זיך צו אַרױס-צוקריגען אויך דעם צווייטען פֿױפֿציגער. ער שפּאַרט װידער אַמאָל אַראָב די האַנד אין שפּאַלט און הױבט אָן אױסצײהען די פֿינגער זײנע נאָך'ן קלײנעם אױצר. זײן אָנשטרײנגונג איז גאָר נישט צו בעשרײבען, ער אַר-בײט מיט אַלע כּלײם, אין זײן הילפֿלאָזױגקײט שמעקט ער זאָגאַר די צונג אַרױס, אָקוראַט װי דאָס װאַלט עפּעס געקענט העלפֿען.

„װען איך װאַלט נור געהאַט אַ שפּענדעל,“ מאַכט ער, „װאַלט איך איהם געקענט צוריקען צו מיר!“ און ער הױבט בעת מעשה אויף אַביסעל דעם קאַפּ און קוקט מיך אָן.

צי האָט ער ערוואַרטעט הילף פֿון מיר? װאַס זשע, האָט דער קלײ-נער דורכגעטריבענער לױפֿער געמײנט, איך זאָל איהם נאָך צוטראָגען אַ שפּענדעל?

„יא, כ'וועל דיר שאַפען אַ שפּענדעל!“ מאַך איד. „אַבער ניט דיר צו העלפּען, ס'הויבט זיך גאַר ניט אָן! כ'וועל דיר ברײַנגען אַ צו קורץ שפּענדעל, מיט וואָס דו וועסט גאַרנישט קענען מאַכען. וואַרט אַ וויילע, ב'ברײַנג עס גלײַך!“

„נע, דאָס לױנט זיך דאָך ניט!“ האָט ער מיט אַמאָל געענטפּערט. ער לײַגט אַרײַן די האַנד אין טאַש און נעהמט אַרויס אַ פּערזשאַ-ווערט מעסערל, מיט וועלכען ער הויבט אָן צו שאַרען. ער האַלט עס צווישען צוויי פּינגער און שטרעקט עס אויס נאָד'ן פּוּפּציגער. לאַנגזאַם און פּאַרויכטיג פּיהרט ער די מסבּע ווייטער און ווייטער צו דער וואַנד און דערנאָך אַרויף צום שפּאַלט צו.

ער איז זיכער איממשטאַנד געווען אויף אַזאַן אופן דעם פּוּפּציגער אַרויסצוקריגען פֿון אונטען, דער קלײַנער חברה-מאַן איז געווען פּעסט ענטשלאָסען דערויף. פֿול מיט פּערדרום האָב איד געזעהן, אַז עס ניט זיך איהם ווירקליך אײַן, אַרויפּצוברײַנגען די מסבּע ביז אויבען, און איד האָב געהערט ווי ער זאָגט:

„איצט וועט עס שוין ניט נעהמען לאַנג!“

כ'האָב זיך אוימגעקוקט. אַ גאַנצער עולם איז געשטאַנען אַרום אונז און האָט זיך צוגעקוקט צו דעם יונגעל און צו מיר. דאָ האָב איד זיך מיט כעס אַ דרעה געטהאָן אויף'ן קנאַפּעל און בין מיר אַוועק מײַן וועג. אָבער אין אַ שעה אַרום בין איד ווידער אַרויף מיט דער קאַרל יאַהאַן-נאַם און האָב געזוכט דעם זעלבען יונגעל. ער איז אין ערגעץ ניט געווען צו זעהן. אין דער האַנד האָב איד געהאַלטען אַ צוויי קראָג-נען-שטיק און איהם אַרומגעזוכט אַ היבשע וויילע, כ'האָב זיך געוואָלט מיט איהם פּערגלײַכען און איהם צוגעבען נאָך אַ פּאַר שילינג אויף אַ פּאַר האַנדשוה. נאָ — ער וואָלט זיך אפשר נאָר פּאַר דעם געלד טאַ-באַק געקויפּט אָדער, אויב ער איז פֿון דעם רעכטען סאַרט, וואָלט ער עס פּיליכט גאַר פּער'שכור'ט; ס'איז אַן עברה איהם עפעס צו געבען. מיט די דאָזיגע געדאַנקען בין איד אַוועק אַהײַם.

נאָר הײַנט האָב איד ווידער געמוזט דײַנקען וועגען דעם צײַטונגס-יונגעל. איד דערמאַן זיך אַן זײַן קלעגליכען אָרם און אַן די פּאַר בלוּסס-טראַפּען אויף די דאַרע בײַנדלאַך פֿון זײַן האַנד. און פּאַר די אויגען שמעהט זי מיר, זײַן גאַנצע קלײַנע גנב'ישע געשטאַלט, בשעת ער איז געלעגען אויף'ן בויך אויף דער אײַזערנער גראַסע און האָט אויסגעשמרעקט די צונג און די פּינגער נאָך די צוויי זילבער-שטיקלאַך.

א זשוריק ערשטע קראסע.

ליצבער לעזער! — איך האָב אָט דעם מאַן געטראָפֿען אויף אַ
בית עולם. איך האָב גאָרנישט געטהאָן, כדי זיך אַריינצולאָזען מיט איהם
אין אַ געשפרעך, ער אָבער האָט מיר גלייך אַרומגענומען מיט רייד.
כ'האָב זיך נור אַנידערגעזעצט אויף אַ באַנק, וואו ער איז געזעסען פֿאַר
מיר, און געזאָגט:

„שמער איך פֿילייכט?“

דאָ האָט ער אָנגעהויבען:

„איהר שמערט גאָר ניט,“ האָט ער געזאָגט און מיר געמאַכט פֿלאַץ.
— „איך זיך דאָ בלויז און בעטראַכט אָט דעם גאַנצען מויטען רייכטהום.“
ער האָט אַ מאַך געטהאָן מיט דער האַנד און אָנגעוויזען אויף די קברים.
מיר זיינען געווען אויף דעם קריסט-בית עולם.

וואָס ווייטער דער טאָג האָט זיך גערוקט, אַליץ לעבעדיגער איז דאָרט
אויבען געוואָרען; מויערער און אַרבייטער זיינען געקומען איינער נאָך'ן
אַנדערן, דער אַלטער וועכטער איז שוין געזעסען אין זיין כּודקע און
האָט געלעזען צייטונגען. דאָ און דאָרט האָט מען געזעהן פֿרויען אין
שוואַרצען, וועלכע האָבען געפֿלאַנצט אָדער בעגאָסען בלומען, אָדער אָב-
געשניטען גראָס, וואָס איז געוואָרען צו לאַנג. און די פֿייגעל האָבען
געסווישטשעט הויך אויף'ן קול אין די גרויסע קאָסמאָניען-כּווימער.

ער איז מיר געווען גאַנץ אונבעקאַנט. ס'איז געווען אַ יונגער מאַן,
מיט ברייטע פֿלויזעס, ניט ראַזירט און אין אַביסעל אַן אָבגעטראָגענעם
קאָסמיוס. די קנייטשען אויף'ן שמערן, די שווערע שטימע, זיין גע-
וואוינהייט פֿערטראַכטערהייט צו פינטלען מיט די אויגען, בשעת ער
האָט גערעדט, דאָס אַלעס האָט איהם געמאַכט, ווי מען זאָגט, „אַלט
און ערפֿאהרען“.

„זייט איהר דאָ אַ פֿרעמדער?“

„איך בין ניין יאָהר געווען אוועק פֿון לאַנד.“

האַמסון: ערזעהלונגען.

ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט מיט'ן רוקען אָן באַנק, אויסגעשטרעקט די פֿיס און דורכגענומען מיט זיינע בליקען דעם גאַנצען בית עולם. פֿון זיין ראָק-קעשענע האָבען אַרויסגעקוקט דיימשיע און פֿראַנצויזישע ציי-טונגען.

„ווי טרויעריג ס'איז אויף אַ בית עולם ווי אָט דער דאָ!“ האָט ער געזאָגט. „אזויפֿיעל טויטעס אויף איין שמעל! אזויפֿיעל קראַפֿט געמייט און אזוי ווייניג אויסגעריכט.“

„וואָס מיינט איהר דערמיט?“

„דאָס איז דער בעגרעכעניש-פּלאַץ פֿון'ס מיליטער.“

אָך יאָ, דער אייביגער פֿריעדען! האָב איך ביי זיך געטראַכט.

ער האָט ווייטער גערעדט:

„אָבער שענדליכער פֿון אַלץ איז אָט דער קולט, וואָס ווערט גע-טריבען מיט די טויטע, אָט דער שטייגער זיי צו בעוויינען!“

„אַ פֿרומע צוועקלאָזיגקייט!“

ער האָט האַסטיג אַ מאַך געטהאָן מיט דער האַנד און זיך אויפֿ-געעצט.

„ווייסט איהר, אַז אויף די דאָזיגע קברים ליגט אַ פֿערמעגען פֿון גראַניט-שטיין? דאָן שפּרייט מען אויס טייערע בלוטען איבער'ן זאַמד, מען שאַפֿט זיך איין בעקוועמע ביינק, צו זיצען דערויף און צו וויינען, מען שמעלט אויף הייליגע געצען-מאַנומענטען פֿון די ברוכשטיינער דאָרט אויבען אין די גרעפֿסען-בערג, — אַ פֿערשטיינערט פֿערמעגען. דער בית עולם איז איינער פֿון די פֿלעצער אין דער שטאָדט, וועלכע זיינען בעוואָרענט פֿון באַנקראַט. — יאָ, ניט אמת, דאָס ניט אייך צו דיינקען.“ האָט ער ווייטער געזאָגט. „קיים ווערט ער נור דאָ אַוועקגע-שמעלט, בלויבט שוין דער דאָזיגער רייכטהום דאָ שמעהן, ער איז ניט צום אָנריהרען, וואָרים ער איז טויט. אַלעס, וואָס ער פֿאָדערט נאָך, איז בלויז פֿערוואַלטעט צו ווערן, דאָס הייסט זיין אויפֿזיכט, זיינע טרעה-רען, זיינע בלוטען, וועלכע וואַלנערן זיך אַרום אויף די זאַמד-בערגלאַך און וועלקען. קרענץ ביי פֿופֿציג קראַנען אַ שטיק!“

אַ סאָציאַליסט! האָב איך זיך געטראַכט, — אַ רייזענדר האַנד-ווערק-יונג, וואָס איז געווען אין אויסלאַנד און האָט זיך אויסגעלערענט שרייען געוואַלד אויף'ן קאַפיטאַל, — אויף'ן קאַפיטאַל.

„איהר זייט, ווייזט אויס, אויך אַ פֿרעמדער דאָ אין שטאָדט?“ האָט ער געפֿרעגט.

„יאָ!“

דאן האָט ער זיך ווידער אָנגעשפּאַרט אָן דער פּאַרענטשע פּוֹן
באַנק, געפּינטעלט מיט די אויגען און געטראַכט, געפּינטעלט מיט די
אויגען און געטראַכט.

א פּאַר אלטע געשטאַלטען געהען שטילערהייט פּערביי, ביידע מיט
א שמעקען אין דער האַנד, איינגעבויגען, פּרום, שעפטשענדיג איינער
צום אַנדערן, — פּיליכט עלטערן אויפ'ן וועג צו אַ קבר. איבער'ן בית
עולם הויכט זיך אויף אַ ווינד, בלאַזט פּונאָדער שטויב און פּערוואַנעמע,
פּערדארטע בלומען און רוישט שטילערהייט אַרום מיט די אַרונטערגע-
פּאַלענע בלעמער, וואָס בעדעקען די דורכגיינג, און וועלכע זיינען פּער-
טריקענט פּוֹן דער זונן.

„זעהט נור!“ רופּט ער זיך פּלוצלינג אָן, ניט ריהרענדיג זיך פּוֹן
אַרט, נור מיט אַ בעוועגונג פּוֹן די אויגען, „זעהט איהר די דאַמע, וועלכע
קומט דאָ אָן? קוקט זיך אַקאַרשט גוט איין אין איהר, ווען זי וועט
פּערבייגעהן פּערביי אינו.“

קיין לייכטערע זאַך דערפּוֹן האָט גאָר ניט געקענט זיין. זי האָט
זיך כמעט פּערטשעפעט אָן אונז מיט איהר שוואַרצען קלייד, און איהר
שלייער האָט אָנגעריהרט אונזערע היט. אַ קליין מיידעלע, וואָס האָט
געטראָגען בלומען, איז איהר נאָכגעגאַנגען; הינטער איהר איז געגאַנגען
אַ פּרוי, וואָס האָט געטראָגען אַ גראַבליע און אַ גיס-קאַפּ. זיי זיינען
אַלע דריי פּערשוואַונדען אין דעם זייטען-שמעג, וואָס האָט געפּיהרט
צום אונטערשטען טהייל פּוֹן בית עולם.

„נו?“ האָט ער געפּרענט.

„נו?“

„איהר האָט גאָרנישט בעמערקט?“

„קיין אויסערגעווענהליכעס. זי האָט אונז אָנגעקוקט.“

„זייט אזוי גוט, זי האָט מיר אָנגעקוקט. איהר שמייכעלט און ווילט
פּערויכערן, אַז עס לוינט זיך ניט וועגען דעם צו אַמפּערן. די זאַך איז
די, אַז זי איז מיט עטליכע טעג צוריק דאָ פּערבייגעגאַנגען. איך בין
געזעסען דאָ און גערעדט מיט'ן טויטען-גרעבער, איך האָב זיך בעמיהט
איהם אויסצודריקען אַ קליין ביסעלע פּעראַכטונג פּאַר זיין בכבוד'גע
מלאכה.“

„אַבער פּאַרוואָס פּאַרט?“

„וויל ער ראַיעט אומזיסט און אומנישט אויף די ערד צום גרויסען

שאַדען פּאַר די לעבעדיגע, וועלכע דאַרפּען לעבען דערפּוֹן.“

אַן אַרעמער, פּערפּיהרער פּריי-גייסט אַלואַ! האָב איך ביי זיך

געטראכט; וואו שמעהט עס געשריבען, אז די מתים זאלען ניט בעגראף-
בען ווערן אין דער ערד? איצט הויבסט דו מיך שוין אן נודיען.
„איך בין געזעסען דא און גערעדט מיט'ן קברות-מאן. ס'איז אן
אונרעכט, האָב איך געזאָגט. די דאַמע איז פֿערבייגעגאַנגען, זי האָט
געהערט מיינע ווערטער און אַ קוק געטהאָן אויף מיר. כ'האָב גערעדט
פֿון אונרעכט אויף אַ הייליגען אָרט. יאָ, אנב אורחא: האָט איהר בע-
טראַכט די אַלמען פֿרוי מיט דער גראַבליע און מיט דער ניס-קאַן און
די אָבגעאַרבייטע הענד? און איהר רוקען, ווי איינגעבויגען ער איז?
דאָס דאָזיגע וועוען האָט ווירקליך אַוועקגעגעבען איהר געזונד אין דער
שטרעבונג, אויפֿצוראָיען און פֿונאַנדערגראַבען די ערד, דעם קוואַל פֿון
לעבען. אָבער האָט איהר עס געועהן: דריי ביז פֿיער טריט הינטער
דער גרויסאַרטיגער פֿרוי, וועלכע געהט צו אַ קבר אָברייכטען איהר
טרויער? יאָ, ניט דאָס איז דאָס אייגענטליך געווען. האָט איהר געוועהן,
וואָס דאָס קליין מיידעלע האָט געטראָגען?“
„בלומען.“

„קאַמעליען. ריווען. האָט איהר דאָס געוועהן? בלומען צו איין
קראַנע אַ שטיק. פֿיינע בלומען, וועלכע האָבען אַ נאַנץ אויסערגעוועהנע-
ליך עמפֿינדליכען לעבען; אז די זונן שרפֿה'ט אַביסעל, שמאַרבען זיי
אַב. אין פֿיער טעג צייט וועט מען זיי אַריבערוואַרפֿען איבער די שטראַ-
כעטען דאָרט אונטען אין גאַרטען, דאן וועט מען בריינגען אַנדערע, נייע
אויף זייער פֿלאַץ.“

דאָ האָב איך דעם פֿרייגייסט געענטפֿערט און געזאָגט:
„די פֿיראַמידען זיינען דאָך נאָך טייערער געווען.“
דאָס האָט ניט געהאַט די ווירקונג, וועלכע איך האָב ערוואַרט.
ס'האַט אויסגעוועהן, אז ער האָט שוין די מענה אַמאָל פֿריהער געהערט.
„אין יענער צייט האָט ניט געהערשט קיין אָרעמקייט,“ האָט ער
געזאָגט. „אַחוץ דעם איז עניפֿטען געווען דער תבואה-שייער פֿון דער
גאַנצער רוימישער מלוכה, די וועלט איז נאָך דעמאָלט ניט געווען אזוי
ענג. איך קען פֿון ערפֿאַהרונג זאָגען, ווי ענג זי איז איצט. ניט איך
פֿערזענליך האָב געמאַכט אַט די ערפֿאַהרונג, נאָר אַן אַנדערער. אָבער
איך ווייס נור, אז די פֿיראַמידע אין דער וויסטע איז איינס און אַ גוט-
געפֿלעגטער, מאַדערנער קבר איז נאָר עפעס אַנדערש. קוקט זיך אַקאַרשט
אום דאָ! הונדערטער קברים, מאַנומענטען פֿאַר גרויסע סומען, גראַניט-
שטיינער פֿון די גרעפֿטען-בערג צו דריי קראַנען זעכציג ערע אן אייל.
שטיקער גראַזערד פֿון עגעבערג צו צוויי קראַנען פֿופֿציג ערע אַ

קוואדראט-מעמער. איך וויל שוין גאר ניט ריידען פֿון די מצבות און די אויפֿשריפטען, פֿון די שטיינערנע זיילען אין פֿאָלירטער אָדער רויהער אַרבייט, אויסגעהאַקט אָדער צונויפֿגעזעצט פֿון שטיקער, רויט, ווייס און גרין. קוקט נור אַקאַרשט אָן אָט די מאַסע שטיקער גראָז-ערד! איך האָב גערעדט מיט'ן קברות-מאַן דעריבער; דער האַנדעל דערמיט האָט זיך אַזוי שטאַרק פֿערשפּרייט, אַז עס איז שוין באַלד ניטאַ קיין גראָז-ערד צו קריגען. נו איך בעט אייך, בערעכענט פֿאַרט, וואָס דאָס הייסט אַזוינס גראָז-ערד, וואָס פֿאַר אַ בעדייטונג דאָס האָט: ס'איז דאָך דאָס לעבען!

דאָ האָב איך זיך ערלויבט צו ענטפֿערן, אַז דאָס דאָזיגע לעבען קען ניט און דאַרף ניט בערויבט ווערן פֿון יעדער אידעאָליסעט; עס ליגט דאָך יעדענפֿאַלס אַ שטיקעל עטהישע בעדייטונג אין דעם, וואָס די מענשען קענען נאָך אָבשפּאַרען אַ פֿאַר שטיקער גראָז-ערד פֿאַר זייערע ליעבע טויטע. און מיט דער מיינונג בין איך נאָך ביז אויף היינטיגען מאָג.

„זעהט איהר,“ האָט זיך דער מאַן אָבגערופֿען מיט היץ, „פֿון דעם, וואָס ווערט דאָ טאַג-טעגליך פֿערשווענדעט, וואָלמען געקענט לעבען גאַנצע פֿאַמיליען, קינדער וואָלמען דערפֿון געקענט ערצויגען ווערן, און געבראַכענע עקזיסטענצען וואָלמען דערמיט געקענט געפֿינען זייער רע-טונג. איצט זיצט די יונגע פֿרוי דאָרט אונטען און פֿערגראָבט אין דער ערד קאַמעליען, וועלכע זיינען ווערטה צוויי קינדער-קליידלאַך. אַז דער טרויער האָט נור די מיטלען פֿאַר אַזוי וואָס, ווערט ער איינפֿאַך אַ פֿרע-סער, אַ זולל וסובאַ.“

ער איז זיכער אַ סאַציאַל-דעמאָקראַט, האָב איך זיך געטראַכט; פֿילייכט איז ער גאַר אַן אַנאַרכיסט, וואָס האָט אַ פֿערגגיגען דערפֿון, איבערצוקעהרען אלעס מיט'ן קאַפּ אַראָב און מיט די פֿיס אַרויף, כ'האַב זיך צוגעהערט צו איהם מיט ווינציג וואָס אינטערעס. ער האָט ווייטער גערעדט:

„און דאָן זיצט דאָרט אויבען אַ מאַן, דער וועכטער, ווייסט איהר, וואָס דער האָט אַזוינס צו טהאָן? קודם כל קריכט ער ווי עס איז דורך זיין צייטונג, און דאָן בעוואַכט ער די קברים. עס הערשט אַרדנונג אין'ם קולט פֿון די טויטע. היינט בשעת איך בין געקומען, האָב איך איהם געוואַנט, ווען איך זעה אַ קינד, וואָס גנב'עט דאָ בלומען, כדי זיך פֿאַר דעם בעטרעף צו קויפֿען שוהל-ביכער, אַ קליין מיידעלע, מאַנער און שרעקעדיג, וואָס נעהמט אַוועק אַ קאַמעליע, כדי זיך דערפֿאַר עסען

צו קויפֿען, וואָלט איך זי ניט אויסגעגעבען, איך וואָלט איהר אדרבה גע-
האַלפֿען. דאָס רוף איך אונרעכט, האָט געזאָגט דער אַלטער וועכטער.
אונרעכט, האָט ער געזאָגט. אַ הונגעריגער מאַן שמעלט אייך איין
שעהעם טאָג אָב אין מיטען גאָס און בעט אייך איהם זאָגען, וויפֿעל
דער זייגער איז. איהר נעהמט אַרויס אייער זייגער, — קוקט זיך אַקאַרשט
גוט איין אין זיינע אויגען! מיט אַמאָל, שנעל ווי אַ בליץ, רייסט ער
אייך אַרויס דעם זייגער פֿון האַנד און אַנטלויפֿט דערמיט. אייך בלייבען
צוויי אויסוועגען. איהר קענט מעלדען דעם רויב אין דער פּאָליציי, אין
דאָן קריגט איהר אין אַ פּאָר טעג אַרום צוריק אָב אייער זייגער, וועלכען
מען געפֿינט ביי אַ פֿאַנד-לייחער, און אין פֿערלויף פֿון פֿיער און צוואַנציג
שעה קומט דער פֿערברעכער געוועהנליך נאָך. אָדער איהר קענט שווייגען.
דאָס איז דער צווייטער אויסוועג. איהר קענט שווייגען. — איך בין
אייגענטליך אַביסעל מיער, וואָרום איך בין די גאַנצע נאַכט אויף געווען.
„אזוי, איהר זייט אויף געווען די גאַנצע נאַכט! נו, דער טאָג שמעהט
ניט. איך האָב אויך וואָס צו טהאָן.“

איך האָב זיך אויפֿגעהויבען, גרייט צו געהן.

ער האָט אָנגעוויזען מיט דער האַנד אויף'ן ים און די בריקען.

„איך בין אַרומגעגאַנגען דאָרט אונטען אין די שמוציגע הינטער-
געסלאַך, כדי אויסצוגעפֿינען, ווי עלענד און נויט שלאָפֿען ביינאַכט.
הערט איהר? עס טרעפֿען אַזעלכע מאַדנע זאַכען! איין אָבענד פֿאַר ניין
יאָרהען, בשעת איך בין געזעסען דאָ אויף דעם זעלבען אָרט, — איך
מיין, ס'איז געווען אויף אַט דער זעלבער באַנק — איז געשעהן עפעס,
וואָס איך קען ניט פֿערגעסען. ביסלעכווייז איז דער טאָג פֿערביי, ס'איז
געוואָרען גאַנץ שפעט. די בית עולם-בעווכער זיינען שוין אַוועק אַהיים;
אַ שטיין-האַקער, וועלכער איז געלעגען אויף'ן בויך דאָרט הינטען איבער
אַ מאַרמאָר-פּלאַטע און האָט אויסגעהאַקט די ווערטער פֿאַר אַ מצבה,
האַט ענדליך געענדיגט זיין אַרבייט; ער האָט זיך אָנגעטהאָן דאָס רעקעל,
אַריינגעלייגט די געצייג אין די פֿערשיעדענע קעשענעס און איז זיך אַוועק.
ס'האַט אָנגעהויבען בלאָזען, די קאַסטאַניען-בוימער האָבען שוין גאַנץ
שטאַרק גערוישט, און אַ קליין אייווערן קרייץ, וואָס איז געשטאַנען דאָ
ניט ווייט, — ס'איז איצט, מיין איך, שוין ניטאָ — האָט זיך אַביסעל
אַרומגעשאַקעלט אין ווינד. איך האָב זיך אויך צוגעקנעפעלט מיין רעקעל
און בין געווען גרייט צו געהן, מיט אַמאָל דערזעה איך, ווי דער טויר-
שענגרעכער קומט אַרויף דאָרט פֿון דעם וויטיגען שמעג, און צוקומענדיג
צו מיר פֿרעגט ער האַסטיג, צי איז דאָ ניט פֿערייגעגאַנגען אַ קליין

מיידעלע אין א געל קליידעלע און מיט א שוהל-מאש אין דער האַנד.
כ'האָב זיך ניט געקענט דערמאָנען, איך זאָל זי האָבען געזעהן.
וואָס איז דען אַזוינס געשעהן מיט דעם קליינעם מיידעלע?
„זי האָט גע'גנב'עט בלומען,“ האָט דער קברות-מאַן געזאָגט און
איז אַוועק ווייטער.
איך בין געבליבען זיצען גאַנץ שמיל און געוואַרט, ביז ער איז צו-
ריקגעקומען.

„נו? איהר האָט זי געפֿונען?“

„ניין! אָבער איך האָב פֿערשלאָסען דעם טויער.“
און ער האָט זיך צוגעגרייט צו א ריכטיגער יאַגד. דאָס מיידעלע
איז נאָך געוויס דאָ אויף'ן בית עולם, און איצט מוז איינמאַל פֿאַר אַלע
מאַל געמאַכט ווערן אַ סוף צו דער געשיכטע. דאָס איז שוין היינט גע-
ווען די דריטע, וועלכע האָט גע'גנב'עט. שוהל-קינדער, קלוגע קליינע
מיידעלאַך, וועלכע ווייסען גאַנץ גוט, אַז עס איז אונרעכט. ווי? זיי
גנב'ענען צו די בלומען, מאַכען קרענץ דערפֿון און פֿערקויפֿען זיי. יאָ,
פֿיינע קינדער! ניטאָ וואָס צו ריידען!

איך בין מיטגעגאַנגען מיט דעם טויטענגרעבער און האָב איהם אַ
צייט-לאַנג געהאַלפֿען זוכען די קליינע. אָבער זי האָט זיך גוט בעהאַלטען.
מיר האָבען מיטגענומען דעם וועכטער, מיר האָבען אַלע דריי געזוכט
און זי ניט געפֿונען. ס'האָט אָנגעהויבען ווערן פֿינסטערלאַך און מיר
האָבען אויפֿגעהערט זוכען.

„וואו איז דער בע'גנב'עטער קבר?“

„דאָרט. נאָך דערצו אַ קינדערשער קבר! האָט מען ווען געזעהן
אַזא'ן אַקט?“

איך בין צוגעגאַנגען אַהין. איצט האָט זיך אַרויסגעשמעלט, אַז אָט
דער קבר איז מיר ניט פֿרעמד געווען. דאָס קליינע פֿערשטאָרבענע מי-
דעלע האָב איך גאַנץ גוט געקענט, און דעם זעלבען פֿאַרמיטאָג האָבען
מיר זי בעגראָבען. די בלומען זיינען פֿערשוואַונדען, אויך מיינע אייגענע.
כ'האָב זיי אין ערגעץ ניט געזעהן.

„מיר מוזען ווייטער זוכען,“ האָב איך געזאָגט צו די אַנדערע. „דאָס
איז שענדליך!“

דער קברות-מאַן האָט אייגענטליך גאָר ניט געהאַט וואָס צו טהאָן
דערמיט, גאָר דאָך האָט ער זיך פֿעראינטערעסירט אין דער זאַך. און
מיר האָבען אַלואָ אַלע דריי אָנגעהויבען פֿון דאָס ניי צו זוכען. פֿלוצלינג
האָב איך אונטען, דאָרט וואו דער וועג פֿערקירעוועט זיך, דערזעהן אַ

קליין מענשען-קינד, א מיידעלע, וואָס איז געוועסען צונויפֿגעקאָרטשעט אויף דער ערד, הינטער דער גרויסער פּאָלירטער מצבה פֿון דעם ברינגאָדער-אינספּעקטאָר וויטה, און האָט געהאַלטען די אויגען אָנגעשטעלט אַויף מיר. זי האָט זיך אַזוי קליין געמאַכט, אַז דאָס העלעל איהרס איז געווען אין גאַנצען אַרײַנגערוקט אין רוקען.

אָבער איך האָב דאָך זי געקענט! ס'איז געווען די שוועסטער פֿון דער פֿערשטאַרבּענער.

„מיין ליעב קינד! פֿאַרוואָס ויצטט דו נאָך דאָ אַזוי שפּעט?“ האָב איך געפֿרעגט.

זי האָט ניט געענטפֿערט און זיך ניט געריהרט פֿון אָרט. כ'האָב זי אויפֿגעהויבען אין דער הויך, גענומען איהר שוהל-מעשעל אין דער האַנד און איהר געהייסען געהן מיט מיר אַהיים. „האַנאַלע וויל גאָר ניט, אַז דו זאָלסט פֿון איהרעמוועגען נאָך זיין אַזוי שפּעט דאָ.“ דאָן איז זי מיטגעגאַנגען מיט מיר און איך האָב איהר געזאָגט:

„ווייסט דו, אַז אַ שלעכט מיידעלע האָט צו'גע'גנב'עט די בלומען פֿון האַנאַ'ס קבר? אַ קליין מיידעלע אין אַ געל קליידעלע. האָסט זי פֿילייכט געזעהן? נג, מיר וועלען זי שוין געפֿינען!“

און זי איז געגאַנגען רוהיג לעבען מיר, ניט אויסריידענדיג קיין איין וואָרט.

„אָט איז זי דאָך!“ האָט דער טויטענגרעבער פּלוצלינג אויסגעשריען.

„אָט איז דאָך די גנב'מע!“

„ווי?“

„ווי? איהר האַלט זי דאָך ביי דער האַנד!“

כ'האָב זיך ניט געקענט איינהאַלטען און געמוזט אַ שמייעל טהאָן.

„ניין, איהר האָט אַ טעות. זי איז ניט די גנב'מע. דאָס איז דאָס שוועסטערל פֿון'ס קינד, וואָס איז היינט בעגראָבען געוואָרען. זי הייסט עלינאַ, איך קען זי.“

אָבער דער כּרות-מאַן איז געווען גאַנץ זיכער ביי זיך. אויך דער וועכטער האָט זי דערקענט; הויפּטזעכליך אָן דעם רויטען צייכען, וואָס זי האָט געהאַט אויף איין זייט מאָרדע. זי האָט גע'גנב'עט בלומען פֿון איהר שוועסטער'ס קבר, און דאָס אָרעם קינד האָט זאָגאַר ניט געקענט אַרויסבריינגען קיין וואָרט פֿון מויל, זיך צו פֿערענטפֿערן פֿאַר אונז.

איצט בעט איך אייך געדיינקען אָט וואָס: איך האָב די צוויי שווע-סטער שוין פֿון לאַנג אָן געקענט, מיר האָבען אַ היבשע צייט געוואוינט אין דעם זעלבען אָרעמען הינטערהויף און זיי פֿלעגען זיך אָפֿט שפּיעלען

ביי מיר אונטער'ן פֿענסטער. זיי פֿלעגן זיך אָפֿט זעהר שטארק אַרומ-
רייסען איינע מיט דער אַנדערער און ציימענווייז זיך שלאָגען אויך, אָבער
עס זיינען דאָך געווען אַ פֿאַר פֿיינע קינדער, און טאָמער האָט זיך גע-
מאַכט, אז איינע פֿון זיי איז פֿערטשעפעט געוואָרען פֿון וועמען עס איז,
האָט זיך די צווייטע שטענדיג אָנגענומען פֿאַר איהר. דאָס האָבען זיי
נישט געהאַט פֿון וועמען זיך אָבצולערנען. די מוטער איז געווען אַ שלעכטע
פערזאָן, וועלכע פֿלעגט זעלטען זיין אין דערהיים, און דעם פֿאָטער —
מיר דוכט, יעדע האָט זיך געהאַט איהר אייגענעם — האָבען זיי קיינמאָל
נישט געקענט. אָט די צוויי קינדער האָבען געהאַט אַ קליינעם לאָך, אין
וועלכען זיי האָבען געוואוינט, און וואָס איז קוים געווען גרעסער ווי די
מצבה דאָרט, און אזוי ווי מיין שטיבעל איז געשטאַנען פונקט אַנטקעגען
זייערס, פֿלעג איך אָפֿט שמעקן ביים פֿענסטער און אַריינקוקען צו זיי.
האַנט האָט געוועהנליך געהאַט די דעה אין שטוב, זי איז אויך געווען
מיט אַ פֿאַר יאָהר עלטער און פֿלעגט אָפֿט זיין אזוי פֿערשמענדיג ווי אַ
דערוואַקסענע. זי פֿלעגט אימער אַרויסגעהען דעם בלעכענעם עמער,
ווען זיי האָבען געוואַלט אַ רייפֿטעל ברויט, און זומער-צייט, ווען ס'איז
געווען שטאַרק הייס אויפֿ'ן הויף, האָט האַנט שכל געהאַט אַנצושטעפען
אַן אַלמע צייטונג אָן פֿענסטער, כדי זיך בעשיצען פֿאַר דער שרפֿה'נדער
זינן. אָפֿטמאָל האָב איך אויך געהערט, ווי זי פֿלעגט פֿעהרערען איהר
שוועסטערל אין די שוהל אויפֿגאַבען, איידער זיי פֿלעגען געהן אין שוהלע.
האַנט איז געווען אַ פֿערקריפעלט, ערנסט קינד און זי האָט נישט געקענט
לאַנג לעבען.

„לאַמיר אַקאַרשט אַ זוך טהאָן ביי איהר אין טאַש“, האָט דער
קברות-מאַן זיך אָבגערופֿען.

און ריכטיג, אין טאַש זיינען געלעגען די בלומען. איך האָב זאָנאַר
דערקענט מיינע אייגענע צוויי, דריי.

וואָס האָב איך געקענט זאָגען דערצו? „און דאָ איז זי געשמאַנען,
די קליינע זינדערין, און האָט אונז אָנגעקוקט מיט אַ פֿעהראַרטעוועמען
בליק. כ'האָב זי פֿונאַנדערגעטרייסעלט און זי אויסגעפֿרעגט, אָבער זי
האַט געשוויגען. דאָן האָט דער טויטענגרעכער דערמאַנט די פֿאַליציי און
אָנגענומען דאָס קינד ביי דער האַנט.

אויבען ביים טויער איז איהר מיט אַמאָל קלאָהר געוואָרען, וואָס
דאָ קען געשעהן, און זי האָט פֿלוצלינג געזאָגט:

„ניין, וואוהין פֿיהרט איהר מיך?“

דער קברות-מאַן האָט געענטפֿערט:

„אין פאליציי-סטאציאן!“

„איך האָב זיי ניט גע'גנב'עט,“ האָט זי געזאָגט.

האָט זי זיי ווירקליך ניט גע'גנב'עט? זי האָט דאָך זיי געהאט אין מאַש, מיר האָבען עס דאָך אליין געזעהן. זי אָבער האָט מיט אַ צו-שראָקענער שטימע גע'טענה'ט, אַז זי האָט זיי ניט גע'גנב'עט.

ביים טויער האָט זיך דער קליידער-אַרבעל פֿון דער קליינער עלינאַ פֿערטשעפעט אָן שלאָס, און דער דינער אַרבעל איז שיער ניט אויסגע-ריסען געוואָרען. און פֿון אינעווייניג האָט אַרויסגעבלישמעט דער מאָ-גערער קליינער אָרם איהרער.

מען איז אַלואַ געגאַנגען אין פּאָליציי-סטאציאָן. איך האָב זיי בעגלייט. עס זיינען געמאַכט געוואָרען אַ פּאַר ערקלעהרונגען, אָבער אַזוי ווייט ווי איך ווייס, איז דער קליינער עלינאַ'ן גאָרנישט געשעהן. איך אליין האָב זי שוין מעהר ניט געזעהן, וואָרים איך בין דאָן אוועקגעפֿאַהרען און גאַנצע ניין יאָהר ניט געווען דאָ אין שטאָדט.

איצט אָבער האָב איך געקריגען אַן אַנדער מיינונג וועגען דער זאַך. ס'איז געווען גאַנץ פֿאַלש, דאָס וואָס מיר האָבען דאָן געטראָגן. זי האָט די בלומען נאַטירליך ניט גע'גנב'עט, אָבער זאָגאַר ווען זי וואַלט עס געטראָגן? איך זאָג זיך: פֿאַרוואָס דען ניט? האָט מען ווען געהערט אַזאָ'ן אַקט, ווי מיר האָבען אָבעטראָגן? אָבער קיין ריכטער קען אונז דערפֿאַר ניט פֿעראַרטשיילען, מיר האָבען זי נור פֿערהאַלטען און זי געפֿיהרט פֿאַר'ן געריכט. כ'קען אייך זאָגען, אַז איך האָב זיך ווידער געזעהן מיט עלינאַ'ן און קען אייך פֿיהרען צו איהר!“

ער איז אַ וויילע אַנשוויגען געוואָרען.

„אויב איהר ווילט פֿערשמעהן, וואָס איך וועל דערצעהלען, מוזט איהר זיך גוט צוהערען! יא, זאָגט דאָס קראַנקע קינד, אַז איך וועל שטאַרבען, וועל איך געוויס קריגען בלומען, פֿילייכט אַסך בלומען, וואָרים די לעה-רערקע וועט אַודאי שיקען אַ בוקעט און פֿרוי בענדיכע וועט פֿילייכט גאָר שיקען אַ קראַנץ.“

אָבער די קליינע קראַנקע איז קלוג ווי אַן אַלמע. זי איז צו שטאַרק געוואַקסען, אַז זי זאָל קענען בלייבען לעבען, און די קראַנקהייט האָט נאָך דערצו אויף אַן אונגלויבליכען אופן געשאַרפֿט איהרע געדאַנקען. אַז זי רעדט, שווייגט די אַנדערע, די קלענערע שוועסטער, וועלכע שמריינגט זיך שטאַרק אָן זי צו פֿערשמעהן. זיי וואוינען דאָרט אליין, און די מוטער איז קיינמאַל ניטאָ אין דערהיים, נאָר פֿון צייט צו צייט שיקט זיי פֿרוי בענדיכע עסען, און זיי שטאַרבען ניט פֿון הונגער. איצט קריגען זיך

שוין די שוועסטער קיינמאל מעהר ניט ארום, ס'איז שוין לאנג, לאנג, זינט זיי האָבען געהאט אַ שמרײט צווישען זיך, און זייערע אַמאָליגע שמרײטיגקייטען פֿון די פֿריהערדיגע ציימען אויפֿן שפּיעל-פּלאַץ זיינען שוין פֿון לאַנג פֿערגעסען.

אָבער די בלומען זיינען ניט אזאָ הערליכע זאָך, זאָגט די קראַנקע ווייטער. זיי ווערן פֿערוויאַנעט. און פֿערוויאַנעטע בלומען זיינען ניט שעהן צו האָבען אויף אַ קבר. און אזוי וועט זיין טויט, וועט זי דאָך זיי ניט קענען זעהן, און וואַרעמען וואַרעמען זיי אויך ניט. אָבער צי געדיינקט זי נאָך, עלינאַ, די שיד, וואָס זי האָט אַמאָל געזעהן אויפֿן באַזאַר? זיי זיינען געווען וואַרס!

עלינאַ האָט זיך נאָך גאַנץ גוט דערמאַנט אָן די שיד. און כדי צו ווייזען איהר שוועסטער, ווי קלוג זי איז, האָט זי איהר גאַנץ גענוי אויס-געמאַלט, ווי די שיד האָבען אויסגעזעהן.

ס'איז שוין ניט געווען ווייט ביז צום ווינטער. און דורך'ן פֿענסטער האָט אזוי שרעקליך געצויגען, אז דאָס וואַס-טוּך דאָרט אויפֿן משוואַק איז געווען פֿערפֿאַרען און גאַנץ שמויף. עלינאַ וועט קענען קריגען אזא פֿאַר שיד.

די צוויי שוועסטערלאַך האָבען זיך אָנגעקוקט. עלינאַ איז גאָר ניט אזוי דום.

יאָ, זי וועט קענען נעהמען איהרע בלומען און זיי פֿערקויפֿען. דאָס וועט זי קענען. עס געהען זונמאָג אזוי פֿיעל מענשען אויף דער גאַס שפּאַצירען. זיי פֿאַהרען אָפֿט אַרויס מיט בלומען אין די קנאַפֿלעכער אויפֿ'ס לאַנד, און אָפֿטמאָל זעהט מען העררען מיט אַ בלוים אין קנאַפֿ-לאַך, פֿאַהרענדיג אין אַ דראַשקע. זיי קויפֿען אַודאי בלומען.

עלינאַ האָט געפֿרעגט, צי זי קען זיך ניט קויפֿען אַ קעצעלע. יאָ, אויב זי וועט האָבען איבעריג געלד. אַפֿריהער אָבער זאָל זי קויפֿען די שיד.

דאָס האָבען זיי אָבגערעדט איינע מיט דער אַנדערער. קיינער האָט גאָר ניט געהאַט וואָס צו זאָגען דעריבער, די צוויי קינדער האָבען עס צווישען זיך אָבגעטאַכט. עלינאַ מוז אָבער זיין אויפֿן פּלאַץ און נאָך דעם זעלבן אָבער צונעהמען די בלומען, איידער זיי ווערן פֿערוויאַנעט. „ווי אַלט האָט די קראַנקע געקענט זיין?“

„צוועלף, דרייצעהן יאָהר, דיינק איך. ניט אַלע מאָל שפּיעלען די יאָהרען אַ ראַלע. איך האָב געהאַט אַ שוועסטער, זי האָט געלערענט גריכיש, ווען זי איז נאָך געווען אזוי קליין.

אָבער עלינאָן איז פֿונדעסמוועגען ניט גוט געגאנגען ביי דער גע-
שיכטע. בעשטראַפֿט איז זי טאקע ניט געוואָרען, אָבער די פּאָליציי האָט
דאָך אָנגעוואָרפֿען אויף איהר אַן אונשולדיגען קליינעם שרעק, און דערמיט
האָט זי נאָך פֿערהעלטניסמעסיג גוט אָבגעשנימען. דאָן האָט זיך די
לעהרערקע גענומען זאָרגען פֿאַר איהר. זיך זאָרגען פֿאַר אַ קינד, הייסט
עס אויסצייכנען, עס שמערען אויף פּראָבע, עס בעאָבאכטען אין געהיים.
עלינאָ ווערט אַרויסגערופֿען אין די פּויווען, צווישען איין שמונדע און דער
אַנדערער: ליעבע עלינאָ, וואַרט אַ וויילע, איך וויל עפעס ריידען מיט
דיר! דאָן ווערט זי געוואָרענט, ליעבליך און בעשטימט, נאָר ניט אין
דער רעכטער צייט ווערט זי דערמאָנט אַן דער זאך און אויפֿגעפֿאָדערט
צו בעמען גאָט, ער זאָל איהר מוחל זיין.

דאָ צוברעכט זיך עפעס אין איהר.

עלינאָ ווערט אָבגעלאָזען, זי קומט מיט אַן אומגעוואָשענעם געזיכט,
פֿערגעסט איהרע ביכער אין דערהיים. פֿערדעכטיגט, פֿערפֿאַלגט פֿון
פֿאַרשענדע אויגען, קריגט זי די געוואוינהייט, זיך אויסצודרעהען פֿון
דער לעהרערקע'ס בליק, ניט קוקען די מענשען אין די אויגען. זי גע-
וואוינט זיך צו צו די גנב'ישע, האַסטיגע בליקען, וועלכע גיבען איהר אַ
שרעקעדיגען אויסדרוק. און דאָן אין אַ שעהנעם טאָג, ווערט זי קאָנ-
פֿירמירט, דער פּאַסטאָר האַלט איהר אַ דרשה וועגען אַ געוויסען געבאָט,
יעדער איינער האָט זיך זיינע געדאַנקען איבער איהר פֿערגאַנגענהייט.
און דאָן פֿערלאָזט זי די קירכע און זי פֿערלאָזט איהר קליין שטיבעל. די
זונן שיקט אַראָב איהרע גאָלדענע שטראַהלען איבער דער שטאָדט, דער
עולם שפּאַצירט אַרום אין גאָס מיט בלומען אין קנאַפֿ-לאַך, זי פֿאַהרט
אַליין אַרויס אויף'ס לאַנד אין אַ דראַשקע — — —

און די נאַכט האָב איך זיך געטראַפֿען מיט איהר. זי וואוינט דאָרט
אונטען. זי איז געשטאַנען אין אַ טויער און האָט שמילערהייט, שעפֿ-
טשענדיג גערעדט צו מיר. איך האָב קיין טעות ניט געקענט האָבען,
כ'האָב געהערט איהר שטימע, און איך האָב דערקענט דעם רויטען
צייכען אויף איהר געזיכט. אָבער גרויסער גאָט, ווי שטאַרק זי איז דאָס
געוואָרען!

„קומט אַהער! איך בין עס!“ האָט זי געזאָגט.

„יאַ איך בין עס אויך,“ האָב איך געענטפֿערט. „ווי גרויס דו ביסט

געוואָרען, עלינאָ!“

גרויס? וואָס איז דאָס פֿאַר אַ פּלאַפלעריי? זי האָט קיין צייט ניט

צו שמעהן דאָ און פלוידערן. אויב איך וויל נים אַרײַנגעהן אינעווייניג,
דאַרף איך נים בלייבען דאָ און פֿערשמעלען אַנדערע דעם וועג.

כ'האַב אָנגערופֿען מיין נאָמען, איהר דערמאָנט אָן דעם הינטער-
הויף, אָן דער קליינער האַננאַ, אָן אלעס, וואָס איך האָב נור געדיינקט.
לאָמיר אַרײַנגעהן און אַ וויילע שמועסען צוזאַמען, האָב איך געוואָנט.

אַז מיר זײַנען אַרײַנגעקומען, רופֿט זי זיך אָב:

„ווילט איהר עפעס הייסען געבען צו טרינקען?“

אַזוי איז זי שוין.

„שמעלט זיך פֿאַר, ווען האַננאַ וואָלט איצט אויך געווען דאָ! דאָן
וואָלטען מיר דריי ווידער געזעסען צוזאַמען און געפלוידערט איבער דאָס
און יענעס.“

זי האָט זיך צולאַכט אויף'ן קול.

„וואָס פלאַפעלט איהר דאָ פֿאַר נאַרישקייטען! איהר ווערט שוין

ווידער קינדיש!“

„וואָס זשע, איהר דיינקט שוין גאָר מעהר נים אָן האַננאַ?“ האָב

איך געפֿרעגט.

דאָ האָט זי אַ שפיי געטהאָן מיט כעס אויף דער ערד.

האַננאַ און ווידער אַמאַל האַננאַ! צי דיינק איך פֿאַרט, אַז זי איז

נאָך אַ קינד? דאָס מיט האַננאַ'ן איז שוין אַ ווייטע, צו ווייטע געשיכטע,

וואָס פֿאַר אַ פלוידעריי איז דאָס! צי זי זאָל אונז בריינגען עפעס צו

טרינקען?

„יא, פֿאַרוואָס דען נים?“

זי שמעהט אויף און געהט אַרויס.

אַרום און אַרום אין די זייטיגע צימערן הער איך שטימען, אַ גערויש

פֿון אַרויסגעצויגענע פֿראַבקעס, קללות, שמילע געשרייען. טהירען ווערן

געעפֿענט און ווידער צוגעמאַכט, אלע וויילע האָט מען אויף דרויסען אין

קאָרידאָר גערופֿען אַ קעלנעריין, וועלכע האָט געקריגען אַ בעפֿעהל.

עלינאַ איז אַרײַנגעקומען צוריק. זי האָט זיך געוואָלט זעען ביי

מיר אויף'ן שויס, זי האָט אויך פֿערוויכערט אַ ציגאַרעטעל.

„פֿאַרוואָס טאָר איך עפעס נים זיצען ביי דיר אויף'ן שויס?“ האָט

זי געפֿרעגט.

„ווי לאַנג איז שוין אַז איהר זייט דאָ?“

„איך ווייס נים אויף ריכטיג, וואָס איז דאָ נים אַלצאיינס? פֿאַר

דיין געזונד!“

מיר האָבען געטרונקען, זי האָט געזונגען אַ מעלאָדיע אָהן שטימע,
דעם נאַרישסטען אונזיק, עפעס פֿון אַ שפּיעל-קאַסען.
„וואו האָט איהר דאָס געלערענט?“
„אין טיוואָלי.“

„געהט איהר אָפֿט אַהין?“

„יאָ, ווען איך האָב גענוג געלד דערצו, איצט האָב איך אָבער
קיינמאָל גאָרנישט, די בעל הבית'טע האָט היינט פֿערלאַנגט פֿון מיר
געלד, זי געהמט אַזאַ גרויסען פּרייז, זי מוז האָבען אַזויפֿיעל געלד, —
און דאָן בלויבט פֿאַר אונז גאָרנישט איבער. — וואָלסט דו מיר ניט
געקענט געבען נאָך אַביסעל געלד?“

כ'האָב גאָט צו דאַנקען געהאַט נאָך אַביסעל געלד, וואָס איך האָב
איהר געקענט געבען.

זי האָט עס צוגענומען אָהן דאַנק און אָהן אַ שום בעוועגונג, אָבער
פֿיליכט האָט זי דאָך געפֿיהלט אַ קליינע אינערליכע פֿרייד דערביי, זי
האָט מיך געבעטען צו בעשטעלען נאָך אַ פֿלאַש וויין. אַט אַפּנים איך
האָב געוואָלט ריכטיג אויסגעפּומפּט ווערן.
דער וויין איז געקומען.

אָבער אַצונד האָט זי זיך אויך געוואָלט אַרויסצייגען, מאַכען אַ פּאַ-
ראַר פֿאַר מיר, זי האָט געוואָלט אַריינרופֿען אַ פּאַר פֿון די אַנדערע
מיידלאַך און זיי טראַקטירען מיט וויין, די מיידלאַך זיינען אַריינגעקומען.
זיי זיינען געגאַנגען אין קורצע, קראַכמאַליעטע קליידלאַך, וואָס האָבען
געמאַכט אַ גערויש, ווען זיי האָבען זיך געריהרם; זייערע אַרעמס זיינען
געווען נאַקעט, און זיי האָבען געטראָגען קורץ-געשאַרענע האָר.

עלינאַ האָט מיך פֿאַרגעשמעלט, און זי האָט גאַנץ גענוי געדיינקט
מיין נאָמען. אין אַן אונפֿערשעהמטען טאָן האָט זי דערצעהלט, אַז איך
האָב איהר געגעבען אַסך געלד, איך בין איהרער אַן אַלטער גוטער
פֿריינד, זי קען ביי מיר בעמען וויפֿיעל געלד זי וויל נוד, ס'איז אימער
אַזוי געווען.

די מיידלאַך האָבען געטרונקען און זיינען אויך געוואָרען פֿרעהליך,
זיי האָבען זיך אַריבערגעשטיגען איינע די אַנדערע אין אונגלויבליכע צוויי-
דייטיגע אויסדריקע און אויסגעקרהט אַלערליי ליעדער, עלינאַ איז גע-
וואָרען אייפֿערויכטיג, ווען איך האָב אויך אויסגעערעדט אַ וואָרט מיט
איינער פֿון די אַנדערע, זי האָט זיך אָנגע'ברוגו'ט און איז געוואָרען
אונאַנגענעהם. אָבער איך האָב בכיוון אויך גערעדט מיט די אַנדערע,
כדי צו צווינגען עלינאַ, זי זאָל אַביסעל מעהר דערצעהלען פֿון זיך,

וואָרים איך האָב גערן געוואָלט וויסען, וואָס ביי איהר אין האַרצען טהוט זיך. אָבער ס'האָט זיך מיר גאָרנישט איינגעגעבען, זי האָט אָבגעקעהרט דעם קאָפּ אַהינטער און זיך כלומר'שט גענומען עפעס טהאָן, אויפֿראַמען. ענדליך האָט זי גענומען איהר הוט און יאָקעל און זיך צוגעגרייט אַרויס-צוגעהן אין גאָס.

„וואָס זשע, איהר געהט גאָר אַוועק?“ האָב איך אַ פֿרעג געטהאָן. זי האָט ניט געענטפֿערט, זי האָט זיך שטילערהייט פֿאַר זיך צוגע-זונגען אַ ליעדעל, בעת זי האָט אָנגעטהאָן דעם הוט. פֿלוצלינג האָט זי אויפֿגעפֿענט די טהיר צום קאָרידאָר און אַ געשריי געטהאָן:
„גינאַ!“

דאָס איז געווען איהר מוטער.

זי איז צוגעקומען, מיט שווערע טריט, זיך שלעפענדיג אין ברייטע פֿאַנטאַפֿעל. זי האָט אָנגעקלאַפּט, איז אַריין און געבליבען שטעהן ביי דער טהיר.

„כ'האָב דאָך דיר אָנגעזאָגט, דו זאָלסט יעדען טאָג אָבווישען דעם שטויב פֿון קאָמאָד!“ האָט עלינאַ מיט אַ פֿעסטען טאָן געזאָגט. „וואָס פֿאַר אַ שוויינעריי איז דאָס! פֿון אזאַ מיין אויפֿראַמען וויל איך ניט ווי-סען, פֿערשטעהסט וואָס איך זאָג? און די פֿאַמאָגראַפֿיעס דאָרט הינטען דאַרף מען אויך אַרומווישען יעדען טאָג מיט אַ טיכעל!“

די מוטער האָט געזאָגט: „יאָ“ און געוואָלט אַרויסגעהן פֿון צימער. זי האָט געהאַט אַ מאַסע קנייטשען אויף'ן געזיכט און איינגעפֿאַלענע באַקען. זי האָט זיך געהאַרכואַס צוגעהערט צו דער טאַכטער און גע-קוקט אויף איהר, כדי ניט צו פֿעהרערען קיין איין וואָרט, וואָס זי זאָגט. „איך וויל אַלואָ, דו זאָלסט עס געדיינקען!“ האָט עלינאַ געזאָגט. די מוטער האָט געענטפֿערט: „יאָ!“ און איז אַרויס, שטילערהייט האָט זי צוגעמאַכט די טהיר הינטער זיך, כדי ניט צו מאַכען קיין גערויש. עלינאַ איז געשמאַנען אָנגעטהאָן. זי האָט זיך געווענדעט צו מיר און געזאָגט:

„יאָ, איצט וועט זיין אַס בעסטען, ווען איהר וועט בעצאָהלען פֿאַר'ן וויין און געהן.“

„אַ גרויסען דאַנק!“ האָבען די מיידלאַך געזאָגט און אויסגעליידיגט זייערע גלעזער.

איך בין געבליבען זיצען ווי אַ צומישטער.

„פֿאַר'ן וויין זאָל איך בעצאָהלען?“ האָב איך זיך אָבגערופֿען. „וואָרט אַקאָרשט! כ'מיינ, אַז איך האָב דאָך אייך שוין געגעבען דאָס געלד פֿאַר'ן

וויין? אָבער פֿילייכט האָב איך נאָך אַביסעל געלד. " און איך האָב זיך געכאַפּט צו דער קעשענע.

די מיידלאַך האָבען אָנגעהויבען צו לאַכען.

"אך, אזוי האַלט עס מיט זיין רייכטהום! דו האָסט דאָך געקריגען אזוי פֿיעל געלד פֿון איהם, עלינאַ, און איצט קען ער אפילו פֿאַר'ן וויין ניט בעצאָהלען! האַהאַהאַ!"

דאָ איז עלינאַ געוואָרען אויסער זיך פֿאַר כעס.

"אַרויס פֿון דאַנען!" האָט זי אַ געשריי געטהאָן. "איך וויל אייך דאָ מעהר ניט האָבען! ער האָט געלד ווי היי! אָט דאָ קענט איהר זעהן, וואָס ער האָט מיר געגעבען!" — און מיט אַ מיענע פֿון טריאומף האָט זי אַ וואָרף געטהאָן באַנקנאַטען און זילבער-געלד אויף'ן מיש. — "ער האָט בעצאָהלט פֿאַר'ן וויין און מיר אויך, קוקט נור דאָ! איהר האָט קיינמאָל אזויפֿיעל געלד ניט געזעהן אין איין הויפֿען. איך קען בעצאָהלען דער בעל הבית'טע פֿאַר צוויי מאָנאַט, פֿערשטעהט איהר מיך! כ'האָב עס נור געזאָגט, כדי איהם אַביסעל צו ערגערן, כדי זיך מיט איהם צו רייצען. אָבער איהר טראַגט זיך פֿון דאַנען!"

און די מיידלאַך האָבען געמוזט אַרויסגעהן.

אָבער עלינאַ האָט זיך צולאַכט מיט אַ קוויטשיגען און נערוועזען געלעכטער, בעת זי האָט פֿערמאַכט די טהיר הינטער זיי.

"איך וויל זיי ווירקליך ניט האָבען דאָ," האָט זי געזאָגט מיט אַ טאָן פֿון ענטשולדיגונג. "דאָס זיינען אין גרונד גענומען לאַנגווייליגע גאַסען-פֿרויען, מיט וועלכע איך האָב גאָר ניט וואָס צו טהאָן. דיינקסט דו אויך ניט, אַז זיי זיינען לאַנגווייליג?"

"ניין, דאָס דיינק איך גראָד ניט," האָב איך געענטפֿערט, כדי זי נאָך מעהר צו פֿערשעהמען. "זיי האָבען געענטפֿערט, ווען איך האָב זיי עפעס געפֿרעגט, זיי האָבען מיר דערצעהלט דאָס, וואָס איך האָב געוואַלט וויסען פֿון זיי. דאָס זיינען פֿיינע מיידלאַך."

"דאַן קענסט דו אויך געהן!" האָט עלינאַ אַ געשריי געטהאָן צו מיר. "נעה זיך דיר צו זיי, אויב דו ווילסט. איך האַלט דיך ניט." פֿון זיכערהייט וועגען האָט זי איצט צוריק אַרײַנגעלייגט אין טאַש דאָס געלד, וואָס זי האָט פֿריהער אַ וואָרף געטהאָן אויף'ן מיש.

"איך וואַלט אייך גערן וועלען פֿרעגען נאָך עפעס," האָב איך גע-זאָגט. "ווען איהר וואַלט זיך געקענט ענטשליסען צו זיצען רוהיג און מיך אויסהערן."

"מיך פֿרעגען נאָך עפעס?" האָט זי מיט שפּאַט געענטפֿערט. "איך

האָב גאַרנישט וואָס צו טהאָן מיט דיר. דו ווילסט דאָך וואַהרשיינליך
ווידער אָנפֿאַנגען פֿון האַננאַ'ן? אָט דער קוואַטש וועגען האַננאַ'ן קעהרט
מיר איינפֿאַך צום ברעכען. דערפֿון קען איך נישט לעבען!"
„אַבער וואָלט איהר דען נישט וועלען אַרויסגעהן פֿון דעם דאָזיגען
לעבען?"

זי האָט זיך געמאַכט, אזוי ווי זי וואָלט עס נישט געהערט. זי האָט
ווידער אָנגעהויבען אַרומפֿאָדען איבער'ן צימער און אויפֿראַמען. און
דערביי האָט זי צוגעפֿייט, כדי זיך צו מאַכען מוטה.
„אַרויסגעהן פֿון דעם דאָזיגען לעבען?" האָט זי זיך אָבגערופֿען און
איז פֿלוצלינג געבליבען שטעהן אַנטקעגען מיר. „נאָך וואָס? וואוּהן
זאָל איך געהן? מיט וועמען זאָל איך חתונה האָבען? ווער וועט עס
וועלען געהמען אזא אייגע ווי איך? און דיענען וויל איך נישט."
„איהר וואָלט דאָך געקענט אַוועקפֿאַהרען ערגעץ-וואו און אויסלאַנד
און אָנפֿאַנגען אַן אַנשטענדיגען לעבען."

„אונזין! אונזין! שווייג בעסער! וואָס זשע, ביזט גאָר געוואָרען אַ
מיסיאָנער? נאָך וואָס זאָל איך אַוועקגעהן פֿון דאָנען? איך געפֿין זיך
דאָ גאַנץ גוט. כ'האָב גאָר נישט וואָס אויסצושטעהן. ווייסט דו גאָר
וואָס? הייס בעסער געבען נאָך אַ פֿלאַש וויין! אָבער נור פֿאַר אונז
ביידען, פֿאַר אונז אַליין. די אַנדערע זאָלען גאַרנישט האָבען דערפֿון
— גינא! — האָט זי אַרויסגעשריען דורך דער טהיר.

זי האָט בעשטעלט וויין, געטרונקען און איז געוואָרען אַליץ ווייניגער
אָנזייענד. קיין פֿערנינפֿטיגען ענטפֿער האָט מען נישט געקענט אַרויס-
קריגען פֿון איהר, זי האָט געהאַלטען אין איין זימוען פֿאַר זיך אָבגעריסענע
שטיקלאַך פֿון גאַסען-ליעדער, בעת ווען זי איז געועסען און געטראַכט.
דאָן האָט זי ווידער געטרונקען און איהר בענעהמונג איז איינפֿאַך געוואָרען
עקעלהאַפֿט. זי האָט אַליץ ווידער און ווידער געוואָלט זיך זענען ביי
מיר אויפֿ'ן שוים, זי האָט אַרויסגעשטעקט די צונג און געזאָגט: „נאָ,
זעה!" ענדליך האָט זי גאָר פֿשוט געפֿרעגט:

„בלייבסט דו דאָ נעכטיגען?"

„ניין!" האָב איך געענטפֿערט.

„דאָן געה איך אויס!" האָט זי געזאָגט.

דער דערזעהלער איז אַנשוויגען געוואָרען.

„נו?" האָב איך געפֿרעגט.

„וואָס וואָלט איהר געמחאָן, ווען מען לייגט אייך פֿאַר אַזאַ אויס-
זואהל? וואָלט איהר געבליבען אָדער אַוועקגעגאַנגען? זעהט איהר,
דאָס איז די פֿראַגע. ווייסט איהר, אויף וואָס איך האָב זיך ענטשלאָסען?“
ער האָט מיך אָנגעקוקט.

„איך בין געבליבען!“ האָט ער געזאָגט.

„איהר זייט געבליבען?“ האָב איך געפֿרעגט מיט אַן אויפֿגעריסענעם
מויל. „איבער נאַכט? ביי דעם מיידעל?“

„איך בין אַ מיזעראַבלער מענש!“ האָט ער געזאָגט.

„אָבער אום גאַטעס ווילען! וואָס האָט איהר זיך פֿאַרמ געטראַכט
דערביי? זייט איהר געווען שכור?“

„דאָס אויך. צולעצט, אָבער פֿריהער פֿון אַלעדנינג בין איך ניט וויי-
ניגער עקעלהאַפֿט און קלעגליך ווי אַנדערע מענשען, דאָס איז די זאַך.
זי איז אַ מיידעל, וועמעס געשיכטע איך קען. ס'איז פֿאַר מיר געווען
אַזאַ וואויל-לוסטיגקייט צו זיין אונגעבונדען, אָהן וואָס פֿאַר עס איז צויס.
קענט איהר דאָס בעגרייפֿען? דערפֿאַר בין איך אַלזאַ געבליבען, און אין
וואָס פֿאַר אַ ים פֿון צולאַזענקייט, פֿון הפֿקות מיר זיינען דאָס פֿער-
זונקען!“

דער עקעלהאַפֿטער ציניקער האָט געשאַקלט מיט'ן קאָפּ איבער
זיך אַליין.

„אָבער איצט וויל איך ווידער אַמאָל געהן צו איהר,“ האָט ער וויי-
טער געזאָגט. „עפעס מוז זיך נאָך לאָזען מאַכען! הם! איהר מיינט,
הייסט עס, אַז איך בין ניט די פֿאַסענדע פֿערוואָן דערצו? איך בין
פֿילייכט דאָך ניט אַזוי שלעכט ווי איהר גלויבט. איהר דיינקט וועגען
דעם, וואָס איך בין דאָרט געבליבען איבער נאַכט. פֿערגעסט אָבער ניט
אַט וואָס: אַז איך וואָלט ניט געבליבען, וואָלט געקומען אַן אַנדערער,
און ביי אַזאַ בייט וואָלט זי גאָר אָהן אַ שום ספֿק פֿערלאָרען. ווען זי
קען אויסקלייבען, מיט וועמען צו פֿערבריינגען, וואָלט זי גאָר ניט גע-
טראַכט און מיך אויסגעקליבען, איך בין פֿיל מיט איינגעהעניש, און
פֿערשמענדניס, כ'פֿערגעס אויך ניט אויף קיין איין רגע, איהר צו ווי-
דערשמעהן. אָבער סערקווירדיג איז, אַז גראַד אַט דער צוג מיינער האָט
זי גערייצט. דאָס האָט זי אַליין געזאָגט. „דו ווידערשמעהסט מיר אַזוי
גרויסאַרטיג!“ האָט זי געזאָגט. וואָס קען מען טהאָן מיט אַזאַ מיידעל?
און דאָן מוז מען אויך ניט פֿערגעסען, אַז זי איז נור צוליעב די בלומען
אַזוי מורא'דיג געוונקען אין איהר האַרצען. דאָס איז געווען דער אָנ-
פֿאַנג, וואָלט מען געמעגט אַראַבנגעהמען בלומען פֿון די קברים, דאָן

וואָלט זי איצט געווען אַן אַנשמענדיג מיידעל. אָבער מיר האָבען זי געפאַקט און אָבגעפיהרט אין דער פּאָליציי, און איך האָב מיטגעהאַלפּען דערצו! איך האָב מיטגעהאַלפּען דערצו!"
ער האָט פֿון דאָס ניי אַ שאַקעל געטהאַן מיט'ן קאַפּ און איז פֿער-
וונקען אין געדאַנקען.

ענדליך האָט ער זיך אויפגעכאַפּט ווי פֿון אַ חלום.
„איך האָב אייך געוויס אויפגעהאַלטען. איך פיהל אַליין אויך, אַז
איך בין מיעד. ווייסט איהר פֿילייכט, וויפיעל דער זייגער איז?"
כ'האַב געוואָלט אַרויסגעהען מיין זייגער. אָבער איך האָב איהם
נישט געהאַט ביי זיך, כ'האַב איהם פֿערגעסען אין דערהיים.
„אַ דאַנק, ס'איז דאָך קיין אונטערשיעד נישט," האָט ער געזאָגט און
זיך אויפגעהויבען, אויסגעשמרעקט די פֿיס און אַרומטערגעצויגען זיינע
הויזען. „זעהט איהר, אָט קומט זי שוין צוריק, די אַריסטאָקראַטישע
דאַמע, דער טרויער איז געענדיגט, דאָס מיידעלע טראָגט שוין מעהר
קיין בלומען נישט. די בלומען ליגען ווידער דאָרט אונטען, רויזען און
קאַמעליען; אין פֿיער טעג צייט וועלען זיי זיין פֿערוואַנעט. אַז אַ קליין
מיידעלע לייגט די האַנד אויף די דאָזיגע בלומען, כדי זיך דערפֿאַר צו
קיפּען שיד, רעכען איך, אַז עס איז גאָר קיין עולה נישט!"
איצט האָט מיך דער מאַן אָנגעקוקט אַ גאַנצע מינוט, דערנאָך איז
ער ציוגעגאַנגען גאַנץ גאָהענט צו מיר און האָט אַרויסגעפלאַצט מיט אַן
איינגעהאַלטענעם געלעכטער.

„זעהט איהר, אַזעלכע געשיכטען מוז מען דערצעהלען," האָט ער
געזאָגט. „פֿאַר די געפֿינט מען אָפּענע אויערן. כ'דאַנק אייך טויענד
מאַל, געעהרטער צוהערער!"
ער האָט אַראַבגענומען דעם הוט, זיך פֿערנייגט און איז אַוועק.

* * *

איך בין געבליבען זיצען אַ צומישטער. ער האָט מיך מיט איין
קלאַפּ אַריינגעוואָרפּען אין אַ וויכער פֿון צוטומעלטקייט און מיר גאָר אין
גאַנצען צופלאַנטערט מייןע קלאָהרע געדאַנקען. אָט דער שוויין! ער
האַט פֿערבראַכט די נאַכט ביי דעם מיידעל! ביי דעם מיידעל? אַ
פֿערדאַמטע לינגערשע געשיכטע! ער האָט פֿון מיר חווק געמאַכט, זיין
ריהערנדע ערצעהלונג איז אויסגעטראַכט פֿון אָנהויב ביז'ן סוף. אָבער
ווער איז ער פֿאָרט, אָט דער אַרצ-יונגאַמטש, דער זשוליק שבּושוליקעס?
אַז איך וועל זיך נאָך אַמאַל בעגעגענען מיט איהם, וועט ער קריגען זיין

חלק! די געשיכטע האָט ער פֿילייכט ערגעצוואו געלייענט און זי אויס-
געלערענט אויף אויסווייניג, זי איז ניט פֿון די ערגסטע, דער בחור האָט
מאלאָנט, האָהאָהאָ! ביי גאָט, דער האָט מיך גאָר היבש אַרומגעפֿיהרט
ביי דער נאָז!

א צומומעלטער בין איך אַוועק אַהיים, כ'האָב געווכט מיין זייגער.
ער איז ניט געלעגען אויף'ן טיש, כ'האָב זיך אַ קלאַפּ געטהאָן אָן
שמערן: מיין זייגער איז גע'גנב'עמ! נאַמירליך האָט ער צוגע'גנב'עמ מיין
זייגער, בשעת ער איז געוועסען לעבען מיר, האָ! אָט דער לומפּ!
איצט זיינען מיר געבליבען צוויי אויסוועגען, כ'האָב געקענט מעלדען
די זאך אין דער פּאָליציי און אַבקרעגען מיין זייגער אין אַ פּאַר טעג
אַרום פֿון אַ פּאַנד-לייהער, דאָן וואָלט מען אויך דעם חברה-מאַן גלייך
נאַכדעם אַרעסטירט, אָדער איך האָב געקענט שווייגען, דאָס איז געווען
דער צווייטער אויסוועג,
כ'האָב געשוויגען.

די שטימע פון דעבען.

מיון פריינד, דער שריפטשמעלער ה***, דערצעהלם:
ביים אינעווייניגסטען האפען פֿון קאָפּענהאַגען לויפֿט אַ גאַס, וועלכע
הייסט וועסטאוואַלד, אַ נייער און איינזאַמער בילדוואַרד. דאָ זעהט מען
ווייניג הייזער, געזעהלטע עטליכע לאַמטערנעס און כמעט גאַר קיין
מענשען ניט. אפילו זומער-צייט טרעפֿט עס אויך זעלטען, אַז אימיצער
געהט דאָרט שפּאַצירען.

נו! אייערנעכטען ביינאַכט האָב איך עפעס דורכגעמאַכט אין אַם
דער גאַס, און איך וויל דיר דערצעהלען, וואָס איך האָב דאָרט דורכ-
געמאַכט.

איך בין אַ וויילע אַרומגעגאַנגען אויף'ן טרעטוואַר אַהין און צוריק,
מיט אַמאָל איז מיר אַנטקעגען געקומען אַ דאַמע. אַחוץ איהר זעהט
מען קיין מענשען ניט. די לאַמטערנעס זיינען אָנגעצונדען, נאָר עס איז
פֿינסטערלאַך און איך קען דער דאַמע'ס געזיכט ניט דערקענען. ס'איז
איינס פֿון די געוועהנליכע נאַכט-קינדער, טראַכט איך און געה איהר
פֿערביי.

ביים עק פֿון בילדוואַרד קעהר איך זיך אום און געה צוריק; אויך
די דאַמע האָט זיך אומגעקעהרט, איך בעגעגען זיך ווידער מיט איהר.
קלעהר איך ביי זיך: זי וואַרט אַדאָי אויף אימיצען, לאַמיר אַקאַרשט
זעהן, אויף וועמען זי וואַרט. און נאָך אַמאָל געה איך איהר פֿערביי.
אַז איך האָב זיך מיט איהר צום דריטען מאל בעגעגענט, האָב איך
אַרונטערגענומען דעם הוט און אָנגעהויבען ריידען צו איהר. גוטען
אַבענד! צי זי וואַרט דאָ אויף וועמען עס איז?

זי האָט אַ ציטער געטהאָן. ניין — — יאָ, זי וואַרט אויף אימיצען.
צי זי האָט עפעס דאַגעגען, ווען איך וועל איהר האַלטען קאָמפּאַניע,
ביו עס וועט קומען דער, אויף וועמען זי וואַרט?
ניין, זי האָט גאָרנישט געהאַט דאַגעגען. זי האָט מיר געדאַנקט

דערפאר. איבעריגענס, האָט זי געזאָגט, וואָרט זי גאָר אויף קיינעם ניט;
זי געהט דאָ בלויז שפּאַצירען, מחמת דאָ איז אזוי שטיל.

מיר האָבען אַרומגעשפּאַצירט זייט ביי זייט און מיר האָבען אָנגע-
הויבען ריידען איינער מיט'ן אנדערן מכה גלויבגלימיגע זאָכען; כ'האָב
איהר אָנגעבאָטען מיין אָרם.

„אך ניין!“ האָט זי געזאָגט און געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ.
דער עסק איז מיר געוואָרען לאַנגווייליג. אין דעם חושך, וואָס האָט
געהערשט אויף דער גאָס, האָב איך זי ניט געקענט זעהן, מחמת דעם
האָב איך אָנגעצונדען אַ שוועבעלע און זיך געסמאַרעט זי צו בעלייכטען.
בעת ווען איך האָב אַ קוק געטהאָן אויף'ן זיינער.

„האַלב צעהן, ס'איז האַלב צעהן,“ האָב איך זיך אָבגערויפֿען.
זי האָט אַ שוידער געטהאָן, אזוי ווי אַ פֿראַסס וואָלט איהר אַריבער
איבער'ן לייב. כ'האָב זיך בענוצט מיט דער געלעגנהייט און געפֿרעגט:
„ס'איז אייך קאַלט, וואָלט איהר ניט געוואָלט אַריינגעהן ערגעץ,
עפעס טרינקען? אין „טיוואָלי“ אָדער אין „נאַציאָנאַל“?“
„ניין, איך קען איצט אין ערגעץ ניט געהן, ווי איהר זעהט,“ האָט
זי געענטפֿערט.

און ערשט איצט האָב איך בעמערקט, אז זי טראָגט אַ לאַנגען,
שוואַרצען טרויער-שלייער.

כ'האָב געבעטען ענטשולדיגונג און אַרויפֿגעוואָרפֿען די גאַנצע שולד
אויף דער פֿינסטערניש. און די אַרט און ווייזע, ווי זי האָט אויפֿגענומען
מיין ענטשולדיגונג, האָט מיך פֿלוצלינג איבערצייגט, אז זי איז ניט געווען
פֿון די געווענהליכע נאַכט-פֿייגעל.

„געהט מיין אָרם,“ האָב איך נאָך אַמאָל געזאָגט, „דאָס וואָרעמט.“
זי האָט גענומען מיין אָרם.

מיר זיינען עטליכע מאָל גענאַנגען אַרויף און אַראָב. זי האָט מיך
געבעטען, אַ קוק טהאָן אויף'ן זיינער.

„ס'איז נאָך צעהן,“ האָב איך געזאָגט. „וואו וואוינט איהר?“

„אויף דעם גאַמלע קאָנגעוועי.“

כ'האָב זי אָבגעשטעלט.

„און מעג איך אייך בעגליימען ביז צו דער טהור פֿון אייער הויז?“

„ניין, דאָס געהט ניט,“ האָט זי געענטפֿערט. „ניין, דאָס קענט
איהר ניט. — איהר וואוינט אין דער ברעדנאָדע?“

„פֿון וואָנען ווייסט איהר דאָס?“ האָב איך געפֿרעגט מיט אַ טאָן
פֿון איבערראַשונג.

„איך ווייס, ווער איהר זייט,“ האָט זי געענטפֿערט.
פֿיווע.— מיר זיינען געגאַנגען אָרס אין אָרס און מיר האָבען זיך
פֿערקירעוועט אין די ליכטיגע גאַסען. זי איז געגאַנגען שנעל, איהר
לאַנגער שלייער האָט געפֿלאַמערט. זי האָט געזאָגט:

„כ'בעט אייך, לאָמיר געהן גיכער.“

ביי דער טהיר פֿון איהר הויז אויף גאַמלע קאָנגעוועי האָט זי זיך
אומגעדערעהט מיט'ן פנים צו מיר, עפעס אזוי ווי זי וואָלט מיר געוואָלט
דאַנקען פֿאַר מיין בעגלייטונג. כ'האָב איהר אויפֿגעפֿענט די טהיר, זי
איז לאַנגזאַם אַריינגעגאַנגען, זיך אומקוקענדיג נאָך מיר. איך האָב
לייכט אָנגעשפּאַרט די פֿלייצע אָן דער טהיר און בין אַריין הינטער
איהר. דאָ האָט זי מיר אָנגענומען פֿאַר דער האַנד. קיינער פֿון אונז
האָט קיין וואָרט ניט אויסגערעדט.

מיר זיינען אַרויף אַ פֿאַר טרעפּ און געבליבען שטעהן אויף'ן צווייטען
שטאַק. זי האָט אַליין געעפֿענט איין טהיר, געעפֿענט נאָך אַ טהיר, האָט
מיך ווידער אָנגענומען ביי דער האַנד און מיך אַריינגעפֿיהרט אינעווייניג.
ס'האָט געמוזט זיין אַ צימער; כ'האָב געהערט דעם טיק-טאָק פֿון אַ
זייגער. די דאַמע איז אַ ווילע געבליבען שטעהן ביי דער טהיר, מיט
אַמאָל האָט זי אַ וואָרף געטהאָן די אַרעמס אַרום מיר, און הייס און צי-
טערענדיג מיט'ן גאַנצען קערפּער האָט זי מיר געגעבען אַ קוש אין מויל.
אין מיטען אויף'ן מויל.

„איצט ועצט זיך אַנדער,“ האָט זי געזאָגט. „דאָ איז אַ זאָפֿאַ. איך
זועל דערווייל אָנצינדען דעם לאַמפּ.“
און זי האָט אָנגעצונדען דעם לאַמפּ.

כ'האָב זיך אומגעקוקט אַרום זיך, צוטומעלט און נייגיעריג. ס'איז
געווען אַ גרויס, אויסערגעווענהליך שעהן אויסגעשטאַמעט וואוין-צימער,
דאָ וואו איך האָב זיך געפֿונען; טהירען זיינען אויך געשטאַנען אָפען נאָך
עטליכע וויטען-צימערן. כ'האָב גאָר ניט געקענט פֿערשמעהן, וואָס פֿאַר
אַ מין מענשען-קינד דאָס האָט געקענט זיין, מיט וועלכען איך האָב זיך
אויף אַזאַ וואונדערבאַרען אופן צונויפֿגעטראָפֿען, און איך האָב זיך אָב-
גערופֿען:

„ווי שעהן דאָ איז! וואוינט איהר דאָ?“

„יא, דאָס איז מיין הייס,“ האָט זי געענטפֿערט.

„דאָס איז אייער הייס? איהר זייט אַלזאָ די טאָכטער פֿון הויז?“

זי האָט זיך פֿונאָנדערגעלאַכט און געזאָגט:

„ניין, ניין. איך בין אַן אַלטע פֿרוי. גלייך וועט איהר עס זעהן!“

און זי האָט אַרונטערגענומען דעם הוט מיט'ן שלייער.
„נאָ, זעהט איהר שוין!“ האָט זי געזאָגט און האָט נאָך אַמאָל פֿער-
וואָרפֿען די אָרעמס אַרום מיר, פּלוצלינג, געטריבען פֿון אַ ברענענדער
ליידענשאַפֿט.

דאָס גרויסע, פֿערריקטע קינד! זי האָט העכסטענס געקענט זיין
צוויי, דריי און צוואַנציג יאָהר אַלט; אויף דער רעכטער האַנד האָט זי
געטראָגען אַ חתונה-רינג און האָט מחמת דעם אויך געקענט זיין אַ
פֿערהייראַטע פֿרוי. שעהן? ניין. זי האָט געהאַט צופֿיעל זומער-שפּריינק-
לאַך און כמעט נאָר קיין ברעמען ניט. נאָר אַ ווילד-קאָכענדעס לעבען
האָט אַרויסגערעדט פֿון איהר, און איהר מויל איז גראָד געווען שעהן.
כ'האַב איהר געוואָלט פֿרעגען, ווי זי הייסט, וואו איהר מאַן איז
ערגען, דאָס הייסט, אויב זי האָט איינעם; כ'האַב געוואָלט וויסען, ביי
וועמען אין הייז איך געפֿין זיך; אָבער אַזוי ווי איך האָב נור געפֿענט
דאָס מויל, האָט זי זיך פֿעסט צוגעטוליעט צו מיר און האָט מיר פֿער-
באָטען צו זיין נייגערין.

„איך הייס עללען,“ האָט זי געזאָגט. „וויילט איהר געניסען וואָס עס
איז? ס'מאַכט גאַרנישט אויס, איך קען גאַנץ גוט אָנקלינגען. איהר מוזט
נור אויף אַ וויילע אַרײַנגעהן דאָ, אין שלאָפֿצימער.“

איך בין אַרײַן אין שלאָפֿצימער. דער לאַמפּ פֿון דער גרויסער
שטוב האָט אַרײַנגעוואָרפֿען אַ שוואַכען שײַן צו מיר. כ'האַב געזעהן
צוויי בעטען. עללען האָט אָנגעקלונגען און פֿערלאַנגט וויין, כ'האַב גע-
הערט, ווי אַ מיידעל האָט געבראַכט דעם וויין און איז ווידער אַרויסגע-
גאַנגען. אין אַ וויילע אַרום איז עללען אַרײַנגעקומען אין שלאָפֿצימער.
זי איז געבליבען שמעהן ביי דער טהיר. איך בין איהר אַנטקעגען גע-
גאַנגען אַ טריט, זי האָט געגעבען אַ קליינעם קוויטש און איז אין
דערזעלבער רגע צוגעקומען צו מיר. — — —

דאָס איז געווען אייערנעכטען ביינאַכט.

וואָס ווייטער איז געשעהן? האָב נור געדולד, ס'איז געשעהן נאָך
מעהר ווי דאָס. נעכטען אין דערפֿריה, בשעת איך האָב זיך אויפֿגעכאַפֿט,
האָט אָנגעהויבען טאַגען; דאָס ליכט פֿון טאָג איז אַרײַן פֿון ביידע ווייטען
פֿאַרהאַנג אין צימער. אויך עללען האָט זיך אויפֿגעכאַפֿט. זי האָט זיך
אַבגעזיפֿצט ווי פֿערמאַטערט און אַ שמייבעל געטהאָן צו מיר. איהרע
אַרעמס זיינען געווען ווייס און גלאַט ווי סאַמעט, איהר ברוסט האָט זיך
געוויבען. כ'האַב איהר עפעס צוגעשעפֿטשעט און זי האָט מיר פֿערמאַכט

דאָס מויל מיט איהרען, שמוס פֿאַר צערמליכקייט. ס'האָט געמאָגט אלץ מעהר און מעהר.

אין צוויי שעה אַרום בין איך געווען אויף די פֿיס, אויך עללען איז אויפֿגעשטאַנען; זי טהוט אָן איהרע קליידער, זי איז שוין אין די שיד. און אַצונד לעב איך איבער עפעס, וואָס גרוילט מיר נאָך איצט אין דער רגע ווי אַ בייזער חלום. איך שמעה ביים וואַש-מיש, — עללען האָט עפעס צו טהאָן דאָרט אין זייטען-צימער, און בעת זי עפֿענט אויף די טהיר, קעהר איך זיך אום און קוק אַרײַן. אַ קאַלט ווינטעל קומט מיר אַנטקעגען פֿון די געעפֿענטע פֿענסטער, און אין מיטען צימער, אויף אַ לאַנגען מיש, דערזעה איך אַ מת. אַ מת, וואָס ליגט אין ארון, מיט אַ גראָער באָרד, דער טויטער קערפֿער פֿון אַ מאַן. זיינע מאָנערע קניע שמעהען אין דער הויך אזוי ווי צוויי צאָרנדיגע פֿויסמען, וועלכע זיינען ציוניפֿגעדריקט אונטער די תכריכים, און זיין געזיכט איז גאַנץ געל, אַ שרעק אַ קוק צו טהאָן דערויף. איך זעה אַלצדינג אין'ם ליכטיגען שיין פֿון טאַג. איך קעהר זיך אָב און זאָג קיין וואָרט ניט.

אַז עללען איז צוריקגעקומען, בין איך שוין געווען אָנגעטהאָן און גרייט צו געהן. כ'האָב קוים געקענט ענטפֿערן אויף איהר אומאַרמונג. זי האָט זיך אָנגעטהאָן ווי צום געהן, זי האָט מיך געוואָלט בעגלייטען אַראָב בײַז' טויער, און איך האָב איהר געלאָזט טהאָן, וואָס זי האָט גע- וואָלט, און נאָך אַלץ גאַרנישט געזאָגט. אונטען אין דורכגאַנג האָט זי זיך צוגעדריקט צו דער וואַנד, כּדי מען זאָל זי ניט זעהן, און האָט שטילערהייט געזאָגט:

„צום ווידערועהן!“

„מאָרגען?“ האָב איך געפֿרענט מיט אַ האַלבען מויל.

„ניין, ניט מאָרגען!“

„פֿאַרוואָס עפעס מאָרגען ניט?“

„שווייג, ליעבינקער, כ'מוז מאָרגען געהן צו אַ לוי, אַ קרוב מיינער

איז געשמאָרבען. נאָ, איצט ווייסט דו שוין פֿאַרוואָס!“

„אַבער איבערמאָרגען?“

„יאָ, איבערמאָרגען, דאָ אין דורכגאַנג וועל איך וואַרטען אויף דיר.

זיי געזונד!“

איך בין אַוועק. — — — —

ווער איז זי? און דער מת? ווי די פֿויסמען זיינען דאָס געווען צו-

נויפֿגעדריקט, און ווי די מויל-ווינקלען האָבען דאָס אַביסעל אַראַכענהאַנגען

אין א העסליך קאמישער פאָזע! איבערמאָרגען וועט זי וואַרטען אויף מיר. זאָל איך נאָך קומען צו איהר?

איך פֿערקירעווע מיינע מריש גלייך אין דעם קאפּע בערנינא, וואו איך פֿערלאַנג דאָס אַדרעס-בוך, — כ'מיש אויף, גאַמלע קאָנגעוועי, די און די נומער, גוט, כ'זעה דעם נאָמען און איך ווייס, ווי אזוי עללען הייסט. איך וואַרט אַ וויילע, ביז דאָס מאָרגען-בלאַט קומט און פֿאַל אַרויף אויף דער צייטונג, כדי דורכצושטודירען די אַנאַנסען מכח די מוימע; יא, איך געפֿין ווירקליך אויך איהרע, די ערשמע אין דער לאַנגער שורה, מיט פֿעמע בוכשטאַבען: „נאָך אַ לאַנגער קראַנקהייט איז מײן מאַן נעכטען געשטאַרבען אין דעם 53טען יאָהר פֿון זײן לעבען.“ די אַנאַנסע האָט געטראָגען דעם נעכטיגען דאַטום.

איך זײן אַ לאַנגע צײט און טראַכט.

אַ מאַן האָט אַ פֿרוי, זי איז מיט דרייסיג יאָהר יונגער פֿון איהם, ער איז יאָהרען לאַנג קראַנק און אין אַ שעהנעם מאָג שמאַרבט ער אַוועק. די יונגע אלמנה אָטהעמט אויף, דאָס לעבען רופֿט זי צו זיך מיט זײן ענמציקענדער ווילדקײט, זי הערט זיך צו צו זײן שמימע און ענטפֿערט: איך קום! און שוין דיזעלבע נאַכט שפּאַצירט זי אַרום אויף דעם וועסטאַ-יאָלד.

עללען, עללען, איבערמאָרגען!

מלכת שבא.

I

מען פֿאָהרט אַרום, מען בלאַנדזשעט פֿון אָרט צו אָרט און מען טרעפֿט זיך אימער צונויף מיט מענשען, מיט וועמען מען האָט זיך שוין פֿריהער געזעהן, מען בעגעגענט זיי פֿלוצלינג, אויף אומגעריכטע פֿלעצער, אַזוי אַז פֿון איבערראַשונג פֿערגעסט מען פֿשוט דעם הוט אַראָבצונעהמען און צו גריסען.

דאָס פֿאַסירט מיר אָפֿט, יאָ, זעהר אָפֿט. ס'איז שוין פֿערפֿאלען, אַנדערש קען עס ניט זיין.

וואָס מיר האָט געטראָפֿען אין 1888 מען יאָהר, איז אויף אַ מערק־ווירדיגען אופן פֿערבונדען מיט אַ געשעהעניש פֿון היי־יאָהר, ערשט אַ וואָך צוריק, אויף אַ קליינער ריזע קיין שוועדען. ס'איז אַ גאַנץ איינ־פֿאַכע און פֿערשטענדליכע געשיכטע, אַלעס איז זיך געגאַנגען גאַנץ גלאַט: פֿילייכט איז זי גאָר ניט ווערטה, מען זאָל זי דערצעהלען. נאָר איך וויל דאָך פֿרויברען עס צו טהאָן, אַזוי גוט ווי איך קען. — —

דו האָסט געפֿרעגט, בעת מיר זיינען דאָס לעצטע מאָל געווען צו־זאַמען . . . יאָ, דו געדיינקסט דאָך מן הסתם אַליין, נאָך וואָס דו האָסט זיך נאָכגעפֿרעגט, אַזוי אַז איך דאַרף עס דיר ניט ווידערהוילען. אָבער איך האָב דעמאָלט געענטפֿערט, אַז עס געהט מיר ניט, וויפֿיעל איך האָב זיך ניט געסטאַרעט, עפעס האָט זיך מיר תמיד געשמעלט אין וועג, איך בין אָבגעזאָגט געוואָרען, מען האָט מיר געוווּזען די טהיר. און איך זאָג קיין ליגען ניט, איך וועל עס דיר בעוווּזען, אַז עס איז אמת; אַזוי נאָ־הענט ווי דאָס מאָל בין איך נאָך קיינמאָל ניט געווען, אַ חתן צו ווערן, און דאָך האָט מען מיר אַזוי פֿראַסט־פֿשוט געגעבען דעם וועג. ניטאָ וואָס צו מאַכען, ס'איז אַ פֿערפֿאלענע זאַך.

אין דעם יאָהר 1888 האָב איך געקראָגען געלד אויף אַ ריזע ער־געצוואו — איך דערצעהל עס כּהוּיָה, אַזוי ווי עס איז. איך בין אַריבער־געפֿאָהרען קיין שוועדען און האָב דאָרט אַרומגעוואַנדערט מיט אַ פֿרעהליך

געמיטה ביי דער אייזענבאָהן-ליניע, בעת ווען צוג אויף צוג פֿלעגט פֿער-
בילויפֿען יעדען טאָג פֿערביי מיר. איך האָב אויך אָנגערטראָפֿען אַסך
מענשען, און אָט די אַלע מענשען האָבען מיך בעגריסמ, ווי האָבען גע-
זאָגט „גאָט העלף“ און איך האָב אויך געזאָגט, „גאָט העלף“, ווייל איך
האָב ניט געהאַט קיין אַנדער זאַך צו ענטפֿערן. אז איך בין אָנגעקומען
קיין געטעבאָרג, איז די ערשטע פֿאַר שייך מיינע געווען מורא'דיג צוריסען,
אַבער דערפֿון רייד איך ניט.

גראָד איידער איך בין געקומען קיין געטעבאָרג, האָט געטראָפֿען די
געשיכטע, וועגען וועלכער איך וויל דאָ צו וויסען טהאָן.

ווי מיינסט דו: אז אַ דאַמע וואָרפֿט דיר צו אַ בליק דורך אַ פֿענסטער
און דערנאָך מאַכט זי זיך ניט וויסענדיג, אָקוראַט ווי זי וואָלט דיך
קיינמאַל ניט געזעהן, דאָן לאָזט דו עס לויפֿען און לייגסט קיין שום
האַפֿנונגען ניט דערויף. דו וואָלסט דאָך געדאַרפֿט זיין אַ שומה, ווען
דו וואָלסט זיך עפֿעס איינגעבילדעט נאָך אזאָ אַרעמען בליק. אָבער אז
די דאַמע — ניט נור וואָס זי קוקט אויף דיר מיט דעם גרעסטען אינ-
טערעס, נאָר זי גיט דיר זאָגאַר אוועק איהר צימער, יאָ, איהר בעט אויף
אַ שוועדישער פֿאַסט-סטאַציאָן, מיינסט דו ניט, אז דו האָסט דאָן גענוג
גרונד צו גלויבען אין איהרע רעעלע אַבזיכטען און צו האָפֿען אויף איהר?
איך האָב אזוי געמיינט, כ'האָב געהאַפֿט ביו אויף'ס לעצטע; מיט
אַ וואָך צוריק האָט עס מיר זאָגאַר געקאָסט אַ ביטערע ריזע ביו קאַל-
מאַר . . .

איך בין אַלואַ צוגעקומען צו דער פֿאַסט-סטאַציאָן בערבי. ס'איז
שוין געווען שפעט אין אָבענד, און אזוי ווי איך האָב מאַרשירט פֿון אין
דער פֿריה אָן, האָב איך בעשלאָסען צו בלייבען דאָ איבער נאַכט. איך
בין אַרײַן אין האַטעל און האָב פֿערלאָנגט עסען און לאָזשי.

יאָ, עסען קען איך קריגען, נאָר קיין לאָזשי איז מעהר ניטאָ, אַלע
צימערן זיינען פֿערנומען, דאָס גאַנצע הויז איז געפֿאַקט.

ס'איז געווען אַ יונג מיידעל, מיט וועמען איך האָב גערעדט — ווי
ס'האַט זיך שפעטער אַרויסגעצייגט, דעם בעל הבית' מאַכטער. כ'קוק זי
אַן און מאַך זיך, ווי איך פֿערשמעה זי ניט. וואָס זשע, אָט אַפֿנים זי וויל
מיר געבען צו פֿיהלען, אז איך בין אַ נאָרוועגער, אַ פֿאַלימישער געגנער?
„וואָס פֿאַר אַ מאַסע וועגען ס'שמעהען דאָ!“ רופֿ איך זיך אָב
גלייכגילטיג.

„יאָ, דאָס זיינען מאַרק-לייט, וועלכע נעכטיגען דאָ,“ ענטפֿערט זי.
„מחמת דעם טאַקע האָבען מיר קיין איין ליידיג בעט ניט מעהר.“

דאן געהט זי ארויס און בעשטעלמ מיין עסען. אז זי איז צוריק-
געקומען, האָט זי פֿון דאָס ניי גענומען ריידען מכח דעם, ווי בעזעצט
דאָס הויז איין. זי האָט געזאָגט:

„איהר קענט אָדער געהן ווייטער ביז דער נעכסטער סטאָציאָן, דאָס
הייסט ביז אימערזאָ, אָדער צוריקפֿאַהרען אַ שטיק מיט דער באַהן. דאָ
איין, ווי געזאָגט, פֿול!“

כ'האָב קיין פֿאַראַיבעל נישט געהאַט אויף דעם נאַאיווען קינד און
נישט געוואָלט זיין אונאַנגענעהם, נאָר איך האָב, פֿערשמעהט זיך, נישט גע-
האַט בדעה זיך צו ריהרען פֿון אָרט. איך האָב זיך געפֿונען אויף אַן
עפֿענטליכער פּאַסט-סטאָציאָן* און האָב געמוזט קריגען אַ בעט!
„ס'איז אַן אויסנאַהם פֿון אַ וועטער!“ האָב איך געזאָגט.

„יאָ, האָט זי געענטפֿערט, „דעריבער איז דאָס טאַקע נור אַ פֿער-
נגיגען צו געהן קיין אימערזאָ. ס'איז נישט ווייט, בלויז איין גומע מייל.“
אַבער איצט איז עס מיר געוואָרען אַביסעל צו פֿערדריסליך, איך
האָב זיך אָבגערופֿען ערנסט און לאַנגזאַם:

„איך האַלט עס פֿאַר זעלבסטפֿערשמענדליך, אז איהר וועט מיר
היינט ביינאַכט פֿערשאַפֿען אַ לאָזשי; איך וויל נישט געהן ווייטער, איך
בין מיער.“

„אַבער אז אַלע בעמען זיינען פֿערנומען!“ האָט זי געענטפֿערט.

„דאָס איז נישט זאך.“

און דאָס זאָגענדיג האָב איך זיך אַנידערגעזעצט מיט מיין גאַנצער
געוויכט אויף אַ שטוהל.

פֿאַר דעם מיידעל האָט מיר, דעם אמת זאָגענדיג, לייד געטהאָן, זי
האָט נישט אויסגעזעהן, אזוי ווי זי וואָלט מיר נור מחמת רשעות געוואָלט
לייגען שטיינער אויף'ן וועג. איהר געזיכט האָט געהאַט אַן עהרליכען
אויסדרוק, איהר האַס געגען אונז נאָרוועגער האָט מיר אויסגעוויזען צו
זיין זעהר געמעסיגט.

„איהר קענט מיך אַהינטהאַן וואו איהר ווילט, פֿון מיינעטוועגען דאָ
אויף'ן זאָפּאָ,“ האָב איך זיך דאן אָבגערופֿען.

אַבער עס האָט זיך אַרויסגעשמעלט אז אויך דאָס זאָפּאָ איז שוין
געווען פֿערדונגען.

איצט האָט מיר אָנגעהויבען ווערן אַביסעל קאַלעמוסנע אויף'ן האַר-
צען. אז איך זאָל געהן נאָך אַ גומע שוועדישע מייל, וועל איך קיינמאַל

* די פּאַסט-סטאָציאָנען אין שוועדען זיינען אין איין וועג אויך האַטעלען.

נימ ארויסקריבען דערפון; א „גומע“ מייל אין שווערען האָט נאָר קיין סוף און קיין שיעור נימ, דאָס האָב איך שוין געוואוסט.

„אַבער נאָט מיינער, זעהט איהר דען נימ, אז פֿון'ס געהן זיינען מיינע שטיוועל צוריסען געוואָרען?“ האָב איך געזאָגט. „איהר וועט דאָך נימ ארויסמרייבען קיין מענשען מיט אַזעלכע שיד!“

„ניין, אַבער די שיד וועלען דאָך אויך ביו מאַרגען נימ בעסער ווערן.“ האָט זי מיט אַ שמייכל געענטפֿערט.

יא, דאָ איז זי על כל פנים גערעכט געווען, און איך האָב נימ גער-וואוסט וואָס מען הויבט אָן טהאָן. אין דער זעלבער רגע מאכט זיך אויף די טהיר און עס שטורמט אַריין נאָך אַ יונג מיידעל.

זי לאַכט איבער עפעס, וואָס האָט מיט איהר געמראָפֿען, אָדער מכה וואָס זי דיינקט, און זי עפֿענט אויף דאָס מויל, אום עס צו דערזעהלען. אז זי דערזעהט מיך, קומט זי נימ אַריין אין די מינדעסטע פֿערלעגענער הייט, נאָר זי קוקט מיך אַ היבשע וויילע אָן און ענדליך טהוט זי זאָגן אַ שאַקעל צו מיר מיט'ן קאָפּ. דערנאָך פֿרעגט זי שטילערהייט:

„וואָס איז דאָ, לאַטאָ?“

און לאַטאָ ענטפֿערט איהר עפעס, וואָס איך הער נימ, נאָר איך פֿערשמעה, אז זיי שושקען זיך דאָס וועגען מיר. איך זיץ אזוי און הער זיך צו, אַקוראַט ווי מיין שיקזאַל וואַלט דאָ געדראָפֿט ענטשיעדען ווערן. מיט אַמאָל וואַרפֿען זיי אַ גנב'ישען קוק אויף מיינע שיד, און איך הער, אז זיי לאַכען אַביסעל צווישען זיך. די דאַמע, וואָס איז נור וואָס אַריינגעקומען, שאַקעלט מיט'ן קאָפּ און האָט בדעה ווידער אַרויס-צוגעהן.

אז זי איז צוגעקומען צו דער טהיר, האָט זי זיך פֿלוצלינג אומגע-קעהרט, אזוי ווי ס'וואַלט איהר עפעס איינגעפֿאלען און געזאָגט:

„אַבער איך קען דאָך היינט ביינאַכט שלאָפֿען מיט דיר אינאיינעם, לאַטאָ, דאַן קען ער קריגען מיין צימער.“

„ניין,“ האָט געענטפֿערט לאַטאָ, „דאָס קענט איהר ווירקליך נימ, פֿרייליין.“

„ווייס איך וואָס, אַראַי קען איך דאָס.“

פּויוע. לאַטאָ פֿערמראַכט זיך אַ וויילע.

„נו יא, אז איהר ווילט, פֿרייליין.“ און זיך ווענדענדיג צו מיר, זאָגט לאַטאָ ווייטער: „דאָס פֿרייליין וויל אייך אַלזאָ אַבטרעמען איהר צימער.“ איך שפּרינג אויף, נעהם צונויף די פּאַלעס און גיב זיך אַ נייג. כ'מיון, ס'האָט זיך מיר גאַנץ גוט איינגעגעבען. איך האָב אויך געדאַנקט

דעם פֿרייליין מינדליך, כ'האָב געוואָגט, אז זי האָט מיר געטהאָן אַ טובה, וועלכע איך וועל אין מיין לעבען ניט פֿערגעסען, און ענדליך האָב איך ערקלעהרט, אז דאָס האַרץ איהרס איז פּונקט אזוי גוט, ווי איהרע אויגען זיינען שעחן. דערביי האָב איך זיך איבער אַ נייעם פֿערנייגט און איך האָב עס ווידער געמאַכט פּונקט אזוי גוט.

יא, דאָס האָב איך אַלצדינג אויסגעפֿיהרט אויף אַ גרויסאַרטיגען אופן. זי איז רויט געוואָרען און אַרויסגעלאָפֿען מיט אַ געלעכטער. לאָמאָ איז איהר נאָכגעלאָפֿען.

איך בין געבליבען אַליין און האָב זיך פֿערטראַכט מכח דעם. ס'נעהט זעהר גוט; זי האָט געלאַכט, איז רויט געוואָרען און האָט ווידער געלאַכט; ס'האָט זיך נאָר בעסער ניט געקענט אָנפֿאַנגען. גרויסער גאָט, ווי יונג זי איז דאָס געווען, קוים אַכצעהן יאָהר, מיט גריבעלאַך אין די באַקען און מיט אַ חן'עוודיגער פֿערטיעפֿונג אין דער מאַרדע. קיין טיכעל אַרום האַלו, גאָרנישט אַרום האַלו, ניט אַמאָל אַ שפיץ אויף'ן קלייד, נור אַ צוגבאַנד. און דערצו אַן אומעטיגען, דונקעלן בליק אין דעם זיסען גע-זיכט. כ'האָב נאָך קיינמאָל אַזאַ געזיכט ניט געהאַט געזעהן. גוט, און זי האָט מיך אָנגעקוקט מיט אינטערעס.

אין אַ שטוינדע אַרום זעה איך זי דרויסען אויף'ן הויף; זי האָט זיך אַריינגעזעצט אין איינעם פֿון די ליידדיגע וועגען און ויצט דאָרט און קנאַקט מיט דער בייטש, אָקוראַט ווי דער וואָגען וואַלט געווען געשפּאַנט. ווי יונג און לוסטיג זי איז דאָס אַביסעל געווען, בעת זי איז דאָרט געזעסען און געקנאַקט מיט דער בייטש! כ'נעה צו נעהנטער, ביי מיר אין מוח שוועכט עפעס אזוי ווי דער געדאַנק, זיך איינצושפּאַנען אַלס פֿערד און ציהען דעם וואָגען. כ'נעהט אַרונטער דעם הוט און גרייט זיך צו עפעס צו זאָגען . . .

מיט אַמאָל גיט זי זיך אַ הויב אויף, הויך און שטאַליק, אזוי ווי אַן אמת'ע קעניגין, קוקט מיך אַ וויילע אָן און געהט אַרונטער פֿון וואָגען. איך וועל דאָס קיינמאָל ניט פֿערגעסען; כאָטש זי האָט קיין גרונד ניט געהאַט אָנצונעהמען די זאַך אזוי שלעכט, איז זי ווירקליך געווען גרויס-אַרטיג, בעת זי האָט זיך אויפֿגעהויבען און איז אַרויס פֿון וואָגען. כ'האָב אָנגעטהאָן צוריק דעם הוט און אַ דערשלאָגענער און אַ פֿערשעהמטער האָב איך זיך אָבגעטראָגען. כאַפּט דער קאַדיק דעם איינפֿאַל מיינעם, צו וועלען שלעפען דעם וואָגען!

צוריקערעדט: וואָס איז איהר אַזוינס געשעהן? צי האָט זי מיר

אָקאַרשט נים אָבגעטראָמען איהר צימער? נאָך וואָס זשע שויג זיך אַזוי ברעקלען?

דאָס איז נים מעהר ווי אָנשמעל, האָב איך זיך געטראַכט, זי מאַכט זיך נור אַזוי, כ'קען די שטיק, זי וויל איך זאָל זיך צאַפֿלען — גוט, זאָל זיין אַזוי, איך צאַפעל זיך!

כ'האָב זיך אַנידערגעזעצט אויף די טרעפּ און פֿעררויכערט מיין פיפקע. אַרום מיר האָבען די מאַרק־לייט געפֿלוידערט; עמליכע מאָל האָב איך געהערט, ווי אינעווייניג אין הויז ווערן אויפֿגעמאַכט פֿלעשער און גלעזער קלינגען. דאָס פֿרייליין האָב איך מעהר נים געזעהן.

די איינציגע זאך, וואָס איך האָב געהאַט מיט זיך צו לייענען, איז געווען אַ לאַנד־קאַרטע פֿון שווערען; איך זיין אַזוי און רויכער און עסס זיך אויף פֿאַר פֿערדרום, ענדליך נעהם איך אַרויס מיין קאַרטע פֿון קער־שענע און הויב זי אָן שטודירען. אַזוי געהען פֿערביי עמליכע מינוטען, לאַמאַ וווינט זיך ביי דער טהיר, זי וויל מיך אַרויפֿפֿיהרען צו מיר אין צימער, אויב איך וויל עס. ס'איז דערווייל געוואָרען צעהן אַזויגער, כ'הויב זיך אויף און געה מיט. אין קאַרידאָר טרעפֿען מיר דאָס פֿרייליין.

אַצונד פֿאַסירט עפעס, וואָס איך קען זיך דערמאַנען אויף אַ האָר מיט אַלע קליפּערלאַך; די וואַנד אין קאַרידאָר איז פֿריש געפֿאַרבען; אָבער דערפֿון הויב איך נים אָן וויסען, כ'טרעט אַלואַ אָב אָן אַ זייט פֿאַר דאָס פֿרייליין, בשעת מיר בעגעגענען זיך מיט איהר, און דאָ איז דאָס אונגליק געשעהן.

דאָס פֿרייליין גיט אַ געשריי אין איין אַטהעם:

„עהל־פֿאַרב . . .!“

אָבער ס'איז צו שפעט, מיין גאַנצע לינקע פֿלייצע איז שוין געווען אָנגעשפֿאַרט אָן וואַנד.

אַ צומישטע קוקט זי מיך אָן, דערלאַנגט דערנאָך אַ קוק אויף לאַמאַ'ן און זאָגט:

„וואָס טהוּט מען איצט דער צו?“

און לאַמאַ ענטפֿערט:

„דאָס וועלען מיר מיט עפעס אָברייבען!“ און זיי פֿלאַצען ביידע אַרויס מיט אַ געלעכטער.

גו, געהען מיר ווידער אַלע דריי אַרויס אויף די טרעפּ און לאַמאַ בריינגט עפעס, אום מיך דערמיט אָבצורייבען.

און איך זען זיך אַנידער!

דאָן הויבען מיר אָן פֿלוידערן . . .

קענסט מיר גלויבען אָדער ניט, נאָר איך זאָג דיר, אז איך האָב זיך אין דעם דאָזיגען אָבענד צוועגענט מיט דעם פֿרייליין, האָב איך גע- האָט די בעסטע האָפֿנונגען. מיר האָבען גערעדט און געפלאַפּעלט און איבער אַלערליי זאַכען געלאַכט, און איך בין איבערצייגט, אז מיר זיינען אַדאָי געזעסען אַזוי אַ גוטע פֿערטעל שעה דאָרט אויף די טרעפּ און געפּלוידערט. און ווייטער? ווייטער איז גאָרנישט געשעהן! נו יאָ, איך האָלט זיך גאָרנישט אַזוי גרויס דערמיט; נאָר ס'האָט דאָך מיר ניט גע- קענט איינפֿאַלען, אז אַ יונגע דאַמע וועט שיינקען אַ יונגען מען אַ גוטע פֿערטעל שעה כמעט אונטער פֿיער אויגען, ווען זי האָט גאָר קיין כּונה ניט דערבוי. אז מיר האָבען זיך ענדליך צושיידט, האָט זי נאָך דערצו געזאָגט צוויימאָל גוטע נאַכט; ענדליך האָט זי זאָגאַר נאָך אויפֿגעפֿענט די טהיר אַביסעלע, לאַנגזאַם געזאָגט נאָך אַ דריט מאַל גוטע נאַכט און דאַן האָט זי פֿייר־האַקט די טהיר. גלייך נאָכדעם האָב איך געהערט, אז זי און לאַטאַ האָבען אַנגעהויבען לאַכען, זיך איינפֿאַך קאַטשען פֿון גע- לעכטער. יאָ, מיר זיינען אַלע געווען גוט אויפֿגעלייגט.

איך געפֿין זיך אַלואָ אין מיין צימער . . . אין איהר צימער. ס'איז געווען ליידג, אַ געוועהנליך האָטעל-צימער, מיט נאַקעטע, בלוי-געמאַלטע ווענד און אַ שמאַל נידעריג בעט. אויף'ן מיט איז געלעגען אַן איבערזעצונג פֿון אינגראַהאַס'ס „דער פֿירסט פֿון דוד'ס הויז“. כ'האַב אָנגעהויבען ליינען אין בוך. נאָך הער איך דאָס געלעכטער פֿון דעם צימער, וואו די יונגע מיידלעך געפֿינען זיך. וואָס פֿאַר אַ שעה, לוסטיג מיידעל דאָס איז! אָט דער דונקעלער בליק אין דעם יונגען געזיכט. ווי אויסגעלאַסען זי האָט דאָס אַביסעל געקענט לאַכען, כאַטש זי האָט אויס- געזעהן אַזוי שמאַלץ!

איך האָב זיך פֿערטיעלט אין געדאַנקען; די עראינערונג אָן איהר האָט געגליהט שטים און מעכטיג ביי מיר אין האַרצען.

* * *

אין דער פֿריה האָב איך זיך אויפֿגעכאַפּט מחמת דעם, וואָס עפעס אַ האַרטע זאַך האָט מיך געדריקט אין זייט — ס'האָט זיך אַרויסגע- שמעלט, אז איך בין געשלאָפֿען אינאיינעם מיט דעם „פֿירסט פֿון דוד'ס הויז“.

איך שמעה אויף און אין די קליידער, ס'איז געווען ניין אַזויגער. איך קום אַרונטער אין גאַסט-שטוב און קריג מיין אָנבײַסען; פֿון דעם פֿרייליין איז קיין זכר נימאָ. כ'וואָרט אַ האַלבע שעה, זי קומט

ניס. ענרליך מהו איך א פֿרעג לאַמאָן אויף א פֿיינעם אופן, וואו די יונגע דאמע איז ערגעץ אהינגעקומען.

„יא. ענטפֿערט לאַמא, „דאָס פֿרייליין איז אַוועקגעפֿאַהרען.“
„אַוועקגעפֿאַהרען? וואָס זשע, דאָס פֿרייליין איז ניט געווען דאָ פֿון דעם הויז?“

„ניין, ס'איז געווען דאָס פֿרייליין אויבען פֿון דעם פֿריץ'ס שלאָס. זי איז אַכגעפֿאַהרען גאַנץ פֿריה; קיין שטאַק האַלס האָט זי געמוזט פֿאַהרען.“

איך בין פֿערשטומט געוואָרען. זי האָט, פֿערשמעהט זיך, גאָרנישט איבערגעלאָזט פֿאַר מיר, ניט אַמאָל אַ בריעף, אָדער אַ צעטלע; איך בין אַזוי דערשלאָנגען געוואָרען, אז איך האָב זיך אפילו ניט נאָכגעפֿרעגט נאָך איהר נאָמען. ס'איז מיר געווען אַלצאיינס. ניין, אויף ווייבערשע טרייקייט דאַרף מען קיינמאָל גאָרנישט בויען.

מיט אַ מיעדען בליק און מיט אַ וואונד אין האַרצען וואַנדער איך קיין געטעכבאַרג. ווער האָט זיך דאָס געקענט ריכטען דערויף? זי, וואָס זי האָט אויסגעזעהן אַזוי עהרליך און שטאַלץ! אָבער עס מאַכט נישט אויס, איך בין געווען ענטשלאָסען עס אַריבערצומראַגען ווי אַ מאַן; קיינער אין האָמעל האָט ניט געטארט זעהן, יאָס איך האָב געלימען . . .

ס'איז געווען גראָד אין דער צייט, ווען יוליוס קראָנבערג האָט אויסגעשמעלט אין געטעכבאַרג זיין גרויסע מאַלעריי: „מלכת שבא“. אַזוי ווי אלע אַנדערע בין איך אַלזאָ אויך געגאַנגען אַהין אָנקוקען דאָס בילד, און אז איך האָב עס געזעהן, בין איך שטאַרק געריהרט געוואָרען דערפֿון. דאָס מערקווירדיגסטע איז געווען דאָס, וואָס די מלכה גופא איז מיר עפעס געווען שטאַרק עהנליך צו מיין פֿרייליין פֿון דעם פֿריזישען הויף. . . . ניט ווען זי האָט געלאַכט און געשפּאַסט, נאָר אין דער רגע, ווען זי איז געשטאַנען אויפֿגעשמעלט דאָרט אין דעם לידיגען וואַגען און האָט מיך צושמעטערט מיט די אויגען, ווייל איך האָב זיך געוואָלט איינשפּאַנען אלס פֿערד.

גאָט ווייס דעם אמת, איך האָב עס ווידער דערפֿיהלט אין האַרצען. דאָס בילד האָט מיר אין גאַנצען אַוועקגערויבט דעם פֿריעדען, עס האָט מיך צו שטאַרק דערמאַנט אָן מיין פֿערלאָרען גליק; אין אַ שעהנער נאַכט האָט עס מיך אינספּירירט צו מיין בעקאַנטער קונסט־קריטיק איבער די „מלכת שבא“. אין דער דאָזיגער קונסט־קריטיק האָב איך געשריבען פֿאַלגענדעס איבער די קעניגין:

„זי איז אן עטהיאָפּיערין, ניינצעהן יאָהר אַלט, הויך, רייצענדר שעהן, אַ מלכה און אַ פֿרוי אין איין און דערזעלבער פּערזאָן . . . מיט דער לינקער האַנד הויבט זי אויף דעם שלייער פֿון געזיכט און ווענדעט איהרע אויגען צום קעניג, זי איז ניט ברונעט, אפילו די שוואַרצע האַר איהרע זייגען אין גאַנצען פֿערדעקט פֿון דעם זילבערנעם דיאַדעם, וואָס זי טראָגט; זי זעהט אויס ווי אַן אייראָפּעערין, וועלכע איז אַרומגעפֿאַהרען אין די מזרח-לענדער און איז אָבגעברענט געוואָרען אַביסעל פֿון דער הייסער זונן. נאָר די אויגען איהרע האָבען די דונקעלע פֿאַרב, וועלכע זאָגט אויס פֿון וואַנען זי שטאַמט, אַט דעם מרה-שחורה'דיגען און אין דערזעלבער צייט פֿייערדיגען בליק, וועלכער נעהמט דורך און דורך דעם, אויף וועמען ער פֿאַלט. מען וועט די דאָזיגע אויגען ניט פֿערגעסען, לאַנג, לאַנג וועט מען זיך דערמאָנען אָן זיי און מען וועט זיי אין חלום ווידער זעהן פֿאַר זיך . . .“

דאָס שטיקעל מכת די אויגען איז שעהן; אזוי וואָס זאָגט מען ניט, ווען מען פֿיהלט ניט עפעס עהנליכעס ביי זיך אין האַרצען; מען קען פֿרעגען וועמען מען וויל. און פֿון דעם מאָג אָן האָט מיין האַרץ קיין אנדער נאָמען ניט געהאַט פֿאַר דאָס וואונדערליכע מיידעל פֿון דער בערבי'ער פֿאַסט-סטאַציאָן, נור „מלכת שבא“.

II

איך בין נאָך ניט פֿאַרטיג מיט איהר, אין פֿיער יאָהר אַרום שווימט זי ווידער אַרויף, איצט, ערשט מיט אַ וואָך צוריק.
איך פֿאַהר פֿון קאָפּענהאַגען קיין מאַלמע, איך וויל דאָרט בעזוכען אימיצען, וועלכער ריכט זיך אויף מיר — כ'דערזעהל עס ווידער כהויה, אזוי ווי עס איז. מיינע זאכען האָב איך אָבגעגעבען אין האַטעל און מען האָט מיר אָנגעוווּנען אַ צימער. דאָן געה איך אַרויס זיך טרעפֿען מיט דעם מאַן, וועלכער וואַרט אויף מיר, נאָר אַפֿריהער וויל איך מאַכען אַ קלויגעם שפּאַציר צו דער באַהן, כדי זיך צוגרייטען צו דער בעגעגעניש. דאָרט טרעף איך אָן אַ מאַן, מיט וועמען איך לאָז זיך אַרײַן אין אַ שמועס. איך שמעה גראָד און רייד עפעס מיט דעם דאָזיגען מאַן, מיט אַמאָל דערזעה איך אַ געזיכט אין אַ צוג, וואָס האַלט ביים אַבפֿאַהרען, און דאָס געזיכט ווענדט זיך צו מיר, צוויי אויגען מעסטען מיך אַב פֿון קאָפּ ביז די פֿיס — ביי גאָט, דאָס איז די מלכת שבא!

איך שפרינג גלייך אריין אין צוג, און עטליכע סעקונדען שפעטער
פֿאַהרען מיר אָב.

ג, דאָס איז אַ מול-זאך! אז איך זאָל שטעהן דאָ און זי נאָך אַ
משך פֿון פֿיער יאָהר צייט ווידער אַמאָל דערזעהן און אַריינשפּרינגען
גראָד אין אַ צוג, וואָס געהט אָב, בעת ווען אלע מיינע זאכען ליגען אין
האַמעל, — דאָס איז מול! איבער אַזעלכע זאכען האָט מען אַליין קיין
שום דעה ניט. דערצו האָב איך אפילו דעם מאַנטעל מיינעם איבער-
געלאָזט אין האַמעל; אין דעם צושטאַנד בין איך אַריינגעקומען אין צוג.
איך קוק זיך אום, איך בין אַריין אין אַ וואַגאָן ערשמע קלאַסע, און
עס זיצען דאָ בלויז אַ פּאַר ריזענדע, מילא, זען איך מיך אַנידער לעבען
זיי און מאַך זיך גאַנץ הימיש, כ'פֿעררויכער אַ ציגאַר און געהם אַרויס
עפעס צו לייצען. וואו פֿאַרט וועט מיך דאָס שיקאַל אַוועקפֿיהרען?
איך האָב געוואָלט פֿאַהרען דאָרט, וואו די מלכת שבא פֿאַהרט, ס'איז
בלויז געגאַנגען אין דעם, גוט אַכטונג צו נעכען; וואו זי וועט אַרויס-
געהן, וועל איך אויך אַרויסגעהן; מיין איינציגע אויפגאַבע איז בעשטאַנען
אין דעם, זיך מיט איהר צוגנויפֿטרעפֿען. אז דער קאַנדוקטאָר איז אַריינ-
געקומען און האָט פֿערלאַנגט מיין בילעט, האָב איך, פֿערשמעהט זיך,
ניט געהאַט וואָס איהם צו וויזען.

וואוהין איך האָב אַלזאָ ברעה צו פֿאַהרען?

דאָס ווייס איך אַליין ניט אויף ריכטיג, נאָר . . .

גו יאָ, דאַן מוז איך בעצאָהלען ביו אַרלעף און אַ צוגאַב פֿון פֿערציג
ערע. אין אַרלעף וועל איך מווען געהמען אַ בילעט ווייטער.

איך האָב געטהאָן ווי דער קאַנדוקטאָר האָט געזאָגט, און איך האָב
מיט פֿרייד בעצאָהלט דעם צוגאַב.

אין אַרלעף האָב איך דאַן גענומען אַ בילעט ביו לונד. ווער ווייס?
די מלכת שבא פֿאַהרט אפשר צו גאַסט קיין לונד, און איך האָב זי ניט
געוואָלט פֿערלירען פֿון אויג.

אַבער זי איז ניט אַראָב אין לונד.

ג, האָב איך ווידער געמוזט בעצאָהלען דעם קאַנדוקטאָר, דאָס מאָל
ביו לאַקאַלענגאַ און ווידער אַמאָל אַ צוגאַב פֿון פֿערציג ערע — אינ-
איינעם ווינען דאָס געווען אַכציג. אין לאַקאַלענגאַ האָב איך גענומען אַ
בילעט דירעקט ביו העסעלהאַלם, כרי צו געהן אויף אַ זיכערער בריק, און
דערנאָך האָב איך זיך ווידער אַריינגעזעצט אין וואַגאָן, שרעקליך גערווען
איבער די פֿערפלאַנטערטע ריזע.

די פֿלודעריי פֿון די פּאַסאַזשירען האָט מיך אויך גערייצט; וואָס

צ'וין אלדע שווארץ יאָהר איז דאָס מיך אָנגענאַנגען, און אין האַמבורג האָט אויסגעבראַכען אַ מגפה אויף די בהמות? מיינע מיט־רייזענדע זיינען אודאי געווען בויערן, איינפֿאַכע שוועדישע פֿיה־הענדלער, מחמת דריטהאַלבען שעה נאַכאַנאַנד האָבען זיי פֿון קיין אַנדער זאַך ניט גע־רעדט, נור פֿון דער מגפה אויף בהמות אין האַמבורג. נו יאָ, דאָס איז געווען זעהר אינטערעסאַנט; און אַהויז דעם: וואָרט ניט אימצער אויף מיר אין מאַלמע? נאָט, איך בעט דיך, לאָז דעם מענשען וואַרטען!

אַבער די מלכת שבת איז אויך אין העסעלהאַלם ניט אַרונטער. נו, ווער איז מלא רציחה, איך בעצאָהל דעם קאָנדוקטאָר ביז באַ־לינגסלעף, ווידער אַמאָל מיט פֿערציג ערע צונאָב — דאָס איז שוין גע־ווען אַ קימא לן פֿון איין קראַן און צוואַנציג — און אין באַלינגסלעף נעהם איך מיט צונויפֿגעביסענע צייהן אין איין קלאַפּ אַ בילעט ביז — שטאַקהאַלם. דאָס האָט געקאָסט איין הונדערט און אַכצען קראַנען, איך שווער ביים טייוועל, און עס האָט בעטראַפֿען אַזויפֿיעל! אַבער ס'איז געווען קלאָהר, און די קעניגין פֿון שבת פֿאַהרט אַצונד, גראַד אַזוי ווי דאָס לעצטע מאָל, קיין שטאַקהאַלם.

נאַנצע שטונדען נאַכאַנאַנד זיינען מיר געפֿאַהרען, איך גיב נישט אַכטונג ביי יעדער סטאַציאָן; אַבער זי נעהט ניט אַרונטער. איך זעה זי ביים פֿענסטער פֿון וואַנאָן, און זי קוקט אויף מיר מיט אויפֿמערקזאַמ־קייט; אַך, זי האָט נאָרנישט פֿערלאָרען פֿון איהרע געפֿיהלען צו מיר, דאָס האָב איך אַרויסגעוועהן בעשוינפֿערליך; אַבער אין אַ קליינער פֿער־לעגענהייט איז זי געווען, און זי האָט כסדר אַרונטערגעלאָזט די אויגען, ווען איך בין פֿערבייגעגאַנגען. כ'האַב ניט געגריסט, דאָס האָב איך זיך אַלץ פֿערגעסען צו טהאָן; וואָלט זי ניט געזעסען איינגעשפּאַרט אין אַ דאַמען־וואַנאָן, וואָלט איך, פֿערשטעהט זיך, שוין לאַנג פֿערבונדען מיט איהר אַ געשפּרעך, כ'וואָלט איהר דערמאָנט אָן אונזער אַלטער בעקאַנט־שאַפֿט און אָן דעם, און איך בין אַמאָל אין איהר בעט געשלאָפֿען; עס וואָלט איהר אודאי אמת הנאה געטהאָן צו הערען, און איך בין גאַנץ אויסגעצייכענט געשלאָפֿען, ביז ניין אַזייגער.

ווי הערליך זי איז דאָס געוואָרען אין די פֿיער יאָהר צייט, אַצונד איז זי ווירקליך געווען אַ סאַיעסמעטישע פֿרוי.

און ס'איז אַריבער איין שעה נאָך דער אַנדערער, ס'האָט נאָרנישט געטראַפֿען, נאָר אַרום פֿינף אַזייגער האָבען מיר אַריבערגעפֿאַהרען אַ קוה; מיר האָבען געהערט, ווי די ביינער האָבען זיך איבערגעבראַכען, און מיר האָבען זיך אַבגעשטעלט אַ רנע, אום צו אונטערווכען די רעלסען,

און דאן זיינען מיר ווייטער געפֿאָהרען. די צוויי פֿאַסאַזשירען האָבען אָנגעהויבען ריידען פֿון די דאַמפֿ-שיפֿען, וואָס געהען אויף דעם „ערעד-זונד“, ווידער אַמאָל אָן אויסערגעווענהליך אינטערעסאַנטער געשפרעך. ווי איך האָב דאָס געליטען! און ווי איז עס פֿאַרט, צי וואַרט ניט אַ מענש אויף מיר?

צום טייוועל מיט דעם בחור אין מאַלמע!
ווייטער, אַלץ ווייטער, מיר פֿאָהרען דורך עלטהוט, ליאַמאַרפֿ, וויס-לאַנדאַ. אין וויסלאַנדאַ געהט די מלכת שבא אַרויס פֿון וואַגאַן, איך לאָז זי אויף אַ רגע אפילו ניט אַרויס פֿון אויג; נאַ, אזוי — זי קומט צוריק, גוט, מיר פֿאָהרען ווייטער.

דאָן קומען מיר קיין אַלפֿוועסמאַ.

„קיין קאַלמאַר אומבײַטען!“

דאָ געהט די קעניגין פֿון שבא ווידער אַרונטער; איך שמעה און קוק וואָס זי וועט טהאָן; אָבער דאָס מאָל געהט זי אַריבער אין קאַלמאַר-צוג. דערויף האָב איך זיך ווירקליך ניט געריכט, איך בין אויסער זיך פֿאַר ערשטוינונג און קען זיך ניט ענטשליסען וואָס צו טהאָן, ביז עס איז שוין כמעט צו שפּעט. אין אימפעט, ווי אַ שר, אוספּיי איך נאָך אַרײַנצושפּרינגען אין דעם קאַלמאַר-צוג, בעת ער געהט גראָד אָב.

איין איינציגער מענש אין וואַגאַן, ער גיט ניט אַמאָל אַ קוק אויף מיין זייט, ער לייענט. איך זען זיך אַנידער, כלייען אויך. אין אַ פֿאַר מינוטען אַרום הער איך: „כיטע, דעם בילעט!“

ס'איז אַן אַנדער קאַנדוקטאָר.

„דעם בילעט! נו יאָ!“ ענטפֿער איך און דערלאַנג איהם מיין בילעט.

„דאָס טױג נישט“, מאַכט ער, „דאָס איז די קאַלמאַר-ליניע.“

„דאָס טױג נישט, זאָגט איהר?“

„ניט אויף דער דאָזיגער ליניע.“

„נו יאָ, דאָס איז דאָך אָבער ניט מיין זאַך, ווען מען פֿערקויפֿט מיר

אַ בילעט, וואָס טױג נישט!“

„וואו ווילט איהר דען פֿאָהרען?“

„קיין שטאַקאַהאַלס, פֿערשמעהט זיך,“ ענטפֿער איך; „וואו דען מײַנט

איהר וועל איך וועלען פֿאָהרען?“

„יאָ. אָבער דאָס איז דער צוג קיין קאַלמאַר, איהר הערט? אַט דער

צוג געהט קיין קאַלמאַר,“ זאָגט ער מיט כעס.

נאַ, דאָס האָב איך ניט געוואוסט, אָבער עס איז דאָך על כל פנים שוין אַ צו קלעגליכע פינקטליכקייט פֿון זיין זייט, זיך אָבצושמעלען אויף

אועלבע קלייניגקייטען. ער מהוט עם אודאי נור מחמת דעם וואָס איך בין אַ נאַרווענער, פֿון פּאָליטישען האָס. כ'וועל איהם האָבען צו געדיינקען. „יאָ, וואָס זשע מאַכט מען דאָ?" טהו איך אַ פֿרעג.

„דאָס מאַכט איהר אַווי . . . יאָ, וואוהין האָט איהר איצט ברעה צו פֿאָהרען? אויף דער דאָזיגער ליניע קומט איהר ניש קיין שטאַקהאַלס!" „גוט, דאָן פֿאָהר איך אַלואָ קיין קאַלמאַר. כ'האָב אייגענטליך פֿריהער אויך געמיינט קאַלמאַר," ענטפֿער איך; „שטאַקהאַלס איז מיר אייגענטליך קיינמאַל ניש געפֿעלען, כ'קען ניש זאָגען, אז איך וואָלט זיך אַנטליהען געלד, אים צו פֿאָהרען אַהין נאָך אַמאַל." אָט די פֿערראַמטע קעניגין פֿאָהרט אַלואָ קיין קאַלמאַר; וועט דאָך אַמאַל געהמען אַ סוף צו די צרות.

„דאָן בעצאָהלט אַלואָ ביז געמלאַ און פֿערציג ערע צונאָב," זאָגט דער קאָנדוקטאָר. „אָבער אין געמלאַ טוט איהר קויפֿען אַ בילעט ביז קאַלמאַר."

„איך האָב דאָך אָבער נאָר וואָס בעצאָהלט איין הונדערט און אַכ-צעהן קראָנען," האָב איך גע'טענה'ט; נאָר איך האָב דאָך בעצאָהלט און די פֿערציג ערע צונאָב אויך — דאָס האָט שוין בעטראַפֿען אַ קראָן און זעכציג — אָבער אַצונד האָט מיין געדולד איינפֿאַך געפּלאַצט, אין געמלאַ לאָז איך זיך מיט שמורס צו צום קאָנטאָר און ניב אַ געשריי צו דעם מאַן, וואָס פֿערקויפֿט די בילעטען:

„ווי ווייט קען איך פֿאָהרען אויף דער דאָזיגער ליניע?"

„ווי ווייט? ביז קאַלמאַר," ווערט מיר געענטפֿערט.

„וואָלט איך ניש געקענט פֿאָהרען ווייטער? וואָס זשע, ס'איז גאַנץ אונגעגליך, כאָטש בלויז אַ גאַנץ קליין שטיקעלע ווייטער צו פֿאָהרען?" „גאַנץ אונגעגליך. וואָרים דאָן קומט די אָסט-וועע."

„גוט, אַלואָ אַ בילעט ביז קאַלמאַר!"

„וועלכע קלאַסע?"

הע, ער פֿרעגט נאָר, וועלכע קלאַסע! אָט אַפּנים דער מאַן קען מיך ניש; ער האָט, ווייט אַוויס, גאַרנישט געלייענט פֿון דעם, וואָס איך האָב געשריבען. כ'האָב איהם געענטפֿערט ווי ער האָט עם פֿערדיענט: „ערשמע קלאַסע, נאַמירליך!"

כ'האָב בעצאָהלט און זיך צוריק אַריינגעזעצט אין וואַגאַן.

ס'איז געוואָרען נאַכט, מיין אונפֿריינדליכער פּאַסאַזשיר האָט זיך אויסגעשטרעקט אויף זיין באַנק און צוגעמאַכט די אויגען, שטויב, ער זאָל עם נאָר אַ קוק טהאָן אין מיין זייט. ווי האָב איך פֿאַרמ געזאָלט

פֿערטרייבען די צייט? כ'האָב ניט געקענט שלאָפֿען, כ'בין אלע וויילע אויפֿגעשטאַנען, האָב בעטראַכט די טהירען, געעפֿענט און צוגעמאַכט די פֿענסטער, געפֿרוירען און געגענעצט. דערצו איז געווען נאָך אַ צרה, וואָס יעדעס מאָל, ווען דער צוג האָט זיך אָבגעשטעלט, האָב איך געמוזט זיין אויף דער וואַך, צוליבע דער קעניגין מיינער. ביסלאַכווייז בין איך געוואָרען מורא'דיג אויפֿגעבראַכט אויף איהר און האָב אָנגעהויבען פֿער-שעלטען איהר געביין.

ענדליך, ענדליך איז געוואָרען מאָג. מין פֿאַסאַזשיר האָט זיך אויפֿ-געהויבען און אַרויסגעקוקט אויף דרויסען! דאַן האָט ער זיך אַנידערגעזעט, זוי דער שטייגער איז, און זיך ווידער גענומען ליינען, אַלץ ניט אַ קוק טהאַנדיג אין מיין זייט; ס'האַט אויסגעזעהן אזוי ווי עס וועט גאָר קיינ-מאָל קיין סוף ניט געהמען צו זיין בוך.

איך בין געוואָרען שטאַרק אין כעס אויף איהם, האָב גענומען זינגען און פֿיפֿען, אום איהם צו ערגערן; אָבער עס זאָל איהם אָנהויבען אַרען! כ'האָב זיך שוין שטיל ביי מיר אין האַרצען געוואונשען צורוק צו דער מנפה אויף די בהמות, איידער אָט די שמוע אָנגעבלאָזענקייט. ענדליך איז עס מיר איינפֿאַך געוואָרען אונערטרעגליך, כ'האָב אַ פֿרעג געטהאָן:

„מעג איך פֿרעגען וואוהין איהר פֿאָהרט?“

„אַך, האָט ער געענטפֿערט, „איך פֿאָהר נאָך אַ שטיק.“

דאָס איז געווען אלעס.

„געכמען האָבען מיר אַריבערגעפֿאָהרען אַ קוה.“

„וואָס זאָגט איהר?“

„געכמען האָבען מיר אַריבערגעפֿאָהרען אַ קוה.“

„אזוי!“

און ער האָט שוין ווידער געלייענט ווייטער.

„איהר ווילט מיר אפשר פֿערקויפֿען דאָס בוך?“ האָב איך געזאָגט,

אויסער זיך פֿאַר כעס.

„דאָס בוך? ניין,“ האָט ער געענטפֿערט.

„ניין?“

„ניין.“

דערביי איז דאָס געבליבען. ער האָט אַפילו ניט אַ קוק געטהאָן

אַן אַ זייט. אָט די האַרטגעקויקייט האָט מיך איינפֿאַך צושמעטערט.

אייגענטליך איז דאָך די דאָזיגע עלענדע קעניגין שולדיג געווען אויך אין

דעם, וואָס איך האָב זיך צונויפֿגעטראָפֿען מיט אזא מיין מענשען. זי

הָאָם מיר ווירקליך פֿערשאַפֿט פֿיעל פֿערדרוס. אָבער דאָס אַלעס זאָל פֿערגעסען ווערן, ווען איך וועל זיך טרעפֿען מיט איהר. אַך, ווי מיר האָט זיך דאָס אָביסעל געוואָלט איהר אָבשילדערן אַלע מיינע צרות, איהר דערצעהלען מכה דער קונסט־קריטיק, וועגען דעם מענשען, וועלכער האָט אויף מיר געוואַרט אין מאלמע, און וועמען איך האָב געלאָזט שטע־קען אין מיטען דערינען, אוימגעריכטערהייט; מכה מיין ריזע, צוערשט אויף דער שטאַקהאַלמער ליניע און דערנאָך קיין קאַלמאַר — מיין פֿריי־ליין! יאָ, כ'ועל אָדאי ווידער כאַכען אַן איינדרוק אויף איהר. און קיין שום אָנצוהערעניש, קיין וואָרט נישט וועגען די פֿאַר ערע צוגאָב און די איין הונדערט און אַכצעהן קראַנען!

און דער צוג לויפֿט ווייטער.

פֿון לאַנגווייליגקייט הויב איך אָן אַרויסקוקען פֿון פֿענסטער. דאָ זעהט מען אייביג און אימער דאָס זעלבע: וואַלד, פֿעלד, פֿעלד־בייטאַנצענדיגע הייזער, טעלעגראַפֿען־שטאַנגען איבער דער ליינג פֿון דער באַהן, און ביי יעדער סטאַציע די געוועהנליכע ליידיגע פֿראַכט־וואַגאַנען אויפֿגעשטעלט, און אויף יעדען וואַגאַן שטעהט דאָס וואָרט „גאַלפֿיטאַ“. וואָס איז אַווינס „גאַלפֿיטאַ“? ס'קען נישט זיין נישט קיין נומער און נישט קיין מענשען־נאָמען. זי איז „גאַלפֿיטאַ“ נישט אַקאַרשט אַ גרויסער טייך אין שאַנען אָדער אַ פֿאַבריק־צייכען, אָדער נאָר אַ רעליגיעזע סעקטע? אָבער מיט אַמאָל דערמאָן איך זיך: „גאַלפֿיטאַ“ איז געווען אַזאַ מין געוויכט; אַ „גאַלפֿיטאַ“ האָט געהאַט, ווען איך האָב נור קיין טעות נישט, איין הונדערט צוויי און דרייסיג פֿונט. אָבער דאָס זיינען נאָך געווען נומע אַלטע פֿונטען, און דאָך זיינען גענאָגען כמעט איין הונדערט צוויי און דרייסיג אַזעלכע פֿונטען אויף איין „גאַלפֿיטאַ“, אַזוי שווער איז זי געווען . . .

און דער צוג פֿאַהרט ווייטער.

ווי האָט פֿאַרט דער דאָזיגער שטומער נאַר געקענט זיצען דאָ שמוג־דען־לאַנג און רק לייענען און לייענען! דאָס ביכעלע וואָלט איך אין דער צייט דריי מאַל אויסגעלייענט, אָבער ער האָט געבלאָזען פֿון זיך, זיך גרויסעגעהאַלטען מיט זיין אונזיסענהייט און האָט זיך נישט אָנגעהויבען שעהמען אין זיין ווייטען האַלז, זיין נאַרישקייט איז ענדליך אַריבער אַלע גרענעצען, כ'האָב עס שוין ליינגער נישט געקענט אויסהאַלטען, האָב אויסגעשטרעקט דעם קאַפּ, איהם אָנגעקוקט און זיך אָבגערופֿען:

„וואָס האָט איהר געוואָנט?“

ער האָט אויפֿגעהויבען די אויגען אין מיך אָנגעקוקט תּם'עוואַטע, אזוי ווי ער וואָלט פֿון הימעל אַראָבגעפֿאַלען.
„איהר זאָגט עפעס?“ האָט ער געפֿרעגט.
„וואָס?“

ער האָט ניט אָנגעהויבען פֿערשמעהן וואָס דאָ טהוּם זיך.
„וואָס ווילט איהר?“ האָט ער געפֿרעגט מיט כּעס.
„וואָס איך וויל? וואָס ווילט איהר?“
„איך? נאָרנישט!“

„נאָ, איך אויך ניט!“
„אזוי. פֿאַרוואָס זשע רעדט איהר צו מיר?“
„איך? האָב איך צו אייך גערעדט?“
„אַלואַז ניט!“ האָט ער געזאָגט און זיך מיט צאָרן אָבגעקעהרט אָן אַ זייט.

דאָן זיינען מיר ביידע ווידער אַנשוויגען געוואָרען.
און שמונדע נאָך שמונדע געהט אַריבער; ענדליך פֿייפֿט דער צונג לעבען קאַלמאַר.

נו, אַצונד קומט דער סוף, די ענטשידונג, איך גיב אַ טאַפּ מיינע באַקען — פֿערשמעהט זיך, אַז איך בין געווען ניט-ראַזירט, דאָס איז שוין מייסטענס געווען מיט מיר אזוי. ס'איז אָבער נאָך אַלעמען אַ גאַנץ שלעכטע איינפֿיהרונג, אַז אויף אַזאַ לאַנגער ליניע זאָלען ניט זיין קיין סטאַציאָנען, וואו מען זאָל זיך קענען אָבראַזירען, כּדי אויסצוועהן ווי אַ מענש, ווען עס איז נייטיג. איך פֿערלאַנג ניט קיין אָנגעשמעלטע באַר-ביערער אויף יעדער סטאַציאָן, אָבער מען מוז דאָך מיר מודה זיין, אַז עס וואָלט גאָר קיין עולה ניט געווען צו קענען האָבען אַ באַרביערער אין יעדער פֿינפֿטער סטאַציאָן. דאָס איז על כּל פּנים מין מיינונג.
דאָן האָט זיך דער צונג אָבגעשמעלט.

איך געה גלייך אַרויס, איך שמעה און בעמערק, אַז אויך די מלכת שבּא געהט אַרויס פֿון וואַנאָן; אָבער זי ווערט פּלוצלינג אזוי אַרומגע-רינגעלט פֿון מענשען, אַז ס'איז אונמעגליך צו איהר צוצוקומען. אַ יונגער מאַן צוקושט זיך זאָגאַר מיט איהר — דער ברודער אַלואַ, ער וואוינט דאָ, האָט דאָ געשעפֿטען, זי קומט צו איהם אויף בעזוך! אין אַ ווילע אַרום קומט צו אַ וואָגען, זי געהט אַריין, נאָך איהר צוויי, דריי אַנדערע, און זיי פֿאָהרען אַוועק.

איך שמעה דאָ. יי איז מיר פֿאַר דער נאָז אַוועקגעפֿאָהרען, כּ'האָב זיך נט בעמראַכט.

נו מילא, דעררוייל איז גארנישט געווען וואָס צו מאַכען, ס'איז דאָך אַ פֿערפֿאַלענע זאָך. יאָ, אַז איך האָב גענויער גאַכגעדיינקט דעריבער, בין איך איהר כמעט דאַנקבאַר געווען דערפֿאַר, וואָס זי האָט מיר גע-לאָזט צייט, זיך צו ראַזירען און זיך צו פֿערפּוזען אַביסעל, איידער איך שטעל זיך פֿאַר פֿאַר איהר. נו, ניט געשמאַנען ליידִיג; מען טאָר ניט פֿערלירען קיין צייט!

אַ טרענער קומט צו צו מיר, בשעת איך שטעה דאָ אַזוי, און ער באַט זיך אָן צו טראָגען מיינע זאַכען.
„ניין, איך האָב ניט קיין זאַכען.“
צי איך האָב, הייסט עס, גאָר קיין זאַכען ניט?
ניין, איך האָב גאָר קיין זאַכען ניט! צי ער פֿערשמעהט מיך איצט?

אַבער איך בין פֿון דעם מאַן ניט לויז געוואָרען, ער האָט געוואַלט וויסען, צי איך פֿאַהר ווייטער.

„ניין, איך פֿאַהר ניט ווייטער!“

צי איך האָב ברעה דאָ צו בלייבען וואוינען?

„פֿילייכט, אַ שטיקעל צייט! איז פֿאַרהאַן אַ האַמעל דאָ ניט ווייט?“

אַבער וואָס האָב איך דאָ וואָס צו טהאָן? צי בין איך ניט פֿילייכט

אַן אַגענט אָדער אַ קאָנטראָלער?

ווידער איינער, וועלכער האָט גארנישט געלייענט פֿון מיינע זאַכען!

ניין, איך בין ניט קיין קאָנטראָלער.

אַבער וואָס זשע בין איך פֿאַרט?

„אָדיע!“ האָב איך איהם אַרײַנגעשריען אין פנים אַרײַן און איך בין

אָועק. אַזוי זיך אַנצוזעצען אויף אַ מענשען! נישקשה, אַ האַמעל קען

איך זיך אַליין געפֿינען, אַז עס געהט אין דעם. קודם כל האָב איך זיך

געמוזט אויסקלעהרען עפעס אַ פּאַזיציע, געפֿינען עפעס אַ תּירוץ, פֿאַר-

וואָס איך בין געקומען אַהער; וואָרים עס איז געווען קלאָהר, אַז ווען

אַזאַ מיין אויסגעהונגערטער פּאַקען-טרענער איז אַזוי נייגערײַג, וועט דאָך

דער בעל הבית פֿון האַמעל זיין אַסך ערנער.

וואָס זשע האָב איך אַלואַ אַפֿיציעל, פֿאַר גאָט און ליימען, געהאַט

צו טהאָן אין קאַלמאַר?

אַחוץ דעם האָב איך געמוזט אויסגעפֿינען וואָס פֿאַר ס'איז „געשעפֿט“,

כדי ניט צו קאָספּראָמיטירען מיין קעניגין.

און איך בין שיער ניט אַראָב פֿון זינען טראַכטענדיג, וואָס איך „זאַל

טהאָן“ אין קאַלמאַר. שוין ליגענדיג ביים באַרביערער אונטער'ן מעסער,

לאָזט מ'ך די דאָזיגע פֿראַגע ניט רוהען. דאָס איז געווען זיכער: כ'האָב זיך ניט געטאָרט ווייזען אין האַטעל, איידער איך בין מיט מיר אַליין פֿאַרטיג געוואָרען מכה דעם.

„איחר האָט אַ טעלעפֿאָן?“ טהו איך אַ פֿרעג.

ניין, דער באַרביערער האָט ניט קיין טעלעפֿאָן.

„אַבער קענט איהר אפשר אַריבערשיקען אימיצען אין דעם נאָהנט-סטען האַטעל און מיר דאָרט בעשטעלען אַ צימער? איך האָב קיין צייט ניט אַליין אַריבערצוגעהן, איך האָב אַ מאַסע נעשעפֿטען צו בעזאָרגען.“

„יאָ, זעהר גערן!“

דאָן געהט דער לעהר-אינגעל.

איך האָב אָנגעהויבען אַרומגעהן איבער די גאַסען, כ'האָב בעטראַכט די קירכע, דעם האַפֿען, כ'בין געגאַנגען גאַנץ שנעל, מורא האָבענדיג, אַז אימיצער קען מיר נאָך אַבשטעלען און פֿרעגען, וואָס איך טהו אין קאַלמאַר. ענדליך בין איך געקומען אין פּאַרק, כ'האָב זיך אַנידערגעד-וואָרפֿען אויף אַ באַנק און גענומען גריבלען אין זיך. איך בין געווען אַליין.

קאַלמאַר — וואָס האָב איך געווכט אין קאַלמאַר? דער נאָמען איז מיר פֿאַרגעקומען בעקאַנט, כ'האָב ערגעצוואו געלייענט דערפֿון. ווייס גאַם, צי ס'איז ניט געווען עפעס אַ פּאָליטישע זאַך, אַן אויסערגעווענה-ליכער פֿאַרלאַמענט, אַ פֿריעדענס-אַבמאַך. כ'האָב געפרוּאוּט טרעפֿען: „קאַלמאַרער פֿריעדען“, „פֿריעדען אין קאַלמאַר“, האָב איך אפשר אַמאָל דערפֿון געהערט? אָדער איז עס פֿילייכט געווען אַ „קאַלמאַרער אַבמאַך“? אָבער נאָך אַ קליינעם ישובּ הדעת האָב איך זיך אַליין געזאָגט, אַז מכה אַן „אַבמאַך אין קאַלמאַר“ האָב איך נאָך גאַרנישט געהערט. פֿלוצלינג שפּרינג איך אויף, כ'מיין איך האָב עס געפֿונען: ס'איז געווען די „קאַל-מאַר-שלאַכט“, די מלחמה לעבען קאַלמאַר.“ יאָ, כ'האָב עס אַלזאָ! און איך לויף אין איין אָטהעם אין האַטעל. וויבאַלד עס איז געווען אַ מלחמה לעבען קאַלמאַר, טאָך בין איך געקומען אַהער שטודירען די היסטאָרישע פֿלעצער, דאָס איז געווען דער צוועק פֿון מיין ווין דאָ; דאָרט איז געלעגען נייעלס יועל'ס שוף, דאָרט איז געפֿלויגען אַ פֿיינדליכע קויל ווייט איבער דאָס לאַנד און האָט אויפֿגעריסען די ערד, דאָרט איז געפֿאַלען גוסטאַוו אַדאָלף אויף'ן דעק פֿון'ס קריעג-שוף. און קאַלביין דער שטאַרקער האָט געפֿרעגט: וואָס האָט געבראַכען דאָ אויבען? נאָר-וועגען דרעהט זיך אויס פֿון ריינע הענד! האָט געענטפֿערט איינאַר. . . נאָר אַז איך בין שוין געשטאַנען ביים האַטעל, האָב איך זיך מיט אַמאָל

אומגעקעהרט צוריק און אויפגעעבען מיין גאנצע שלאכט-געשיכטע; ס'איז קיינמאל נישט געווען קיין מלחמה לעבען קאלמאר, די שלאכט איז געווען אויף דעם פֿאָרוואַסער פֿון קאָפּענהאַגען! און איך לאָז זיך ווידער אַרויס איבער דער שטאָדט. ס'איז מיר געווען פֿינסטער, שוואַרץ פֿאַר די אויגען.

דאָן האָב איך זיך איינפֿאַך אַרומגערעהט דעם גאַנצען טאָג און גאַרנישט געהאַט אין מויל, נישט עפעס טרוקענעס און נישט עפעס נאַסעס. איך בין געווען מורא'דיג פֿערמאַטערט. ס'איז שוין אויך געווען צו שפעט אַרײַנצוגעהן אין אַ ביכער-געשעפֿט און קויפֿען עטליכע ביכער איבער קאַלמאַר, מחמת אַלע בוכהאַנדלונגען זײַנען שוין געווען געשלאָסען. ענדליך שלעפּ איך זיך קוים צו צו אַ מאַן, וואָס צינדט אָן די לאַמטער-נעס פֿון גאַס.

„ענטשולדיגט, פֿרעג איך העפֿליך, וואָס איז אַזױנס פֿאָרגעקומען אַמאָל דאָ אין קאַלמאַר?“

דער מאַן ענטפֿערט מיר: „פֿאָרגעקומען?“ און קוקט מיך אָן. „יאָ, זאָג איך, עס באַמבעלט זיך מיר עפעס אין קאָפּ, אַז דאָ אין קאַלמאַר איז אַמאָל וואָס עס איז פֿאָרגעקומען; ס'האַט אַ וויכטיגען היסטאָרישען אינטערעס, דערום וואָלט איך עס גערן געוואָלט וויסען.“

מיר שמעהען איינער געגען אַנדערן.

„וואו וואוינט איהר?“ פֿרעגט ער.

„איך בין טאַקע ספּעציעל געקומען אַהער, כדי עס צו שטודירען, ערקלעהר איך ווייטער, ס'האַט מיך זאָגאַר געקאָסט אַ גאַנצע קראַן מיט זעכציג ערע צונאָב, אַחוץ די הונדערט אין אַכצען קראַנען רײַע-געלד, פֿון וועלכע איך וויל גאַרנישט רײַדען. איהר קענט פֿרעגען די קאָנ-דוקטאָרען, אויב איהר ווילט.“

„איהר זייט פֿון נאָרוועגען?“

„יאָ, איך בין פֿון נאָרוועגען.“

„איהר זייט אפשר אַן אַגענט?“

ווי פֿערמאַטערט איך בין געווען, דאָך האָב איך געמוזט אַנטלויפֿען אַזוי שנעל ווי מעגליך; נו יאָ, דאָס איז דאָס טאַקע וואָס איך האָב גע-וואָלט וויסען פֿון דעם מאַן, וואָס איך בין! אָבער אויך אין דעם איז מיין קעניגן שולדיג, זי איז אין אַלצדינג שולדיג, און איך האָב איהר גע-וואונשען, כאַטש מיט אַ מילדען אויסדרוק, אַז זי זאָל פֿאַר איהר רשעות געהן צום מיוועל.

האַמסון: ערצעהלונגען.

דאן בין איך צוריק אוועק אין פארק.

ניין, אצונד האָב איך שוין מעהר קיין רעמונג ניט געזעהן!

איך שמעה און שפאר זיך אָן אָן אַ בוים, די פֿערבייגעהער הויבען אָן קוקען אויף מיר; כ'האָב מעהר ניט געקענט איינשמעהן און זיך געד-מוזט אוועקשלעפען ווייטער. אין דריי שטונדען אַרום בין איך אַרויס פֿון שטאָדט און האָב זיך געפֿונען אויף'ן לאַנד. כ'קוק זיך אום, איך בין איינער אַליין, אַ גרויסע, שוואַרצע געביידע הויכט זיך אויף פֿאַר מיינע אויגען. איך בלייב שמעהן, אום צו בעטראַכטען דעם ריעזיגען בנין, ער זעהט אויס ווי אַ באַרג, מיט אַ קירכע אויף'ן שפיץ. און בעת איך שמעה דאָ אזוי, געהט פֿערביי אַ מאַן; כ'שמעל איהם אָב און פֿרעג, וואָס דאָס איז אזוינס פֿאַר אַ באַרג, כ'געדיינק ניט זיין נאָמען פֿון דער געאָגראַפֿיע, כאָטש איך בין בעקאַנט מיט זעהר פֿיעל בערג.

„דאָס איז דאָס שלאָס!“ האָט ער געענטפֿערט.

„דאָס שלאָס, דאָס קאַלמאַרער שלאָס!“

כ'וואָלט גערן געוואָלט וויסען, צי איז דאָ אינעווייניג ניט פֿאַרגע-

קומען דאָס אַלעס, וואָס באַמבעלט זיך מיר אַרום אין קאָפּ!

„דאָס שלאָס איז איצט, פֿערשמעהט זיך, אין אַ טרויעריגען צושטאַנד,

אַן אמת'ע חורבה אַנטקעגען דעמאָלט, ווען די גרויסע געשעהענישען זיינען דאָרט פֿאַרגעקומען?“ האָב איך געפֿרעגט.

„אַך ניין, דער פֿערוואַלטער גיט גוט אַכטונג דערויף,“ ענטפֿערט

דער מאַן.

„ווער לעבט אַצונד דאָ? כ'מיינ: וואָס פֿאַר אַ פֿירסט געפֿינט זיך

דאָרט אין דעם זיעדליכען פֿליגעל? ס'ליגט מיר פשוט אויף דער צונג,

נאָר . . .“

„יא, דאָס שלאָס איז איצט פֿול מיט געוועהר, מיט שווערדען אין

אַלטערטהימער, מיט אַלערליי אַלטע זאַכען . . .“

אזוי, אויף איין פֿום שמעהענדיג, קומט מיר אַריין אַ גוטער רעיון

אין קאָפּ: כ'האָב דאָך געקענט קומען אַהער שטודירען די אַלטערטהי-

מער פֿון דעם שלאָס. ווען דער מאַן וואָלט ניט געהאַט קיין זאַק אויף'ן

רוקען, וואָלט איך איהם אומאַרמט, און איך דערמאַן זיך גאַנץ דייטליך,

אַז איך האָב זיך נאָכגעפֿרעגט נאָך זיין פֿרוי און זיינע קינדער, איידער

מיר האָבען זיך צושיידט. אַרום האַלבע נאַכט בין איך ענדליך אָנגע-

קומען אין מיין האַטעל.

כ'האָב זיך גלייך געווענדט צום בעל הבית און געזאָגט, אַז דאָס

האָב איך בעשמעלט דאָס צימער. „איך וויל דאָ שטודירען אַלטערטהימער,“

האָב איך געזאָגט קורץ און ברוגז'לאַך, „כ'קויף זאָגאר אויף אַלמע זאכען, אויב עס אינטערעסירט אייך צו וויסען, דאָס איז מיין פּראָפּעסיאָן.“
דער בעל הבית איז צופריעדען געווען מיט דער ערקלעהרונג און האָט געהייסען, מען זאָל מיך אַרויפֿהרען אין מיין צימער.

* * *

נו, איצט קומט אַ וואָך פֿון ענטמישוונגען און פֿערלאָרענע, אומ-זיסע און אומנישמע אַרבייט, אַ גאַנצע וואָך! די מלכת שבא איז אין ערגעץ ניט צו זעהן. טאָג פֿאַר טאָג האָב איך זי אַרומגעזוכט, אויבען און אונטען, כ'בין ביים פּאַסט-מייסטער געווען זיך נאָכפֿרעגען אויף איהר אַדרעס, כ'האָב זיך אַן עצה געהאַלטען מיט אַ פֿאַר פּאַליציי-לייט מכח דער זאך, אויסגעמאַסטען דעם פּאַרק אין דער ליינג און אין דער ברייט בעת'ן שפּאַציר-גאַנג, כ'בין אַרומגעגאַנגען יעדען טאָג פֿון איין פּאַסטאַגראַף צום אַנדערן, כדי צו זעהן, צי איך קען ניט געפֿינען איהר בילד דאָרט; אָבער אַלעס איז געווען אומזיסט. כ'האָב געדונגען צוויי מענשען, זיי זאָלען שמעהן טאָג און נאַכט אויף'ן וואַקואַל און אַכטונג געבען, זיי זאָל זיך ניט קענען אַרויסדרעהען פֿון מיינע הענד, און איך האָב געוואַרט און געוואַרט אויף דעם סוף פֿון מיין צרה'דיגער אונטערנעהמונג.

דערווייל האָב איך יעדען טאָג געמוזט זיין אין שלאָס און דורכקוקען די זאַמלונגען פֿון אַלטערטהימער; כ'האָב אָנגערשריבען גרויסע בויגענס פֿול מיט נאָמיצען, איבערגעזעהלט די ראָסט-פֿלעקען אויף די שווערדען און די צובראַכענע שפּאַרען, כ'האָב זיך פֿערצייכענט די אַלע יאָהרצייטען און אַנדערע אויפֿשריפֿטען, וואָס איך האָב געפֿונען אויף אַלמע בילדער; יא, כ'בין זאָגאר אַ בעלן געווען צו נאָמירען אַ זאק מיט פֿעדערן, וואָס איך האָב איינמאָל געפֿונען ליגען צווישען די אַלטערטהימער און וועלכער איז, ווי ס'האָט זיך דערנאָך אַרויסגעצייגט, געווען דעם פֿערוואַלטער'ס אייגענטום. כ'האָב געמאַכט מיינע אונטערוזונגען מיט דעם מוטה פֿון פֿערצווייפֿלונג און פֿול מיט ביטערע, פֿינסטערע געדאַנקען; קוים האָב איך איינמאָל אָנגעהויבען זוכען די קעניגין פֿון שבא, האָב איך עס ניט געוואַלט איבערלאָזען אין מיטען דערינען, ווען איך זאָל אפילו דאַרפֿען ווערן דערביי אַן אמת'ער אַלטערטהומס-פֿאַרשער.

כ'האָב טעלעגראַפֿירט קיין קאַפּענהאַגען, מען זאָל מיר צושיקען מיינע בריעף און האָב זיך איבערהויפט גענומען צוגרייטען צו ווינטערן אין קאַלמאַר. גאָט, ווייס, וואָס פֿאַר אַ סוף דאָס קען נאָך געהמען! איך

האָב שוין געהאַט נעוואוינט זעקס מעג אין האַמעל. אַז דער ווּנטאַג איז געקומען, האָב איך געדונגען פֿיער קליינע אינגלאַך, כדי זיי זאָלען פֿאַר מיר געהן אין קירכע אין דער פֿריה און נאַכמיטאַג און אַכטונג געבען, צי מיין קעניגין איז דאָרט דאָ; אָבער אויך דאָס איז געווען אַרויסגע- וואַרפֿען.

דינסטאַג אין דערפֿריה איז מיין פֿאַסט ענדליך אָנגעקומען. אָט דער דינסטאַג האָט מיך כמעט אומגעבראַכט. איין בריעף איז געווען פֿון דעם מענשען, וואָס האָט געוואַרט אויף מיר אין מאַלמע: אַז איך בין איצט ניט געקומען, דאַן וועל איך שוין מן הסתם מעהר ניט קומען, און דערום האָט ער מיר געזאָגט „זיי געוונד!" כ'האָב געפֿיהלט אַ מייער פֿען שטאַך אין האַרצען.

דער צווייטער בריעף, וועלכען איך האָב געעפֿענט, איז געווען אַ ידיעה פֿון אַ פֿריינד, אַז דאָס „מאַרגענבלאַט" און אַן אַנדער צייטונג האָבען מיך געכאַפט ביי אַ ליטעראַרישער גנבה, האָבען מיך בעשולדיגט אין „פלאַגיאַט" און עס בעוויווען דורך געוויסע שטיקער, וואָס זיי האָבען אַרויסגענומען פֿון מיינע שריפֿטען. כ'האָב געפֿיהלט נאָך אַ מייעפֿערן שטאַך אין האַרצען. דער דריטער בריעף ווידער איז געווען אַ רעכנונג, — די האָב איך גאַרנישט געלייענט, כ'האָב שוין מעהר ניט געקענט, כ'האָב זיך אַ וואַרף געטהאָן אויף דער קאַנאַפע און גענומען קוקען אַהן אַ שום זינג, סתם אין דער וועלט אַריין.

און דאָך האָב איך נאָך דעם בעכער פֿון יסורים ניט אויסגעליידיגט ביו אויף'ן גרונד.

מען קלאַפט אין מהיר.

„אַריין!" גיב איך אַ געשריי מיט אַ פֿערדריקטער שטימע.

און עס קומט אַריין דער בעל הבית און נאָך איהם אַן אַלמע פֿרוי;

די פֿרוי טראַגט אַ קאַרב אויף'ן אָרם.

„ענטשולדיגט!" האָט זיך דער בעל הבית אָבגערופֿען, „איהר קויפֿט

דאָך אַלמע זאַכען?"

איך קוק איהם אָן.

„אַלמע זאַכען? איך קויף אַלמע זאַכען?"

„יאַ, איהר האָט דאָך עס אַליין געזאָגט."

און איך האָב זיך געמוזט צווינגען צו האָבען אַן אינטערעס פֿאַר

אַלמע זאַכען.

„יאַ, גאַנץ ריכטיג, אזוי איז עס טאַקע, כ'קויף אַלמע זאַכען; ענט-

שולדיגט, וואָס איך האָב גלייך ניט געכאַפט וואָס איהר מיינט: איך בין

געווען פֿערטיעפֿט אין גאַנץ אַנדערע געדאַנקען. נו יאָ, פֿערשמעהט זיך, אַז איך קויף אַלערליי אַלטע זאַכען. לאָמִיך זיי אַקאַרשט אָנקוקען, די הערליכקייטען!"

און די פֿרוי דעקט אויף איהר קאַרב.

איך טהו אַ פֿאַטש מיט די הענד, אויסער זיך פֿאַר התפעלות, און ערקלעהר, אַז איך וועל צוגעהמען אַלצדינג, יעטוועדע זאַך, וואָס זי האָט נור. וואָס פֿאַר אַ גרויסאַרטיגער אויערן־שפּריצער! כ'וואָלט גערן געוואָלט וויסען, וועלכער קעניג ס'האָט איהם צולעצט בענוצט? נו יאָ, דאָס וועל איך שוין אויסגעפֿינען, אַז איך וועל נאָכקוקען ביי מיר אין די פּאַפּירען, נישקשה, ס'האָט צייט. וואָס זי וואָלט געוואָלט פֿאַר'ן האָרנ־לעפֿעל? די דריי פֿערברענטע ציגאַרען־שפיצען ניב איך ניט אַוועק פֿאַר קיין געלד אין דער וועלט, פּונקט אַזוי ווי דעם דאָזיגען גאַפּעל. וואָס זאָל איך איהר אַלואָ בעצאָהלען פֿאַר אַלצדינג אינאיינעם?

די פֿרוי איז זיך מיטש.

צוואַנציג קראַנען, זאָגט זי.

און איך האָב איהר געגעבען צוואַנציג קראַנען, כ'האָב זיך ניט גע־דונגען, כ'האָב אפּילו ניט אַ טראַכט געטהאָן און איהר געגעבען, וואָס זי האָט פֿערלאַנגט, נור כדי וואָס שנעלער פֿאָן איהר לויז צו ווערן. אַזוי גיך ווי איך האָב זי אַרויסגע'פּטר'ט, בין איך אַוועקגעלאָפּען אין פּאַרק שעפען אביסעל לופֿט. ניין, דאָס איז שוין ווירקליך ניט געווען אַריבער־צומראַנען!

אַ דיענסט־מיידעל און אַ קינד זיינען געוועסען אויף אַ באַנק לעבען מיר און האָבען ביידע געזונגען; איך גיב אַ קוק אויף זיי, כדי זיי זאָלען אַנשוויגען ווערן. אין אַ וויילע אַרום קומען אָן אַ פֿאַר מענשען, זיי גע־הען גאַנץ לאַנגזאַם, אַרם אין אַרם. איך ווער אויפֿמערקזאַם, הויב זיך אויף און גיב אַ קוק: דאָס איז די קעניגין פֿון שבא!

ענדליך, ענדליך האָב איך זי ווידער, מיין מלכת שבא!

אַ מאַן פֿיהרט זי געאַרעמט, איהר ברודער, דערועלכער, וואָס האָט זיך מיט איהר צוקושט ביים אָנקומען קיין קאַלמאַר; זיי געהען אַרם אין אַרם און ריידען שטילערהייט צווישען זיך. איך האַלט זיך גרייט! נו, איצט איז דער ענטשיידענדער מאָמענט; זאָל קאַסמען וואָס עס וויל! כ'האָב געוואָלט אָנהויבען דערמיט זי צו עראינערן אָן דעם, אַז איך בין אַמאָל געשלאָפּען אין איהר בעט, דאַן וועט זי זיך שוין אַודאי דערמאַנען אָן מיר. און אַז דאָס געשפרעך וועט אויף אַזאַ אופן פֿערקניפּט ווערן, וועט דער ברודער מן הסתם פֿערשמעהן, אַז ער דאַרף געהן פֿאַראַויס. . .

איך בין צוגעגאנגען צו זיי.
ווי האבען מיר ביידע אָנגעקוקט מיט ערשטוינונג, און אין דער רגע
בין איך צושמועלט געוואָרען און די גאַנצע הקדמה מיינע איז געגאַנגען
קאַפּוט.

איך שמאַמעל: „פֿרייליין . . . פאַר פֿיער יאָהרען . . .“ און איך
ווער פֿערשמומט.

„וואָס וויל ער?“ רופֿט זיך אָב דער הערר און קוקט זי אָן. דער-
נאָך ווענדט ער זיך צו מיר און זאָגט דאָס זעלבע: „וואָס ווילט איהר?“
און ער זאָגט עס גאַנץ ביין.

„כ'האָב געוואָלט,“ האָב איך געענטפֿערט, „כ'האָב בלויז געוואָלט
בעמען פֿערצייהונג, ווען איך ערלויב זיך בעגריסען דאָס פֿרייליין; וואָס
געהט דאָס אייך אָן? דאָס פֿרייליין און איך זיינען אלטע בעקאַנטע,
כ'בין זאָגאַר ביי איהר אין בעט . . .“

די קעניגין שלאָגט מיר איבער די רייד און שרייט:
„לאָמיר געהן! לאָמיר געהן!“

אזוי, זי וויל מיך אַלזאָ גאָר נישט דערקענען, זי פֿערלויקענט מיך!
כ'ווער מלא רציחה און לאָז זיך געהן נאָך דעם פּאַרל, וואָס דערווייטערט
זיך זעהר שנעל פֿון מיר. פּלוצלינג דרעהט זיך דער מאָן אויס, ער זעהט,
אַז איך געה זיי נאָך, און ער פֿערשטעלט מיר דעם וועג. דעם אמת זאָ-
גענדיג, האָט ער נישט אויסגעזעהן צו זיין צו מוסהיג, כ'האָב בעמערקט,
אַז ער צייטערט, די קעניגין איז זיך געגאַנגען ווייטער, ענדליך האָט זי
זאָגאַר גענומען לויפֿען.

„וואָס ווילט איהר, מיין ליעבער?“ פֿרעגט דער הערר ווידער אַמאָל.
„פֿון אייך וויל איך גאַרנישט,“ זאָג איך; „איך האָב בלויז געהאַט
דעם וואונש, צו בעגריסען דאָס פֿרייליין, די דאַמע, מיט וועלכער איהר
זייט געגאַנגען שפּאַצירען, מחמת איך האָב זיך שוין פֿריהער געמראָפֿען
מיט איהר; כ'האָב אַלזאָ בלויז פֿון העפֿליכקייט וועגען געוואָלט . . .“
„אזוי, נאָ, ערשמענס האָט דאָס,“ פֿרייליין, ווי ס'ווייט אויס, קיין
חשק נישט זיך מיט אייך צו זעהן,“ האָט ער געענטפֿערט, „און צווייטענס
איז דאָס פֿרייליין נישט קיין פֿרייליין, נאָר אַ פֿרוי, זי איז פֿערהייראַט,
ס'איז מיין פֿרוי; איצט זייט איהר צופֿריעדען?“

„וי . . . איז . . . וואָס . . .? זי איז . . . אייער פֿרוי?“
„יאָ, זי איז מיין פֿרוי,“ האָט ער געליאַרעמט; „איצט פֿערשמעהט
איהר מיך שוין?“

זיין פֿרוי, זיין פֿרוי!

וואָס זאָל איך נאָך ווייטער דערצעהלען? כ'בין איינפאַך אַנידער-
געפאלען אויף אַ באַנק. דאָס איז געווען מיין טויט-קלאַפּ! כ'האָב צו-
געמאַכט די אויגען און געלאָזט דעם בחור געהן זיין וועג; וואָס האָב
איך נאָך געהאַט צו טהאָן מיט איהם, אַז די זונן פֿון מיין גליק איז אויף
אייביג אונטערגעגאַנגען!

עטליכע שטונדען בין איך אַזוי געוועסען אויף דער באַנק, געפייניגט
פֿון דעם שרעקליכסטען שמערץ.

אַרום מיטאַג-צייט בין איך אַוועק אין האַמעל, כ'האָב בעצאָהלט
מיין רעכנונג און זיך אַרויסגע'גנב'עט אונבעמערקטערהייט צום וואָקזאַל.
נאָכדעם ווי איך האָב געוואַרט נאָך אַ גוטע שעה, איז אָנגעקומען מיין
צוג און איך בין אַוועקגעפֿאַהרען, אויסגעפלינדערט און דערשלאָגען, ביז
צו דער ערד געבויגען פֿון אַ שמערץ, וואָס האָט מיך אויף דעם גאַנצען
וועג צוריק אַ לעבעדיגען אויפֿגעגעסען.

דעם קאָרב מיט אַלמע זאַכען, וואָס איך האָב געקויפֿט, האָב איך
געלאָזט שמעהן אין קאַלמאַר.

דו זעהסט, ס'איז מיר ניט בעשעהרט חתונה צו האָבען! אַזוי נאָך-
הענט ווי דאָס מאָל בין איך נאָך קיינמאַל ניט געווען דערביי, און דאָך
בין איך אַזוי מיכטיג דורכגעפֿאלען. איך שפּאַר ניט קיין מיה, איך
שרעק זיך ניט אָב פֿאַר קיין שום ריזע, איך זשאַלעווע ניט קיין שום
אויסגאַבען, און דאָך — דאָך העלפֿט מיר קיין זאַך ניט. וואָס זאָל איך
טהאָן?

דאָס איז שוין מיין מול אַזוי!

דער זוהן פֿון דער זונן.

איבער נאכט איז אראָב דער שנעע. א געדוכטער, וויסער מאַנמעל
איז געלעגען איבער דער ערד.

ער האָט זיך אויפגעכאַפּט פֿון שלאָף מיט דער פֿרעהליכער עראַי-
נערונג, אז ער האָט נעכמען ערהאַלמען אַ בריעף, אָן איבערראַשענדע,
דערקוויקענדע נאַכריכט. ער האָט זיך געפֿיהלט יונג און גליקליך און
גענומען זינגען אַביסעל. מיט אַמאָל דאַרף זיך גראָד מאַכען, אז ער
געהט צו צום פֿענסטער, פֿערשאַרט דעם פֿאַרהאַנג און דערזעהט דעם
שנעע. זיין געזאַנג ווערט פּלוצלינג אַבגעהאַקט, אַ געפֿיהל פֿון אומעט,
פֿון טרייסטלאַזיקייט געהט איהם אַריבער איבער דער נשמה, און זיינע
אַרעמע, שמאַרק איינגעפֿאַלענע שולטערן הויבען אָן צוקען.

מיט'ן ווינטער איז אָנגעקומען אַ ביזע צייט פֿאַר איהם, אַ מאַ-
טערניש, וואָס האָט גאָר קיין גלייכען ניט געהאַט, און וועלכע קיין אַנ-
דערער האָט ניט געקענט פֿערשמעהן. שוין דער אָנבליק פֿון שנעע
אַליין האָט צו איהם גערערט וועגען טויט, האָט איהם אַריינגעשושקעט
פֿערניכטונג אין אויער. די לאַנגע נעכט זיינען אָנגעקומען מיט זייער
פֿינסטערניש און מיט זייער נאַרישען, זינלאַזען שטיל-שוויגען, ער האָט
שוין ניט געקענט אַרבייטען ביי זיך אין ווערקשמאַט, זיין זעעלע איז
אַריינגעפֿאַלען אין ווינטער-שלאָף און איז שטום געבליבען. איינמאָל
האַט ער פֿערבראַכט אַ זומער אין אַ קליין שמעטעל און ער האָט דאָרט
געהאַט אַ ליכטיג און גרויס צימער, וואו די אונטערשמעטע שויבען פֿון די
פֿענסטער זיינען געווען אַבגעווייסט. אָם די אַבגעקאַלכטע, ווייסע שויבען
האַבען איהם דערמאַנט אָן איין, און יעדעס מאָל וואָס ער האָט אויף זיי
אַ קוק געטהאָן, איז אויף איהם געקומען די מרה שחורה. ער האָט זיך
געוואָלט צווינגען, ער האָט זיך בכיוון אויפֿגעהאַלטען עמליכע חדשים אין
צימער און יעדען מאָג האָט ער זיך אַליין געזוכט איינצוריידען, אז דאָס
איז האָט אויך זיין שעהנקייט, זיין חן ביי פֿיעל מענשען אין די אויגען,
אז ווינטער און זומער זיינען ביידע אויסדריקע פֿון דערזעלבער אייביגער

אידעע און געהערען ביידע צו גאָט, — אָבער ס'האָט גאָרנישט געהאָלפֿען, זיין אַרבייט האָט ער נישט געקענט אָנדרהרען, און דער אומעט האָט איהם נישט אָבגעלאָזען. — שפעטער אין לעבען האָט ער געוואוינט אין פאַרזי. אז די שטאָדט האָט געפֿייערט איהרע פֿרעהליכע ימים טובים, פֿלעגט ער אַרויסגעהן אויף די בולוואַרען, אָנקוקען ווי דער עולם אַמוזירט זיך. ס'האָט געמעגט זיין אין רעכמען מיטען זומער, וואַרעמע, פֿאַרעדדיגע נעכט, און איבער דער שטאָדט האָט געשוועבט דער זיסער ריח פֿון די בלומען, וואָס איז געקומען פֿון די גרויסע פֿאַרקס; די גאסען האָבען געבלישטשעט אין שיין פֿון דעם עלעקטרישען ליכט, לוסמיגע מענשען מיט שמיכלענדע פנים'ער זיינען געגאַנגען אַרויף און אַראָב, האָבען גערשריען, געזונגען, געוואָרפֿען „קאַנפֿעטי“; אַלע זיינען געווען מלא שמחה. ער איז, דוכט זיך, אַרויס פֿון שטוב מיט דער דעה, זיך אויסצומישען מיט'ן גאַנצען עולם און צוהיליען מיט אַלעמען צוגלייך; אָבער שוין אין אַ האַלבע שעה אַרום האָט ער גענומען אַ דראַשקע און איז געפֿאַהרען צוריק אַהיים. פֿאַרוואָס? אָן עראינערונג האָט פֿון דער ווייטענס צו איהם גערעדט; אין'ס שיין פֿון די עלעקטרישע לאַמפען האָט די גרויסע מאַסע פֿון „קאַנפֿעטי“, דער ים פֿון די קליינישקע פֿערשיעדענפֿאַרביגע פֿאַפּירעלאַך, אויסגעוועהן ביי איהם אין די אויגען ווי שנעע, און אַ סוף איז געקומען צו זיין פֿערגניגען.

דאָס האָט זיך ווידערהוילט יאָהר איין יאָהר אויס.
וואו איז געלעגען די היים, דאָס וויגעלע פֿון דער נשמה זיינער?
וואו איז זי געבוירען געוואָרען? אפשר ערגעצוואו אין אַ זיגענלאַנד, ביים ברעג פֿון טייך גאַנגעס, וואו די לאַמאָס-בלום ווערט קיינמאָל נישט פֿער-וויאַנעט! — —

איבער נאָכט איז דער שנעע אַראָב. ער האָט געדיינקט וועגען דעם, ווי די פֿייגעל אין וואַלד מוזען דאָס פֿריהרען פֿון קעלט, און ווי שטאַרק די וואַרצלען פֿון דער פֿיאַלעט מוזען דאָס אַביסעל ליידען אין דער ערד, איידער זיי שטאַרבען אָב. און פֿון וואָס זאָל דער האָז היינט לעבען!

ער האָט שוין מעהר פֿון שטוב נישט געקענט אַרויסגעהן. עטליכע מאַנאָמען לאַנג וועט ער איצט דאָס צימער כמעט נישט פֿערלאָזען, נאָר אַרומבעהן צווישען זיינע פֿיער ווענד אַרויף און אַראָב און אויף'ן שטוהל זיצען און טראַכטען. קיינער האָט נישט פֿערשטאַנען, ווי ער האָט געלימען אין דער דאָזיגער תּפּיסה. ער איז געווען יונג גענוג, אום אָנשהייל צו געהמען אין לעבען, ס'האָבען איהם אויך נישט געפֿעהלם די כוחות דערצו;

אָבער דורך דעם פֿראַקט'ס אַ קאַפּרין, דורך אַ צופֿעליגע ענדערונג אין דעם וועטער איז ער פּלוצלינג געוואָרען אַן אַרעסטאַנט ביי זיך אין צי- מער, וואו ער האָט קיין אַנדער זאַך ניט געקענט טהאָן, נור זיצען און טראַכטען.

זיינע פֿאַרשטעלונגען האָבען זיך יעטוועדע רגע געענדערט. אין אַלגעמיין איז פֿאַר איהם געווען אַן אָבקומעניש צו ענטפֿערן אויף בריעף, איצט איז ער געלאָפֿען צו זיין אַרבייטס-טיש און האָט אָנגעשריבען אַ מאַסע בריעף צו אַלע סאַרטען מענשען, יאָ, צו פֿרעמדע אפילו, וועמען ער איז גאָר קיין ענטפֿער ניט שולדיג געווען. און איהם האָט זיך עפעס דערביי אויסגעדוכט, אַז דער סוף, די פֿערניכטונג קומט אָן, און אַז דורך אָט די אַלע בריעף קיין דרום און קיין צפֿון וועט ער נאָך אויף אַ צייט לאַנג קענען אָנהאַלטען די פֿערבינדונג, די שייכות מיט'ן לעבען. אויך אין אַנדער פרט פֿלעגט ער זיך שטאַרק ענדערן; זיין אינערליך לעבען, זיין גאַנץ געמיטה איז פֿערשמערט געוואָרען, ער האָט אָפֿט געוויינט שטיל פֿאַר זיך, און דער שלאָף זיינער ביינאַכט איז בלויז אַ דרעמעל געווען, בעאונרוהיגט פֿון מאַדנע חלומות.

אַט דער מאַן, וואָס איז זומער-צייט, דוכט זיך, געווען אַזוי פֿרעהליך און לוסטיג, האָט אין די קאַלטע, פֿינסטערע ווינטער-נעכט געקענט בע- הערשט ווערן פֿון אַ מורא'דיגער דערשלאָגענקייט. אַלע ענדערונגען אין איהם פֿלעגען דאַן פֿאַרקומען פּלוצלינג, געוואַלטיג, אַזוי ווי אַ שטורם. אַלע וויילע פֿלעגט ער פֿאַלען אויף די קניע פֿאַר זיין יונגסטען קינד און מיט הייסע טרעהרען אין די אויגען בעמען גאָט פֿאַר איהם. זיין וואונש איז געווען, אַז זיין יונגעל זאָל קיינמאַל ניט ווערן קיין עפֿענטליכע פּער- זענליכקייט, ווי ער אליין. ביי אַלע עפֿענטליכע פּערזענליכקייטען זיינען די קוואַלען פֿון דער נשמה מוטנע און פֿערפֿינסטערט. זיי ווערן איבער- געפֿיהרט, מחמת דעם וואָס מען רעדט וועגען זיי עפֿענטליך, וואָס דער עולם האַלט אין איין קוקען אויף זיי אויף דער גאַס, און דורך דעם וואָס זיי הערען די בעמערקונגען, וועלכע די פֿערבייגעהער מאַכען וועגען זיי. ווי ווערט ניט דער בליק זייערער, זייער גאַנג, זייער גאַנצע האַלטונג פֿערפֿעלשט דורך די דאָזיגע אייביגע אויסשטעלונג! ניין, זיין זעהן זאָל פֿערזעען די ערד, און דערפֿון וואָס די ערד וועט אַרויסגעבען זאָל ער לעבען. ער זאָל אויך בעהיט ווערן צו שמעלען ווען עס איז זיין פֿום אויף אַ פֿרעמדער ערד. אומזיסט קוקט זיך דער מענש אום אין אַ פֿרעמדען לאַנד נאָך אַ גינסטיגען אָרט, אומזיסט זוכט ער מיט די וואַרצלען זיינע אַ היים! מען פֿערשמעהט ניט די אַלע ווערטער, וואָס ווערן

גערערט, ניט די בליקען, ניט דעם שמייקעל. דער הימעל איז אן אנדערער, די שטערען שמעהען קאפויער, אונמעגליך זיי נאָר צו דערקענען. בער טראַכט מען די בלומען, זעהט מען, אז זיי האָבען עפעס נאָר אן אנדער קאָליער; אָפּטמאָל זיינען די פּייגעל אויך ניט דיוועלבע. און אויף די שטאַנגען פּלאַטערן ניט דיוועלבע פּאָהנען.

ער אליין האָט אינסטינקטיוו געפּיהלם, אז ער איז אַרויסגעריסען געוואָרען פֿון זיין וואָרצעל, פֿון זיין נאַטירליכער היים, ער האָט אפשר אַמאָל, לאַנג, לאַנג צוריק, געהערט צו אַ פֿרעמדער וועלט העט ווייט פֿון דאַנען, — טאָ זאָל אַלזאָ דער ווהן זיינער לעבען און שטאַרבען אויף'ן זעלבליגען שטיקעל ערד, וואָס איהם איז בעשערט, און פֿון וואַנען ער וועט ציהען זיין לעבען.

דער טערמאָמעטער „צעלזיוס“ ווייזט אויף 30 גראַד פֿראַסט. מיט שרעק בעמערקט ער, אז די קעלט ווערט פֿון מינוט צו מינוט שטאַרקער און אז דאָס גאַנצע לעבען שטאַרבט אָב אויף'ן פֿעלד. זיין פֿענסטער געהט אַרויס אין וואַלד און אויף'ן ברייטען וועג, וואו די מענשען געהען און קומען פֿון דער שטאָדט. קיין בלאַט ציטערט מעהר ניט, די טאָ גענבויער זיינען ווי נאָהלען, און אויף אַלע בוימער ליגט ווייסער פֿראַסט. אַן אָרים, קליין פּויגעלע האָט נאָך קרעפּטען גענוג צו ריהרען מיט די פּלייגלען; דאָ, וואו עס איז פֿערבייגעפּלויגען, זעהט מען אין דער לופֿט אַ דינעם פּאַס פֿון פּאַרע. די נאַטור האָט קיין שום אָטעהעס ניט, זי איז גאַנץ שטיל און קאַלט, קיין ווינד בעוועגט ניט די לופֿט, אַלעס איז שטייף און ווייט ווי גיפּס.

מיט אַמאָל דערהערט זיך אַ קלאַנג פֿון גלעקלאַך אונטען אויף'ן וועג, אַ שליטען פּאָהרט פֿערביי, אין שליטען זיצען אַ הערר מיט אַ דאַמע. איבער'ן פֿערר און איבער די ביידע מענשען היינגט די גאַנצע צייט אַ ווייסער וואַלקען, וואָס האַלט זיך אין איין בענייען. אָט דער הערר און אָט די דאַמע האָבען אַודאי קיינמאָל אין זייער לעבען קיין וויינטרויב ניט געזעהן וואַקסען, פּילייכט האָבען זיי אויך קיינמאָל ניט פֿערזוכט דעם מעס דערפֿון. אויף זייערע פּנים'ער איז ניטאָ קיין סימן פֿון אונצופֿרידענקייט מיט'ן וועטער, זיי פּאָהרען אַודאי עפעס איינקויפּען אין שטאָדט, און פֿון צייט צו צייט טרייבען זיי אונטער דאָס פֿערד, ווען זיי דוכט זיך, אז עס ריהרט זיך צו לאַנגזאַם אין דעם וואונדערבאַרען גיפּס. אַ מענש פֿון דעם זונגענלאַנד וואַלט זיך געקאַמטעט פֿאַר געלעכטער איבער אַזאַ מין סצענע. זייערע אויגען קוקען אָן גאַנץ אָפּען און אָהן אַ שום פֿערוואונדערונג דאָס דאָזיגע מורא'דיגע, קאַלטע רעטעניש, וואָס

דינגעלט זיי ארום פֿון אלע זייטען, און זיי זאלען דאָס נאָר אַ טראַכט
טהאָן דעריבער! וואָרים זיי זייגען אליין קינדער פֿון דעם שנעע, אויפֿ-
געוואַקסען אין שנעע.

ער זעהט זיין קליינע טאַכטער אויף דרויסען, ווי זי שמעהט אויף'ן
הויף ביי די פֿענסטער און שפּיעלט זיך. זי איז אָנגעטהאָן פֿון אויבען
ביז אַראָב אין דיקע, וואָלענע קליידער, נאָר אונטער די לאַנגע זאַקען
פֿון ציגען-האַר ליגען לעדערנע פּאָדעשוועס. די טריט איהרע סקריפען
אין שנעע, בעת זי ציהט דעם שליטען. ביי דעם דאָזיגען אָנבליק הויבען
איהם די שולטערן אָן צוקען, ער טאַכט צו די אויגען, עפעס אזוי ווי
ער וואָלט געווען פֿערמאַטערט, פֿון מומשעניש שלאָגט איהם דער קאַלמער
שווייס ארויס אויף'ן שמערן.

דאָס קינד שרייט אַרויף צו איהם, עס הויבט אויף דאָס פנים'ל מיט
די רויטע בעקעלאַך און קלאַגט, און דער שמריק פֿון שליטען האָט זיך
איבערגעריסען. ער געהט גלייך אַרונטער און קניפט צונויף דעם שמריק,
און ער האָט קיין הוט נישט אויף'ן קאַפּ און טראָגט נישט קיין דיקע קלייד-
דער. „ס'איז דיר נאָר נישט קאַלט?" פֿרעגט דאָס קינד. ניין, איהם איז
נישט קאַלט געווען, זיינע הענד זיינען געווען וואַרם, נור אַ שמעכענדען
ווייטאָג האָט די אייזיגע לופֿט איהם פֿעראַורזאַכט אין האַלז. אָבער קאַלט
איז איהם קיינמאַל נישט געווען.

ער דערזעהט, אַז דער גרויסער, אַלמער בעריאָועווער בוים, וואָס
שמעהט פֿאַר דער הויז-טהיר, האָט אין גאַנצען געענדערט זיין אויסזעהן,
זיין שטאַם איז צובראַכען. דאָס האָט די קעלט געמאַכט! טראַכט ער
מיט אַ ציטערענדער זעעלע.

ביינאַכט איז דער פֿראַסט געבראַכען געוואָרען. ער איז געזעסען
אין בעט און געוואַרט אויף'ן מילדען וועטער, כאָטש ער האָט גאַנץ גוט
געוואוסט, אַז דער ווינטער וועט נאָך פֿון דאָס ניי ווידער קומען און נאָך
אַ היכשע צייט געדיוערן. דאָך האָט ער זיך געפֿרעהט דערמיט, אָקוראַט
ווי אַ פֿונק פֿון האַפֿנונג וואָלט זיך צופֿלאַקערט ביי איהם אין האַרצען.
וואָס ווייטער איז די קעלט אַלץ שוואַכער געוואָרען. ענדליך האָט
אָנגעהויבען קאַפען פֿון די דעכער, און אויף דרויסען האָט עס געברוויזט
און גערוישט אזוי ווי דער שטורם פֿון מעכטיגע כוואַליעס. איהם איז
אַלץ גרינגער און גרינגער געוואָרען אויף'ן האַרצען, און אַלץ גרעסער
זיינען זיינע האַפֿנונגען געוואָרען; דאָס דאָזיגע ברויזען אין דער לופֿט
האָט איהם געקלונגען אין די אויערן ווי מוזיק. ווער ווייס? אפשר איז
דאָס נאָר דער פֿריהלינג, וואָס פּויקט אויף זיין נאָלדענער פּויק.

איינמאל ביינאכט האָט ער דערהערט אַ קנאַקעריי אין פֿענסטער, ער האָט זיך אויפגעזעצט אויף'ן בעט און צוגעהערט, ס'איז געווען דער רעגען! אַן אויסערגעווענהליכע פֿרייד האָט איהם דורכגענומען, ער האָט אַרויפגעוואָרפֿען אויף זיך די קליידער, איז אַריינגעלאָפֿען צו זיך אין סטודיאָ און האָט אָנגעצונדען אלע לאַמפען. זיין הייס-וועה, זיין ביינ-קעניש נאָך'ן זומער האָט געברענט ווי פֿייער, אלע פֿערשלאָפֿענע, גע-בונדענע כוחות זיינע האָבען זיך מיט אַמאָל אויפגעכאַפֿט, אויפגעקניפֿט, און נאָך אין דערוועלבער נאכט האָט ער זיך אַ נעהם געטהאָן צו זיין אַרבייט. געזיכטער און שטימען פֿון וואַרעמע געגענדען האָבען זיך פֿון גאַנץ ווייט אַ לאָז געטהאָן אויף איהם און האָבען איהם דורכגענומען; אַט ליגט אַ לאַנדשאַפֿט, זעלמען-שעהן און קלאָהר פֿאַר זיינע אויגען, אַ צויבער-טהאַל, און מיטען אין טהאַל שמעהט דער מענש, די יונגע הערליכקייט, וואָס וואַרפֿט צום ערשטען מאל זיין בליק איבער דער ערד. אַ נאָט, אַ זעגער, וואָס בליהט אויף ביים אָנפֿאַנג, אין'ס פֿרייה-מאַרגען פֿון לעבען און געפֿינט זיך עפעס אַליין אין אַ פֿער'כשוף'מער גע-גענד. די פֿעלדער זיינען בעדעקט מיט געוויקסען, וואו מען וואַרפֿט אַן אויג, זעהט מען פֿאַלמען-בוימער, געשלענגעלמע פֿלאַנצען מיט גרויסע, רוימע בליטשהען, וואָס קוקען אויס אַזוי ווי פֿלייש, און מען וואָלט געקענט שווערען אַז ווי אַטהעמען, אינדיגאָ-בוימער, רייז-פֿעלדער און וויינגערמער. אונטען אין טהאַל פֿאַשען זיך בהמות, דער מענש געפֿינט זיך לעבען ווי און ער הערט, ווי זיי פֿרעסען; אויבען אויף אַ פֿעלו זיצט אַ מחנה סוישמענדע פֿייגעל, זייערע פֿעדערן זיינען שטייף ווי שווערדען און זייערע אויגען זעהען אויס ווי קליינע, גרינע פֿלאַמען. דאָרט טיעף אין הינטערגרונד ליגט ווידער אַ שטיק לאַנד מיט פֿאַלמען-בוימער, וועלכע פֿערלירט זיך אין דער ווייטקייט.

איבער דער דאָזיגער לאַנדשאַפֿט טויבען גראָד אויף פֿון דעם וועלט-אַל די ערשמע דינע שמראַהלען פֿון דער מאָרגען-זונן און בעלייכטען דעם מענשען פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. — —

ער אַרבייט ביז בעגינען צו מאַגן. דאָן לייגט ער זיך צו אויף אַ שמונדע און הויבט אָן פֿון דאָס ניין. קיין זאָך קען איהם ניט שמערען, אַן אונגעווענהליכע קראַפֿט האַלט איהם אויף די פֿיס, רייסט איהם מיט מיט זיך. אין משך פֿון די ווייטערדיגע פֿינף רעגענדיגע טעג מאַכט ער דעם פֿלאַן פֿאַר דאָס בילד: דער זעהן פֿון דער זונן. —

אַ קליינער, ברונעמער און גאַנץ ניט אָנגעזעהענער מאַן, אָהן אַ באַרד און מיט אַ גלאַמען, קאַלמען שטערן. ער זיצט זיך דאָרט

שווייגענדיג אויף'ן שטוהל און לאָזט די אַנדערע ריידען. פֿון צייט צו צייט
הוסט ער זיך פֿונאַנדער און פֿערשמעלט זיך דאָס מויל מיט דער האַנד.
רעדט מען אויס צו איהם אַ וואָרט, געהט איהם אַריבער אַ שוידער
איבער'ן לייב און ער קוקט אָן אַ וויילע דעם, וואָס רעדט צו איהם,
איידער ער ענטפֿערט. דאָרט וואו ער זעצט זיך אַנידער, בלייבט ער
זיצען דעם גאַנצען אַבענד, ער איז עפעס אַזוי אַבגעלאָזען, אַזוי שפּל ביי
זיך, אַז קיינער וויל זיך כמעט גאָר ניט אומקוקען אויף איהם. עס
קוקט אויס, עפעס אַזוי ווי ער וואָלט על פי מעות אַראָבגעפֿאלען אַהער
אין דער דאָזיגער געזעלשאַפֿט פֿון בעקאַנטע מענשען.
אין עטליכע וואָכען אַרום שטעלט דער זעלבער מאַן אַרויס אַ בילד.

און פֿון יענעם טאָג קענען איהם אַלע. — —
אַט די געשיכטע פֿון אַ מאַלער האָב איך אויסגעטראַכט. אפשר
לעבט ער דאָ אין צפֿון־לאַנד, וואו דער ווינטער איז אַזוי מורא'דיג
שטאַרק, און פֿילייכט האָט ער טאַקע געמאַלט אַזאַ מין בילד, וואָס
הייסט: דער זוהן פֿון דער זונן.

שקלאפען פון ליעבע.

געשריבען פֿון מיר, געשריבען היינט, כדי אַראָבצואוואַרפֿען דעם
שטיין פֿון מיין האַרצען. איך האָב מיין שמעלע אין קאַפֿע-הויז פֿער-
לאָרען און מייע פֿרעהליכע טעג.

אַ יונגער מאַן אין אַ גראָען אַנצוג פֿלעגט קומען נאָכט פֿאַר נאָכט
מיט צוויי פֿריינד און פֿלעגט זיך אַנידערזעצן ביי איינעם פֿון מייע
שישלאַך. עס פֿלעגן קומען אזוי פֿיעל העררען און אלע האָבען געהאַט
אַ פֿריינדליך וואָרט פֿאַר מיר, נור ער ניט. ער איז געווען הויך און
שלאַנק, האָט געהאַט ווייכע, שוואַרצע האָר און בלויע אויגען, מיט וועלכע
ער פֿלעגט מיך צייטענווייז דורכנעהמען, און אַ פֿאַר קליינע וואַנציעס.
נ, תחילת האָט ער אפשר געהאַט וואָס עס איז געגען מיר. ער
איז געקומען אַ גאַנצע וואָך כסדר, אָבער פֿאַר אָבער. איך האָב זיך
צו איהם צוגעוואוינט, און אַז ער איז איינמאָל אויסגעבליבען, האָט ער
מיר פֿשוט געפֿעהלט. כ'בין דורכגעגאַנגען דאָס גאַנצע קאַפֿע און זיך
אומגעקוקט נאָך איהם; ענדליך האָב איך איהם געפֿונען ביי איינעם
פֿון די גרויסע זיילען אויף דער אַנדער זייט; ער איז געווען אינאיינעם
מיט אַ דאַמע פֿון צירק. זי האָט געמראָגען אַ געלע קלייד און לאַנגע
האַנד-שוה, וועלכע האָבען דערגרייכט ביז איבער די עלענבויגען. זי איז
געווען יונג און האָט געהאַט שעהנע, דונקלע אויגען, — און מייע
אויגען זיינען געווען בלוי.

אַ רגע בין איך געבליבען שמעהן לעבען זיי און האָב זיך צוגעהערט,
וועגען וואָס זיי ריידען; זי האָט איהם געמאַכט פֿאַרווירפֿע, ער איז איהר
נמאס געוואָרען, און זי האָט איהם געהייסען געהן. כ'האָב געמראָכט
ביי זיך אין האַרצען: הייליגע מאַריאַ, פֿאַרוואָס געהט ער ניט צו מיר?
אויף מאָרגען איז ער געקומען מיט זיינע ביידע פֿריינד און האָט
זיך ווידער אַנידערגעזעצט ביי מיין שישעל. כ'בין ניט צוגעגאַנגען צו
זיי, זיי מיין שמייער איז געווען צו מהאַן, נאָר איך האָב זיך געשמעלט
אַן אַ זייט, אָקוראַט זיי איך וואָלט זיי נאָר ניט בעמערקט. אַז ער האָט

מיר א וואונק געטהאָן, בין איך צוגעגאָנגען צום מיש און האָב געזאָגט:
„איהר זייט נעכטען ניט געווען דאָ.“

„ווי גרויסאַרטיג אונזער קעלנערין איז דאָס אַביסעל אַריסגעוואַקסען,“
האַט ער צו זיינע חכרים געזאָגט.

„ביער?“ האָב איך אַ פֿרעג געטהאָן.

„יאָ,“ האָט ער געענטפֿערט. און מיט שנעלע טריט האָב איך גע-
בראַכט דריי גלאָז ביער.

אַ פֿאַר טעג זיינען אַריבער.

ער האָט מיר דערלאַנגט אַ קאַרטע און געזאָגט: „טראָגט אוועק אַט
די קאַרטע צו . . .“

כ'האַב צוגענומען די קאַרטע, נאָך איידער ער האָט געענדיגט ריי-
דען, און האָב זי צוגעטראָגען דער געלער דאַמע. אויף'ן וועג האָב איך
איבערגעלייענט זיין נאָמען: וואַלדימיער'ן פֿ.

אַז איך בין צוריקגעקומען, האָט ער מיך אָנגעקוקט מיט אַ פֿראַגע.
„יאָ, כ'האַב זי איבערגעגעבען,“ האָב איך געזאָגט.

„אין איהר האָט קיין ענטפֿער ניט געקראָגען?“
„ניין.“

ער האָט מיר דערלאַנגט אַ מאַרק און געזאָגט מיט אַ שמייכעל:
„קיין ענטפֿער איז אויך אַן ענטפֿער.“

דעם גאַנצען אָבענד איז ער געבליבען זיצען און האָט אַריבערגע-
קוקט צו דער דאַמע און איהרע קאָואַליערען. אַרום עלף אַזויגער איז
ער אויפֿגעשטאַנען און צוגעגאָנגען צו איהר מיש. זי האָט איהם אויפֿ-
גענומען קאַלט, איהרע ביידע קאָואַליערען אָבער האָבען זיך אַריינגעלאָזט
מיט איהם אין אַ שמועס און ס'האַט אויסגעזעהן, אַז זיי נעהמען איהם
אויף זיכער. ער איז דאָרט געבליבען עטליכע מינוט, און אַז ער איז
צוריקגעקומען, האָב איך איהם געזאָגט, אַז אין איין קעשענע פֿון זיין
זומערדיגען אויבערראַק האָט מען איהם אַריינגעגאַסען ביער. ער האָט
איהם אויסגעטהאָן, האָט זיך האַסטיג אומגעדריעהט און אַריבערגעקוקט
אַ וויילע צום מישעל, וואו די צירק-דאַמע איז געזעסען. איך האָב איהם
אויסגעטריקענט דעם אויבער-ראַק און ער האָט מיר מיט אַ שמייכעל
געזאָגט: „אַ דאַנק, שקלאַפֿין!“

בשעת ער האָט איהם ווידער אָנגעטהאָן, האָב איך איהם צוגע-
האַלפֿען און איהם בנגבה אַ נלעט געטהאָן איבער'ן רוקען.

ער האָט זיך אַנידערגעזעצט, אַ צושומעלסער. איינער פֿון זיינע
פֿריינד האָט בעשטעלט נאָך ביער, כ'האַב גענומען דאָס גלאָז און געוואַלט

נעהמען פ'ס גלאז אויך. האָט ער אָבער געוואָגט: „ניין“, און דערביי האָט ער אַרויפֿגעלייגט זיין האַנד אויף טיינער. ביי דער בעריהרונג האָט זיך מיין אָרם פֿלוצלינג אַראָבגעלאָזט, ער האָט עס בעמערקט און היכף צוגענומען זיין האַנד צוריק.

ביינאָכט, לעבען מיין בעט, האָב איך צוויי מאָל געבעמען גאָט פֿאַר איהם אויף די קניע. און אויסער זיך פֿאַר גליק האָב איך געקוישט מיין רעכטע האַנד, וועלכע ער האָט אָנגעריהרט.

איינמאָל האָט ער מיר געשיינקט בלומען, אַסך בלומען. ער האָט זיי געקויפֿט ביי דעם בלומען-מיידעל, כּשעת ער איז אַריינגעקומען; זיי זיינען געווען פֿריש און רויט און כּמעט אין גאַנצען וואָס זי האָט געהאַט. ער האָט זיי געלאָזט ליגען ביי זיך אויפֿ'ן מיש. פֿון זיינע פֿריינד איז קיינער נישט געווען מיט איהם. איך בין געשטאַנען, ווען איך האָב נור צייט געהאַט, הינטער אַ זייל און האָב געקוקט אויף איהם און זיך גע-מראַכט: וואַלדימיערן פֿ. הייסט ער.

אַ גאַנצע שעה איז פֿילייכט אַריבער. ער האָט געהאַלטען אין איין קוקען אויפֿ'ן זיינער. כ'האָב איהם געפֿרעגט:

„אייהר וואַרט אויף אימיצען?“

ער האָט מיך אָנגעקוקט ווי אַ דולער און פֿלוצלינג געוואָגט:

„ניין, כ'וואַרט אויף קיינעם נישט. פֿאַרוואָס פֿרעגט איהר עפעס?“

„כ'האָב געמיינט, אַז איהר וואַרט אויף אימיצען.“

„קומט אַהער,“ האָט ער געענטפֿערט. „דאָס איז פֿאַר אייך.“

און ער האָט מיר דערלאָנגט די בלומען.

כ'האָב איהם געדאַנקט, אָבער איך האָב גלייך אויפֿ'ן אָרט נישט געקענט

אויסריידען קיין רעכט וואַרט. געשעפטשעט האָב איך נור. אַ בלומ-רויסע

פֿרייד איז איבער מיר געקומען; אָהן אַן אַטהעם בין איך געשטאַנען

ביים בופֿעט, וואו איך האָב עפעס געדאַרפֿט נעהמען.

„וואָס פֿערלאָנגט איהר?“ פֿרעגט די מאַמועל.

„יא, איהר ווייסט אפשר וואָס?“ האָב איך געענטפֿערט. כ'האָב עס

אַליין נישט געוואוסט.

„צי איך ווייס וואָס?“ מאַכט די מאַמועל. „איהר זייט משוגע?“

„פֿרואווט אַקאַרשט טרעפֿען, פֿון וועמען איך האָב אָט די בלומען

געקראָגען.“

דער אויבער-קעלנער איז פֿערבייגעגאַנגען. „איהר פֿערגעסט דאָס

ביער פֿאר דעם הערר מיט'ן הילצערנעם פֿוס, "האָב איך איהם געהערט זאָגען.

"פֿון וולאָדימיער'ן האָב איך זיי געקראָגען, "האָב איך אַ זאָג גע-
טהאָן און ב'ן שנעל אוועק מיט'ן ביער.

פֿ. איז נאָך ניט געווען אוועק. כ'האָב איהם נאָך אַמאָל געדאַנקט,
בשעת ער האָט זיך אויפֿגעהויבען צו געהן. ער האָט זיך אַ ניג געטהאָן
און געזאָגט:

"כ'האָב זיי אייגענטליך געקויפֿט פֿאַר אַן אַנדערער.

נו יאָ. ער האָט זיי אפשר געקויפֿט פֿאַר אַן אַנדערער. אָבער גע-
קראָגען האָב איך זיי. איך האָב זיי געקראָגען, ניט דו, פֿאַר וועמען ער
האָט זיי געקויפֿט. און איך האָב איהם אַלואַ דערפֿאַר אויך געדאַרפֿט
דאַנקען. גוטע נאַכט, וולאָדימיער'ן.

אויף מאָרגען האָט שטאַרק גערעגענט.

"זאָל איך היינט אָנטהאָן מיין שוואַרצע אָדער מיין גרינע קלייד?"
האָב איך זיך געטראַכט. "די גרינע, ווייל ס'איז די גייעסטע, די טהו
איך אַלואַ אָן." כ'בין געווען זעהר פֿרעהלאַך.

אַז איך בין צוגעקומען צו דער סטאַציאָן, איז געשמאַצען אַ דאַמע
אין רעגען און האָט געוואַרט אויף'ן טראַמוויי. זי האָט ניט געהאַט
קיין רעגען-שירם. כ'האָב איהר אָנגעבאָטען צו שמעקן מיט מיר אונטער
מיינעם, אָבער זי האָט זיך מיט דאַנק אָנגעזאָגט דערפֿון. האָב איך אויך
מיין רעגעןשירם פֿערמאַכט, בשעת איך האָב געוואַרט. דאָן וועט כאַטש
די דאַמע ניט אַליין נאָס ווערן, האָב איך ביי זיך געטראַכט.

אָבער-צייט איז וולאָדימיער'ן געקומען אין קאַפֿע-הויז.

"כ'דאַנק אייך פֿאַר די בלומען, "האָב איך שטאַלץ געזאָגט.

"וואָסערע בלומען?" האָט ער געפֿרעגט. "אַך יאָ: שווייגט בעסער
וועגען די בלומען."

"כ'האָב אייך געוואַלט אָבדאַנקען דערפֿאַר, "האָב איך געזאָגט.

ער האָט אַ ציה געטהאָן מיט די אַקסלען און געענטפֿערט:

"אייך ליעב איך ניט, שקלאַפֿין."

ער ליעבט מיך ניט, ניין. כ'האָב עס, דעם אמת זאָגענדיג, גאַרנישט
ערוואַרטעט און ב'ן דעריבער ניט געווען ענטטוישט. אָבער איך האָב
איהם יעדען אָבענד געזעהן; ער האָט זיך אַנידערגעזעצט ביי מיין טישעל
און איך האָב איהם געבראַכט ביער. צום ווידערזעהן, וולאָדימיער'ן!

אויף מאָרגען ביינאַכט איז ער געקומען זעהר שפעט. ער האָט גע-

פֿרעגט:

„איהר האָם עפעס אַסך געלד, שקלאַפֿין?“
„ניין, ליידער ניט,“ האָב איך געענטפֿערט. „איך בין אַן אָרים
מיידעל.“

קוקט ער מיך אָן און זאָגט מיט אַ שמייכעל:
„איהר פֿערשטעהט מיך ניט. איך דאַרף האָבען אַביסעל געלד ביי
מאַרגען.“

„כ'האָב אַביסעל געלד,“ האָב איך געענטפֿערט. „כ'האָב אַסך געלד,
כ'האָב הונדערט און דרייסיג מאַרק ביי מיר אין דערהיים.“
„אין דערהיים? ניט דאָ?“

איך האָב געענטפֿערט: „וואַרט אויס אַ פֿערטעל שעה און קומט
מיט מיר, ווען דאָס קאַפֿע-הויז טאַכט זיך צו.“

ער האָט אויסגעוואַרט די פֿערטעל שעה און איז געגאַנגען מיט מיר.
„נור הונדערט מאַרק,“ האָט ער געזאָגט. ער האָט זיך די גאַנצע
צייט געהאַלטען לעבען מיר און האָט מיך ניט געלאָזט געהן ניט פֿאַר-
אויס און ניט הינטער איהם.

„כ'האָב נור אַ קליינעס צימער,“ האָב איך זיך אָבגערופֿען, בשעת
מיר זיינען שטעהן געבליבען ביי דער טהיר פֿון מיין הויז.

„כ'געה ניט אַרויף מיט אייך,“ האָט ער געענטפֿערט. „כ'וועל
וואַרטען דאָ.“

ער האָט געוואַרט.

אז איך בין צוריק אַרונטערגעקומען, האָט ער איבערגעזעהלט דאָס
געלד און געזאָגט:

„דאָס איז מעהר ווי הונדערט מאַרק. כ'גיב אייך צעהן מאַרק
טרינק-געלד. — יאָ, יאָ, הערט איהר, כ'וויל אייך געבען צעהן מאַרק
אַלס טרינק-געלד.“

און ער האָט מיר דערלאָנגט דאָס געלד, געזאָגט אַ גוטע נאַכט
און איז זיך אוועק. ביים עק גאָס האָט ער זיך אָבגעשטעלט, און איך
האָב געזעהן ווי ער דערלאָנגט דער אַלמער, הינקעדיגער בעטלערין אַ
מאַרק.

דעם נעכסטען אָבענד האָט ער בעדויערט, וואָס ער קען מיר דאָס
געלד ניט צוריקצאָהלען. כ'האָב איהם געזאָגט אַ דאַנק דערפֿאַר, וואָס
ער קען עס ניט. ער האָט זיך פֿראַסמ-פֿשוט מודה געווען, אז ער האָט
דאָס געלד פֿערשווענדעט.

„וואָס זאָגט איהר פֿאַר דערצו, שקלאַפֿין,“ האָט ער מיט אַ שמיי-
כעל געזאָגט. „איהר ווייסט דאָך: די געלע דאַמע!“

„פֿאַרוואָס רופֿסט דו עפעס אונזער קעלנערין שקלאָפֿין?“ מאַכט
איינער פֿון זיינע פֿריינד. „דו ביסט דאָך מעהר שקלאָפֿ אידער זי.“
„ביער?“ האָב איך אַ פֿרעג געמאָהן און זיי איבערגעשלאָגען די
רייד.

גלייך נאָכדעם איז אַריינגעקומען די געלע דאָמע. פֿ. האָט זיך
אויפֿגעהויבען און זיך פֿערניינט פֿאַר איהר. זי איז איהם פֿערבייגעגאָנגען
און האָט זיך אַנידערגעזעצט ביי איינעם פֿון די לידיגע מיטלאַך, דערביי
האָט זי אָבער אָנגעשפּאַרט אָן טישעל צוויי שטוהלען אַלס צייכען, אַז
די פּלעצער זיינען פֿערנומען. פֿ. איז גלייך צוגעגאָנגען צו איהר, האָט
גענומען איין שטוהל און זיך אַנידערגעזעצט. אין צוויי מינוטען אַרום
האָט ער זיך צוריק אויפֿגעהויבען און זעהר הויך געזאָגט: „גוט, איך
געה. און איך וועל קיינמאָל נישט צוריקקומען.“
„אַ דאַנק,“ האָט זי געענטפֿערט.

פֿון לויטער פֿרייד זיינען מיר די פֿיס אַזוי ווי אָבגענומען געוואָרען,
כ׳בין צוגעלאָפֿען צום בופֿעט און האָב עפעס אַ זאָג געמאָהן. כ׳האָב
דערזעהלט, אַז ער וועט זיך שוין קיינמאָל נישט אומקעהרען צו איהר.
דער אויבער־קעלנער איז פֿערבייגעגאָנגען; ער האָט מיר געמאָכט אַ
שאַרפֿען אויסרייד, אָבער ס׳האָט מיך גאַרנישט געאַרט.
אַז דאָס קאָפֿעהויז האָט זיך אַרום עלף אַזוינער צוגעמאָכט, האָט
מיך פֿ. בעגלייט ביז צו דער טהיר פֿון מיין הויז.
„פֿינף פֿון די צעהן מאַרק, וואָס איך האָב איך געכטען געגעבען,
האָט ער געזאָגט.

כ׳האָב איהם אָנגעבאָטען אַלע צעהן און ער האָט זיי אָנגענומען,
ער האָט מיר אָבער געגען מיין ווילען צוריקגעגעבען פֿינף אַלס טרינק-
געלד.

„כ׳בין היינט אַזוי גוט אויפֿגעלייגט,“ רופֿ איך זיך אָב. „מעג איך
בעטען איהר זאָלמ אַרויפֿגעהן צו מיר! . . . אָבער איך האָב נור אַ
קליינעם צימער.“

„כ׳געה נישט אַרויף,“ האָט ער געענטפֿערט, „גוטע נאַכט!“
ער איז אוועק. ער איז ווידער דורכגעגאָנגען פֿערביי דער אַלמער
בעטלערין, האָט אָבער פֿערנעמען איהר עפעס צו געבען, כאָטש זי האָט
זיך פֿאַר איהם אַ נייג געמאָהן. איך בין צוגעלאָפֿען צו איהר, איהר
דערלאַנגט עמליכע גראָשען און געזאָגט; „דאָס איז פֿון דעם הערר,
וואָס איז נאָר וואָס פֿערבייגעגאָנגען, פֿון דעם הערר מיט׳ן גראָען אַנצוג.“
„פֿון דעם הערר מיט׳ן גראָען אַנצוג?“ האָט די פֿרוי איבערגעפֿרעגט.

„פֿון דעם מיט די שוואַרצע האָר, וולאָדימיערץ.“

„איהר זייט זיין פֿרוי?“

כ'האָב געענטפֿערט: „ניין. איך בין ויין שקלאַפֿין.“

עטליכע אָבענדען נאָכאָנאַנד האָט ער זיך אַלץ בעקלאַגט, וואָס ער קען מיר ניט אָבגעבען מיין געלד. כ'האָב איהם געבעטען, ער זאל מיר ניט פֿערשאַפֿען אַזוי פֿיעל שמערצען. ער האָט עס געזאָגט אַזוי הויך, אז אַלע האָבען עס געהערט, און עטליכע פֿון די אָנוועזענדע האָבען איינפֿאַך געלאַכט פֿון איהם.

„כ'בין אַ לומפֿ און אַ נגב,“ האָט ער געזאָגט. „כ'האָב אַנטליהען ביי אייך געלד און קען עס אייך ניט אָבגעבען. איך וואָלט זיך געלאָזט אָבהאַקען די רעכטע האַנד פֿאַר אַ פֿופֿציג מאַרק-שטיק.“

ס'האָט מיר וועה געטהאָן, איהם צו הערען אַזוי ריידען, און איך האָב געמעראַכט דערפֿון, ווי אַזוי איך וואָלט איהם געקענט קריגען ערנעץ געלד. נאָר איך האָב עס ניט געקענט.

דערנאָך רופֿט ער זיך אָב צו מיר: „אז איהר זאלט מיך אַשטייגער פֿרעגען, ווי ס'געהט מיר, איז . . . די געלע דאַמע מיט'ן צירק זיינען אַוועקגעפֿאַהרען. כ'האָב זיך אָן איהר פֿערגעסען. כ'דיינק נאָר מעהר ניט פֿון איהר.“

אין פֿונדעסטשוועגען האָסטו דו איהר היינט נאָך געשריבען אַ בריעף, רופֿט זיך אָב איינער פֿון זיינע פֿריינד.

„דאָס איז געווען דער לעצטער,“ האָט וולאָדימיערץ געענטפֿערט. כ'האָב געקויפֿט אַ רויו ביים בלומען-מיידעל און זי איהם אָנגע-שפילעט אין קנאַפֿ-לאַך אויף דער לינקער זייט. כ'האָב געפֿיהלט זיין אַטהעם אויף מיינע הענד, בשעת איך האָב עס געטהאָן, און עס איז מיר כמעט אונגעגליך געווען די שפילקע דורך'ן ראָק דורכצוגעהמען. „אַ דאַנק!“ האָט ער געזאָגט.

כ'האָב פֿערלאָנגט דריי מאַרק, וואָס מיר האָט נאָך אַרויסגעקומט פֿון דער קאַסע, און האָב זיי איהם געגעבען. דאָס איז געווען אַ קליי-ניגקייט.

„אַ דאַנק!“ האָט ער ווידער אַמאָל געזאָגט.

דעם גאַנצען אָבענד בין איך גליקליך געווען. מיט אַמאָל רופֿט זיך וולאָדימיערץ אָב:

„מיט די דריי מאַרק פֿאַהר איך אַוועק אויף אַ וואַך צייט. אז איך וועל צוריקקומען, וועט איהר אָבקריגען אייער געלד.“ אז ער האָט דער-זעהן, וואָס פֿאַר אַ רושם זיינע רייד האָבען אויף מיר געמאַכט, האָט ער

צוגעלייגט: „איך אליין האָב איך ליעב!“ און ער האָט מיך אָנגענומען ביי דער האַנד.

איך בין געווען שטאַרק דערשלאָגען, וואָס ער פֿאַהרט אַוועק און זייל ניט זאָגען וואוהין, כאָטש איך האָב איהם געפֿרעגט. אַלעס, דאָס גאַנצע קאַפֿע און די געסט, אַלצדינג האָט אַרומגעטאַנצט אַרום מיר; כ'האָב עס שוין מעהר ניט געקענט אויסהאַלמען און מיט אַ בליק פֿול מיט געבעט האָב איך איהם אָנגענומען פֿאַר ביידע הענד.

„אין אַ וואָך אַרום קום איך צוריק צו אייך,“ האָט ער געזאָגט און איז אויפֿגעשטאַנען פֿון אַרמ.

כ'האָב געהערט, ווי דער אויבער-קעלגער האָט מיר געזאָגט: „איהר פֿערלאָזט אונז אַלואָ אין פֿערצעהן מעג!“

פֿון מיינעטוועגען, האָב איך זיך געטראַכט ביי זיך; וואָס טאַכט עס אויס? אין אַ וואָך אַרום וועט וולאָדימיער'ן ווידער זיין ביי מיר! און איך האָב איהם געוואַלט דאַנקען דערפֿאַר, כ'האָב זיך אומגעדרעהט, — איז ער שוין מעהר ניט געווען לעבען מיר.

אין אַ וואָך אַרום, איינמאַל בשעת איך בין אַהיים געקומען, האָב איך געפֿונען אַ בריעף פֿון איהם. ער האָט געשריבען אַזוי ביטער, אַזוי אומעמיג, ער האָט דערצעהלט, אַז ער איז נאַכגעפֿאַהרען דער געלער דאַמע, אַז ער קען מיר דאָס געלד ניט בעצאָהלען, קיינמאַל ניט, ער איז אין גאַנצען געבראַכען דורך די נויטה. דאָן האָט ער זיך פֿון דאָס ניי אָנגערופֿען אַ נידערטרעכטיגע זעלע און אונטער'ן בריעף האָט ער גע'חתם'עט: „דער שקלאַף פֿון דער געלער דאַמע.“

איך האָב געטרויערט טאָג און נאַכט און האָב גאַרנישט געקענט טהאָן. אין אַ וואָך אַרום האָב איך פֿערלאָרען מיין שטעלע און געמוזט זוכען אַ נייע. בייטאָג בין איך אַרומגעגאַנגען איבער אַנדערע קאַפֿע-היווער און האָטעלען; כ'האָב אויך געקלאַפּט אין די טהירען ביי פֿרוואַט-פֿערוואַנען און זיי אָנגעבאַמען מיין דיענסט. ס'האָט מיר אָבער ניט געגליקט. שפעט ביינאַכט האָב איך דאָן אויפֿגעקויפֿט גאַנץ ביליג אַלע צייטונגען און קומענדיג אַהיים, האָב איך גוש דורכגעקוקט די אַנאָנסען. כ'האָב זיך געטראַכט: אפשר וועל איך קענען ראַטעווען וולאָדימיער'ן אין מיר. . . .

נעכטען אָבענד האָב איך געפֿונען זיין נאָמען אין אַ בלאַט און האָב געלייענט וועגען איהם. גלייך נאַכדעם בין איך אַרויס פֿון שטוב,

אָרומגעגאַנגען אין די גאַסען און ערשט היינט אין דער פֿריה געקומען צוריק אהיים. אפשר בין איך ערגעץ-וואו געשלאָפֿען אָרער נאָר אָבגעזעסען די גאַנצע נאַכט אויף אַ טרעפּ, ניט קענענדיג געהן ווייטער; אָבער דאָס ווייס איך איצט ניט.

כ'האָב עס היינט ווידער אַמאָל געלייענט; אָבער נעכטען אָבענד, אז איך בין געקומען אַהיים, האָב איך עס צוערשט איבערגעלייענט. כ'האָב פֿערבראַכען מיט די הענד; דאָן האָב איך זיך אַנידערגעזעצט אויף אַ שטוהל. אין אַ וויילע אַרום האָב איך זיך געזעצט אויף דער ערד און זיך אָנגעשפּאַרט אָן שטוהל. איך האָב געקלאַפּט מיט די פֿלאַכע הענד אויף'ן דיַעל, כּשעת איך האָב עפּעס געמראַכט. פֿילייכט האָב איך גאָרנישט געמראַכט; אָבער ס'האָט מיר געמומעלט אין קאָפּ און איך האָב ניט געוואוסט אויף וואָס פֿאַר אַ וועלט איך בין. דאָן בין איך אַפּנים אויפֿגעשטאַנען און אַרויסגעגאַנגען. אונטען ביים עק גאַס, דאָס געדיינק איך גומ, האָב איך דער אַלטער בעמלערין גענעבען אַ גראָשען און גע- זאָגט: „דאָס איז פֿון דעם הערר מיט דעם גראָען אַנצוג. איהר ווייסט דאָך!“

„איהר זייט פֿילייכט זיין כּלה?“ האָט זי געפֿרעגט.

כ'האָב געענטפֿערט: „ניין, — איך בין זיין אלמנה.

און איך האָב זיך ביו היינט אין דער פֿריה אָרומגעשלייעט אין די גאַסען. און איצט האָב איך עס נאָך אַמאָל איבערגעלייענט. וולאָדימיערץ 5. האָט ער געהייסען.

פרויען-זיענ.

איך בין געווען א טראמוויי-קאנדוקטאָר אין שיקאַגאָ.
 צוערשט האָב איך געהאַט אַ שטעלע אויף דער האַלסמערד-ליניע, אַ
 פֿערד-באַהן צווישען דעם מיטעלפונקט פֿון דער שטאָדט און „קעמטל-
 מאַרקעט“. מיר, די וואָס האָבען געאַרבייט ביינאַכט, זיינען גאָר ניט
 געווען בעשיצט אויף דער דאָזיגער ליניע, צוליבע די פֿערשיעדענע צוויי-
 פֿעלהאַפֿטע מענשען, וועלכע פֿלעגען דורכגעהן ביינאַכט אויף דעם וועג.
 מיר האָבען ניט געטאָרט שיסען אויף קיינעם און קיינעם ניט טויטען,
 ווייל די טראַמוויי-קאָמפּאַניע איז אין אזאַ פֿאַל געווען פֿערזאַנטוואַרטליך
 און האָט געמוזט בעזאָהלען שאַדען-ערואַץ; איך פֿון מיין זייט האָב גאָר
 איבערהויפט קיין רעוואַלווער ניט געהאַט און איך האָב זיך געמוזט פֿער-
 לאַזען אויף מיין מול. איבעריגענס, אין גאַנצען שוצלאָס, אָהן געוועהר
 איז מען ועלמען. אזוי האָב איך געהאַט דעם וויג-שטאַנג פֿון'ס געשפּאַן,
 וואָס מען האָט געקענט אָבטשעפען אין אַ סעקונדע, און וועלכער איז
 געווען אַן אויסגעצייכענט הילפֿסמיטעל. דאָס הייסט, מעהר ווי איין
 מאָל האָב איך זיך ניט געניימיגט אין דעם.

אין יאָהר 1886 בין איך אַלע ווייהנאַכטס-נעכט נאָכאַנאַנד גע-
 שטאַנען אויף מיין קאַר, אָהן דעם עפעס וואָל געשעהן. פֿון „קעמטל-
 מאַרקעט“ איז אַרויפֿגעקומען אַ גרויסע באַנדע פֿון אירלענדער, וועלכע
 האָבען אין גאַנצען פֿערנומען מיין וואַגען. זיי זיינען געווען שכור און
 האָבען געהאַט פֿלעשער מיט זיך, האָבען געמאַכט קולות און קיין חשק
 ניט געהאַט צו צאָהלען, ניט קוקענדיג דערויף וואָס מיר האָבען שוין
 געהאַט אָנגעהויבען צו פֿאַהרען. אַ גאַנץ יאָהר נאַכאַנאַנד, האָבען זיי
 גע'טענה'ט, יעדען אָבענד און יעדען פֿריה-מאָרגען האָבען זיי דער
 קאָמפּאַניע געצאָהלט פֿינף טענט, און אַצונד איז ווייהנאַכטען, ווילען זיי
 איינמאַל ניט צאָהלען. זי איז גאָר ניט געווען אזוי נאַריש, אָט די טענה;
 אָבער זיי פֿרוי דורכלאָזען האָב איך ניט געוואַנט, אויס מורא פֿאַר די

אַמסון: ערצעהלונגען.

„שפיאָנען“, וועלכע זיינען געשטאַנען אין דיענסט פֿון דער קאָמפּאַניע און געהאַט די אויפֿגאַבע, אַכטונג צו געבען אויף די עהרליכקייט פֿון די קאַנדוקטאָרען. אַ פּאָליציי-מאַן איז אַרויף אויף דער קאַר. ער איז גע- שטאַנען אַ פּאַר מינוטען, האָט געזאָגט אַ פּאַר ווערטער איבער וויי-ה- נאַכטען און איבער'ן וועטער און איז גלייך צוריק אַרונטערגעשפּרונגען, ווייל מיר זיינען געווען אזוי שווער בעלאָדען. איך האָב גאַנץ נומ גע- וואוסט, אַז ווען איך זאָג דעם פּאָליציסט נור איין וואָרט, וואָלטען אַלע פּאַסאַזשירען געמוזט בעצאָהלען זייערע פֿינף סענט; כ'האָב אָבער גאָר- נישט געזאָגט. „פֿאַרוואָס האָט איהר אינו נישט פֿער'מסר'מ?\" האָט איינער אַ פֿרעג געמאַן. „איך האָב עס געהאַלטען פֿאַר איבעריג,“ האָב איך געענטפֿערט, „כ'האָב דאָך דאָ צו טהאָן מיט דושענטעל-לייט.“ אַ פּאַר האָבען איינפֿאַך אָנגעהויבען זיך אויסלאַכען פֿון מיר; אָבער אַ פּאַר אַנדערע האָבען גראָד געהאַלטען מיט מיר און געפֿונען אַן אויסוועג, דערמיט וואָס זיי האָבען געצאָהלט פֿאַר אַלעמען.

אויף געכסטען וויינהאַכטען בין איך אַריבער צו דער קאָטעדזש- ליניע. דאָס איז געווען אַ גרויסאַרטיגער איבערבייט. כ'האָב איצט געהאַט אַ צוג פֿון צוויי, צייטענוויי דריי קאַרס, וועלכע זיינען אָנגעטריבען געוואָרען דורך אַן אונטער-ערדישען קאַבעל; דאָס פּובליקום אין דעם דאָזיגען טהייל פֿון דער שטאָדט איז בעשטאַנען פֿון סאַמע אָנגעזעהענע לייט, און איך האָב געמוזט צונויפֿקלייבען מיינע פֿינף-סענטיגע אין האַנדשוה. דערפֿאַר אָבער האָט דאָ געפֿעהלט יעדער אינטערעס, און עס איז מיר באַלד נמאס געוואָרען צו קוקען און זיך צוצוהערען צו די דאָזיגע דאַטשע-לייט.

איין קליינע פּאַסירונג איז מיר דאַן דאָך בעשעהרט געווען אויף וויינהאַכטען 1887.

ערב וויינהאַכטען פֿאַרמיטאַג בין איך מיט מיין צוג געפֿאַהרען אַראָב צו דער שטאָדט צו; כ'האָב דעמאָלט געאַרבייט ביימאַג. אַ מאַן קומט אַרויף און לאָזט זיך אַרײַן אין אַ קליינעם געשפּרעך מיט מיר. אַז איך האָב געמוזט אַרײַנגעהן אין די קאַרס צונויפֿנעהמען דאָס פּאַהר-געלד, האָט ער אויסגעוואַרט, ביז וואָנען איך בין צוריקגעקומען אויף דער הינ- מערשטער פּלאַטפֿאָרמע, וואו מיין פּלאַץ איז געווען, און האָט דאַן ווידער אָנגעהויבען ריידען מיט מיר. ער איז געווען אַרום די דרייסיג, כּלאַס, האָט געהאַט אַ פּאַר וואָנציעס און איז געגאַנגען זעהר אַריסטאָקראַטיש געקליידט, אָבער אָהן אַן אויבער-ראַק, נישט קוקענדיג דערויף וואָס עס איז געווען גאַנץ קאַלם.

"איך בין ארויסגעפאָהרען פֿון דערהיים, אָט אזוי ווי איך שטעה און געה, "האָט ער געזאָגט. "כ'האָב געוואָלט פֿערכאַפֿען מיין פֿרוי דעם וועג."

"ווייהנאַכטס-געשאַנקען, "האָב איך בעמערקט.
"גאַנץ ריכטיג!" האָט ער געענטפֿערט מיט אַ שמייכעל.
ס'איז אָבער געווען אַ מאַדנער שמייכעל, אַ גרימאַסע, אַ גערוועזער קרים מיט'ן מויל.

"וויפֿיעל פֿערדיענט איהר?" האָט ער געפֿרעגט.
דאָס איז ניט געווען קיין אונגעוועהנליכע פֿראַגע אין יענקי-לאַנד, און איך האָב איהם אַלואָ געזאָגט, וויפֿיעל איך פֿלעג דאָן פֿערדיענען.
"וויילט איהר פֿערדיענען צעהן דאָלאַר עקסטראַ?" האָט ער געפֿרעגט.
איך האָב געזאָגט: "יאָ."

ער האָט אַרויסגענומען זיין געלד-מאַש און האָט מיר אָהן צערע-מאַניעס דערלאַנגט דעם באַנקנאָט. ער האָט בעמערקט, אז ער האָט צושטרוי צו מיר.

"וואָס זאָל איך טהאָן?" האָב איך געפֿרעגט.
ער האָט געבעטען, איך זאָל איהם ווייזען מיין צייט-פֿלאַן, און האָט געזאָגט: "איהם פֿאָהרט היינט אַכט שטונדען?"
"יאָ."

"אויף איינער פֿון אייערע רונד-רייען וועט איהר מיר דאַרפֿען טהאָן אַ טובה. דאָ ביים עק פֿון דער מאַנראַ-גאַס פֿאָהרען מיר אַריבער איר בער אַ גרוב, וואָס פֿיהרט אַרונטער צו דעם אונטער-ערדישען קאַבעל. ס'איז דאָ אַ דעקעל איבער דער גרוב; אָט דעם דעקעל נעהם איך אַראָב און לאָז זיך אַרונטער."

"איהר ווילט זיך נעהמען דאָס לעבען?"
"ניין. אָבער זיך מאַכען, ווי איך געהם זיך דאָס לעבען, דאָס וויל איך."

"אַהאָ!"

"איהר זאָלט אָבשטעלען אייער קאַר און מיך אַרויסשלעפֿען פֿון לאַך, זאָגאר ווען איך וועל זיך שטעלען דאַגעגען."
"דאָס זאָל געשעהן."

"איך דאַנק אייך. כ'מוז אייך זאָגען, אז איך בין ניט פֿעריקט, ווי איהר גלויבט פֿיליכט. איך טהו דאָס אַלעס צוליעב מיין פֿרוי, זי זאָל זעהן, אז איך האָב זיך געוואָלט נעהמען דאָס לעבען."
"אייער פֿרוי וועט אַלואָ דאָן זיצען ביי מיר אין צוג?"

„יאָ זי וועט זיצען אין „דהי גריפ“.

כ'האָב אַ ציה געטהאָן מיט די פלייצעס. „דהי גריפ“ איז געווען דער וואַגאָן פֿון'ס פֿיהרער, וועלכער איז געשטאַנען דאָרט און האָט געדענקט; ס'איז געווען אַן אַפֿענער וואַגען, אָהן ווענד, ווינטער-צייט איז דאָרט געווען קאַלט און קיינער פֿלעגט זיך דאַן ניט אַריינזעצן אַהין. „זי וועט פֿאַהרען אין „דהי גריפ“, האָט דער מאַן ווידערהוילט. „אין אַ בריעף צו איהר ליעבהאָבער האָט זי פֿערשפּראַכען, אַז זי וועט היינט פֿאַהרען דאָרט און איהם געבען אַ צייכען, ווען זי וועט קומען.“

„גוט. אָבער איך מוז אייך דערמאַנען אָן דעם, אַז איהר זאָלט דעם דעקעל אַזוי שנעל ווי נור מעגליך אַראָבנעהמען פֿון גרוב און זיך גלייך אַרונטערלאָזען אין לאַך. אַניט קען אונז נאָך אַניאַגען אַ נייער צוג. מיר פֿאַהרען אַלע דריי מינוטען.“

„דאָס אַלעס ווייס איך,“ האָט דער מאַן געענטפֿערט. „דער דעקעל וועט זיין אָבגעטשעפעט, ווען איך וועל צוקומען. ער איז שוין איצט אין דער רגע אָבגעטשעפעט.“

„נאָך איינס: ווי אַזוי קענט איהר וויסען, מיט וועלכען צוג אייער פֿרוי פֿאַהרט?“

„וועגען דעם קריג איך אַלע וויילע נאַכריכטען דורך'ן טעלעפֿאָן. איך האָב מענשען, וועלכע היטען איהרע טרייט. מיין פֿרוי וועט טראָגען אַ ברוינעס פעלצענעס קאַסמיוס, איהר קענט זי לייכט דערקענען — זי איז זעהר שעהן. אויב זי וועט פֿאַלען אין אַהנמאַכט, דאַן פֿיהרט זי אָב אין דער אַפֿטייק ביים עק פֿון דער מאַנראַ-גאַס.“

איך האָב געפֿרעגט:

„האָט איהר אויך גערעדט מיט מיין פֿיהרער?“

„יאָ,“ האָט דער מאַן געענטפֿערט. „און איך האָב איהם געגעבען פונקט אַזויפֿיעל ווי אייך. אָבער איך וויל ניט, אַז איהר ביידע זאָלט זיך לוסטיג מאַכען דעריבער. איהר זאָלט גאָר ניט ריידען דערפֿון.“

„ניין.“

„ווען איהר וועט צוקומען נאָהענט צו דער מאַנראַ-גאַס, וועט איהר זיך איינפֿאַך אַנידערשמעלען אויף „דהי גריפ“ און גוט אַכטונג געבען. אַזוי גיך ווי איהר וועט דערזעהן מיין קאַפּ איבער דער גרוב, וועט איהר אַנקלינגען, און דער צוג וועט בלייבען שמעהן. דער פֿיהרער וועט אייך העלפֿען מיר בייצוקומען און מיך אַרויסשלעפען פֿון גרוב, אפילו ווען איך וועל טענה'ן, אַז איך וויל שטאַרבען.“

כ'האָב אַ וויילע נאַכגעדיינקט איבער דעם נאַנצען עסק און געזאָגט:

„מיר דוכט, איהר וואָלט געקענט איינשפּאַרען אייער געלד און וואָלט קיינעם ניש געדאַרפֿט האָבען פֿאַר אייער פּלאַן. איהר וואָלט איינפֿאַך געקענט אַרונטערנעהן אין לאַך.“
„דו גרויסער גאָט!“ האָט דער מאַן אויסגערופֿען, „אַנגענומען, אַז דער פֿיהרער וואָלט מיך ניש בעמערקט! איהר וואָלט מיך ניש בעמערקט! קיינער ניש!“

„איהר זייט גערעכט.“

מיר האָבען נאָך גערעדט וועגען פֿערשיעדענע זאַכען, דער מאַן איז געפֿאַהרען ביז דער לעצטער סטאַציאָן, און ווען מיין צוג האָט זיך אומ-געקעהרט, איז ער אויך מיטגעפֿאַהרען צוריק.

ביים עק פֿון דער מאַנראַ-נאַס רופֿט ער זיך אָב:

„דאָ איז די אַפּטיק, אין וועלכער איהר זאָלט אָבפֿיהרען מיין פֿרוי, אויב זי וועט פֿאלען אין אָהנמאַכט.“
דאָן איז ער אַרונטערגעשפרונגען.

איך בין געווען מיט צעהן דאָלאַר רייכער; גאָט זיי דאַנק, עס זיינען אויך דאָ גליקליכע מעג אין לעבען! דעם גאַנצען ווינטער האָב איך זיך געמוזט אויסבעטען די ברוסט און דעם רוקען מיט צייטונגען, כדי זיך ווי עס איז צו בעשיצען געגען דעם שניידערען ווינד; ביי יעדער בעוועגונג האָב איך מורא'דיג געקנאַקט, און די קאַמעראַדען פֿלעגען זיך לוסטיג מאַכען איבער מיר. אַצונד אָבער וועל איך צווישען אַנדערעס אויך קענען האָבען אַן אויסגעצייכענטע דיקע פעלצענע וועסט! און אַז די קאַמעראַדען וועלען קומען דאָס נעכסטע מאָל און זיך אַרומשאַרען אַרום מיר, אום צו הערען, ווי איך קנאַק, וועל איך מיט זיי לערנען דרך ארץ . . .

איך מאַך צוויי, כ'מאַך דריי ריזען צו דער שטאָרט; קיין זאַך גע-שעהט ניש. אָבער גראָד ווען איך האָב צום פֿערטען מאָל געוואָלט אָבפֿאַהרען פֿון דער קאַטעדראַל-סטאַציאָן, איז אַרויף אַ יונגע דאַמע און האָט זיך אַריינגעזעצט אין „דהי גריפֿ“. זי האָט געמראָגען אַ ברוינעס פעלצענעם קאַסמיוס. אַז איך בין צוגעקומען צו איהר נאָך פֿאַרענט און האָב גענומען ביי איהר די פֿינף סענט, האָט זי מיך אָנגעקוקט מיט'ן גאַנצען געזיכט. זי איז געווען זעהר יונג און שעהן, די אויגען טיעף אונשוילדיג און בלוי. אַרעמע פֿרוי, עס שמעהט אייך פֿאַר אַ גרויסער שרעק, האָב איך ביי זיך געמראַכט; אָבער איהר האָט אַודאי בעגאַנגען אַ קליינעם פֿעהלער, און איהר וועט אַצונד קריגען אייער שמראַף. יע-דענפֿאַלס וועל איך אייך מיט פֿרייד אַוועקטראָגען אין אַפּטיק.

און מיר וויינען געפֿאָהרען ווייטער צו דער שמאָדט צו.
פֿון מיין פֿלאַטפֿאָרם האָב איך בעמערקט, אז דער פֿיהרער האָט
פֿלוצלינג אָנגעהויבען ריידען מיט דער דאָמע. וואָס האָט ער פֿאַרמ
געקענט האָבען פֿאַר געשפרעכען מיט איהר? אויסערדעם איז איהם גאָר
ניט געווען ערלויבט, צו ריידען מיט די פֿאַסאַזשירען אין דער צייט פֿון
דיענסט. צו מיין גרויסער פֿערוואונדערונג זעה איך, אז די דאָמע
זעצט זיך זאָגאַר איבער אויף אַ פֿלאַץ געהענטער צום פֿיהרער, און אָט
שמעהט ער דאָרט ביי זיין מאַשין און הערט זיך געשפּאַנט צו, וואָס זי
זאָגט.

מיר פֿאָהרען ווייטער אין שמאָדט אַרײַן, שמעלען זיך אָב און געהמען
אַרײַף פֿאַסאַזשירען, שמעלען זיך אָב און לאָזען אַרונטער פֿאַסאַזשירען,
אַלעס געהט זיך ווײַן גאַנג. מיר קומען אַלץ געהענטער צו דער מאָנראַ-
גאַס. איך מראַכט ביי זיך: דער עקסצענטרישער יונגער מאַן האָט זיך
קלוג אויסגעזוכט ווײַן פֿלאַץ, דער ווינקעל פֿון דער מאָנראַ-גאַס איז אַ
שמילער ווינקעל, וואו מען וועט איהם קוים שמערען ביים אַרונטערגעהן
אין דער קאַבעל-גרוב. און איך דיינק ווייטער, אז איך האָב אַפֿטמאָל
געזעהן, ווי די לייט פֿון דער טראַמווײ-קאַמפּאַני וויינען געשמאַנען אין
דער דאָזיגער גרוב און האָבען פֿערריכט עפעס, וואָס איז קאַליע געוואָרען
אונטען. אָבער ווען עס זאָל אַשמייגער אַן אַרבייטער אַמאָל איינפֿאַלען
צו בלייבען שמעהן אין לאַך, בשעת דער צוג פֿאָהרט אַריבער, וואָלט
ער פֿראַסם-פֿשוט קירצער געוואָרען אויף עמליכע צאָל; דער גאַפּעל,
וואָס פֿיהרט אַראָב פֿון „דהי גריפּ“ צום קאַבעל, וואָלט איהם איינפֿאַך
אָבגעשניטען דעם קאַפּ. אזוי ווי מאָנראַ איז געווען די געקסטע גאַס,
בין איך אַרײַן פֿאַרענט אין „דהי גריפּ“.

ניט דער פֿיהרער און ניט די דאָמע האָבען איצט גערעדט. דאָס
לעצטע, וואָס איך האָב בעמערקט, איז געווען, אז דער פֿיהרער האָט אַ
שאַקעל געמהאַן מיט'ן קאַפּ, אזוי ווי ער וואָלט געקומען צו אַ בעשלוס
איבער וואָס עס איז, דאָן האָט ער גענומען קוקען פֿאַראַויס פֿאַר זיך
און איז געפֿאָהרען מיט פֿולער געשווינדקייט. און עס איז דאָך געווען
דער הויכער פּאַט, דער אירלענדער, וועמען איך האָב געהאַט אַלס פֿיהרער.
„סלעק הער ע ביט“, האָב איך זיך אָבגערופֿען אין ענגלישען זשאַרנאַן
צו דעם פֿיהרער. דאָס הייסט: פֿאָהר אַביסעל לאַנגזאַמער. וואָרים איך
האָב דערזעהן אַ שוואַרצען פּונקט אין מיטען אויף די רעלסען, ס'האָט
דאָך געקענט ווײַן אַ מענשען-קאַפּ, וואָס האָט אַרויסגעשמעקט פֿון דער
ערד.

כ'הָאָב אויך אַ קוק געטהאָן אויף דער דאַמע, איהרע אויגען זיינען געווען אָנגעשטעלט אויף דעם זעלבען פּונקט און זי האָט זיך פֿעסט אָנגעהאַלטען אָן איהר זיץ. זי ריכט זיך שוין אויף אַ מעגליכען אונגליק, האָב איך געטראַכט; וואָס וועט זי טהאָן, ווען זי וועט דערוועהן, אז דאָס איז איהר אייגענער מאַן, וועלכער וויל שטאַרבען!

דער הויכער פאַט איז אָבער נים געפֿאָהרען לאַנגזאַמער. כ'הָאָב אַ געשריי געטהאָן צו איהם, אז עס זיינען דאָ מענשען אין דער קאַבעל-גרוב — קיין ענדערונג. איצט האָבען מיר שוין דייטליך געזעהן דעם קאַפּ, ס'איז געווען דער פֿערריקטער יונגער חברה-מאַן, וועלכער איז געשטאַנען אין זיין לאַך מיט'ן פנים צו אונז, דאָ האָב איך צוגעלייגט דאָס פֿייעל צום מויל און גענעבען אַ שטאַרקען סיגנאַל צו בלייבען שמעהן; פאַט איז געפֿאָהרען מיט דערוועלכער געשווינדקייט; אין אַ פֿערטעל מינוט האָט געמוזט געשעהן אַן אונגליק. כ'הָאָב אַ קלאַפּ געטהאָן אָן גלעקעל, ס'האָט געקלונגען, און דאָן בין איך צוגעשפרונגען נאָך פֿאַרענט און אַ כאַפּ געטהאָן דעם האַלט-אַפּאַראַט. נאָר עס איז געווען צו שפעט, מיט אַ מורא'דיגען גערויש איז דער צוג אַריבער איבער דעם קאַבעל-לאַך, איידער ער האָט זיך אָבגעשטעלט.

איך בין אַרונטערגעשפרונגען; כ'בין געווען צומישט און איך האָב נור געדריינקט איין זאך, אז איך דאַרף זיך ראַנגלען מיט אַ מאַן, וועלכער וועט זיך שטעלען אַנטקעגען. אָבער איך בין גלייך צוריק אַרויף אויף „דהי גריפּ" און איך האָב איבערהויפט אויף קיין אָרט קיין רוה נים געהאַט. אויך דער פֿיהרער האָט אויסגעזעהן ווי צומישט; מיט אַ תּס'-עוואַטער מינע האָט ער געפֿרעגט, צי עס זיינען געווען מענשען אין גרוב, און ווי האָט עס פֿאַרט געקענט קומען, ער זאָל זיך נים אָבשמעלען. די יונגע דאַמע האָט אויסגערופֿען: „שרעקליך! שרעקליך!" איהר געזיכט איז געווען בלאַס, אָהן אַ טראַפען בלוט, און קראַמפֿהאַפּט האָט זי זיך אָנגעהאַלטען פֿעסט אָן איהר זיץ. אָבער זי איז נים געפֿאַלען אין אָהנמאַכט, און אין אַ ווילע אַרום איז זי אַרונטער און איז זיך אַוועק איהר וועג.

אַסך מענשען האָבען זיך גלייך פֿערזאַמעלט; מיר האָבען געפֿונען דעם קאַפּ פֿון'ם דער'הרג'עמען אונטער דער הינטערשטער קאַר, זיין קערפּער איז נאָך געשטאַנען אין קאַבעל-לאַך; דער גאַפּעל פֿון דער מאַשין האָט איהם אַ כאַפּ געטהאָן אונטער דער מאַרדע און מיטגעריסען זיין קאַפּ. מיר האָבען אַוועקגענומען דעם מייטען פֿון די רעלסען, ס'איז צוגעקומען אַ פּאַליציי-מאַן, וועלכער האָט איהם געזאָלט אָבפֿיהרען אין

שויםען-הויו. דער פאליציסט האט אויך פֿערשריבען ביי זיך אסך נעמען, און פֿאר מיר האָבען אלע פאסאזשירען געקענט עדות זאָגען, אז איך האָב געקלונגען און געפֿייפֿט און ענדליך אליין אָבגעשטעלט דעם צוג. איבעריגענס האָבען מיר טראמוויי-לייט אליין געהאט אונזער ביוראָ, וואו מיר האָבען געדארפֿט אָבגעבען אַ בעריכט. דער הויכער פאט האט ביי מיר געבעטען מיין מעסער. כ'האָב ניט פֿערשטאנען, וואָס ער מיינט, און געזאָגט, אז דאָס אונגליק איז שוין אזוי אויך גרויס גענוג. דאָ האָט דער הויכער פאט אַ שמייעל געטהאָן און מיר געוווּען זיין רעוואָלווער אלס צייכען, אז עס פֿעהלט איהם ניט קיין וואַפֿע, און אז ער וויל דאָס מעסער ניט בענוצען אויף דומהייטען, נאָר ער דארף עס פֿאַר גאַנץ אנדערע זאַכען. אז ער האָט געקריגען דאָס מעסער, האָט ער מיר גע-זאָגט אַרע: איצט קען ער שוין ליינגער ניט בליבען אין דיענסט; ס'טהוט איהם ליד, אָבער איך מוז אליין צופֿיהרען מיין צוג ביז דער לעצטער סטאַציע, דאָרט וועט מען מיר געבען אַן אנדער פֿיהרער. און ער האָט מיר ערקלעהרט, וואָס איך האָב צו טהאָן. דאָס מעסער מוז איך איהם לאָוען, האָט ער געזאָגט, ער וויל אַרײַנגעהן אין אַ רוהיגען קאַרידאָר און דאָרט אָבשניידען זיינע אונײַפֿאַרס-קנעפֿ.

דערמיט איז ער אוועק.

ס'איז גאַרנישט געווען צו טאָען, כ'האָב געמוזט אליין צופֿאָהרען צו דער סטאַציע; עס זיינען שוין געשטאַנען עטליכע צוגען הינטער מיר, וועלכע האָבען נור געוואַרט דערויף, איך זאָל זיך ריהרען פֿון אָרט. און אזוי ווי איך האָב פֿון פֿריהער געהאט אַביסעל פּראַקטיקע מיט דער מאַשין, איז עס אָבגעלאָפֿען אָהן אַן אונגליק . . .

אין אָבענד צווישען ווייהנאַכטען און נײַ-יאָהר בין איך געווען פֿריי פֿון דיענסט און האָב זיך אַרומגעשלעפֿט איבער דער שטאָרט. אז איך בין צוגעקומען צו אַ וואָקזאַל, בין איך אַרײַן אַ ווילע, כדי אָנצוקוקען דעם געוואַלטיגען פֿערקעהר דאָרט אינעווייניג. כ'בין אַרויס אויף איינע פֿון די פּלאַטפֿאָרמעס און האָב געקוקט אויף אַ צוג, וועלכער האָט גע-האַלטען אין אָבפֿאָהרען. פּלוצלינג דערהער איך מיין נאָמען, אַ שמייעל-לענדער מאַן שטעהט אויפֿ'ן ראַנד פֿון וואַגאָן און רופֿט מיך צו. ס'איז געווען דער הויכער פאט. ס'האָט געדויערט אַ ווילע, ביז איך האָב איהם דערקענט, ער איז גענאַנגען אין פֿיינע קליידער און האָט זיך גע-לאָזט אַרונטערנעהמען די באַרד.

א קליינער געשריי פֿון ערשטוינונג האָט זיך אַרויסגעריסען פֿון מיר.
"שש, ניט אזוי הויך! ווי איז אייגענמליך אָבגעלאָפֿען די געשיכטע?"
האָט פֿאַט געפֿרעגט.

"מיר וויינען פֿערהערט געוואָרען. מען זוכט דיך."
פֿאַט האָט געזאָגט:

"איך פֿאַהר נאָך וועסט. וואָס האָט מען דאָ פֿון'ס לעבען? זיבען,
אַכט דאָלאַר אַ וואָך, אָבער פֿיער דערפֿון געהען אוועק אויף לעבענס-
מיטעל. כ'וועל זיך געהמען אַ שטיקעל לאַנד, כ'וועל ווערן אַ פֿאַרמער.
פֿערשטעהט זיך, איך האָב דאָס געלד דערצו. אויב דו ווילסט מיטקומען,
לאָמיר זיך אויסזוכען אַ שטיקעל לאַנד דאָרט ביי סאַך-פֿראַנצייסקאַ."
"איך קען ניט אוועקפֿאַהרען פֿון דאָנען."

"יאָ, כ'האָב שיער ניט פֿערגעסען: דאָ האָסט דו דיין מעסער. אַ
שעהנעם דאַנק. ניין, הערסט דו, דאָס לעבען דאָ אויף דער גאַסען-
באהן האָט ניט קיין צוקונפֿט. כ'האָב געאַרבייט דריי יאָהר און ביז איצט
קיינמאַל ניט געהאַט די געלעגענהייט, עפעס אָבצושפֿאַרען!"
דער צוג האָט אַ פֿייף געטהאָן.

"יאָ, אַדיע," האָט פֿאַט געזאָגט. "הער אַקאַרשט, וויפֿיעל האָסט דו
געקראָגען פֿון'ס מאַן, וועלכער איז איבערגעפֿאַהרען געוואָרען?"
"זעהן דאָלאַר."

"אזויפֿיעל האָב איך אויך געקראָגען. נאָ, ער איז אייגענמליך געווען
אַן עהרליכער צאָהלער. אָבער די פֿרוי איז געווען מיכטיגער."
"די פֿרוי?"

"די יונגע פֿרוי, יאָ. כ'האָב געמאַכט מיט איהר אַ געשעפֿטעל. זי
האָט זיך ניט געדונגען, ס'איז איהר ניט געגאַנגען אין אײן, צוויי טוי-
זענד, וואָרים זי האָט געוואָלט פֿטור ווערן פֿון דעם מאַן. אויב איך קען
איצט אַנפֿאַנגען אַ לייכטער לעבען — איז דאָס פֿון איהר געלד."

INDYKID.

I

מיפסמער פריעדען איז אויסגעגאסען איבער דער סטעפע.
גאנצע מיילען-ווייט זעהט מען ניט קיין בוימער און קיין הייזער,
גור ווייץ און גרינע גראָן, אזוי ווייט ווי דאָס אויג קען דערגרייכען.
ווייט, העט ווייט זעהט מען פֿערד און מענשען ביי דער אַרבייט, אזוי
ניט-קענטיג און אזוי קליין, אז זיי ווייזען אויס ווי פֿליגען; דאָס זיינען
די שנימער, וועלכע ויצען אויף זייערע מאַשינען און שניידען אָב דאָס
גראָן קופות-ווייז. דאָס איינציגע גערויש, וואָס מען הערט, איז דאָס
סווישטשען פֿון די היישריקען, נאָר אַמאָל מאכט זיך, אז עס קומט אויך
אַן אַנדער גערויש צום אויער — דאָס קלאַפען פֿון די שנייד-מאַשינען
אונטען ביים האַרוואָנט. ציימענווייז הערט מען דאָס דאָזיגע גערויש
גאַנץ נאָהענט לעבען זיך.

ס'איז די בילבאָרי-פֿאַרם. זי ליגט גאַנץ אַליין ווייט אין וועסט-
אַמעריקא, אָהן שכנים, אָהן וואָס פֿאַר עס איז פֿערבינדונג מיט דער
וועלט, און ס'איז עטליכע מאָג גאַנג ביו צום נעכסטען שמעדמעל אין
דער סטעפע. די הייזער פֿון דער פֿאַרם זעהען פֿון ווייטען אויס אזוי
ווי קליינע פֿעלזענ-שטיינער, וועלכע הויבען זיך אויף פֿון דעם אונגעהייער
גרויסען ים מיט זאַנגען.

ווינטער-צייט איז די פֿאַרם ניט בעוואוינט, אָבער פֿון פֿריהלינג ביו
שפעט אין אָקטאָבער זיינען דאָרט פֿאַרהאַן עטליכע און זיבעציג מאָן,
וואָס זיינען בעשעפֿטיגט ביי די תבואה.

דריי מענער אַרבייטען אין קיך, דער קעכער און זיינע צוויי העלפֿער,
און אין שטאַל שמעהען צוואַנציג עולען אַחוץ די סך פֿערד; אָבער ניטאָ
קיין פֿרוי, קיין איין איינציגע פֿרוי אין דער בילבאָרי-פֿאַרם.

די זונן ברענגט מיט 102 גראַד פֿאַהרענהייט. הימעל און ערד
צימערן אין דער דאָזיגער היץ, און דאָס מינדעסטע ווינטעלע קיהלט ניט
אָב די לופֿט. ווי אַ בלאַטיגער זומפֿ פֿון פֿייער זעהט די זונן אויס.

אויך ארום די הייזער איז אלעס שטיל, נאָר פֿון דעם גרויסען, מיט
שפּענדלאַך-בעדעקטען שטאַל, וואָס ווערט בענוצט אלס קיך און עסס-
זימער, הערט מען די קולות און די טריט פֿון'ס קאָך מיט זיינע ביידע
העלפֿער, וועלכע זיינען שטאַרק פֿערשמייט און פֿערנומען ביי זייער
אַרבייט. זיי הייצען אונטער די גרויסע אויווענס מיט גראָן, און דער
רויך וואָס געהט אַרויס פֿון קוימען, איז אויסגעמישט מיט פֿונקען און
פֿלאַמען. אַז דאָס עסען איז פֿאַרטיג, ווערט עס אַרויסגעטראָגען אין
זינק-בלעכען און אַרויפֿגעשטעלט אויף וועגען. דאָן שפּאַנט מען איין
די עזלען, און די דריי מענער פֿאַהרען אַרויס מיט'ן עסען אויף דער
סטעפּע.

דער קאָך איז אַ דיקער אירלענדר, פֿערציג יאָהר אַלט, מיט גראָע
האַר און מיט אַ סאָלדאַטסקען אויסזעהן. ער געהט האַלב נאַקעט, זיין
העמד איז אָפֿען, און זיין ברוסט-קאָסטען זעהט אויס ווי אַ מיהל-שטיין.
אַלע רופֿען איהם „פּאַלי“, מחמת אויף'ן געזיכט איז ער עהנליך צו אַ
פּאַפּעגאָי.*

דער קאָך איז געווען אַ סאָלדאַט ערגעץ אין אַ קאָזאַרמע אונטען
אין וועד-אַמעריקא; ער האָט אַ ליטעראַרישע נשמה און קען ליינענען.
דערפֿאַר האָט ער מיט זיך אויף דער פֿאַרס מיטגענומען אַ ליעדער-בוך
און אַחוץ דעם אַן אַלטע נומער פֿון אַ צייטונג. אָם די טהייערע זאַכען
אַנצוריהרען, ערלויבט ער קיינעם ניט פֿון די פֿעלד-אַרבייטער; זיי ליגען
ביי איהם אויף אַ פּאַליצע אין קיך, כדי זיי צו האָבען ביי דער האַנד
אין די פֿרייע מינוטען זיינע. און ער בענוצט זיי מיט גרויס חשק.

אַבער זאַקעאָוס, דער אַרעמער לאַנדסמאַן ווינער, וועלכער איז כמעט
בלינד און טראָגט ברילען, האָט אַמאָל גאָר פּשוט אַרונטערגענומען די
צייטונג פֿון פּאַליצע, אום זי צו לעזען. ס'האָט קיין זינן ניט געהאַט
צו געבען זאַקעאָוס'ן אַ געוועהנליך בוך, די קליינע אותיות פֿלעגען פֿער-
שווימען אזוי ווי אין אַ טומאַן פֿאַר זיינע אויגען; דערפֿאַר אָבער האָט
ער זעהר שטאַרק הנאה געהאַט צו האַלטען דעם קאָך'ס צייטונג אין
דער האַנד און פֿערבריינגען אַביסעל די צייט ביי די גרויסע שריפֿט פֿון
די אַנאַנסען. אָבער דער קאָך האָט תּיכּף דערזעהן, אַז זיין אוצר איז
נימאָ, האָט ער אויפֿגעזוכט זאַקעאָוס'ן אין זיין בעט און האָט אַ ריס
געטהאָן די צייטונג צו זיך. און עס איז געוואָרען אַ מוראַדיגע מחלוקה

* אין די ענגליש-שפרעכענדע לענדער רופֿט מען יעדע סאַפּעגאָי מיט דעם

נאָמען „פּאַלי“.

צווישען די דאָזיגע ביידע מענער, א שטארקער און לעכערליכער וואָרט-שמריים.

דער קאָך האָט אָנגערופֿען זאָקעאָוס'ן שוואַרצ-האַריגער רויבער און הונד. ער האָט איהם געמייטעלט מיט די פֿינגער און געפֿרענט, צי האָט ער אין זיין לעבענס-טאָג אַ סאָלדאַט געוועהן, און צי ווייסט ער וואָס אין אַ קאַזאַרמע טהוט זיך. ניין, דאָס ווייסט ער נישט! אָבער אויב אַזוי, טאָ זאָל ער בעסער זיך היטען די ביינער, ווייס גאָט, ער זאָל זיך די ביינער היטען! און ס'מויל זאָל ער האַלטען! וואָס פֿערדיענט ער אַ חודש? ער האָט אפשר הייזער אין וואַשינגטאָן, צי האָט זיך זיין קוה געכמען געקעלכט?

אויף דאָס אלעס האָט זאָקעאָוס גאַרנישט געענטפֿערט; אָבער ער האָט דעם קאָך בעשולדיגט, אַז ער קאָכט רויהעס עסען און מאַכט ברויט-פּודינג מיט פֿליענען. „געה צום טייוועל מיט דיין צייטונג אינ-איינעם!“ ער, זאָקעאָוס, איז אַן עהרליכער מאַן, ער וואָלט דאָס בלאַט אַזועקגעלייגט צוריק אויף'ן פּלאַץ, נאָכדעם ווי ער וואָלט אַביסעל שמו-דירט דערין. „וואָס שטעהסט דו דאָ און שפּייסט אויף דער ערד, דו פֿאַרשווער הונד!“

און זאָקעאָוס' בלינדע אויגען זיינען געשטאַנען אַזוי ווי צוויי האַרמע שטאַלענע קיילען אין דעם צאָרנדיגען געזיכט.

אָבער זינט יענעם טאָג הערשט אַן אייביגע שנאה צווישען די ביידע

לאַנדסלייט. —

די וועגען מיט'ן עסען טהיילען זיך פֿונאַנדער איבער'ן גרויסען פֿעלד און שפּייזען יעדער איינער זיינע פֿינג און צוואַנציג מאַן. די אַרבייטער קומען צו לויפֿען פֿון אלע זייטען, כאַפען עפעס עסען און וואַרפֿען זיך אונטער די וועגען און אונטער די עולען, כדי צו האָבען אַ ברעקעל שאַמען בשעת דער מאַהלצייט. נאָך צעהן מינוטען צייט בלייבט שוין פֿון'ם עסען מעהר קיין זכר נישט. דער אויפֿוועהער ויצט שוין ווידער אויף'ן פֿערד און טרייבט דעם עולם ווידער צו דער אַרבייט, און די פּראָוויאַנט-וועגען פֿאַהרען צוריק אין דער פֿאַרס.

אָבער בשעת דעם קאָך'ס העלפֿער וואַשען אָב און רייניגען אויס די געפֿעס נאָך דער מאַהלצייט, ויצט זיך פֿאַלי אַליין אויף דרויסען אין שאַמען הינטער'ן הויז און לייענט שוין צום טווענדסטען מאָל זיינע גע-דיכטע און זעלנערשע ליעדעלאַך אין דעם טייערן בוך, וואָס ער האָט מיטגעבראַכט מיט זיך פֿון דער קאַזאַרמע. און דאָ איז פֿאַלי ווידער סאָלדאַט.

II

אַבענד-צייט, ווען עס הויבט אָן ווערן פֿינסטערלאַך, שלעפען זיך זייערן היי-וועגען לאַנגזאַם מיט דער אַרבייטער-מחנה צוריק פֿון פֿעלד אהיים. דאָס רוב פֿון זיי וואַשען זיך אָב די הענד דרויסען אויפֿ'ן הויף, איידער זיי געהען אַרײַן עסען זייער נאַכטמאַהל, עטליכע פֿון זיי קעמען זיך אויס די האָר זייערע. אַלע נאַציאָנען און אַ היבש ביסעל ראַסען זיינען דאָרט פֿערטראַמען, פֿאַרהאַן דאָרט יונגערע און עלטערע מענשען, עמיגראַנטען פֿון אייראָפּאַ און געבוירענע אַמעריקאַנישע טרעמפּס, אַלע זיינען זיי מעהר אָדער ווייניגער נע ונד'ניקעס און פֿעראונגליקטע, פֿער-שפּיעלטע לעבענס. די רייכערע פֿון דער באַנדע טראָגען יעדער איינער אַ רעוואָלווער אין דער הינטערשטער קעשענע. דאָס עסען ווערט גע-וועהנליך אָבגעכאַפט אין גרויס איילעניש, און קיינער רעדט דערביי קיין וואָרט ניט אויס. די עטליכע צעהנדליג מענשען האָבען דרך אַרײַן פֿאַר דעם אויפֿוועהער, וועלכער נעהמט אַליין אָנשהייל אין דער מאָהלצייט און גיט אַכטונג, אַלעס זאָל צוגעהן אין אָרדנונג. אין אַז די מאָהלצייט איז צו ענד, געהט דער גאַנצער עולם תּיכּף שלאָפֿען. — — —

היינט אָבער האט זאַקעאום געוואָלט אויסוואַשען זיין העמד. ס'איז שוין אזוי האַרט, אזוי איינגעדאַרט געוואָרען פֿון שווייס, אַז ס'האַט איהם איינפֿאַך געשוידערט איבער'ן גאַנצען לייב אין רעכטען מיטען טאָג, ווען די זונן האָט גע'שרפּה'ט אויף זיין רוקען.

ס'איז געווען אַ פֿינסטערער אָבענד, אַלע זיינען שוין אַרײַן שלאָפֿען. פֿון דעם גרויסען שלאָף-שטאַל האָט זיך בלוז געהערט אַ פֿערדריקטעם מורמלען אין דער נאַכט אַרויס.

זאַקעאום איז צוגעגאַנגען צו דער וואַנד פֿון קיך, וואו עס זיינען געשטאַנען עטליכע בלעכען מיט וואַסער. ס'איז געווען דעם קאָך'ס וואַסער, וואָס ער האָט אָנגעקליבען אין פֿערלוויף פֿון די רענען-טעג, מחמת דאָס וואַסער אין ביליבאָרי איז געווען צו געדיכט און האָט געהאַט צופֿיעל קאַלך אין זיך, אזוי אַז עס האָט ניט געמוגט צום וואַשען.

זאַקעאום האָט גענומען איינס פֿון די בלעכען, האָט אויסגעטהאָן זיין העמד און עס אָנגעהויבען רייבען דערין. דער אָבענד איז געווען שטיל און קאַלט, ס'האַט איהם גענומען פֿרייערען ווי געהעריג איז, אָבער דאָס העמד האָט געמוזט ריין ווערן, און ער האָט זיך שטילערהייט צו-געפֿיילט, כּדי זיך אַביסעל צו דערטוגמערן.

מיט אמאל האָט דער קאָד אן עפֿען געטהאָן די טהיר פֿון קיך.
ער האָט געהאַלטען אַ לאַמפּ אין דער האַנד, און אַ ברייטער ליכט-
שמראַהל איז געפֿאַלען אויף זאַקעאָוס'ן.

„אהאָ!“ האָט זיך דער קאָד אָבגערופֿען און איז אַרויס אויף דרויסען.
ער האָט אַנידערגעשמעלט דעם לאַמפּ אויף די טרעפּ, איז גלייך
צוגעגאַנגען צו זאַקעאָוס'ן און האָט איהם אַ פֿרעג געטהאָן: „ווער האָט
דיר געגעבען דאָס וואַסער?“

„כ'האָב עס גענומען,“ האָט זאַקעאָוס געענטפֿערט.
„ס'איז מיין וואַסער!“ האָט זיך פֿאַלי צושריען אויף'ן קול. „דו,
פֿאַרשווער שקלאַף, האָסט עס גענומען, דו לינגער, דו גנב, דו הונד!“
זאַקעאָוס האָט אויף דאָס אַלעס גאַרנישט געענטפֿערט, ער האָט
נור פֿון דאָס ניי אָנגעהויבען ווידערהאַלען זיינע בעשולדיגונגען מכה די
פֿליגען אין פֿודינג.

דער ליאַרס, וואָס די ביידע האָבען אָנגעטאַכט, האָט אַרויסגעשלעפט
דעם עולם פֿון די געלעגערס, זיי זיינען געשטאַנען קופּקעס-וויוו און
האָבען געפֿאַרען און זיך צוגעהערט מיט דעם גרעסטען אינטערעס צו
דער מחלוקה.

פֿאַלי האָט זיי אַנטקעגען געשריען: „וואָס זאָגט איהר פֿאַרמ צו
דעם שוויין דאָ? מיין אייגען וואַסער!“

„נעהט זיך דיר דיין וואַסער,“ האָט זאַקעאָוס געזאָגט און בשעת
מעשה אומגעוואָרפֿען דאָס בלעך. „איך האָב עס בענוצט!“

דער קאָד האָט איהם אונטערגעשמעלט דעם קולאַק אונטער די
אייגען און געפֿרעגט; „דו זעהסט דאָס?“
„יאָ,“ האָט זאַקעאָוס געענטפֿערט.

„כ'וועל עס דיר געבען צו פֿערוובען!“
„סמייען זאָלסט דו עס נור!“

פֿלוצלינג האָבען זיך געהערט אַ פֿאַר שנעלע קלעפּ, וועלכע זיינען
געגעבען און טאַקע אין דערוועלכער רגע צוריק געצאָהלט געוואָרען. די
צושווער האָבען אַרויסגעלאָזט איין געשריי גאָד'ן אַנדער'ן, אַלס אויסדרוק
פֿון פֿערגניגען.

אַבער זאַקעאָוס האָט לאַנג ניט געקענט אויסהאַלטען.
דער בלינדער, קורצער אירלענדער איז געווען ביזו ווי אַ טיגער,
אַבער די אָרעמס זיינע געווען צו קירץ, עפעס צו טהאָן גענען
דעם קאָד, ענדליך האָט ער זיך איבערגעדורעהט אָן אַ זייט, אַ דריי,

האַסטן: ערצעהלונגען.

פֿיער טריט איבער'ן פלאץ און דערנאך איז ער אנדערגעפלאען אויף דער ערד.

דער קאך האָט זיך געווענדערט צום עולם:
„נו יא, אצונד ליגט ער אלאף! לאָזט איהם ליגען! א סאָלדאָט האָט איהם גע'הרג'עט!“

„כ'מין, ער איז טויט!“ רופֿט זיך אָב אימיצער פֿון די צושווער.
דער קאך האָט אַ ציה געטהאָן מיט די אַקסלען.
„פֿון מיינעטוועגען!“ האָט ער געענטפֿערט מיט שטאַלץ. און ער פֿיהלט זיך ווי אַ גרויסער זיעגער פֿאַר זיינע צושווער, ער פֿערוואַרפֿט דעם קאַפּ אויף הינטען און ווערט ליטעראַריש: „דער מיינועל זאָל איהם כאַפֿען“, מאַכט ער. „לאָזט איהם נור ליגען! וואָס זשע, ער איז אפשר דער אַמעריקאָנער דניאל וועבסטער? קומט אַהער און וויל מיך לערנען ווי אזוי פֿורדיג צו קאָכען, מיך, וואָס איך האָב פֿאַר גענעראַלען גע- קאָכט! וואָס זשע, ער איז אפשר דער בעל הבית פֿון דער סטעפֿע?“ פֿרעג איך.

און אַלע האָבען בעוואונדערט פֿאַלי'ס רעדע.
מיט אַמאָל האָט זיך זאַקעאָס אויפֿגעוויבען פֿון דער ערד און אַקוראַט אזוי פֿערביסען, אזוי צו להבעים'דיג ווי פֿריהער האָט ער גע- זאָגט: „קום אַקאַרשט אַהער, דו טרום דו!“
דער עולם האָט אַרויסגעלאָזט אַ געשריי פֿון ענטציקונג, אָבער דער קאך האָט בלויז אַ שמייכעל געטהאָן מיט אַ מינע פֿון רחמנות און געזאָגט: „דומיהיטען! כ'קען זיך דאָך פֿונקט אזוי גוט שלאָגען מיט אַם דעם לאַמפּ דאָ!“

דאָס זאָגענדיג האָט ער גענומען דעם לאַמפּ און איז לאַנגזאַם אַריין צוריק אין קיך.

ס'איז געוואָרען פֿינסטער אויף דעם פלאַץ, און דער עולם איז אַריין צוריק שלאָפֿען. זאַקעאָס האָט גענומען זיין העמד, עס גוט אויסגעדערהט און עס אָנגעטהאָן. דערנאָך האָט ער זיך אויך אַריינגעשלעפֿט אין שלאָפֿ-שטאַל, אום זיין געלעגער אויפֿצוזוכען און זיך לייגען אַברוהען.

III

אויף מאָרגען ליגט זאַקעאָס אויף די קניע אין דרויסען אויפֿ'ן פֿעלד אין גראַז און שמירט אויס זיין מאַשין מיט עהל. די זונן איז היינט

פונקט אזוי שארף און שרפה'נדיג ווי אימער און די אויגען זיינע פֿער-
לויפֿען איהם מיט שווייס אונטער ויינע ברילען. מיט אמאָל מאַכט דאָס
פֿערד אַ פֿאַר שפּאַן פֿאַרווערטס, ס'האַט זיך אפשר פֿאַר וואָס עס איז
דערשראָקען אָדער אַ פֿליגעלע האָט איהם אַ ביס געטהאָן. זאָקעאום
ניט אַ מורא'דיגען געשריי און כאַפּט זיך אויף מיט אַ שפרונג פֿון דער
ערד. אין אַ מינוט אַרום הויבט ער אָן וואַרפֿען די לינקע האַנד אַהין
און אַהער אין דער לופֿטען און געהט מיט האַסטיגע טריט אַרויף און
אַראָב.

אַ מאַן, וועלכער פֿאַהרט ניט ווייט פֿון דאָרט אויף אַ היי-וואָגען,
שמעלט אָב זיין פֿערד און פֿרעגט: „וואָס איז אזוינס געשעהן?“
זאָקעאום ענטפֿערט: „קום אַהער אַ וויילע און העלף מיר.“
אַז דער מאַן קומט צו, ווייזט איהם זאָקעאום אַ בלוטיגע האַנד און
זאָגט: „כ'האָב זיך אָבגעשנימען אַ פֿינגער, ס'איז אָקאַרשט געשעהן. זיך
מיר אויף דעם פֿינגער, איך זעה אזוי שלעכט!“

דער מאַן נעהמט זוכען דעם פֿינגער און געפֿינט איהם אין גראָז.
עס זיינען געווען צוויי גליעדער פֿון פֿינגער. ער האָט שוין אָנגעהויבען
אָבשטאַרבען און האָט אויסגעזעהן ווי אַ קליינער בר-מינן.

זאָקעאום נעהמט דעם פֿינגער אין דער האַנד, קוקט איהם אָן און
זאָגט: „יא, דאָס איז ער. וואַרט אַ וויילע, האַלט איהם אָקאַרשט צו!“
זאָקעאום ציהט אַרויס זיין העמד און רייסט דערפֿון אָב צוויי פּאַסען;
מיט איינעם פֿערבינדט ער זיך די האַנד, אין דעם אַנדערן וויקעלט ער
איין דעם אָבגעשנימענעם פֿינגער און לייגט איהם אַריין אין קעשענע.
דערנאָך דאַנקט ער דעם קאַמעראַד פֿאַר דער הילף, וואָס ער האָט איהם
געגעבען, און זעצט זיך צוריק אַרויף אויף דער מאַשין. — ער האַלט כמעט
אויס ביז אָבענד-צייט. אַז דער אויפֿזעהער האָט געהערט, וואָס מיט
איהם האָט געטראָפֿען, האָט ער איהם גוט אויסגעזידעלט און איהם אָב-
געשיקט צוריק אויף דער פֿאַרס.

דאָס ערשטע, וואָס זאָקעאום האָט געטהאָן, איז געווען צו כעהאַלטען
דעם אָבגעשנימענעם פֿינגער. קיין ספּירט האָט ער ניט געהאַט, האָט
ער אַריינגעגאַסען מאַשין-עהל אין אַ פֿלאַש, אַריינגעלייגט דאָרט דעם
פֿינגער און פֿערשמאַפט דאָס העלועל פֿעסט מיט אַ קאַרקע. די פֿלאַש
האַט ער אַוועקגעלייגט אונטער'ן מאַטראַץ אין זיין בעטעל.

אַ גאַנצע וואָך איז ער געבליבען אין דערהיים; די האַנד האַט איהם
אָנגעהויבען שמאַרק וועה טהאָן און ער האָט זי געמוזט האַלטען טאַג
און נאַכט אויף אַן אָרט, ניט אַ ריהר טהאָן מיט איהר; ער האָט זיך

געקלאפט אין קאָפּ פֿאַר פֿערדרום, אַ פֿיכער האָט דורכגענומען דעם
גאַנצען קערפּער זיינעם און ער איז געלעגען און געליטען און זיך אַליין
געגריזשעט איבער דעם, וואָס האָט איהם געמראָפֿען. אַזאַ מין אונט־
מהעטיגקייט האָט ער נאָך קיינמאָל נישט געהאַט דורכצומאַכען, נישט אַמאָל
מיט עמליכע יאָהר צוריק, בעת די מינע האָט עקספּלאָדירט און זיינע
אויגען זיינען קאַליע געוואָרען.

און אַ צוגאַב צו זיינע צרות איז געווען דער קאָך פֿאַלי. ער פֿלעגט
איהם אַליין צובריינגען דאָס עסען צום בעט און דערביי פֿלעגט ער זיך
בענוצען מיט דער געלעגענהייט זיך צו רייצען מיט דעם פֿערוואַנדערטען.
די ביידע דס־שונאים פֿלעגען זיך בעת מעשה אַריינלאָזען אין אַ מורא־
דיגען ווערטער־שטרייט, און מעהר ווי איינמאָל פֿלעגט זאָקעאום זיך
מווען אומקעהרען מיט'ן פנים צו דער וואַנד און שטילערהייט פֿערבייסען
מיט די צייהן, ווייל ער האָט גאַרנישט געקענט טהאָן אַנטקעגען דעם
ריען.

ענדליך זיינען זיי געקומען און פֿערבייגעגאַנגען, די שמערצליכע
מעג און נעכט, געקומען און פֿערבייגעגאַנגען מיט אַן אינערטרעגליכער
לאַנגזאַמקייט. אַזוי גיך ווי ס'איז איהם נור טעגליך געווען, האָט זאָקע־
אום אָנגעהויבען זיך אויפֿזעצען אַביסעל ביי זיך אויפֿן בעטעל, און
בייטאַג, בעת ס'איז געווען שטאַרק הייס, האָט ער געהאַלטען אָפֿען די
טהיר, וואָס האָט אַרויסגעפֿיהרט צו דער סמעפע און צום הימעל. אָפֿט־
מאָל איז ער אַזוי געזעסען מיט אַן אָפֿענעם מויל און זיך צוגעהערט צו
דעם טאָן פֿון די שנייד־מאַשינען העט, העט ווייט, און דערנאָך פֿלעגט
ער זיך צוריירען אויפֿן קול מיט זיינע פֿערד, אָקוראַט ווי ער וואָלט זיי
געהאַט לעבען זיך.

אַבער פֿאַלי דער רשע, פֿאַלי דער כיטראַק האָט איהם נאָך איצט
אויך נישט צורוג געלאָזט. ער פֿלעגט קומען און איהם צוקלאַפען די טהיר,
מיט אַן אויסרייד, אַז עס ציהט, ס'ציהט געפֿעהרליך, און ער איז נישט
מחויב איינצושמעלען זיין געזונד און זיין אין צוג. דאָן פֿלעגט זאָקעאום
זיך אַרויסקיקלען פֿון בעט, אויסער זיך פֿאַר בעס, און איהם נאַכוואַרפֿען
אַ שטיוועל אָדער אַ הילצערן ביינקעלע, און ס'איז פֿון תּמיד אַן געווען
זיין ברענענדער וואַונש, איהם צו מאַכען פֿאַר אַ קאַליקע אויפֿן לעבען
לאַנג. אָבער זאָקעאום האָט נישט געהאַט קיין גליק, ער איז געווען צו
קורצזיכטיג, אום צו קענען ציעלען, און ער האָט קיינמאָל נישט געמראָפֿען.
אויפֿן זיבעטען טאָג האָט ער ערקלעהרט, אַז ער וויל עסען מיטאַג
אין קיך. פֿאַלי האָט געענטפֿערט, אַז ער איז איהם מוחל, און ער וויל

עס כשום אופן ניט האָבען. דערביי איז עס געבליבען, זאקעאום האָט געמוזט היינט אויך אזוי ווי פֿריהער עסען אויף זיין געלעגער. אזוי איז ער געזעסען אַלײן, איינזאַם, און האָט זיך געקרימט פֿאַר לאַנגווייליגקײט. איצט האָט ער געוואוסט, אַז די קיך איז לײדיג, דער קאָך מיט זײנע העלפֿער זײנען אַרויס מיט'ן מיטאַג אין דער סטעפּע, ער האָט געהערט, ווי זײ זײנען אַרויסגעפֿאַהרען מיט געזאַנג און קולות, אום חוּק צו מאַ- כען פֿון דעם אײנגעשפּאַרטען.

זאקעאום געהט אַרונטער פֿון זײן בעטעל און שלעפט זיך אַריבער אין קיך. ער קוקט זיך אום, דאָס בוך און די צײטונג ליגען אויף זײער פּלאַץ; געהט ער דאָס בלאַט און קריכט לאַנגזאַם צוריק אַרײן אין דעם שלאָף-שטאַל. דערנאָך ווישט ער זיך אויס די ברילען זײנע און הױבט אָן לײענען די לעבעדיגע, גרויסע אױתוּת אין די אַנגאַנסען.

ס'געהט אַריבער אַ שעה, ס'געהען אַריבער צוויי, — די שטונדען זײנען איצט געלאָפֿען אזוי שנעל! ענדליך האָט זאקעאום דערהערט, אַז דער פּראָוויאַנט-וואָגען איז צוריקגעקומען, און באַלד האָט זיך געלאָזט הערען פּאָל'ס שטימע, ווי ער קאַמאַנדעוועט מיט די העלפֿער זײנע, זײ זאָלען צוואוואַשען די שיסלען און די מעלער.

איצט, האָט זאקעאום פֿערשטאַנען, וועט דער קאָך אודאי אויסגע- פֿינען, אַז זײן צײטונג איז נעלם געוואָרען. ס'איז גראַד געווען די מינוט, ווען פּאָלי פֿלעגט זיך געהמען צו זײן ביבליאָטעק. ער האָט זיך פֿער- טראַכט אויף אַ רגע און דערנאָך האָט ער אַרונטערגעלייגט די צײטונג אונטער'ן מאַטראַץ פֿון זײן בעטעל. אין אַ ווײלע אַרום כאַפט ער זי אויף גיך ווידער אַרויס און בעהאַלט זי אונטער'ן העמד אויף זײן בלווען לײב. קײנמאַל אין לעבען וועט ער די צײטונג ניט אָבגעבען צוריק. ס'געהט פֿערביי אַ מינוט.

מיט אַמאָל האָבען זיך דערהערט שווערע טריט, וואָס זײנען אַלץ געהנטער צוגעקומען צום שלאָף-פּלאַץ, און זאקעאום ליגט און קוקט אַרויף צום דאַך.

פּאָלי קומט אַרײן.

„ווי איז דאָס, דו האָסט מיין צײטונג?“ פֿרעגט ער און בלייבט שטעהן אין מיטען צימער.

„ניין!“ ענטפֿערט זאקעאום.

„יא, דו האָסט זי!“ ליאַרמט פּאָלי און לאָזט זיך צוגען געהנטער

צו איהם.

זאקעאום כאַפט זיך אויף.

„כ'האָב ניט דיין צייטונג! געה צום טייוועל!“ זאָגט ער און ווערט
אויסער זיך פֿאַר כעס.

דאָ אָבער וואַרפֿט דער קאָך אַרונטער דעם קראַנקען מאַן אויף דער
ערד און הויבט אָן זוכען אין בעטעל. ער האָט איבערגעקעהרט דעם
שמרוי-זאָק, דערנאָך די אַרעמע, קלעגליכע קאַלדרע, ניט געפֿינענדיג
וואָס ער האָט געזוכט.

„דו מוזט זי האָבען!“ דערבוי איז ער געבליבען. און ער האָט זיך
געלאָזט אַרויסגעהן, נאָר פֿון הויף האָט ער זיך אומגעקעהרט צוריק און
האָט ווידער געזאָגט: „דו האָסט זי גענומען, אָבער וואַרט אַקאַרשט,
מיין פֿריינד!“

דאָ האָט זיך זאָקעאום פֿון גאַנצען האַרצען צולאַכט מיט אַ רשעות-
דיגען געלעכטער און האָט זיך אָבגערופֿען: „נו, אודאי האָב איך זי
גענומען. כ'האָב זי פֿערטהאָן אויף עפעס, דו שמוציגער יונג!“

נאָר מיט אַמאָל איז פֿאַל'ס פּאַפּאַגייענ-געזוכט געוואָרען דונקעל-
רויט און אַן אויסדרוק פֿול מיט רשעות און גילפֿט האָט זיך געוויזען אין
זיין קאַנאַליען-בליק. ער האָט זיך אומגעקוקט אויף זאָקעאום'עס זייט
און אַ מורמעל געטהאָן: „יא, וואַרט אַקאַרשט!“

IV

אויף מאַרגען איז געווען אַ מיאום וועטער. גאַנצע שמראַמען-ווייז
האָט דער רעגען געגאַסען און שוין אין דער פֿריה זייגען דעם קאָך'ס
וואַסער-בלעכען אָנגעפֿילט געוואָרען. אלע אַרבייטער זייגען געבליבען
אין דערהיים; אַ טהייל פֿון זיי האָבען פֿערלאַטעט זעק אויף ווייז, אַנ-
דערע האָבען פֿערריכט זייערע געצייג און אָנגעשאַרפֿט די מעסערס און
די שנייד-מאַשינען.

אַז מען האָט געקלונגען צו מיטאַג, האָט זיך זאָקעאום אויפֿגעהויבען
פֿון בעטעל, וואו ער איז געזעסען, און האָט געוואַלט אַריינגעהן צו די
אַנדערע אין עסס-צימער. אָבער אויף דרויסען איז איהם אַנטקעגען
געקומען פֿאַלי, וועלכער האָט איהם געבראַכט זיין עסען. זאָקעאום האָט
גע'טענה'ט, אַז ער האָט בעשלאַסען, פֿון איצט און ווייטער צו עסען
אינאיינעם מיט די אַנדערע; זיין האַנד איז בעסער, ער האָט שוין מעהר
קיין פֿיבער ניט. פֿאַלי האָט געענטפֿערט, אַז אויב איהם געפֿעלט ניט
דאָס עסען, וואָס ער בריינגט איהם, וועט ער גאָרנישט קריגען. ער האָט

א וואָרף געטהאָן די בלעכענע שאָל אויף זאָקעאום'עס בעמעל און געד-
פֿרעגט: „וואָס זשע, דאָס איז אפשר נים גומ גענוג פֿאַר דיר?“
זאָקעאום האָט זיך אומגעקעהרט צום בעמעל און זיך אונטערוואָרפֿען
זיין שיקזאל. ס'איז געווען דאָס גלייכסטע, וואָס ער האָט געקענט טהאָן,
צו געהמען דאָס עסען וואָס מען גיט איהם.

„וואָס פֿאַר אַ שוויינעריי האָסט דו שוין היינט ווידער געקאָכט?“
האָט ער אַ בורטשע געטהאָן און זיך גענומען צו דער שיסעל.
„הינדעל!“ האָט דער קאָך געענטפֿערט. און אַ מאָדנער בליץ האָט
איהם אַ שאָם געטהאָן פֿון די אויגען, בעת ער האָט זיך אומגעדרעהט
און איז אוועק.

„הינדעל?“ האָט זאָקעאום פֿאַר זיך געמורמעלט און דורכגעזוכט
דאָס עסען מיט זיינע בלינדע אויגען. „לעכען זאָלסט דו אַזוי, צי דאָס
איז הינדעל, דו לינגער אייגער.“ נאָר ס'איז געווען ראָסעל-פֿלייש.
און ער האָט גענומען עסען דאָס פֿלייש.

פֿלוצלינג האָט ער אַריינגענומען אין מויל אַ שטיק, פֿון וואָס ער
האָט בשום אופן נים געקענט קלוג ווערן. ס'לאָזט זיך נים צושניידען,
ס'איז אַ ביין מיט דינע פֿלייש דערויף, און האָבענדיג אָבגענאַנט אין
זייט דערפֿון, געהמט ער אַרויס דאָס שטיק פֿון מויל און בעמראַכט עס.
„ער קען זיך האַלטען מיט זיין ביין, דער הונד!“ מורמעלט ער און געהט
צו דער טהיר, כדי עס בעסער צו בעקוקען. ער דרעהט עס און קעהרט
עס עמליכע מאָל אום אויף אַלע זיימען. פֿלוצלינג לויפֿט ער צו צום
בעמעל און זוכט די פֿלאַש מיט דעם אָבגעשנימענעם פֿינגער — די פֿלאַש
איז ניטאָ.

זאָקעאום געהט אַריבער אין עסס-צימער. בלאַס ווי דער טויט,
מיט אַ פֿערטמאָרעטען פֿנים, בלייבט ער שטעהן ביי דער טהיר, און הויך
אויף'ן קול, אַזוי אַז אַלע הערען עס, רופֿט ער זיך אָב צום קאָך: „זאָג
אָקאַרשט, פֿאַלי, איז דאָס נים מיין פֿינגער?“
דערביי הויבט ער עפעס אויף אין דער הויך.

פֿאַלי ענטפֿערט נים, ער הויבט אָבער אָן ביי זיין טיש אין זיך צו
לאַכען.

זאָקעאום הויבט אויף עפעס אַן אנדער זאָך אין דער הויך און
זאָגט: „אין, פֿאַלי, איז דאָס נים מיין נאָגעל, וואָס איז געווען אויף מיין
פֿינגער? וואָס זשע, מיינסט אַפֿנים איך דערקען איהם נים?“
איצט זיינען אַלע מענער ביי די טישען געוואָרען אויפֿמערקזאַם אויף

זאקעאויס'עס מאָדנע פֿראַנען און האָבען גענומען קיקען אויף איהם מיט
פֿערוואונדערונג.

„וואָס איז דיר אזוינס געשעהן?“ האָט איינער אַ פֿרעג געמאָגן.
„כ'האָב געפֿונען מיין פֿינגער, דעם אָבגעשניטענעם פֿינגער מיינעם
אין עסען,“ האָט זאקעאויס ערקלעהרט. „ער האָט איהם אָבגעקאָכט,
ער האָט איהם מיר מיט מיין עסען געבראַכט. אַט האָט איהר אייך
דעם נאָגעל.“

דאָ האָט פֿלוצלינג אויסגעבראַכען אַ ליאַרעמדיגער געלעכטער ביי
אַלע טישען, און דער עולם האָט גענומען שרייען און ריידען אויף'ן קול.
„וואָס זשע, ער האָט דיין אייגענעם פֿינגער אָבגעקאָכט און דיר
איהם געגעבען צו עסען?“ האָט איינער פֿון זיי געזאָגט. „ווי איך זעה,
האָסט דו אָבגעביסען אַ שטיקעל דערפֿון, דו האָסט אָבגענאָגט איין
זייט!“

„איך זעה ניט גוט,“ האָט זאקעאויס געענטפֿערט, „כ'האָב ניט גע-
וואוסט, — — כ'האָב זיך ניט געריכט — —“

אַבער מיט אַמאָל האָט ער אָב, קעהרט זיך אום צו דער טהיר
און געהט אַרויס.

דער אויפֿזעהער האָט געמוזט זעהן, ס'זאָל ווערן רוהיג אין עסס-
צימער. ער איז אויפֿגעשטאַנען, האָט זיך געווענדט צום קאָך און גע-
זאָגט: „דו האָסט דעם פֿינגער געקאָכט אינאיינעם מיט די אַנדערע פֿלויש,
פֿאַלי?“

„ניין,“ האָט פֿאַלי געענטפֿערט. „נאָט מיינער, ווי האָב איך עס דען
געקענט טהאָן? פֿאַר וואָס האַלט איהר מיך פֿאַרמ? איך האָב איהם
אָבגעקאָכט פֿאַר זיך, אין אַ בעזונדערן קעסעל.“

אַבער די געשיכטע מיט דעם געקאָכטען פֿינגער איז שוין דעם
נאַנצען נאָכמיטאָג געווען אַ טהעמאַ פֿאַר דער באַנדע זיך צו אַמווירען.
מען האָט זיך אַרומגעריסען און געלאָכט דעריבער אזוי ווי די פֿערריקטע,
און פֿאַלי האָט נאָך קיינמאָל אַזאַ זיעג ניט געהאַט.
אַבער זאקעאויס איז פֿערשוואונדען געוואָרען.

ער איז אַרויס אין דער סטעפע. דאָס שלעכטע וועטער האָט נאָך
אַלץ ניט נאָכגעלאָזען אין ס'איז אין ערגעץ ניט געווען וואו זיך צו בע-
האַלטען. זאקעאויס אָבער האָט געוואַנדערט ווייטער און ווייטער איבער
דער סטעפע. ער האָט געטראָגען זיין קראַנקע האַנד אין דעם באַנד
און האָט זי בעשיצט פֿון רעגען אזוי גוט ווי ער האָט נור געקענט;
ווייטער איז ער געווען דורכגעגעצט פֿון אייבען ביז אַראָב.

און ער געהט אלץ ווייטער און ווייטער.
אז עס הויבט אָן ווערן פֿינסטער, בלייבט ער שטעהן. ביים שיין
פֿון אַ בליץ זעהט ער וויפֿיעל דער זייגער איז און דערנאָך קעהרט ער
זיך אום אויף דעם זעלבען וועג, וואָס ער איז געקומען. מיט שווערע,
אויסגערעכענטע מריט געהט ער צווישען די זאנגען, אָקוראַט ווי ער
וואָלט די צייט און דעם וועג גענוי בערעכענט. אַרום אַכט אַזייגער איז
ער צוריק אויף דער פֿאַרם.

איצט איז שוין שטאָק פֿינסטער. ער הערט, אַז דער עולם איז
אַצונד פֿערזאַמעלט אין עסס-צימער ביים נאַכטמאַהל, און אַז ער קוקט
אַריין דורך'ן פֿענסטער, מיינט ער, אַז ער זעהט דאָרט פֿאַלין און
ס'דוכט זיך איהם אויס, אַז ער איז זעהר שטאַרק אויפֿגעלייגט.

ער געהט אַוועק פֿון הויז אין די שטאַלען, וואו ער שטעלט זיך
אַוועק ערגעץ אונטער אַ דעכעל און קוקט אַריין אין דעם חושך. די
היישריקען שווייגען, אַלעס איז שטיל, נאָר דער רעגען הערט ניט אויף
געהן און פֿון צייט צו צייט שניידט דורך אַ שוועבעל-פֿאַרביגער בליץ
דעם סאַמע מיטען פֿון הימעל און פֿאַלם אַרונטער ערגעץ ווייט, העט ווייט
אין דער סטעפּע.

ענדליך הערט ער, אַז די לייט געהען שוין אַרויס פֿון'ס נאַכטמאַהל
און לויפֿען אַריבער מיט אימפעט אין די שלאָף-פֿלעצער, זיך סטאַרענדיג
מיט אַלע מיטלען ניט נאָס צו ווערן. געדולדיג און איינגע'עקשן'ט וואָרט
זאַקעאָוס אָב נאָך אַ שעה, דערנאָך געהט ער צו דער קיך.

ס'איז נאָך ליכטיג אינעווייניג, ער זעהט אַ מאַן ביים אוווען, און
ער געהט גאַנץ רוהיג אַריין.

„גוטען אָבענד!“ זאָגט ער.

פֿאַלי קוקט איהם אַ וויילע אָן ערשטוינט און ענדליך רופֿט ער

זיך אָב:

„היינט ביינאַכט קענסט דו שוין מעהר קיין עסען ניט קריגען.“

זאַקעאָוס ענטפֿערט:

„וואָל זיין אזוי: אָבער ניט מיר כאָטש אַ שטיקעל זיף, פֿאַלי. מיין
העמד איז נעכטען ביינאַכט אונטריין געוואָרען, כ'מוז עס נאָך אַמאָל
אויסוואַשען.“

„ניט אין מיין וואַסער!“ האָט דער קאָך געזאָגט.

„יא, גראַד אין דיין וואַסער. אָט שטעהט עס דאָ אין ווינקעל!“

„כ'ראָט דיר אָב דערפֿון.“

„קריג איך זיף, צי ניט?“ פֿרעגט זאַקעאָוס.

„כ'וועל דיר באלד געבען זיף!“ שרייט פאלי. „ארויס פֿון דאָנען!“
און זאָקעאום געהט אַרויס.

ער געהט אײנעם פֿון די וואַסער-בעקענס, טראָגט איהם צו צום
װינקעל, אָקוראַט אונטער'ן פֿענסטער פֿון קיך און הױבט אָן אַרומצו-
פֿלױשקען מיט דער האַנד אין וואַסער. פּאָלי דערהערט עס און קומט
אַרויס.

ער איז היינט גרויס און שטייף ביי זיך ווי קײנמאַל נױם פֿאַר דעם,
און ער לאָזט זיך געהן מיט אױסגעשמרעקטע אָרעמס ענטשלאָסען און
צאָרנדיג גלייך אױף זאָקעאום'ן.

„װאַס טהוּסט דו דאָ?“ פֿרעגט ער.

זאָקעאום ענטפֿערט: „גאָרנישט. כ'וואַש מײן העמד.“

„אין מײן וואַסער?“

„פֿערשטעהט זיך!“

דער קאָך געהט צו געהענטער, בױגט זיך אָן אײבער'ן וואַסער-
בעקען, כּדי זיך צו אײבערצײנען, צי איז דאָס טאַקע זײנער, און ער
זוכט דאָס העמד אין וואַסער.

אין דער רגע ציהט זאָקעאום אַרויס זײן רעװאָלווער פֿון אונטער
דעם באַנד, װאָס ער טראָגט אַרום זײן פֿערוואונדעטער האַנד, שטעלט
איהם אָן פּונקט אַנטקעגען פּאָלי'ס אױער און טהוט אַ דריק.
אַ שװאַכער שאַס האָט אָנגעקלונגען אין דער נאַסער נאַכט.

V

אַז זאָקעאום איז שפּעט בײנאַכט אַרײנגעקומען אין דעם שלאָף-
שטאַל, האָבען זיך אַ פּאַר פֿון זײנע קאַמעראַדען אױפֿגעכאַפּט און איהם
געפֿרעגט, װאָס ער האָט אַװײנס געטהאָן אױף דרויסען.

זאָקעאום האָט געענטפֿערט: „גאָרנישט. כ'האָב דערשאַסען פּאָלי'ן.“
די קאַמעראַדען האָבען זיך אױפֿגעזעצט אױף די עלענבויען, כּדי
בעסער צו הערען.

„דו האָסט איהם דערשאַסען?“

„יאָ!“

„דאָס הײסט אַביסעל אַ טײוועל! וואוּ האָסט דו איהם געטראָפֿען?“
„אין קאַפּ. כ'האָב איהם געשאַסען דורך'ן אױער, די קײל איז
אַרױף אױבען.“

„נא, צום שיינעל! וואו זשע האָסט דו איהם בעגראָבען?“
„אין דער סמעפע, צו מערב־זייט צו. כ'האָב איהם מיטגעגעבען
די צייטונג אין די הענד.“
„האָסט עס ווירקליך געמאָן?“
דאָס זאָגענדיג האָבען זיך די קאָמעראַדען צוריקגעלייגט, אום ווייטער
צו שלאָפֿען.

אין אַ וויילע אַרומ האָט נאָך איינער פֿון זיי אַ פֿרעג געמאָן:
„וואָס זשע, ער איז גלייך געשטאָרבען?“
„יאָ,“ האָט געענטפֿערט זאָקעאום, „כמעט גלייך אויפֿ'ן שמעל. די
קויל איז איהם דורכגעלאָפֿען דורך'ן מוח.“
„יאָ, דאָס איז דער בעסטער שאָס,“ זאָגט דער קאָמעראַד. „געהט
זי דורך דורך'ן מוח, איז דאָס דער טויט.“

און דאָן ווערט רוהיג אין שטאַל און אַלע שלאָפֿען — — —
דער אויפֿזעהער האָט בעשטימט אַן אַנדער קאָך, איינעם פֿון די
העלפֿער, וועלכער איז זינט דעם פֿריהלינג געווען אויף דער לעהרע ביי
פּאָלין; דער דאָזיגער איז איצט דערהויבען געוואָרען און ס'האָט איהם
שטאַרק הנאה געמאָן, וואָס זיין אויבער-האַר איז ערמאָרעט געוואָרען.
און אַלעס איז זיך געגאַנגען זיין געוועהנליכען ריהרעוודיגען גאַנג
ביז ענדע זומער. מען האָט שוין מעהר ניט גערעדט מכח פּאָלי'ס סוף,
דער אָרעמער שיינעל איז געווען טויט, ער געלעגען בעגראָבען ער-
געץ-וואו אין דעם ווייצענפֿעלד, וואו די זאַנגען זיינען געווען אויסגעריסען;
ס'איז געווען אַ פֿערפֿאַלענע זאָך.

אַז דער אָקטאָבער איז אָנגעקומען, זיינען די אַרבייטער פֿון ביליבאָרי
אָועק אין דער געכטמער שטאָדט, כדי דאָרט זיך אָבצוגעגעגען ביי אַ
גלעזעל משקה און דערנאָך אָועקגעהן יעדער אין אַן אַנדער ריכטונג.
אין דעם מאָמענט זיינען זיי זיך אַלע געווען בעסערע פֿריינד איידער
ווען עס איז פֿריהער, און זיי האָבען זיך אַרומגענומען און געדאַנקט
איינע די אַנדערע, און זיי האָבען געמיינט עהרליך דאָס, וואָס זיי האָבען
זיך איינע די אַנדערע געזאָגט.

„וואוהין געהסט דו, זאָקעאום?“

„כ'געה אַביסעל ווייטער צו וועזט צו,“ האָט זאָקעאום געענטפֿערט.
„פֿיליכט קיין ווייאַמינג. אָבער אויף ווייטער געה איך ווידער אין וואַלד
אַריין האַלץ האַקען.“
„דאָן וועלען מיר זיך דאָרט מרעפֿען. צום ווידערזעהן, זאָקעאום!
גליקליכע רייזע!“

און די קאמערצדען לאזען זיך אוועק אין אלע ריכטונגען אין דעם
גרויסען יענקוילאנד. זאקעאום געהט קיין ווייאמינג.
און די סטעפע ליגט אזוי ווי אן אונענדליכער ים, אויף וועלכען די
אקטאבער-זונן ווארפן איהרע לאנגע שטראהלען, וואס זעהען אויס ווי
בלויזענדע שפיולען.

אויפן ים ביי נידפאונדלאנד.

מאָנאַט איין מאָנאַט אויס זיינען מיר געלעגען אויף'ן ים און האָבען געכאַפּט פֿיש. דער זומער און דער ווינטער זיינען געקומען און אוועק-געגאַנגען, און מיר זיינען נאָך אַלץ געלעגען אויף'ן זעלביגען אָרט, אין מיטען ים, ביים גרענעץ פֿון די צוויי ערד-טהיילען: אייראָפּאַ און אמע-ריקאַ. פֿיער ביו פֿינף מאָל אַ יאָהר פֿלעגען מיר צופֿאַהרען צו מיקעלאָן, כדי דאָרט צו פֿערקויפֿען אונזערע פֿיש אין אָננעהמען פּראָוויאַנט. דערנאָך פֿלעגען מיר ווידער אַרויספֿאַהרען אויף'ן מיטען ים, זיך פֿעראַנקערן אויף'ן זעלביגען אָרט און כאַפּען פֿיש — אין צופֿאַהרען קיין מיקעלאָן, כדי פֿון דאָס ניי אויסלאָדען אונזער סחורה. איך בין קיינמאָל ניט אַראָב אין שטאָדט, אויף דער יבשה. צו וואָס האָט עס מיר דען געטויגט? מען האָט געזעהן זעהר ווייניג מענשען דאָרט אויף יענעס וועלט-טהייל, וועלכער איז געווען בעוואוינט בלויז פֿון עמליכע פֿישער און שיפּס-הענדלער.

אונזער שיף איז געווען אַ רוס, וואָס האָט געטראָגען דעם נאָמען „קאָנגאָ“, אַן אמת'ער רוס, אַן אַלטע באַרקע, וועלכע האָט נאָך אויף די זייטען געהאַט האַלב-פֿערדעקטע טהירען פֿון איהרע אַמאָליגע יונגע יאָהרען. אַכט מאָן זיינען מיר געווען אויף'ן שיף: צוויי האַלענדער און איין פֿראַנצויז, צוויי רוסען און איך; די איבעריגע זיינען געווען נעגער. דער „קאָנגאָ“ האָט געהאַט פֿיער קליינע שיפּלאַך. אויף זיי פֿלעגען מיר אַרויספֿאַהרען אין דער פֿריה און אַרײַנציהען אונזערע נעצען, וזמער-צײַט אַרום דריי אַױיגער, ווינטער בעגינען צו מאַג; און אין אָבענד פֿלעגען מיר זיי ווידער אויסלייגען, שטענדיג אויף'ן זעלבען אָרט, ניט ווייט פֿון דעם פּלאַץ, וואו דער „קאָנגאָ“ איז געשטאַנען.

איין מאָג איז אַריבער ווי דער אַנדערער, מיר זיינען תמיד געווען אויף איין אָרט. אונזער לעבען האָט ניט געהאַט קיין שום אָבױעקסלונג; מיר האָבען אפילו ניט געוואוסט, צי ס'איז זונטאָג צי מאַנטאָג. די איינ-ציגע זאַך, מיט וואָס מיר האָבען זיך אונטערשיידעט פֿון די אַנדערע

ניר-פֿאונדלענדישע פֿישער, איז געווען דאָס אונגעווענהנליכע, וואָס אונזער קאָפיטאָן האָט געהאַט זיין פֿרוי מיט זיך אויף'ן שיף. אָמ די פֿרוי איז געווען אַ יונגע אָבער זעהר מיאוס'ע בעשעפֿעניש מיט גאַנצע בערג קרעצלאַך און בראָדיעווקעס אויף די הענד און שרעקליך מאַגער און זעהר קליין אין וואַוקס.

מיר האָבען זי געזעהן יערען פֿריהמאָרגען, ווען מיר פֿלעגען אַרונט-טערנעהן פֿון שיף; זי איז דאָן נאָר וואָס געהאַט אויפֿגעשמאַנען, איז געווען שלעפֿעריג און זעהר מיאוס אָנגעמאַן. זי האָט זיך געקענט אנדערזעצן גראָד אַנטקעגען אונז און — ניין, ס'לאָזט זיך ווירקליך ניט דערזעהלען. נאָר כאַמש זי איז געווען אזוי אומרוין און האָט מיט אונז כמעט קיינמאַל קיין וואָרט ניט אויסגערעדט, האָבען מיר זי דאָך לייעב געהאַט, יעדער איינער אויף זיין אופן, און קיינער פֿון אונז וואָלט ניט געקענט אויסקומען אָהן איהר. מיט אזוי ווייניג האָבען מיר זיך סוף כל סוף בענוגענט.

מיר זיינען ניט געווען קיין מאַטראָוען, נאָר פֿישער. אַ מאַטראָו פֿאַהרט אַלץ ווייטער און ווייטער, קומט צו ערנעץ-וואו און ענדיגט אַמאָל זיין רייזע, ווי לאַנג זי וואָל ניט געדויערן; אָבער מיר, מיר זיינען געלעגען שטיל, אייביג און אימער שטיל, מיט אַלע אונזערע אַנקערס אויף'ן ים. ס'איז אזוי ווייט אַוועק, אַז מיר האָבען זיך סוף כל סוף שוין כמעט גאָר ניט געקענט דערמאַנען, ווי די יבשה זעהט אויס. מיר האָבען זיך זעהר שטאַרק פֿערענדערט. דאָס אייביגע ליגען אויף אַן אָרט האָט אונז מאַדע תּס'עוואַמע, ווירקליך גאַנץ תּס'עוואַמע געמאַכט. מיר האָבען קיין אַנדער זאָך ניט געזעהן, אַחוץ נעכעל און ים, און קיין אַנדער זאָך ניט געהערט, אויסער ווינד און שטורם פֿון אויבען און אונטען; מיר האָבען זיך מיט קיין שום זאָך ניט אינטערעסירט און אויפֿגעהערט צו דיינקען וועגען וואָס עס איז. נאָך וואָס האָבען מיר דען געדאַרפֿט דיינקען? אונזער שמענדיגע בעשעפֿטיגונג מיט פֿיש האָט אונז אַליין געמאַכט פֿאַר פֿיש, פֿאַר מאַדנע, פֿליישיגע ים-חיות, וועלכע זיינען אַרומגעקראַכען אויף אַ שיף און האָבען גערעדט אַן אייגענע, כלוּז פֿאַר אונז אַליין פֿערשטענדיגע שפּראַך.

מיר האָבען אויך ניט געלייענט, קיין זאָך האָבען מיר ניט געלייענט. קיין בריווע האָבען צו אונז דאָ אויף'ן ים מיטען ים ניט געקענט אָנקומען, און אַחוץ דעם האָט דער שאַרפֿער נעכעל, וועלכען מיר פֿלעגען איינ-זייגען, אונזער טעגליכע בעשעפֿטיגונג מיט רויזע פֿיש, אונזער שמענדיגע

זיין אויף'ן ים — דאָס אלעס האָט אָבגעטוישט אין אונז די גאַנצע לע-
בענס-פֿרייד אונזערע.

מיר האָבען געגעסען, געאַרכייט און געשלאָפֿען. דער איינציגער
פֿון אונז, וועלכער האָט ניט אין גאַנצען פֿערלאָרען דעם קאָפּ און האָט
נאָך ווי עס איז גענומען אַן אָנטהייל אין לעבען, איז געווען דער פֿראַנץ-
צויז. איינמאָל האָט ער מיך אויף'ן שיף אָבגערוּפֿען אַן אַ זייט און מיט
אַן ערנסטען טאָן געפֿרעגט:

„ווי מיינסט דו, אין דערהיים איז איצט אַ מלחמה?“

אַזוי גלייכגילטיג זיינען מיר געוואָרען צו אַלצדינג, אַז מיר האָבען
כמעט מעהר ניט גערעדט איינע מיט די אַנדערע. מיר האָבען צו נישט
געוואוסט, וואָס פֿאַר אַן ענטפֿער ס'וועט קומען אויף יעטוועדער פֿראַגע,
און אַחוץ דעם איז געווען נאָך אַ צרה, דאָס וואָס ס'פֿלעגט אונז אָפֿט
אַנקומען מיט גרויס מיה, זיך צו פֿערשטעהן איינע די אַנדערע. וואָס
האָט עס געהאַלפֿען וואָס די אָפֿיציעלע שפראַך פֿון שיף איז געווען ענג-
ליש! די האַלענדער אַזוי נישט ווי דער פֿראַנצויז זיינען געווען צו שטומפֿיג
און צו איינגעשפּאַרט, זי צו לערנען, און אַז די רוסישן אפילו האָבען
געוואָלט זאָגען עפעס אַ לענגערע זאַך, פֿלעגען זיי מיט פֿערדרום אַרי-
בערנעהן אין זייער אייגענעם לשון. הקיצור, מיר זיינען אין יעדען פרט
געווען הילפֿלאָז און פֿערלאָזען.

נאָר צייטענווייז, ווען מיר פֿלעגען אַזוי ויצען און אַרויסציהען אונזערע
געזען פֿון ים, פֿלעגט פֿערבייפֿאַהרען אַן עמיגראַנטען-שיף, אַ געוואָלדיגער,
שאַטענדיגער ריען, וועלכער פֿלעגט אַ פֿייף טהאָן און טאַקע אין דעם-
זעלבען אויגענבליק פֿערשווינדען אין נעבעל. אַט די געוואָלדיגע שדים,
וועלכע פֿלעגען זיך ווייזען אויף אַ רגע און דאַן צוריק נעלם ווערן, פֿלעגען
אויף אונז מאַכען אַ נישט-פֿרעהליכען איינדרוק. אַז ס'איז געווען פֿינסטער,
בעת דאָס שיף פֿלעגט פֿערבייגעהן, און די לעמפלאַך אַרום און אַרום
דער גרויסער געביידע האָבען אונז עפעס אַזוי ווי אַנגעקוקט מיט קיי-
לעכריגע, פֿייערדיגע אויגען, פֿלעגען מיר אָפֿט פֿון שרעק און פֿערוואונג-
דערונג אַרויסלאָזען אַ געשריי. אין אַ שטילען וועטער פֿלעגט דער
לופט-דרוק פֿון דעם ריען שד דערגרייכען ביז צו אונז, און אונזערע
שיפֿלאַך פֿלעגען זיך דערנאָך, אַז דאָס שיף איז פֿערביי, אַ היבשע וויילע
אַרומוויגען אויף די שווערע צורודערטע כוואליעס.

עס פֿלעגט אויך פֿאַרקומען, ווען דאָס וועטער איז געווען אַביסעל
קלאָהר, אַז מײן שיפֿס-קאָמערד וואָן טאַצעל, וועלכער האָט געהאַט אַ

האַטסן: ערצעהלונגען.

גומע ראה, האָט פֿון וויימען געקענט דערועהן אַ זענעל-שיף; אָבער זיי פֿלעגען קיינמאָל נישט צוקומען אזוי נאָהענט צו אונז, אַז מיר זאָלען קענען זעהן אַ לעבעדיגען נפש אויף זיי. מיר האָבען קיינמאָל קיין אנדערע מענשען נישט געזעהן אַחוץ אונזערע אייגענע: אַ קאָך, אַכט פֿישער און דעם האַלב-געלעהמטען קאַפּיטאַן מיט זיין פֿרוי.

מערקווירדיגע געמיטהס-שטימונגען האָבען צייטענווייז געקענט אַרויסגערופֿען ווערן ביי אונז, בשעת מיר פֿלעגען זיצען אין די שיפֿלאַך און מיט אַלע כוחות זיהען די שנורען און זיי כמעט נישט קענען אַרויס-קריגען פֿון וואַסער: עפעס פֿלעגט זיך אונז דעמאָלט אַבדוכמען, אַז טיעף, טיעף אונטען זיינען פֿאַרהאַן פֿערבאַרגענע הענד, וואָס האַלטען פֿעסט צו אונזערע נעצען. מיט קלאַפענדע צייהנער און איינפֿאַך פֿערריקט פֿאַר פּחד פֿלעגען מיר שרייען איינע צו די אנדערע. מיר פֿלעגען פֿער-געסען וואו מיר זיינען און וואָס מיר טהוען, מיר פֿלעגען ווערן מוראדיג אייפֿגערעגט דורך דעם דאָזיגען קאַמפּף מיט די אונזיכטבאַרע מעכטע פֿון דער טיעפֿעניש פֿון ים, וועלכע האָבען בשום אופן נישט געוואָלט אָבלאָזען, וואָס זיי האָבען איינמאָל געפאַקט אין די הענד.

אַז איינער פֿון די פֿישער פֿלעגט קריגען אַזאַ מין אָנפֿאַל, האָט מען ביי אונז געזאָגט, אַז ער בעט זיך אויס אַ „גומען וועטער“, מחמת מיר האָבען געמיינט, דער געבעל איז שולדיג אין דעם. צייטענווייז, בעת מיר זיינען געזעסען און געמרונקען, איז אונז אויך פֿאַרגעקומען, אזוי ווי וואונדערליכע, פֿאַנטאַסטישע ברואים וואָלטען אַרונטערגעקוקט צו אונז פֿון דעם געבעל אויף'ן ים, וואָלטען אונז צוגעשאַקעלט מיט זייערע גרויסע, בעוואַקסענע קעפּ און דערנאָך פֿערשווינדען. און צופֿלאַסענע, משוגע'נע געשמאַלטען האָבען אַרומגעשוועבט אין דעם וויסען רויך, גרויס ווי די בערג; זיי האָבען געפֿלאַסען אַהין און אַהער, וואו דער ווינד האָט זיי געטראָגען, שוועבענדיג אין שווערע טרום פֿון מערב צו מזרח; זיי האָבען זיך געקאַטשעט אין דער לופֿטען מיט זייערע טומאַנע גליעדער און אין אונגעהייער גרויסע מאַנטלען, וועלכע האָבען זיי נאָך-געפֿלאַמערט.

וואן טאַצעל און איך האָבען איינמאָל געזעהן אַ סצענע, ביי וועלכער מיר זיינען שיער נישט פֿערגליווערט געוואָרען פֿון שרעק: ס'איז געווען אַ פֿינסטערער אָבענד, ווען מיר האָבען אויסגעלייגט אונזערע נעצען; מיר האָבען געזעהן אַ מאַן, וועלכער האָט זיך געשאַקעלט אַרויף און אַראָב אין דער לופֿטען, דער גאַנצער קאַפּ זיינער איז געווען היילע פֿלאַמען, ער האָט געבלאָזען ווי אַ שטורם-ווינד, מיר האָבען עס ביידע געהערט.

אין אַ וויילע אַרום איז דורכגעלאָפֿען אַ שוף פֿערביי אונז; מיר האָבען געזעען אַ געשרוי, בעת דאָס שוף האָט אַ פֿיוף געזעהן; דערנאָך איז עס פֿערשוואַנדען . . .

אַבער פֿאַרמיטאָג, ווען מיר פֿלעגען אַרויסציהען אונזערע נעצען פֿון ים און צוריקקומען מיט די פֿול-געלאָדענע שיפֿלאַך אויף דעם „קאַנגאַ“, האָט אונז דער גוטער פֿאַנג און די צופֿרידענהייט, וואָס מיר האָבען אָנגעטעהן די ערגסטע אַרבייט פֿאַר דיווען טאָג, אָפֿט געמאַכט גאָר אויף אַן אַנדער אופן משוגע און אויפֿגערעגט: אזוי פֿלעגט עס אָפֿטמאָל טרעפֿען, אז מיר פֿלעגען האָבען אַ גאַנץ אוננאַטירליכען פֿערגניגען צו מיסהאַנדלען די פֿיש, גאַנץ איינפֿאַך מיסהאַנדלען אונזערע אייגענע פֿיש. דער עיקר זיינען די ביידע רוסען געווען פֿערייקט אין דעם. זיי פֿלעגען אָננעהמען די גרויסע פֿיש ביי די קעפֿ, אַריינרוקען די פֿינגער אין די זייבע אויגען זייערע און זיי האַלטען אזוי אין דער הויך, און בעת מעשה פֿלעגען זיי קוקען אויף זיי און לאַכען מיט אַ מאַדנעם געלעכער. איינמאָל האָב איך בעמערקט, ווי איינער פֿון די רוסען האָט איינגעביסען אין אַ רויהען פֿיש, אַריינגעזעצט די ציהן טיעף אין איהם און איהם אזוי געהאַלטען אַן ערך צוויי מינוט צייט, פֿערמאַכענדיג בעת מעשה די אויגען.

אַט די פֿעסטע טויטע פֿיש האָבען איבערהויפט זעהר שטאַרק גע-זירקט אויף אונז אַלעמען; מיר פֿלעגען זיך צוקאַכען, ווען מיר פֿלעגען אויפֿפֿענען די גלאַטע לייבער זייערע; לעבעדיגערהייט פֿלעגען מיר זיי אויפֿשניידען דעם גאַנצען בויך, אַ לאַנגע צייט ראַיען מיט די הענד ביי זיי אין די געדערס און זיך אויסשמירען מיט זייער בלוט, כאַמש ס'איז גאָר ניט נייטיג געווען.

דער פֿראַנצויז האָט זיך שטענדיג צוריקגעהאַלטען פֿון די דאָזיגע מהיערישע תּאוות; דערפֿאַר אָבער איז ער פשוט משוגע געוואָרען פֿאַר דעם קאַפיטאַן'ס פֿרוי. אזוי שטאַרק איז זיין ליידענשאַפֿט געווען, אז ער האָט זיך ניט געקענט בעהאַלטען דערמיט. ער האָט עס אונז אַלע-מען גאַנץ אָפֿען געוואָנט. „ב'ליעב זי, יאָ, וואָל מיר גאָט אזוי העלפֿען ווי ליעב איך האָב זי!“ פֿלעגט ער זאָגען עמליכע מאָל אין טאָג.

איינער פֿון די גענערס, וועמען מיר פֿלעגען רופֿען „דאָקטאָר“, ווייל ער האָט אַמאָל אין דער יוגענד שטודירט אַביסעל מעדיצין, איז אויך געווען שטאַרק פֿערליעבט אין איהר. איך וואָלט איהם דעמאָלט, בעת ער האָט עס מיר דערזעהלט, נור אויס אייפֿערזוכט אַליין געקענט דערשלאָגען אויף טויט. וואָרים אויך מיר איז עס ניט בעסער געגאַנגען.

אָבער זי אליין איז אַרומגעגאַנגען מאָגער און דום און שרעקליך שמוציג און האָט גאַרנישט בעמערקט פֿון דעם אַלעמען. זי האָט אפילו אין אונזער זייט ניט אַ קוק געטהאָן. איינמאָל האָב איך געהאַט עפעס צו טהאָן אויבען אויפֿן פֿאַרדעק, וואו זי איז גראָד געזעסען אויף איהר ביינקעל און געקוקט סתם אין דער וועלט אַרײַן. מיט אַמאָל האָב איך זיך פֿערטשעפעט אין אַ שמריק און בין שיער ניט אומגעפֿאַלען. דאָס האָט מיר אַזוי שטאַרק פֿערהאַסען, אז איך האָב זיך אומגעדריעהט און דעם דאָזיגען שמריק גאַנץ נאַריש אָנגעקוקט, אַנשטאַט צו געהן ווייטער מיין וועג, און איך האָב געוויס געמוזט אויסזעהן זעהר לעכערליך דער-ביי. פֿאַרוואָס זשע האָט זי זיך ניט צולאַכט? און נאָך וואָס האָט זי די גאַנצע צײַט געקוקט אויף מיר, אויב ניט צו לאַכען? זי האָט קיין שום פֿערלאַנג ניט געהאַט צו קיין זאַך; ס'האַט זיך קיין שום טיענע ניט געוויזען אויף איהר געזיכט.

„זי וועט אַזוי פֿערפֿוילט ווערן לעבעדיגערהײַט!“ האָט וואָן מאַצעל אין זײַן פֿערריקטער שפּראַך געזאָגט; „ווייס גאַט, זי וועט פֿערפֿוילט ווערן!“

און דאָך וואָלט קיינער פֿון אונז פֿאַר קיין זאַך אין דער וועלט ניט געוואָלט לויז ווערן פֿון איהר . . .

אז די פֿיש זײַנען געווען „צורעכט געמאַכט“ און די נעצען ווידער אויסגעלויגט, איז די אַרבייט אונזערע פֿאַר'ן טאַג פֿאַרטיג געווען, און מיר האָבען פֿערבראַכט אַ שעה אָדער צוויי ביים עסען און רויכערן טאַבאַק, און דערנאָך פֿלעגען מיר אַרונטערגעהן אין די קאַזימע שלאָפֿען. אז מיר זײַנען ניט געווען צו מיעד, האָבען מיר אָפֿטמאָל געקענט אַביסעל פֿלוידערן אײַנע מיט די אַנדערע און זאָגאַר זיך דערצעהלען אַלערליי געשיכטען, אַלעס אין אַ פֿערהאַרבענער און אונפֿאַלקאָמענער שפּראַך, פֿול מיט קללות און מיט מיאוס'ע ווערטער . . . דער פֿראַנצויז פֿלעגט דערצעהלען אַ מעשה מיט אַ מאַן, וואָס „האַט ניט געקענט אַ קוק טהאָן אויף אַ פֿרוי, ער זאָל זי ניט בעגעהרען“, און אָם די מעשה האָט ער שוין שעהנע עטליכע מאָל דערצעהלט, אַלץ מיט דעם ועלבען ערפֿאָלג. די רוסען זײַנען געווען שטאַרק ענטזיקט דערפֿון און זיי האָבן בען געלאַכט אָהן אויפֿהער, בעת ער האָט עס דערצעהלט. זייער פֿרוי איבער די אויסגעלאָסענע געשיכטע איז געווען אַזוי אויפֿריכטיג ווי ביי קינדער. זיי פֿלעגען פֿערקרימען דעם מויל און זיך אַרומוואַרפֿען פֿאַר אויפֿרעגונג אין די בעטלאַך אַהין און אַהער. „נאַ, און דאַן?“ האָבען זיי געהאַלטען אין איין פֿרעגען. „וואָס איז ווייטער געווען?“ און דאָך

האָבען זיי געוואוסט אָקוראָט ווי מיר אַלע, ווי אזוי אַלעס איז צוגע-
גאַנגען.

וואָן מאַצעל ווידער איז קיינמאָל ניט געווען אזוי גליקליך, ווען ער
האָט דערצעהלט זיין געשיכטע; זעלטען ווען מיר האָבען זי געקענט
אויסהערען. מיר האָבען איהם אזוי שלעכט פֿערשטאַנען, ער האָט גע-
קענט אזוי ווייניג ענגליש, און דערצו האָט ער נאָך פֿערדרעהט דאָס
ביסעלע, וואָס ער האָט געקענט אויך. אז ער האָט געוואָלט עפעס זאָגען
און איז פֿלוצלינג געבליבען שמעקען אין מיטען, האָט ער זיך אוימגעקוקט.
צו אינו אַלעמען מיט זיין פֿערצווייפֿעלטען פנים און האָט ניט געוואוסט
ווי אזוי אַרויסצוקריכען. ס'איז ווירקליך געווען אַ רחמנות אויף איהם.

וואָן מאַצעל איז געווען דער עלטסטער פֿון די האָלענדער, אַן אַלמ
פֿערד, טויבליך, אָבער אזוי אַ גאַנץ גוטער און פֿריינדליכער מענש. ער
האָט שמענדיג געמראָגען שטיקער וואַסע אין די אויערן, זומער און ווייני-
טער, גרויסע שטיקער וואַסע, וועלכע זיינען פֿון אַלטקייט און אוימריינקייט
געווען גאַנץ געל. ער האָט געהאַט אַן אויסערגעווענהליך אויסגעלומ-
פערטע געשטאַלט. דער ים האָט איהם געמאַכט פֿאַר אַ קליין קינד
און ער האָט ניט געקענט בעגרייפֿען קיין שום זאַך, וואָס איז געווען
אַביסעל ווייטער פֿון זיין שפיץ נאָז. ליגענדיג אין זיין בעמעל, פֿלעגט
ער רויכערן זיין שטאַרקען טאַבאַק, האַלטען אין איין שפייזען, און ער
פֿלעגט כסדר אָנפֿאַנגען זיין ערצעהלונג אויף אזאַ מין אופן:

„ס'איז געווען אַמאָל אָבענד-צייט אין אַמסטערדאַם, האָט ער גע-
זאָגט, „ס'איז געווען אַן אָבענד אין אַמסטערדאַם. כ'האַב גראָד דעמאָלט
זיך אָנגעבעטען אויף עטליכע מעג, און עס איז געווען מיין לעצטער
אָבענד אויף דער יבשה. כ'קען זיך ניט דערמאָנען, וויפֿיעל אזייגער
ס'איז געווען, נאָר ס'איז שוין געווען זעהר שפעט, האָט וואָן מאַצעל
געזאָגט. „איך בין גור וואָס געווען אַרויסגעקומען פֿון אַ ביערהויז און
האַב זיך געלאָזט געהן צום שיף, פֿאַלס מיר איין, צוערשט פֿערקאַמטשען
די הויזען מיינע. כ'קען זיך נאָך דערמאָנען, אז איך האָב געמאַכט צוויי
קנייטשען אויף יעדע הייז. אָבער נאָך אַלעמען בין איך געווען אזוי
שכור, אז איך בין בשעת'ן פֿערקאַמטשען די הויזען געפֿאַלען אויף די
קנייע. דאָן האָב איך זיך אויפֿגעהויבען און בין צוגעגאַנגען ביז צו דער
לעאָפֿאַלד-גאַס. מיט אַמאָל האָט פֿאַסירט עפעס — עפעס, וואָס האָט
מיך אַ פּאַק געטהאַן. מחמת איך בין שוין מעהר ניט שכור געווען,
בעת איך האָב זי דערוועהן; זי איז געווען גאַנץ נאָהענט הינטער מיר

אין מיטען גאס — איהר קענט מיר גלויבען צי ניט, נאָר ס'איז געווען א דאָמע."

דער אלטער נאָר זעצט זיך אויף אין זיין בעטעל און קוקט אונז אָן. „א פֿיינע דאָמע!“ זאָגט ער. און ווייטער געהט עס ניט. זיין ענגליש גרייכט ניט ווייטער, ער קומט ניט פֿון פֿלעק.

„וואָס זשע, טאָקע אן אמת'ע דאָמע איז דיר נאָכגעגאָנגען אויף די גאָסען פֿון אמסטערדאָם?“ פֿרעגט דער „דאָקטאָר“, צושאָקלענדיג מיט'ן קאָפּ פֿון זיין בעטעל.

„יאָ, א דאָמע!“ זאָגט ער ענמציקט און א געלעכטער צוגיט זיך איהם איבער'ן גאָצען געזיכט. דערביי צוקאָכט ער זיך אזוי שטאַרק, אז ער ווידערהאַלט עס א פּאָר מאָל, און מיר ווערן אלע שיער ניט צו-פּלאַצט פֿון געלעכטער. ער פּרואוויט ווייטער דערצעהלען, נאָר ער בלויבט ווידער שמעקען אין מיטען; ס'איז איהם ניט מעגליך, צו קומען א טריט ווייטער. ער מומשעט זיך אָב דעם אלטען מוח זיינעס, שמריינגט זיך מורא'דיג אָן צו געפֿינען א וואָרט, וואָס זאָל אונז קענען קלאָהר מאַכען דעם עסק; אָבער ער שווייגט שמיל ווי א קאָמינקע. עפעס ווילט זיך איהם אזוי שטאַרק, זיך אויסריידען גראָד איבער דעם דאָזיגען ענין; און פּלוצלינג, ווען ער ווערט אין גאָצען איבערוועלטיגט פֿון דער ער-אינערונג מבח דער דאָזיגער דאָמע, און אויס פֿערצווייפֿלונג וואָס ער קען זיך ניט אויסדריקען, דערלאָנגט זיך א גאָס אַרויס פֿון איהם א גרויסער שטראָם מיט וואונדערליכע ווערטער אין זיין אייגענער שפּראַך, וואָס קיין איינציגער פֿון אונז קען ניט פֿערשמעהן, אַחוץ זיין לאַנדסמאַן, וועלכער ליגט און כראָפעט דאָרט אין'ם אַנדערן בעטעל.

דאָס איז געווען וואָן טאָצעל'ס געשיכטע, די איינציגע, וואָס ער האָט געקענט, און וועלכע האָט זיך תמיד דאָ געענדיגט. מיר האָבען זי אזויפֿיעל מאָל געהערט. זי האָט זיך כסדר אָנגעפֿאָנגען אויף דעם זעלבען אופן מיט דעם אָבענד אין אמסטערדאָם. ס'איז געווען א גלויבליכע מעשה, און קיינער פֿון אונז האָט ניט געצווייפֿעלט דעריין.

דערנאָך זיינען מיר געלעגען א וויילע און זיך פֿערטראַכט מבח די דאָזיגע ערצעהלונגען, בעת ווען דער ים אויף דרויסען האָט געליאַרעמט. דער לאַמפּ האָט זיך אַרומגעוואָרפֿען אַהין און אַהער אין זיין מעשענעם רינג און די וואַך-לייט מיט זייערע הילצערנע שיך האָבען אונז אויבען געקלאַפט איבער'ן קאָפּ. דאָן איז געקומען די נאַכט . . .

נאָר צייטענווייז פֿלעג איך זיך אויפֿבאַפען אַרום האַלבע נאַכט, האַלב דערשטיקט פֿון דער שווערער לופֿט פֿון אָט דעם גאַנצען פּאַק

מענשענפֿלייש, וואָס האָט זיך געקאָממעט אין ווילדע חלומות און אַראָב-געשאַרט די קאָלדרעס פֿון זיך. דער לאַמפֿ האָט אַראָבגעשוינט אויף די אומגעלומפערטע קערפערס אין די גראָע וואָלענע העמדער. די רוסען מיט זייערע פֿאַר לאַנגע בערד האָבען אויסגעזעהן ווי שלאָפֿענדע ים-הינט, און זייערע דיקע, נאָקעמע פֿיס האָבען אויסגעקוקט ווי גרויסע לאַנגע האַנד-שוה.

פֿון יעדען בעמעל האָבען זיך געלאָזט הערען קרעכצען אין האַלבע ווערטער; די נעגער זיינען געלעגען און האָבען אויסגעשמירעט זייערע ווייסע צייהנער און גערעדט הויך אויף'ן קול, אָנגערופֿען אַ נאָמען און אָנגעבלאָזען די שוואַרצע באַקען זייערע.

פֿון דעם יונגען האַלענדער'ס בעמעל האָט מען אַלע ווילע געקענט הערען מיט אַ לאַכענדיגען ניגון דעמועלבען נאָמען, און צווישען דעם אַ כראָפֿעריי און אַ שטיל געוויין — דעם נאָמען פֿון דעם קאָפיטאָן'ס פֿרוי. אַלע האָבען זיך בעשעפֿטיגט מיט איהר. אָט די מיאוס'ע חיות האָבען זאָגאר אין שלאָף גערעדט פֿון איהר, יעדער איינער אין זיין שפראַך. זיי זיינען געלעגען און געכראָפעט מיט פֿערמאָכטע אויגען און האָבען אַרויסגעבורטשעט די אונפֿערשעהמטעסמע ווערטער, און געשמיי-כעלט און די צונג אַרויסגעשטעקט. נאָר וואָן מאַצעל איז זיך געשלאָפֿען רוהיג, געזונד און פֿריעדליך, ווי אַ שמוצע חיה.

דער שאַרפֿער ריח פֿון דער קאָימע, דער רויך פֿון טאַבאָק, דער גערוך נאָך שוויצענדע מענשען און נאָך די פֿיש, — דאָס אַלעס האָט זיך אויסגעמישט אינאיינעם און איז געוואָרען אַ שווערער, דריקענדער רויך, וואָס האָט זיך געלייגט אויף מיינע אויגען, אַזוי גיך ווי איך האָב זיי געעפֿענט. און איך בין ווידער אַנשלאָפֿען געוואָרען, און אַן אונגע-הייער גרויסע בלום האָט זיך אַרויפֿגעזעצט אויף מיר אַזוי ווי אַן אַלפֿ און האָט זיך אַרויפֿגעלייגט אויף מיר און מיך אַריינגעזויגען אין איהרע נאָסע בלעמער, האָט מיך דערשטיקט, רוהיג און זיכער, לאַנגזאַם און שטילערהייט. און איך האָב מעהר ניט געוואוסט פֿון דער וועלט. . . . דאָן איז געקומען די וואַך און האָט מיך אויפֿגעוועקט.

דער פארטראג.

איבער ליטעראטור. כ'האָב בעשלאָסען אויף אַזאָן אופן זיך צו פֿער-
שאַפֿען אַן אייננאַהמע, וועלכע איך האָב זעהר נייטיג געדאַרפֿט, און
דאָס האָט דאָך געקענט געמאַכט ווערן, אָהן צופֿיעל אָנשמרײַנגונגען פֿון
מיין זייט. אין אַ שעהנעם מאָג סוף זומער בין איך אַלואַ געזעסען אין
אַ צונג אויף'ן וועג אין דער דאָזיגער גוטער שטאָדט. ס'איז געווען אין
יאָהר 1886.

כ'האָב קיין לעבעדיגען נפש נישט געקענט אין דראַמען, און קיינער
האָט מיך נישט געקענט. אין דער צייטונג האָב איך מיין פֿאַרטראַג אויך
נישט אַנאַנסירט, אָבער אָנהויב זומער, ווען איך האָב געהאַט אַביסעל
געלד, האָב איך זיך געהאַט אָבגעדרוקט פֿינף הונדערט ווייט־קאַרטען,
און די דאָזיגע האָב איך אַצונד געוואָלט צושטיילען אין האַטעלען, רעד-
סמאָראַנען און גרעסערע געשעפֿטען, כדי דעם עולם אויפֿטערקואַם צו
מאַכען אויף מיין קומען. די קאַרטען זיינען אפילו נישט געווען אין גאַנצען
נאָך מיין געשמאַק; מיין נאָמען איז געווען שלעכט געדרוקט, אָבער מיט
אַביסעל גוטען ווילען האָט מען דאָך געקענט אויסגעפֿינען, אַז דאָס בין
איך. און אַחוץ דעם איז מיין נאָמען געווען אַזוי אַבסאָלוט אונבעקאַנט,
אַז אַ גרייז האָט נישט געקענט מאַכען קיין אינטערשיעד.

בשעת איך בין געזעסען אין צונג, האָב איך געמאַכט אַ רעכנונג,
ווי עס האַלט מיט מיינע פֿינאַנצען. דאָס האָט מיך אויף קיין פֿאַל נישט
אַראָבגעשלאָגען פֿון מומה. כ'בין שוין געוואוינט געווען דערצו איבער-
צוקומען פֿיעל הינדערניסען מיט ווייניג אָדער אויך גאָר אָהן געלד. דעם
אמת זאָגענדיג, בין איך אויך איצט נישט געווען רייך גענוג, אום אויפֿ-
צוטערעטען אין דער פֿרעמדער שטאָדט ווי ס'האָט זיך געפאַסט פֿאַר מיין
עסטהעמישען פּלאַן, אָבער מיט אַביסעל שפּאַרזאַמקייט, האָב איך זיך
געטראַכט, וועל איך שוין ווי עס איז דורכפֿיהרען מיין אונטערנעהמונג.

קיין גרויסע צערעמאָניעס! וואָס איז שייך צום עסקן, קען איך אָבענד-
צייט, ווען עס ווערט פֿינסטערליך, זיך אַראָבכאַפּען אין די קעלערן און
דאָרט עפעס אָבעסען, און מכּח אַ האַטעל האָב איך געהאַט בדעה
אַריינצופֿאַהרען אין אַ „לאָזשי פֿאַר ריזענדע“. און וואָס נאָך פֿאַר
אויסנאַכען האָב איך דען געהאַט?

איך בין געזעסען אין צוג און האָב שטודירט מיין פֿאַרמראַג, כ'האַב
געוואָלט ריידען איבער אַלעקסאַנדער קיעלאַנד.

מיינע מיטרייזענדע, עטליכע פֿרעהליכע בויערן, וועלכע זיינען גע-
ווען אין קריסטיאַניאַ, האָבען געמרוינקען פֿון אַ פֿלאַש, וואָס האָט אַרומ-
געוואַנדערט אין קרייז פֿון איינעם צום אַנדערן; זיי האָבען מיר אויך
אַנגעבאַמטן אַ טראַפּען, אָבער איך האָב זיך מיט דאַנק אָבגעזאָגט דערפֿון.
אויך שפעטער האָבען זיי, אויפֿ'ן שטייגער פֿון שכור'ע און פֿרעהליכע
לייט, געמאַכט אַלערליי פֿערוזכען זיך צוצושארען צו מיר, אָבער איך
האַב זיך ניט געלאָזט. ענדליך האָבען זיי פֿערשטאַנען פֿון מיין גאַנצער
האַלטונג, אזוי ווי פֿון די נאַמיצען, וועלכע איך האָב געמאַכט, אז איך
בין אַ געלערענטער מאַן, וועמעס קאַפּ איז פֿול מיט אַלערליי זאַכען,
און זיי האָבען מיך צורוה געלאָזט.

אַנקומענדיג קיין דראַמען בין איך אַרויס פֿון צוג און האָב צוגע-
טראָגען מיין טשעמאָדאַן צו אַ באַנק. כ'האַב זיך געוואָלט אַביסעל
בעטראַכטען, איידער איך געה אַריין אין שטאָדט. דעם טשעמאָדאַן
האַב איך אייגענטליך גאָר ניט געדאַרפֿט, כ'האַב איהם נור מיטגענומען,
ווייל איך האָב געהערט, אז עס איז לייכטער אַריינצוקומען און צוריק
אַרויסצוקומען פֿון אַ לאָזשי, ווען מען האָט זאַכען מיט זיך. אָט דער
קלעגליכער טשעמאָדאַן איז אָבער געווען אזוי אַלט און אָבגענוצט, אז
ער איז ניט געווען גוט גענוג זאָגאַר פֿאַר אַ ריזענדען ליטעראַט, בעת
ווען מיינע קליידער, אַ טונקעל-בלוייער זשאַקעט-אַנצוג, האָבען אויסגע-
זעהן עטליכע גראַדען אַנשטענדיגער.

אַ האַטעל-דיענער מיט בוכשטאַבען אויפֿ'ן היטעל איז צוגעקומען
צו מיר און האָט געוואָלט טראָגען דעם טשעמאָדאַן.

איך האָב זיך ענטזאָגט דערפֿון. כ'האַב ערקלעהרט, אז דערווייל
האַב איך נאָך קיין זאַך ניט בעשלאָסען מכּח אַ האַטעל, כ'ווייל זיך נור
זעהן מיט עטליכע רעדאַקטאָרען אין שטאָדט, איך האָב בדעה צו האַלטען
פֿאַרטרענע איבער ליטעראַטור.

נו, אָבער אַ האַטעל מוז איך דאָך האָבען, ערגעצוואוּ וואוינען טוּ
איך דאָך? זיין האַטעל איז גאָר אַהן צווייפֿעל דאָס בעסטע אין שטאָדט.

עלעקטרישע גלעקלאך, וואנעם, א לעזע-צימער. „ס'געפינט זיך דאָ ניט
ווייט, אָט די גאס אַרויף, דאָן גלייך לינקס.“
ער האָט אָנגענומען מיין טשעמאָדאָן.
כ'האַב אידס אָבנעהאַלטען.

זי איך וויל מיין געפעק אַליין טראָגען אין האַמעל?
יא, נאַטירליך. צופֿעליגער־ווײַז געה איך דעם זעלבען וועג ווי מיין
געפעק, אַזוי אַז איך קען עס אויפֿהיינגען אויף'ן קליינעם פֿינגער פֿון
מיין האַנד, און עס וועט מיר נאָכגעהן.

דאָ האָט מיר דער מאַן אָנגעקוקט און פֿלוצלינג בעגריפֿען, אַז איך
בין ניט קיין פֿיינער הערר. ער האָט זיך ווידער אַוועקגעשלעפט צום
צוג און געזוכט אַנדערע פֿאַסאָזשירען. אָבער אַזוי ווי ער האָט קיינעם
ניט געקענט געפֿינען, איז ער צוריקגעקומען צו מיר, כּדי פֿון דאָס ניי
מיט מיר צו פֿערהאַנדלען. ענדליך האָט ער זאָגאַר געהאַט אַ מענה צו
מיר, אַז ער איז אייגענמליך נור פֿון מיינע־טוועגען געקומען אויף'ן וואַקואַל.
יא, זעהט איהר, דאָס איז נאַטירליך אַ נאַנץ אַנדער זאַך. דער
מאַן איז פֿילייכט געשיקט געוואָרען פֿון אַ קאַמיטעט, וואָס האָט געהערט
וועגען מיין קומען, פֿילייכט פֿון דעם אַרבייטער-פֿעראַיין. עס הערשט
אודאי אַ זעהר קאָכעדיג גייסטיג לעבען אין דראַמען, אַ גרויס בעדער-
פֿעניש נאָך גוטע פֿאַרטרעגע, די גאַנצע שטאָדט אין פֿיבערהאַפֿטער
אויפֿרעגונג. ווער ווייט, פֿילייכט שטעהט גאָר דראַמען אין דער הינזיכט
העכער פֿון קריסיאָניאַ!

„נו פֿערשטעהט זיך, אַז איהר וועט טראָגען מיינע זאַכען,“ האָב
איך זיך אָבגערופֿען צו דעם מאַן. „און דאָן פֿאַלט מיר וואָס איין, מען
קען דאָך געוויס קריגען וויין ביי אַיך אין האַמעל, וויין צום עסען?“
„וויין? די בעסטע סאַרטען!“

„גוט, איהר קענט געהן. איך וועל קומען שפעטער. כ'וויל נור
מאַכען עטליכע בעזוכען אין די רעדאַקציעס.“
דער מאַן האָט מיר אויסגעזעהן צו זיין גאַנץ ערפֿאַהרען, דערפֿאַר
האַב איך ביי איהם געפֿרעגט אַן עצה:

„וועמען פֿון די רעדאַקטאָרען וואַלט איהר מיר רעקאָמאַנדירט? איך
האַב קיין חשק ניט זיך צו זעהן מיט אַלע.“
„אַרנטמען איז דער בעריהמטסטער, אַ פֿיינער מאַן. צו איהם גע-
הען אַלע.“

רעדאקטאָר אַרנטסען איז נאָמירליך ניט געווען אין דער רעדאקציע;
אַבער איך בין אוועק צו איהם אַהיים. כ'האַב איהם פֿאַרגעלייגט מיין
פֿלאַן, ס'האַנדעלט זיך וועגען ליטעראַטור.

יאָ, דאָ איז פֿאַרהאַן אַזוי ווייניג פֿערלאַנג פֿאַר אַזעלכע זאַכען.
פֿאַר-אַ-יאָהרען איז דאָ געווען אַ שוועדישער סטודענט און האָט גערעדט
איבער דעם אייביגען פֿריעדען, אַבער ער האָט דערביי צוגעלייגט געלד.
"איך וויל רעדען איבער ליטעראַטור," האָב איך געזאָגט.

"יאָ, דאָס האָב איך נאָמירליך פֿערשטאַנען," האָט דער רעדאקטאָר
געענטפֿערט. "אַבער איך וויל איך דאָך אויפֿמערקזאַם מאַכען דערויף,
אַז איהר וועט אויך דערביי צולייגען."

נאָך דערביי צולייגען! הערר אַרנטסען איז גרויסאַרטיג. ווער ווייס,
פֿיליכט דינקט ער גאָר, אַז איך פֿאַהר אַרום פֿאַר אַ פֿירמאַ? כ'האַב
געזאָגט קורץ:

"ווייסט איהר אפשר, צי דער גרויסער זאַאל פֿון דעם אַרבייטער-
פֿעראַיין איז ליידיג?"

"ניין," האָט דער רעדאקטאָר געענטפֿערט. "דער אַרבייטער-פֿער-
אַיין איז פֿערדונגען אויף מאַרגען אַבענד. דאָרט ווערן געמאַכט אַנטי-
ספּיריטיסטישע קונצשטיק. אויסערדעם זיינען דאָרט פֿאַרהאַן אַפֿען און
ווילדע חיות. פֿון אַנדערע זאַלען קען איך איך נור פֿאַרשלאָגען דעם
פֿאַרק-פֿאַוויליאָן."

"וואָלט איהר מיר רעקאָמאַנדירט אַט דעם זאַאל?"

"ס'איז אַ גרויסער, לופֿטיגער זאַאל. דער פֿרייז? יאָ, וועגען דעם
זויס איך גאַרנישט, אַבער איהר וועט איהם זיכער קריגען זעהר ביליג.
איהר מוזט ריידען מיט דער פֿערוואַלטונג."

כ'האַב זיך ענטשלאָסען צו געהמען דעם פֿאַרק-פֿאַוויליאָן. דאָס איז
דער פֿאַסענדער פֿלאַץ. די זאַלען פֿון די אַרבייטער-פֿעראַינען זיינען
געוועהנליך קליין און אונבעקוועם. ווער איז אין דער פֿערוואַלטונג?

אַדוואָקאַט קאַרלסען, קירזשנער ה. און בוכהענדלער וו.

כ'האַב זיך אוועקגעלאָזט צו אַדוואָקאַט קאַרלסען. ער האָט גע-
זאוינט אַרויס פֿון שטאָדט, איך בין געגאַנגען און געגאַנגען, און ענדליך
האַט גענומען אַ סוף צום וועג. כ'האַב איהם ערקלעהרט דעם צוועק
פֿון מיין קומען און געבעטען, מיר צו פֿערדינגען דעם פֿאַרק-פֿאַוויליאָן.
דער זאַאל מוז זיין זעהר צוגעפֿאַסט פֿאַר אַזאַ זעלמענע אונטערנעהמונג
ווי אַט די ליטעראַרישע פֿאַרטרגע.

דער ארוואקאמט האָט זיך מיטש געווען אַ ווילע, אָבער דאָן האָט ער אַ שאַקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ.

ניט? איז דען דער זאָל אזוי גרויס? עס וואָלט דאָך געווען אַ צרה, ווען דער עולם זאָל זיך מווען אומקעהרען אַהיים צוליב מאַנגעל אין פּלאַץ! דער ארוואקאמט האָט זיך גענויער ערקלעהרט. ער קען מיר נור אַבראָטהען פֿון דעם גאַנצען פּלאַץ. דאָ איז פֿאַרהאָן אזוי ווייניג אינ-טערעס פֿאַר אַזעלכע זאַכען, אַ שוועדישער סטודענט האָט אויך געוואָלט האַלטען פֿאַרטרעגע — —

„יאָ, אָבער דער האָט גערעדט איבער'ן אייביגען פֿריעדען,“ האָב איך געענטפֿערט, — און איך וויל ריידען איבער ליטעראַטור, איבער שעהן-ליטעראַטור.“

„אחוץ דעם זייט איהר געקומען אין אַ זעהר ניט גינסמיגע צייט,“ האָט הערר קאַרלסען ווייטער געזאָגט. „ס'איז גראָד אַנאַנסירט אַן אַנט-ספּיריטיסמישע פֿאַרשמעלונג אין אַרבייטער-פֿעראַיין, און דאָרט זיינען פֿאַרהאָן אַפֿען און ווילדע חיות —“

דאָ האָב איך אַ שמייכעל געטהאָן און אָנגעקוקט דעם מאַן. ס'האָט אויסגעזעהן, אַז ער מיינט דאָס, וואָס ער זאָגט, און איך האָב זיך לחלוטין מיאש געווען פֿון איהם.

„וויפֿיעל ווילט איהר האָבען פֿאַר'ן פֿאַרק-פּאַוויליאָן?“ האָב איך קירץ און שאַרף אַ פֿרעג געטהאָן.

„אַכט קראָנען,“ האָט ער געענטפֿערט. „איבעריגענס קען דער פֿאַרק-פּאַוויליאָן ניט פֿערדוונגען ווערן, איידער עס ווערט פֿאַרגעבראַכט און בעשלאָסען ביי דעם פֿערוואַלטונגס-ראַטה. אין אַ פֿאַר טעג אַרום קענט איהר האָבען אַ בעשטימטען ענטפֿער, אָבער איך דיינק, אַז איך קען אייך שוין איצט פֿערשפרעכען דעם זאָל.“

כ'האָב געמאַכט אַ בליץ-שנעלען חשבון: די צוויי וואַרט-טעג האָב איך בערעכענט אויף דריי קראָנען, דער פֿאַרק-פּאַוויליאָן קאָסט אַכט, דאָס זיינען עלף, דער בילעט-פֿערקויפֿער וועט קריגען אַ קראָן, דאָס איז אַ סך הכל פֿון צוועלף קראָנען. פֿיער און צוואַנציג צוהערער צו פֿיפֿציג ערע קענען אַלואַ דעקען די הוצאות, די איבעריגע הונדערט אָדער צוויי הונדערט מענשען, וועלכע וועלען זיך דאָרט געפֿינען, וועלען אַלואַ זיין ריינער פּראָפֿיט!

כ'בין איינגעגאַנגען דערויף. דער פֿאַרק-פּאַוויליאָן איז געווען גע-דונגען.

כ'האָב געפֿונען דעם האַמעל און איך בין אַריינגעגאַנגען. אַ מיי-
דעל האָט געפֿרעגט:
„פֿערלאַנגט דער הערר אַ צימער אויף'ז ערשטען אָדער צווייטען
שמאַק?"

כ'האָב געענטפֿערט רוהיג און אָהן צערעמאָניעס:
„איך וויל אַ ביליג צימער, דאָס ביליגסטע, וואָס איהר האָט."
דאָס מיידעל האָט טיך אָבגעמאַסטען פֿון קאָפּ ביז די פֿיס. וואָס
זשע, כ'בין הייסט עס, אַ לין, וואָס מאַכט זיך אַ פֿערגניגען דערפֿון, צו
ריידען פֿון אַ ביליגען צימער? בין איך דען ניט דערועלבער הערר, וואָס
האָט זיך נאָכגעפֿרעגט ביי דעם משרת פֿון האַמעל, צי מען קען קריגען
וויין צום עסען? אָדער איך מאַך זיך בכיוון אזוי בעשיידען, כדי ניט
אַריינצובריינגען דעם האַמעל אין אַ פֿערלעגענהייט? זי האָט אויפֿגעמאַכט
אַ טהיר. איך האָב אָבגעטראָמען צוריק.
„יאַ, דאָס דאָזיגע צימער איז פֿריי," האָט זי געזאָגט, — „דאָס איז
בעשטימט פֿאַר איך. אייערע זאַכען זיינען שוין דאָ. זייט אזוי גוט."
דאָ איז ניט געווען קיין אויסוועג. איך בין אַריינגעגאַנגען. ס'איז
געווען דער פֿיינסטער סאַלאַן פֿון האַמעל.

„וואו איז דאָס בעט?"
„דאָרט — אַ שלאָפֿבאַנק. מיר קענען דאָ ניט אוועקשמעלען קיין
בעט. אָבער דאָס זאָפֿאַ ווערט ביינאַכט אויסגעצויגען, דאן ווערט עס
אַ בעט."

דאָס מיידעל איז אוועק.
ס'איז מיר געוואָרען זעהר ניט גוט אויף'ן האַרצען. און דאָ איז
געשטאַנען מיין קלעגליכער טשעמאַדאַן אין אַם דער גרויסאַרטיגער אומ-
געבונג! און מיינע שייך האָבען אויסגעוועהן ביזו נאָך דער לאַנגער וואַג-
דערונג אויף'ן שאַסע. הקיצור, איך האָב געפֿלוצט.
אין דער רגע שטעקט דאָס מיידעל אַריין דעם קאָפּ דורך דער
טהיר און פֿרעגט:

„ווינשט דער הערר וואָס עס איז?"
גרויסער גאָט, אפילו אַ קורצען פֿלוצ קען איך ניט אַרויסבריינגען
פֿון מויל, און דערביי ניט געשמערט ווערן פֿון אַ גאַנצע מחנה משרתים
און דיענסמען!

„ניין," האָב איך געענטפֿערט ביין. „יאַ, — בריינגט מיר צוויי
שטיקלאַך ברויט מיט פּומער. זי האָט מיך אָנגעקוקט.

„גאָר קיין וואַרעמס נים?“

„ניין.“

דאָ האָט זי פֿערשטאַנען — דער מאָגען. — ס'איז דער פֿריהלינג — איך האָב מיין פֿעריאָרע. —

אַז זי איז צוריקגעקומען מיט די ברויט מיט פוטער, האָט זי אויך מיטגעבראַכט אַ וויין־קאַרטע. די גוט־איינגעשמודירמע בעשעפֿעניש האָט מיר דעם גאַנצען אָבענד קיין רוה נים געגעבען:

„איהר ווילט פֿילייכט, איך וואָל איך אָנוואַרעמען אייער בעט? דאָרט אינעווייניג איז די וואַנע, אויב איהר —“

ווי ס'האָט נור אָנגעהויבען מאָגען, האָב איך זיך אויפֿגעכאַפט נער־וועזן און זיך גענומען אָנמהאַן. ס'האָט מיך געוואַרפֿען אַ צאָהן אָהן אַ צאָהן פֿון קעלט; נאַטירליך אין די פֿערדאַממע שלאָפֿבאַנג געווען צו קורץ פֿאַר מיר, און איך בין שלעכט געשלאָפֿען. כ'האָב אָנגעקלונגען. קיינער איז נים געקומען. ס'האָט נאָך געמוזט זיין זעהר פֿריה, כ'האָב נים געהערט קיין שום גערויש פֿון גאַס, און אַז איך האָב זיך אָביסעל אַרומגעקוקט, האָב איך דערזעהן, אַז עס איז נאָך נים געווען גאַנץ ליכטיג אויף דרויסען.

כ'האָב בעטראַכט דאָס צימער, ס'איז געווען דאָס שענהנסטע, וואָס איך האָב ווען עס איז געוועהן. פֿינסטערע רעיונות זיינען מיר אַרויף אין מוח, און איך האָב איבער אַ נייעס אָנגעקלונגען. איך בין געשטאַנען ביז די קנעכלאַך אין דעם ווייכען מעפֿיך און האָב געוואַרט. איצט וועט מען אַודאי צוגעהמען ביי מיר מיינע לעצטע עטליכע גראַשען, פֿילייכט וועלען זיי גאָר נים קלעקען. אין איילעניש האָב איך אָנגעהויבען מאַכען אַ רעכנונג, וויפֿיעל געלד איך האָב אייגענטליך ביי זיך געהאַט; מיט אַמאָל דערהער איך מריט אין קאַרידאָר און שמעל זיך אָב.

אָבער קיינער איז נים געקומען. די מריט אין קאַרידאָר זיינען געווען אַן איינבילדונג. כ'הויב אָן פֿון דאָס ניי צו צעהלען. אין וואָס פֿאַר אַ מוראַדיגער אונגעוויסהייט איך האָב זיך דאָס געפֿונען! וואו איז זי פֿאַרט, דאָס מיידעל פֿון נעכטען אָבענד, מוט דער אויפֿדרוינגליכער גרייטקייט צו דיענען? שלאָפֿט זי נאָך, די פֿוילע בריאה, כאַטש עס איז שוין באלד גרויסער מאָג?

ענדליך איז זי געקומען, האַלב אָנגעטהאַי, נור מיט אַ שאַל אויף די פֿלייצעס.

„האָט דער הערר געקלונגען?“

האַמסן: ערצעהלונגען.

„איך וויל מיין רעכנונג,“ האָב איך געזאָגט אזוי קורץ ווי מעגליך. די רעכנונג? יאָ, ס'איז אַביסעל שווערליך זי צו קריגען, די מאַדאָם שלאָפֿט נאָך, דער זייגער איז ערשט האַלב דריי. דאָס מיידעל איז גע- ווען גאַנץ פֿערצווייפֿעלט און האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ פֿערגליווערמען בליק. וואָס איז דאָס פֿאַר אַ שטייגער, אזוי צו קוקען אויף אַ מענשען! וואָס געהט עס איהר אָן, וואָס איך וויל אזוי פֿריה אוועקגעהן פֿון האַטעל?

„דאָס מאַכט גאָרנישט אויס,“ האָב איך געזאָגט. „איך טוז האַבען די רעכנונג, שוין גלייך.“
דאָס מיידעל איז אוועק.

זי האָט זיך געזאַמט זעהר לאַנג. דאָס, וואָס האָט נאָך פֿערגרעסערט מיין אונרהינגקייט, איז געווען די מורא, אַז עס קען דאָך מעגליך זיין, דאָס צימער וואָל גערעכענט ווערן אויף דער צייט, אויף דער שמונדע, און אז איך שמעה דאָ און פֿערשווענד מיין געלד אויף אַ שענדליכען אופן, וואַרטענדיג אומזיסט און אומנישט. איך האָב ניש געהאַט קיין שום ערפֿאַהרונג וועגען דעם ווי עס פֿיהרט זיך אין די גרויסאַרטיגע האַטעלען און אָט די אַרט און ווייזע פֿון בערעכענען האָט מיר אויסגעקוקט צו זיין די פֿערניגפֿטיגסטע. אַהויץ דעם איז לעבען וואַס-מישעל געהאַנגען אַ פּלאַקאַט, אויף וועלכען עס איז געשטאַנען, אַז אויב אַ צימער ווערט ניש געקיניגט פֿאַר זעקס אַזייגער אין אָבענד, טוז מען בעזאַהלען פֿאַר אַ נייעם טאַג. דאָס אַלעס האָט מיך אָנגעפֿילט מיט שרעק און מיר אין גאַנצען צומישט מיין שעהן-ליטעראַרישען קאַפּ.
ענדליך האָט דאָס מיידעל אָנגעקלאַפּט אָן טהור און איז אַרייַנגעקומען.

קיינמאַל, — ניין, קיינמאַל אין לעבען וועל איך דעם שיקזאַל ניש פֿערגעסען אָט די נאַרישקייט! צוויי קראַנען און זיבעציג ערע, דאָס איז געווען די גאַנצע רעכנונג! אַ קלייניגקייט, אַ טרינק-געלד, וואָס איך קען שיינקען דעם מיידעל אויף האַר-גאַדלען! כ'האַב אַ וואַרף געטהאַן עט-ליכע קראַנען אויף'ן טיש, נאָך איינע. „דעם רעסט קענט איהר האַלמען פֿאַר זיך! בימע, בימע, מיין קינד!“

מען האָט דאָך געמוזט ווייזען, אַז מען ווייסט ווי אזוי צו לעבען. שוין גאָר ניש ריידענדיג דערפֿון, אַז דאָס דאַזיגע מיידעל האָט פֿערדיענט אָנערקענונג. אַ זעלמען מיידעל, אַ מענש מיט האַרץ, וואָס איז געביך אַרייַנגעפֿאַלען אין אַ האַטעל אין דראַמען, צו דייענען דער טומהויליג-קייט פֿון די רייווענדע. אַזעלכע פֿרויען ווערן מעהר ניש געבאַרען, די

דאסע איז אויסגעשטארבען. וואָס פֿאַר אַ זאָרג זי האָט דאָס ביו דער לעצטער רגע אַרויסגעוויזן, וויסענדיג אז זי האָט דאָ צו טהאָן מיט אַ רייכען מאַן!"

"דער משרת וועט טראָגען אייערע זאַכען!"
"גאָט בעהיט! גאָט בעהיט!" האָב איך געענטפֿערט, כדי איהר ניט צו פֿערשאַפֿען קיין מיה. "אזא קלייניגקייט ווי אַ משעמאָדאָן. און נאָך דערצו אזא קלענליכען משעמאָדאָן. איהר מוזם וויסען, אז אָט דער משעמאָדאָן האָט מיך בעגלייט אויף אַלע מיינע ליטעראַרישע טורען; איך וויל קיין אַנדערן ניט מיטנעהמען, דאָס איז אזא קאַפּרוז ביי מיר." אָבער ס'האָט גאָר ניט געהאַלפֿען, דער הויז-דיענער האָט שוין געד-וואַרט אונטען. ער האָט מיין משעמאָדאָן איינפֿאַך דורכגעבויערט מיט זיינע בליקען, בשעת איך בין אַרונטערגעקומען. אַך, ווי אַ מאַן קען דאָס אזוי אָנקוקען אַ משעמאָדאָן און אזוי ברענען, איהם צו נעהמען אין זיינע הענד!

"איך וועל איך בעגלייטען!" האָט ער געזאָגט.
צי האָב איך דען דאָס איבעריגע ביסעל געלד מיינס אַליין ניט נייטיג געהאַט פֿאַר זיך? האָב איך דען געקענט ערוואַרטען וואָס פֿאַר עס איז אייננאַהמע פֿאַר'ן פֿאַרטראַג? אַלואַ האָב איך געוואָלט מיין משעמאָדאָן אַליין טראָגען!

אָבער דער משרת האָט איהם שוין געהאַט אין דער האַנד. ס'האָט אויסגעזעהן, אזוי ווי דער זעהר זאָרגזאַמער מענש וואָלט גאָר דעם רייזע-זאַק ניט בעטראַכט פֿאַר קיין לאַסט, אויך איז געווען קענטיג אויף איהם, אזוי ווי ער וואָלט גאָר ניט ערוואַרט קיין שום בעלויבונג דערפֿאַר; ער האָט איהם געטראָגען אזוי טריי-האַרציג, ס'האָט אויסגעזעהן, אז ער וואָלט זיך פֿשוט געקענט מקריב זיין פֿאַר דעם, וואָס האָט אזא משע-טאָדאָן.

"האַלט!" האָב איך זיך פֿלוצלינג אָבערופֿען און בין געבליבען שמעהן. "וואוהין טראָגט איהר אייגענמליך דעם משעמאָדאָן?"
דאָ האָט דער מאַן אַ שטייכעל געטהאָן.

"דאָס מוזם איהר אַליין בעשטימען," האָט ער געענטפֿערט.
"נאַנץ ריכטיג," האָב איך געזאָגט. "דאָס מוז איך אַליין בעשטימען. איך האָב קיין חשק ניט צו טאַנצען נאָך אייער פֿייפֿעל."
איך האָב אויף קיין פֿאַל ניט געוואָלט, ער זאָל מיר ווייטער נאָכ-געהן. מיר זיינען גראַד פֿערבייגעגאַנגען פֿערביי אַ קעלער, אַ "לאַזשי פֿאַר רייזענדע", און אין דעם דאָזיגען קעלער האָב איך איצט געוואָלט

איינשמעהן. אָבער איך האָב ניט געוואָלט, אז דער משרת פֿון אַ קאָנ-
קורירערנרען האָטעל זאָל זיין דערביי, כ'האָב געוואָלט איינער אַליין זיך
אַרונטער'גנב'ענען אַהין.
כ'האָב אַרויסגענומען אַ האַלבע קראָן פֿון טאַש און עס דערלאָנגט
דעם משרת.

ער האָט נאָך אַלץ געהאַלטען די האַנד אויסגעשמרעקט.
„איך האָב נעכטען אויך געמראָגען אייער טשעמאָדאָן,“ האָט ער
געזאָגט.

„דאָס האָט איהר פֿאַר נעכטען,“ האָב איך געענטפֿערט.
„און דאָן האָב איך איהם איצט געמראָגען,“ האָט ער ווייטער געזאָגט.
דער טייוועל האָט מיך איינפֿאַך אויסגעפֿלינדערט.
„און דאָס איז פֿאַר היינט,“ האָב איך געזאָגט און איהם אַ וואָרף
געטהאָן נאָך אַ האַלבע קראָן. „און אַצונד האָף איך, אז איהר וועט זיך
אַבמראָגען!“

דער חברה-טאָן איז אוועק. אָבער ער האָט זיך עטליכע מאַל אומ-
געקוקט און געוואָלט זעהן וואָס איך טהו.

איך בין צוגעגאַנגען צו אַ באַנק אין דער גאַס און האָב זיך אַני-
דערגעוועזט. ס'איז געווען קאַלטליך, אָבער שפעטער אַ וויילע, ווען די
זונן איז אויפֿגעגאַנגען, איז געוואָרען בעסער. איך בין אַנשלאָפֿען געוואָרען
און האָב אַראַי געמוזט שלאָפֿען אַ היכשע וויילע; אז איך האָב זיך
אויפֿגעכאַפט, זיינען שוין געווען אַסך מענשען אויף דער גאַס און פֿון
פֿערשיעדענע קייטענס איז געגאַנגען אַ רויך. דאָן בין איך אַראָב אין
קעלער און האָב זיך פֿערגלייכט מיט דער פֿרוי וועגען אַ לאָזשי. כ'האָב
געהאַט צו צאָהלען אַ האַלבע קראָן די נאַכט.

* * *

אז די צוויי וואַרט-טעג זיינען פֿערביי, בין איך ווידער אַריבער צו
אדוואַקאַט קאַרלסען אַרויס פֿון שמאַרט. ער האָט ווידערהוילט זיין עצה,
אויפֿצוגעבען דעם פֿאַרטראַג, אָבער איך האָב זיך ניט געלאָזט איבער-
ריידען; אונטער דער צייט האָב איך זאָגאַר געקריגען אַן אַנאַנסע אין
אַרענטמעסן'ס בלאַט, וואו דער אָבענד, אַרט און טהעמאַ זיינען אַנגעגע-
בען געוואָרען.

אז איך האָב גלייך געוואָלט בעצאָהלען דאָס געלד פֿאַר'ן וואַל,
דורך וואָס איך וואָלט יעדענפֿאַלס געבליבען אַהן אַ גראַשען, האָט אַם
דער מאַדערנער טאָן געזאָגט:

„ס'האָם דאָך צייט מיט'ן בעצאָהלען; ביו נאָך'ן פֿאַרטראַג.
כ'האָב איהם ניט גוט פֿערשמאַנען און איך האָב זיך געפֿיהלט בע-
ליידיגט.

„וואָס זשע, איהר מיינט אפשר, אַז איך האָב ניט קיין אַכט קראָנען?
„מיין נאָם, יאָ, האָט ער געענטפֿערט. — אָבער אָפען גערעדט,
ס'איז דאָך נאָך ניט זיכער, אַז איהר וועט בענוצען דעם זאַל, און דאַן
דאַרפֿט איהר דאָך דערפֿאַר ניט בעצאָהלען.“

„איך האָב דעם פֿאַרטראַג שוין אַנאַנסירט,“ האָב איך געענטפֿערט.
ער האָט געשאַקעלט מיט'ן קאַפּ.

„דאָס האָב איך געזעהן,“ האָט ער זיך אָבגערופֿען. אין אַ וויילע
אַרום האָט ער געפֿרעגט: „וואָלט איהר גערעדט, אפילו ווען עס זאָלען
ניט קומען מעהר ווי פֿופֿציג מענשען?“

אין גרוינד גענומען האָב איך זיך געפֿיהלט אַביסעל בעליידיגט;
אָבער איך האָב נאָכגעדיינקט וועגען דעם און געזאָגט, אַז פֿופֿציג מענ-
שען זיינען נאַטירליך אַ קליינער עולם, נאָר ניט קוקענדיג דערויף וואָלט
איך דאָך גערעדט.

„פֿאַר זעהן וואָלט איהר אָבער ניט גערעדט?“

דאָ האָב איך זיך צולאַכט אויף'ן קול.

„ניין, ענטשולדיגט. אָבער ס'איז דאָך פֿאַרהאַן אַ גרענעץ צו
אַלצדינג!“

דאַן האָבען מיר מעהר וועגען דעם ניט גערעדט און איך האָב בע-
צאָהלט פֿאַר'ן זאַל. מיר האָבען אָנגעפֿאַנגען ריידען איבער ליטעראַטור.
דער אַדוואָקאַט האָט מיר שוין ניט אויסגעזעהן אַזוי האָפֿנונגסלאָז ווי
ביי מיין ערשטען בעזוך; ס'איז קענטיג געווען, אַז ער איז אַ מאַן מיט
אינטערעסען, אָבער מיר האָט זיך געדוכט, אַז אין פֿערגלייך מיט מיינע
אייגענע זיינען זיינע אַנויכמען ניט פֿיעל ווערטה.

אַז איך האָב גענומען אָבשיעד פֿון איהם, האָט ער מיר געוואונשען
אַ פֿול הויז פֿאַר מיין פֿאַרטראַג אויף מאַרגען אָבענד.

איך האָב זיך אומגעקעהרט צוריק אין מיין קעלער, פֿול מיט די
בעסטע האָפֿנונגען. איצט איז אלעס געווען גרייט צו דער שלאַכט. שוין
דעם זעלבען פֿאַרטימאָג האָב איך פֿאַר אַנדערטהאַלבען קראָנען געדונגען
אַ מאַן, אַרומצוגעהן איבער דער שטאָדט און פֿערשפרייטען מיינע פֿינף
הונדערט וויזש-קאַרטען. די זאַך איז איצט געווען בעקאַנט אין יעדען
הויז.

איך בין אַריינגעקומען אין אַ געהויבענער שמימונג. דיינקענדיג

וועגען דעם וויכטיגען מאָג, וואָס האָט געדאַרפֿט קומען, איז מיר דאָס אויפֿהאַלטען זיך אין קעלער מיט'ן פּראָסטען עולם געוואָרען אינבעקוועם. אַלע האָבען געוואָלט וויסען, ווער איך בין און פֿאַרוואָס איך וואוינ דאָרט. די בעל הבית'טע, די פֿרוי הינמער'ן פֿערקויפֿטיש, האָט ערקלעהרט, אז איך בין אַ געלערענטער מאַן, וואָס זיצט דעם גאַנצען מאָג און שרייבט און שטודירט, און זי האָט געוואָרנט דערפֿאַר, אז מען זאָל מיך נישט פֿערמוטשען מיט פֿראַגען. זי איז פֿאַר מיר געווען אַ גרויסע הילף. די חברה-לייט, וועלכע פֿלעגען אַריינקומען אַהער אין דעם פֿלאַץ, זיינען געווען הונגעריגע נפשות אין בלוזען און פֿערקאַמטשעטע אַרבעל, אַרבייטער און לאַסט-טרענער, וועלכע פֿלעגען זיך אַרונטערלאָזען אין קעלער, כדי צו נעהמען אַ טאַס וואַרעמען קאַפֿע אָדער אַ שטיקעל ברויט מיט פּוטער און קעז. צייטענווייז פֿלעגען זיי ווערן אונאַנגענעהם און מכבד זיין די בעל הבית'טע מיט גראַבע ווערטער, דערפֿאַר וואָס דאָס ברויט איז געווען אַלט-געכאַקען אָדער די אייער צו קליין. ווען זיי האָבען געהערט, אז איך וועל ריידען אין פֿאַרק-פּאַויליאָן, האָבען זיי געוואָלט וויסען, וואָס עס וועט קאָסטען אַ בילעט; עטליכע פֿון זיי האָבען ערקלעהרט, אז זיי וואָלטען גערן געוואָלט הערען מיין רעדע, אָבער אַ האַלבע קראַן איז צופֿיעל, און זיי האָבען זיך אָנגעהויבען דינגען מיט מיר וועגען דעם פֿרוי.

כ'האַב זיך פֿאַרגענומען צו זיין קאַלטבליטיג און זיך נישט מאַכען קיין פֿערדרום פֿון די דאָזיגע מענשען; זיי פֿעהלט דאָך יעטוועדע בילדונג. אַ הערר האָט געוואוינט אין אַ צימער לעבען מיר. ער האָט גע-רעדט אַ שרעקליכע שוועדיש-נאָרוועגישע שפּראַך, און די בעל הבית'טע האָט איהם גערופֿען הערר דירעקטאָר. אז דער דאָזיגער מאַן פֿלעגט אַרונטערקומען מיט גדלות צו אונז אין קעלער, פֿלעגט ער אַרויסרופֿען די גרעסטע אויפֿמערקזאַמקייט, צווישען אַנדערעם, ווייל ער פֿלעגט אים מער מיט זיין טאַשענטיכעל אַראַבקלאַפען דעם שטויב פֿון שטוהל, איידער ער האָט זיך אַנידערגעזעצט. ער איז געווען אַ פֿיינער מאַן מיט טייערע געוואוינהייטען; אז ער האָט געוואָלט האָבען ברויט מיט פּוטער, פֿלעגט ער יעדעס מאָל פֿערלאַנגען „פֿריש ברויט מיט דער בעסטער פּוטער“. „איהר ווייט דאָס דער הערר, וואָס וויל האַלטען דעם פֿאַרטראַג?“ האָט ער מיך געפֿרעגט.

„יא, דאָס איז דער הערר!“ האָט די בעל הבית'טע געענטפֿערט. „אַ שלעכטע שפּעקולאַציע,“ האָט דער הערר דירעקטאָר ווייטער

געזאגט, זיך ווענדענדיג צו מיר. „איהר אנאָנסירט דאָך ניט! האָט איהר דען גיט געזעהן, ווי איך אנאָנסיר?“
איצט בין איך ערשט געוואָהר געוואָרען, ווער דער הערר איז גע-
ווען: דער אַנטי-ספּיריטיסם, דער מאַן מיט די אַפּען און די ווילדע
חיות.

„איך אַנאָנסיר מיט פּלאַקארדען פֿון דער גרויס!“ האָט ער ווייטער
געזאָגט. „איך קלעב זיי אָן אויף יעדען גאַסען-ווינקעל, איבעראַל, וואו
איך קען נור צוקומען; מיט גאַנץ דיקע בוכשטאַבען. האָט איהר נאָך
גיט געזעהן מיניע בוכשטאַבען? עס זיינען אויך דאָ בילדער פֿון חיות
אויף די אַפּישען.“

מיין פֿאַרטראַג האַנדעלט פֿון שעהן-ליטעראַטור, האָב איך איינגע-
ווענדט, — אַלזאָ קונסט, גייסטיגע זאַכען.

„דערויף פּייף איך!“ האָט ער געענטפֿערט. און אין זיין חוצפה איז
ער געגאַנגען ווייטער: „אַנדערש וואָלט עס געווען, ווען איהר ווילט אָנ-
קומען צו מיר אויף אַ שטעלע. כ'מוז האָבען אַ מאַן, וואָס זאָל קענען
ערקלעהרען די חיות, כ'וואָלט אַם בעסטען געוואָלט האָבען דערצו אַ
פֿרעמדען מאַן, וועלכער איז גיט בעקאַנט דאָ אין שטאָדט. בעווייזט זיך אַ
בעקאַנטער מאַן אויף דער ביהנע, אזוי שרייט דער עולם: „אַך, דאָס
איז דאָך פֿעדערסען! וואָס ווייס דער פֿון טראַפּישע חיות!“

אין שווייגענדער פֿעראַכטונג האָב איך זיך אָבגעקעהרט מיט'ן רוקען
צום מאַן. איך האָב זיך געהאַלטען צו הויך, צו ענטפֿערן אויף אזאַ
פֿרעכהייט.

„איבערלייגט זיך אַקאַרשט גוט וועגען דעם,“ האָט דער הערר די-
רעקטאָר געזאָגט. „איבערלייגט זיך און גיט מיר ענטפֿער. איך וועל
צאָהלען פּינף קראַנען פֿאַר יעדען אָבענד.“

דאָ האָב איך זיך אויפֿגעהויבען פֿון שמוהל, גיט אויסריידענדיג קיין
האַלבען וואָרט, און איך בין אַרויס פֿון קעלער. כ'האַב געפֿונען, אז
דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס איז מיר איבערגעבליבען צו טהאָן. דער
הערר דירעקטאָר האָט נאַמירליך מורא פֿאַר מיין קאַנקורענץ, איך קען
נאָך אָבציהען דאָס גאַנצע פּובליקום פֿון דער שטאָדט; ער וויל אַלזאָ
זיך פֿערגלייכען מיט מיר, מיך אונטערקויפֿען. קיינמאַל גיט! האָב איך
צו זיך אַליין געזאָגט; קיינמאַל וועט מיך ווער עס איז פֿערפֿיהרען, אָב-
צוקעהרען מיין רוקען צו מיניע גייסטיגע אינטערעסען! מיין וועג איז
דער אידעאַלער!

דער טאָג איז אַריבער און עס איז געקומען דער אָבענד. איך האָב
גוט אויסגעבאַרשמען מייע קליידער, אָנגעטהאַן ריינע וועש און זיך
אָוועקגעלאָזט אין וועג אַרײַן צום פּאַרק-פּאַוויליאָן. דער זייגער איז גע-
ווען זעקס. מיין פּאַרטראַג האָב איך מיט גרויס חשק איינגעשטודירט,
דער קאַפּ איז מיר געווען פּול פֿון די אלע הויכע און שעהנע ווערטער,
מיט וועלכע איך האָב זיך געוואָלט בענוצען, און אין גייסט האָב איך
דורכגעלעבט אַ הערליכען ערפּאָלג; ווער ווייס, פֿילייכט וועט זאָגן דער
מעלעגראַף זיך נעהמען בעוועגען, אים מיטצומהיילען וועגען דער מלחמה,
וועלכע איך האָב דאָ געהאַט ברעה צו פֿיהרען.

ס'האָט גערעגענט. דאָס וועטער איז גראָד ניט געווען זעהר גינסטיג,
אַבער אַ ליטעראַריש פֿעראינטערעסירטער עולם וועט זיך דאָך ניט אָב-
שרעקען פֿאַר אַביסעל רענען. איך האָב בעגעגענט מענשען אויף דער
גאַס, איין פּאַרל נאָך'ן אַנדער'ן, וואָס זיינען געגאַנגען אונטער דעם
זעלבען רעגענשירם. נאַטירליך האָט זיך מיר געוואָרפֿען אין די אויגען,
אַז זיי זיינען ניט געגאַנגען אין דערזעלבער ריכטונג וואָס איך, — צום
פּאַרק-פּאַוויליאָן. וואוהין געהען זיי פֿאַרט? אַך, דאָס זיינען די נידעריגע
שיכטען פֿון דער בעפֿעלקערונג, דער פּסולת, דער אָבזאַץ, וועלכע לאָזען
זיך געהן אין דעם זאַל פֿון אַרבייטער-פֿעראיין צו די אַפֿען.

דער בילעט-פֿערקויפֿער איז געווען אויף זיין פּאַסמען.

„איז שוין אימיצער דאָ?“ האָב איך געפֿרעגט.

„נאָך ניט,“ האָט ער געענטפֿערט, „אַבער ס'איז דאָך נאָך פֿאַרהאַן

אַ גוטע האַלבע שעה ביז'ן אָנפֿאַנג.“

איך בין אַרײַן אין זאַל, אין דעם אונגענדליכען פּלאַץ, וואו מייע
שריט האָבען אָנגעקלונגען ווי אַ קלאַפֿעריי פֿון פֿערד. אַך דו לייעבער
נאָט, ווען דאָ וואָלט איצט געזעסען אַן אויספֿערקויפֿט הויז, קאַפּ אויף
קאַפּ, דאַמען און העררען, וועלכע זאָלען נור וואַרטען אויף'ן רעדנער!
— קיין מענשען-זעלע!

כ'האָב אָבגעוואַרט די לאַנגע האַלבע שעה; קיינער איז ניט גע-
קומען. כ'בין אַרויס צו דעם בילעט-פֿערקויפֿער און איהם געפֿרעגט,
וואָס ער דיינקט וועגען דעם. זיין מיינונג איז געווען אַביסעל צוריקגע-
האַלטען; פֿונדעסטוועגען האָט זי מיך געטרייסט. דער בילעט-פֿערקויפֿער
איז געווען מיט דער מיינונג, אַז היינט אָבענד איז ניט קיין וועטער פֿאַר
אַ פּאַרטראַג, אין אזא שטאַרקען רענען ויצט דער עולם געוועהנליך אין
דערהיים; — איבעריגענס — האָט ער געזאָגט, — קען מען דעם
גרעסטען טהייל ערוואַרטען איצט, אין די לעצטע מינוטען.

און מיר האָבען געוואַרט.
ענדליך איז געקומען אַ מאָן, האַסמיג און דורכגעגעצט פֿון רעגען,
ער האָט גענומען אַ בילעט פֿאַר אַ האַלבע קראַן און איז אַריין אין
זאַל.

„איצט הויבען זיי אָן צו קומען,“ האָט דער בילעט-פֿערקויפֿער גע-
זאָגט און דערביי צוגעשאַקעלט מיט'ן קאַפּ. „אַ פֿערדאַממע געוואוינהייט
פֿון די לייט, צו קומען מאַסענווייז אין דער לעצטער רגע.“
מיר האָבען געוואַרט. קיינער איז מעהר נישט געקומען. ענדליך איז
מיין איינציגער צוהערער אַרויס פֿון זאַל און האָט געזאָגט:
„אַזא שרעקליך וועטער!“
ס'איז געווען אַדוואָקאַט קאַרלסען.

איצט האָב איך זיך געשעהמט און ווען איך קען, וואָלט איך זיך
בעגראָבען אַ לעבעדיגער.

„כ'האַב מורא, אַז היינט אָבענד וועט קיינער נישט קומען,“ האָט ער
געזאָגט; „עס גיסט דאָך ווי מיט צעבערס.“ ער האָט בעמערקט מיין
פֿערצאָגטע מיענע און האָט צוגעלייגט: „יא, כ'האַב עס געזעהן אויף'ן
באַראַמעטער, וועלכער האָט זיך צו פֿלוצלינג אַרונטערגעלאָזט! דערפֿאַר
האַב איך דאָס אייך אָבגעראַמטען פֿון צו האַלטען דעם פֿאַרטראַג.“

דער בילעט-פֿערקויפֿער האָט מיר נאָך אַלץ געוואָלט צוגעבען מוט: „
מיר וועלען פֿונדעסטוועגען וואַרטען נאָך אַ האַלבע שעה,“ האָט
ער געזאָגט. „עס וואָלט ווירקליך געווען גאַנץ מאַדנע, ווען עס זאָלען
סוף כל סוף דאָך נישט קומען נאָך אַ צוואַנציג, דרייסיג מענשען.“
„איך גלויב עס נישט,“ האָט דער אַדוואָקאַט געזאָגט און בעת מעשה
האָט ער זיך צוגעקנעפעלט זיין רעגענמאַנטעל. „דערביי פֿאַלט מיר
וואָס איין,“ האָט ער זיך געווענדעט צו מיר, „איהר דאַרפֿט נאַטירליך
גאַרנישט בעצאָהלען פֿאַר'ן זאַל.“

ער האָט אַרונטערגענומען דעם הוט, האָט זיך פֿערנייגט און איז
אָועק.

דער בילעט-פֿערקויפֿער און איך האָבען געוואַרט נאָך אַ האַלבע
שעה און מיר האָבען זיך גוט דורכגעשמעסט וועגען דער זאַך. ס'איז
געווען אַ בעשערטע, אונגליקליכע לאַגע און איך האָב זיך געפֿיהלט
זעהר דערשלאָגען. דערצו האָט נאָך דער אַדוואָקאַט איבערגעלאָזט זיין
האַלבע קראַן, וועלכע ער וואָלט געדאַרפֿט צוריקקריגען. איך האָב גע-
זאָלט נאָכלויפֿען דעם מאַן מיט'ן געלד, אָבער דער בילעט-פֿערקויפֿער
האָט מיך אָבגעהאַלטען דערפֿון.

„די האלבע קראָן געהט איך,“ האָט ער געזאָגט. „איהר וועט מיר דאָן שולדיג זיין בלויז נאָך אַ האַלבע.“

אַבער איך האָב איהם געגעבען נאָך אַ גאַנצע קראָן. ער איז געווען געטריי און איבערגעבען אויף זיין פּאַסטען און איך האָב איהם געוואָלט אַרויסווייען מיין אָנערקענונג. ער האָט מיר אויך פֿון גאַנצען האַרצען געדאַנקט דערפֿאַר, און בשעת ער איז אַוועק האָט ער מיר דערלאַנגט די האַנד צום אָבשיעד.

אַ דערשלאָגענער האָב איך זיך אַוועקגעלאָזט אַהיים. די ענטטווישונג, די שאַנדע האָט מיר כמעט אין גאַנצען פאַראַלויורט, אַ צוטומעלטער האָב איך זיך אַרומגעשלעפט איבער די גאַסען און ניט געוואוסט, וואוּהין איך בין געגאַנגען. די גרעסטע צרה איז איצט געווען דאָס, וואָס איך האָב מעהר ניט געהאַט, מיט וואָס צו קענען צוריקפֿאַהרען קיין קרי-סטאָניאַ.

דער רעגען האָט נאָך אַלץ ניט אויפֿגעהערט צו גיסען. איך בין צוגעקומען צו אַ גרויסע הויז; פֿון דער גאַס האָב איך געזעהן אַ בעלייכטעטען אַרײַנגאַנג, וואוּ מען האָט פּערקויפֿט בילעטען. ס'איז געווען דער אַרבייטער-פֿעראַיין. פֿון צײַט צו צײַט איז אַרײַן אַ פֿערבייגעהער, האָט געקויפֿט אַ בילעט ביים פֿענסטערל און איז פֿער-שוואַנדען דורך די גרויסע טהירען אין זאַל. כ'האָב געפֿרעגט דעם בילעט-פֿערקויפֿער, וויפֿעל מעגשען עס זײַנען דאָ אינעווייניג. דאָס הויז איז כמעט אין גאַנצען געווען אויספֿערקויפֿט.

דער געמײנער דירעקטאָר האָט מיך מיט גלאַנץ בעוועגט. דאָן האָב איך זיך בגנבה אַרונטערגעלאָזט אין קעלער. כ'האָב ניט געגעסען און ניט געטרונקען. נאָר איך בין שטיל-שווייגענדיג געגאַנגען שלאָפֿען.

אין מיטען נאַכט האָט מען אָנגעקלאַפֿט ביי מיר אין טהיר און אַ מאָן איז אַרײַן. ער האָט געטראָגען אַ ליכט אין דער האַנד. ס'איז געווען דער הערר דירעקטאָר.

„ווי איז עס צוגעגאַנגען מיט אייער פֿאַרטראַג?“ האָט ער געפֿרעגט. אונטער אַנדערע אומשמענדען וואָלט איך איהם אַרויסגעוואָרפֿען פֿון צימער, אָבער איצט בין איך געווען צו שטאַרק דערשלאָגען פֿאַר אַזאָ דרייסקײט, און איך האָב איהם אַלזאָ נור געענטפֿערט, אַז איך האָב דעם פֿאַרטראַג אויפֿגעגעבען. ער האָט געשמייכעלט.

ס'איו ניט געווען קיין וועטער פֿאר א פֿארטראג איבער שעהן ליטעראטור, האָב איך ערקלעהרט. דאָס קען ער דאָך אליין איינזעהן! ער האָט נאָך אַלץ געשמייכלט.

„ווען איהר ווייסט, ווי שמארק דער באַראָמעטער איז געפֿאלען, האָב איך געזאָגט.“

„איך האָב געהאט אַן אויספֿערקויפֿט הויז,“ האָט ער געענטפֿערט. איבעריגענס האָט ער שוין מעהר ניט געשמייכלט, נאָר געבעטען ענט-שולדיגונג, וואָס ער האָט מיך געשמערט. ער קומט מיט אַ פֿאַרשלאַג. זיין פֿאַרשלאַג איז געווען אַ גאַנץ מאַדנער: ער איז געקומען, מיר פֿון דאָס ניי אַנבאַטען אַ שמעלע אַלס רעדנער ביי זיינע פֿאַרשמעלונגען. איך האָב זיך געפֿיהלט געקרינקט ביז'ן בייז, און איך האָב איהם גאַנץ ערנסט און בעשטימט געבעטען, ער זאָל מיר מעהר ניט אַוועק-רױבען מיין נאַכטליכע רוה.

אַנשטאַט צו געהן, האָט ער זיך מיט'ן ליכט אין דער האַנד אַני-דערנעענצט ביי מיר אויפֿן בעט.

„מיר קענען דאָך ריידען איבער דער זאַך,“ האָט ער געזאָגט. ער האָט מיר ערקלעהרט, אַז דער דראַמענער, וואָס ער האָט צוגענומען, כדי צו ערקלעהרען די חיות, איז צו שמארק בעקאַנט. ער אליין — דער דירעקטאָר — האָט געהאַט אַ געוואַלדיגען ערפֿאָלג מיט זיינע אַנטי-ספּיריטיסטישע קונצ-שטיק, אָבער דער דראַמענער רעדנער האָט איהם אין גאַנצען קאַליע געמאַכט. „אַך, דאָס איז דאָך ביערן פּעדער-סען!“ האָט דער עולם געשריען; „וואו האָסטו דו גענומען דעם דאכס?“ אָבער ווען ביערן פּעדערסען האָט לויט'ן פּראָגראַם ערקלעהרט, אַז דאָס איז ניט קיין דאכס, נאָר אַ היענע פֿון די אַפֿריקאַנישע וועלדער, וועלכע האָט שוין אויפֿגעפֿרעסען דריי מיסיאָנערען, דאַן האָבען די פֿערוואַמעלטע גענומען שרייען און ליאַרעמען פֿאַר כעס, דערפֿאַר וואָס ער מאַכט זיי צום נאַר. — „איך הױב גאַר ניט אַן פֿערשמעהן, ווי דאָס קומט,“ האָט דער דירעקטאָר געזאָגט. — „כ'האָב איהם, דוכט זיך, אין גאַנצען אָב-געשוואַרצט דאָס געזיכט און איהם אָנגעטהאַן אַ גרויסען פּאַרוק, אָבער ניט קוקענדיג דערויף האָבען זיי איהם דאָך דערקענט.“

דאָס אַלעס איז מיר גאַר ניט אָנגעגאַנגען, און איך האָב זיך אומ-געדערעהט מיט'ן פנים צו דער וואַנד.

„זױט זיך אַקאַרשט גוט טישב וועגען דעם,“ האָט געזאָגט דער הערר דירעקטאָר, אידער ער איז אַוועק. „פֿיליכט וועל איך געהן ביז זעקס קראַנען אַן אָבענד, אויב איהר וועט עס נור מאַכען ווי געהעריג.“

ניין, קיינמאל וועל איך זיך ניש אַרונטערלאָזן צו אַזאַ געמיינער
בעשעפטיגונג ווי די, וועלכע ער האָט מיר פֿאַרגעשלאָגען! מען האָט
דאָך נאָך אַ געפיהל פֿון עהרע אין זיך!

* * *

אויף באַרגען איז דער הערר דירעקטאָר געקומען צו מיר און האָט
מיד געבעטען דורכצוקוקען דעם פֿאַרטראַג וועגען די חיות, אויב איך
ווייל איהם דאָ און דאָרט פֿערייכטען און די שפראַך אַביסעל אויסבעסערן,
וועט ער מיר דערפֿאַר געבען צוויי קראָנען.

ניש קוקענדיג אויף מיין אַבניגונג האָב איך די אַרבייט דאָך אָנגענומען.
דערמיט וועל איך דאָך דעם מאַן אַ טובה טהאָן, און עס איז
דאָך געוויסערמאַסען אַן אַרבייט אין דיענסט פֿון דער ליטעראַטור. אַחוץ
דעם האָב איך זיך זעהר שמאַרק גענייטונג אין די צוויי קראָנען. אָבער
איך האָב איהם געבעטען צו האַלטען מיין מיטאַרבייטערשאַפֿט כּסוד
סודות, קיינער טאָר דערפֿון ניש וויסען.

כ'האָב געאַרבייט דעם גאַנצען טאָג, געמאַכט אַ גאַנץ נייע רעדע
פֿון אָנהויב ביז'ן סוף, כ'האָב אַריינגעלייגט אַסך געפיהל און אַסך ווייץ
אין דער דאָזיגער בעשרייבונג, כ'האָב זי רייך אויסגעשטאַט מיט בילדער
און בין אַלץ טעהר און טעהר הינגעריסען געוואָרען פֿון מיין אייגענער
אַרבייט. ס'איז געווען אַן אמת קונסט־שטיק אַרויסצובריינגען אַזוי פֿיעל
פֿון אַ פֿאַר אַרעמע חיות. אַרום פֿאַרנאַכט, ווען איך האָב דעם הערר
דירעקטאָר פֿאַרגעלעזען מיין ווערק, האָט דער דאָזיגער מאַן ערקלעהרט,
אַז ער האָט נאָך קיינמאל אין לעבען אַזאַ מין רעדע ניש געהערט. אַזאַ
איינדרוק האָט זי אויף איהם געמאַכט. אויס אַנערקענונג האָט ער מיר
געגעבען דריי קראָנען.

דאָס האָט מיר געריהרט און אויפֿגעמונטערט. כ'האָב אָנגעהויבען
שעפען נייע האַפֿנונג פֿאַר מיין ליטעראַרישער אויפֿגאַבע.
"ווען איך וואָלט נור איצט געהאַט אַ סיכמיגען מאַן צו האַלטען די
דאָזיגע רעדע!" האָט דער דירעקטאָר געזאָגט. אָבער אַזאַ מאַן איז דאָ
נישטאָ!"

כ'האָב אָנגעהויבען ביי זיך איבערלייגען די זאַך. אין גרונד געניסען
וואָלט דאָך דאָס געווען אַ פֿערדרום, ווען וואָס פֿאַר עס איז ביערן פֿער-
דערסען זאָל אַריינקריגען אַזאַ אויסערוועהלטע רעדע און זי איבערפֿיהרען
דורך זיין קלעגליכען פֿאַרטראַגען. דער געדאַנק וועגען דעם האָט מיר
ניש געלאָזט איינרוהען.

אונטער געוויסע בעדינגונגען וואָלט איך דאָך איינגעגאַנגען צו האַל-
מען די רעדע, "האָב איך זיך אָבגערוּפֿען.

דער דירעקטאָר האָט זיך צוגערוקט נעהענטער צו מיר.
"וואָס פֿאַר בעדינגונגען שמעלט איהר? איך צאָהל אייך זיבען

קראַנען!"

"יא, דאָס איז גענוג פֿאַר מיר. אָבער די הויפט-זאַך איז, אַז עס
מוז בלייבען שטריינג צווישען אונז ביידען, ווער אייער רעדנער איז."

"דאָס פֿערשפרעך איך!"

"יא, וואָרים איהר פֿערשמעהט דאָך, "האָב איך געזאָגט, "אַז פֿאַר
אַ מאָן מיט מיין בערוף פֿאַסט ניט צו האַלטען קיין פֿאַרטרגע איבער
חיות."

יא, דאָס פֿערשמעהט ער.

"דאָן וועל איך עס אַלואָ טהאָן פֿאַר איך."

דער דירעקטאָר האָט געדאַנקט.

אַרם זיבען אַזויגער זיינען מיר צוזאַמען אַוועק אין אַרבייטער-
פֿעראיין. איך האָב אַפֿריהער געסוּזט אַנקוקען די חיות און זיך אַביסעל
צוגעוואוינען צו זייער בעהאַנדלונג.

ס'האָט זיך אַרויסגעשמעלט, אַז די חיות זיינע זיינען בעשטאַנען פֿון

צוויי אַפֿען, אַ טשערעפֿאַכע, אַ בער, צוויי יונגע וועלף און אַ דאַכס.

מכּח די וועלף און דעם דאַכס איז אין מיין ערקלעהרונג קיין וואָרט

ניט געווען, דערפֿאַר איז אָבער דאָרט געווען אַסך וועגען אַ געוויסער

היענע פֿון די אַפֿריקאַנישע וועלדער, וועגען אַ סיבעל און אַ מאַרדער,

וואָס זיינען "שוין פֿון דער ביבעל בעקאַנט", און וועגען אַן אונגעהייערן

אַטעריקאַנישען גראַען בער. מכּח דער טשערעפֿאַכע האָב איך געמאַכט

דעם גרויסאַרטיגען וויץ, אַז זי איז אַ פֿיינע דאַמע, וועלכע לעבט ניט פֿון

קיין אַנדער זאַך, נאר פֿון טשערעפֿאַכע-זוּפֿ.

"וואו זיינען דער סיבעל און דער מאַרדער?" האָב איך געפֿרעגט.

"דאָ!" האָט געענטפֿערט דער דירעקטאָר און האָט מיר געוויזען די

צוויי יונגע וועלף.

"און וואו איז די היענע?"

דאָ האָט ער פֿראַסט-פֿשוּט אַנגעוויזען אויף'ן דאַכס און געזאָגט:

"די היענע איז דאָ!"

איך בין געווארען רוים פֿאַר צאָרן און האָב געזאָגט:

"אויף דעם אויפן געהט עס ניט; דאָס איז שווינדעל! איך סו

גלויבען אין דעם, וואָס איך וועל זאָגען; דאָס מוז זיין מיין סיעדסטע
איבערצייגונג."

"מיר וועלען זיך דאָך ניט צוקריגען איבער אזאָ קלויניגקייט," האָט
דער דירעקטאָר געזאָגט. ער האָט גענומען די פּלאַט מיט בראַנפּען, וואָס
איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל, און האָט מיר אָנגעבאָטען אַ גלעזעל.
כדי איהם צו ווייזען, אז איך האָב גאָרנישט געגען זיין פּערוואָן,
נאָר בלויז געגען זיין שמוציגען געשעפּט, האָב איך גענומען דאָס גלעזעל
און עס אויסגעטרונקען. ער אליין האָט געטרונקען נאָך מיר.
"וואַרפּט מיך ניט אַרײַן אין אַן אונגליק!" האָט ער געזאָגט. —
"די רעדע איז אזוי הערליך, די חיות זיינען אויך ניט שלעכט, ווירקליך
ניט; זעהט נור, וואָס פאַר אַ גרויסער בער! איהר האַלט אַקאָרשט איצט
די רעדע, דאָן וועט אַלעס זיין גוט."

די ערשטע מענשען האָבען זיך איצט אָנגעהויבען צונויפּקומען אין
זאַאל, און דער דירעקטאָר איז וואָס ווייטער געוואָרען אַליץ אונרוהיגע.
איך האָב געהאַלטען זיין שיקזאַל ביי מיר אין דער האַנד, און עס איז
געווען ניט מעהר ווי נאַטירליך, וואָס איך האָב מיין גרויסע מאַכט בע-
נוצט מיט מאַס. אויסערדעם האָב איך איינגעזעהן די אונטעגליכקייט
אין דער קורצער צײַט, וואָס איז מיר נאָך געבליבען, צו מאַכען די
מאַסע ענדערונגען אין מיין רעדע; אַחוץ דעם וואָלט עס געווען פּאַל-
שמענדיג אונטערנליך אַרײַנצולייגען דאָסועלבע סיעדע געפּיהל אין דער
בעשרײַבונג פֿון אַ דאַכס ווי אין דער שילדערונג פֿון'ם לעבען פֿון אַ
שרעקליכער היעגע. דורך די ענדערונגען וואָלט אַלואָ מיין ליטעראַריש
ווערק מעהר פֿערלירען, ווי איך וואָלט געקענט צוגעבען. דאָס האָב
איך געזאָגט דעם הערר דירעקטאָר.

ער האָט אַלעס גלייך פֿערשטאַנען. ער האָט מיר אָנגעגאַסען נאָך
אַ שנאַפּס, און איך האָב אויסגעטרונקען.

די פֿאַרשמעלונג האָט זיך אָנגעפֿאַנגען פֿאַר אַן אויספֿערקויפּט הויז,
דער אַנטי-ספּיריטיס האָט געמאַכט קונצען, וועלכע קיין מיינועל האָט
ניט געקענט פֿערשמעהן; ער האָט אַרויסגעשלעפּט מאַשענטיכלאָך פֿון
זיין נאָז, ער האָט אַרויסגענומען דעם יונגע-הערצען ביי אַן אַלמער
פֿרוי פֿון קעשענע, ביי אַן אַלמער פֿרוי, וואָס איז געוועסען גאַנץ אונטען
אין זאַל; אַ מיש האָט ביי איהם אַרומגעטאַנצט איבער'ן דייעל, אָהן
דעם ער וואָל איהם אפילו אַנריהרען; צום סוף איז דער הערר דירעקטאָר
געוואָרען אַ גײַסט און איז פֿערוונקען דורך אַ שפּאַלט אין דער פּאַדלֶאַנע.
דאָס פּובליקום איז געווען ענטזיקט און געקלאַפּט ווי פֿעריקט מיט די

פֿיס. איצט איז געקומען די רייה פֿון די חיות. דער הערר דירעקטאָר
האָט זיי אַליין מיט זיינע אייגענע הענד אַרויסגעפֿיהרט, איינע נאָך דער
אַנדערער, און איך האָב געדאַרפֿט געבען די ערקלעהרונג דערצו.
מיר איז גלייך אויפֿ'ן שטעל קלאָר געוואָרען, אז אַזאָ ערפֿאַלג ווי
דער הערר דירעקטאָר וועל איך ניט קענען דערגרײכען; אָבער איך האָב
געהאַפֿט, אז די ווירקליך פֿערשמענדיגע צווישען פּובליקום וועלען האָבען
אַן אינטערעס פֿאַר מיין לייסטונג. און אָם די האַפֿנונג האָט ניט גע-
מאַרט געמאַכט ווערן צו נישט.

נאָכדעם ווי די טשערעפֿאַכע איז אַרויסגעפֿיהרט געוואָרען, האָב איך
גור געהאַט צו טהאָן מיט חיות פֿון דער יבשה, און איך האָב אַלואָ
אַנגעפֿאַנגען פֿון נח'ן, וועלכער האָט אַריינגענומען צו זיך אין דער תּיבה
אַ פֿאַר פֿון אַלע חיות, וואָס האָבען ניט געקענט לעבען אין וואַסער.
אָבער די פֿאַרשטעלונג האָט ניט געמאַכט קיין רעכטען איינדרוק, דער
הומאַר האָט פֿערלאָזען דעם עולם. דער סייבעל און דער מאַרדער זיינען
ניט בעוואונדערט געוואָרען ווי געהעריג איז, כאָטש איך האָב דערצעהלט,
אין וויפֿיעל פֿון די דאָזיגע טייערע חיות די מלכת שבא איז געווען אַנ-
געטהאָן. בעת זי איז געקומען אויף בעזוך צו שלמה המלך. איצט האָב
איך על כּל פּנים געפֿיהלט, אז איך האָב גוט גערעדט; דערהיצט פֿון
דעם ביבלישען טהעמאַ און די צוויי שנעפֿסלאַך איז מיין רעדע געוואָרען
פֿאַרבּען-רייך און שעהן, איך האָב זיך ניט געהאַלמען ביי מיינע פֿאַפּירען
און געשאַפֿען גאָר אַ נייעם טעקסט, און אז איך האָב געענדיגט, האָבען
עטליכע שטימען אונטען אין זאַאל אויסגעשריען „בראַוואָ!“ און דאָס
גאַנצע הויז האָט אַפּלאַדירט.

„דאָרט הינטער'ן פֿאָרהאַנג שמעהט אַ שנאַפּס!“ האָט מיר דער
הערר דירעקטאָר צוגעשעפּטשעט.

איך בין אַראָב פֿון דער ביהנע און געפֿונען דעם שנאַפּס. די
פֿלאַש איז געשטאַנען דערנעבען. כֿ'האָב זיך אַ ווילע צוגעזעצט אויף אַ
שטוהל.

דערווייל האָט דער דירעקטאָר אַרויסגעפֿיהרט אַ נייע חיה און גע-
וואַרט אויף מיר. כֿ'האָב זיך אַנגעגאַסען נאָך אַ שנאַפּס און זיך ווידער
אַנדערגעזעצט. דעם הערר דירעקטאָר איז אַפּנים געוואָרען צו לאַנג צו
וואַרטען, האָט ער אַליין אַנגעהויבען אַן ערקלעהרונג אין זיין שרעקליכען
קוידערוועלט, און צו מיין שרעק האָב איך דערהערט, אז ער רעדט וועגען
דער היענע; ענדליך האָט ער זיך פֿערפֿלאַנטערט און געזאָגט דער דאַכס.
דאָ האָט מיך אַ פּאַק געטהאָן אַ גערעכטער צאָרן, איך בין אַרויף אויף

דער ביהנע, כ'האָב אָבגעשמופּט דעם הערר דירעקטאָר מיט'ן אָרם אָן א זייט און אליין גענומען דאָס וואָרט. די היענע איז געווען דער טרוםף פֿון דער פֿאַרשטעלונג, כ'האָב געמוזט ריידען ווי קיינמאָל גיט פֿאַר דעם, כדי זי צו ראַטעווען; און שוין גלייך ווי איך האָב זיך נור בעוווּזען און אָבגעשמופּט דעם דירעקטאָר מיט מיין אָרם, האָב איך געהאַט דאָס פּובליקום אויף מיין זייט. איך האָב דעם הערר דירעקטאָר אין נאַנצען אַרונטערגעמאַכט, כ'האָב געזאָגט, אז ער האָט קיינמאָל אין לעבען קיין היענע אין די אויגען גיט אָנגעזעהן, און איך האָב אָנגעהויבען שילדערן דאָס אונגעזעהענע, הפּקר'דיגע לעבען פֿון אזא מיין רויכ-טהיער. די שנאַפּסען האָבען געווירקט, מיין בעגייסטערונג איז געשטיגען צו אַ שווינדלענדער הויך; כ'האָב אליין געהערט, ווי מיינע ווערטער זיינען געוואָרען שטאַרקער און רויטער, בעת ווען די היענע איז געשטאַנען לער-בען דעם הערר דירעקטאָר און האָט גערולדיג געפּינטעלט מיט איהרע קליינטשיקע אויגעלאַך. „האַלט זי נור פֿעסט צו!“ האָב איך אַ געשריי געטהאָן צום דירעקטאָר. „זי קען נאָך אַ שפּרונג טהאָן, זי לעכצט נאָך מיינע געדערם! האַלט אַקאָרשט אָנגעגרייט דעם פּיסמויל, מאַמער רייסט זי זיך אויס פֿון אייך!“

דער דירעקטאָר האָט אַנדאָי אליין געמוזט ווערן גערווען, ער האָט געצויגען די היענע צו זיך, — דער באַנד האָט זיך איבערגעריסען און די חיה האָט זיך אויסגעגליטשט צווישען זיינע פֿיס. אַ קוויטשעריי פֿון פֿרויען און קינדער האָט אָבגעהילכט איבער'ן זאַל, אַ העלפּט עולם האָט זיך אויפֿגעהויבען. אין דער רגע איז די שפּאַנונג געווען גרויס. דאָ איז די היענע דורכגעלאָפֿען די ביהנע און איז אַריין צו זיך אין איהר קליינעם לאַך. דער דירעקטאָר האָט צוגעקלאַפּט די טהיר הינטער איהר מיט אַ גערויש.

מיר האָבען אַלע אָבגעאַטהעמט, און איך האָב געענדיגט מיין פֿאַר-טראַג מיט עטליכע ווערטער. דאָס טאַל האָבען מיר נאָך גליקליך אָב-געשנימען, האָב איך געזאָגט, און נאָך היינט ביינאַכט מוז מען קריגען אַ שטאַרקע, אייווערנע קייט פֿאַר דער שרעקליכער חיה. דאָן האָב איך זיך פֿערניגט און בין אַרונטער פֿון דער ביהנע.

דאָ האָט אויסגעבראַכען דער בייפֿאַל, ער איז געווען געוואַלדיג, מ'האָט גערוישט אין די אויערן פֿון די אַפּלאַדיסמענטען, און מען האָט געהאַלטען אין איין רופֿען דעם רעדנער — דעם רעדנער. איך בין אַרויס און האָב זיך פֿון דאָס גיי פֿערניגט, און איך האָב ווירקליך געהאַט אַן

אינגעהייער גרויסען ערפאלג, זאגאר דער לעצמער מענש אין זאאל האָט נאָך געפאַמטשט ביו דער טהיר.

דער דירעקטאָר איז געווען צופרידען, ער האָט מיר פֿון גאַנצען האַרצען געדאַנקט פֿאַר מיין הילף. ער וועט נאָך זיכער אָפֿט האָבען אַ פֿול הויז, האָט ער געזאָגט.

אַז איך בין אַרויס פֿון זאָאל און געוואַלט געהן אַהיים, איז ביי דער טהיר געשמאַנען אַ מאַן און געוואַרט אויף מיר. ס'איז געווען מיין ביי-לעמ-פֿערקויפֿער פֿון דעם פּאַוויליאָן. ער האָט בייגעוואוינט די פֿאַר-שמעלונג און איז געווען ענטזיקט. ער האָט זעהר שטאַרק געריהמט מיין רעדנער-טאַלאַנט, איך טאָר אונטער קיינע אומשמענדען ניט אויפֿ-געבען דעם פֿאַרטראַג אין פּאַרק-פּאַוויליאָן, איצט איז גראָד די צייט איהם צו אַנאַנסירען, איצט, ווען דער עולם האָט געהערט, צו וואָס איך טויג. צום ביישפּיעל אַ ווידערהאַלונג פֿון דער רעדע מבח דער היענע, דער עיקר ווען איך בריינג נאָך מיט די היה מיט זיך.

* * *

אַבער דער הערר דירעקטאָר, דער געמיינער בחור, האָט זיך אויף מאַרנען ניט געוואַלט אַרויסרוקען מיט'ן געלד. אויב איך וועל זיך ניט אונטערשרייבען, אַז איך וועל אויך דעם נעכסטען אָבענד אויפֿטרעטען, האָט ער געזאָגט, דאָן וועט ער איבערגעבען די זאַך צום געריכט. דער שווינדלער, דער לומפֿ! ענדליך האָבען מיר זיך אויסגעגלייכט מיט גוטען: ער האָט מיר בעצאָהלט פֿינף קראָנען. מיט די דריי, וועלכע ער האָט מיר שוין געהאַט געגעבען, זיינען עס געווען אַכט, און איך האָב איצט געהאַט דאָס רייווע-געלד צוריקצופֿאַהרען קיין קריסטיאַניאַ. אָבער די געשריבענע רעדע האָט ער ניט געוואַלט אָבגעבען צוריק. איבער דעם דאָזיגען פּונקט האָבען מיר זיך לאַנג אַרומגעריסען, ווייל איך האָב נאָר קיין חשק ניט געהאַט איבערצולאָזען ביי איהם די רעדע, ער זאָל זי פֿערשוועכען און אויף אַ ביליגען אופן לאָזען פֿאַרטראַגען. אויף דער אַנדער זייט האָט מען ניט געקענט לייקענען, אַז זי איז זיין אייגענשטוב, מחמת ער האָט ראָך דערפֿאַר בעצאָהלט. ענדליך האָב איך נאָכגעגעבען. ער האָט געלייגט אַן אונגעהייער גרויסען ווערטה אויף דער אַרבייט. „אזא רעדע האָב איך נאָך קיינמאַל ניט געהערט,“ האָט ער גע-זאָגט. „נעכטען האָט זיך טיך אַסך מעהר געריהמט ווי וואָס פֿאַר עס איז דרשה.“

„יא, דאָ קענט איהר אַלואָ זעהן,“ האָב איך געענטפערט. דאָס איז
די מאַכט פֿון דער ליטעראַטור איבער די געמיטהער.“
דאָס זיינען געווען די לעצטע ווערטער, וואָס איך האָב איהם גע-
זאָגט. מיט דעם טימאַג-צוג בין איך צוריקגעפֿאַהרען קיין קריסטיאַניאַ.

א נאנין געוועהנליכע פליען
פון מיטעלער גרויס.

אונזער בעקאנטשאַפֿט האָט זיך אָנגעהויבען דערמיט, וואָס איינמאָל,
בשעת איך בין געוועסען און געשריבען, איז זי אַריינגעפֿלויגען דורך מיין
אָפֿענעס פֿענסטער צו מיר אין שמוב אַרײַן און האָט גענומען אַרומ-
טאַנצען אַרום מיין קאָפּ. אָט אַפֿנים דער שטאַרקער ריח פֿון ספירט,
מיט וואָס מײנע האָר זײנען געווען בענעצט, האָט זי צוגעצויגען. איינ-
מאָל נאָך'ן אַנדערן האָב איך אויף איהר די האַנד אויפֿגעהויבען, אָבער
ס'זאָל איהר גאָר אָנהויבען אַרען. נו, האָב איך געכאַפּט די פּאַפּיר-
שערעל צו איהר.

איך האָב, פֿערשטעהט איהר מיך, אַ שער, אַז זי גרויס און שעהן.
וואָס טהו איך נים מיט איהר? דאַרף איך רײניגען מיין פּיפּקע, איז די
שער, דאָס פֿײער צושאַרען — די שער, און פֿאַר נױם שלאָג איך מיט
איהר אויך אָן די משוועקעס אָן וואַנד. אין מיין געשיקטער האַנד איז די
שער געוואָרען אַ מורא'דיג שטיק געוועהר. איך האָב זי אַ וואָרף גע-
טהאָן עמליכע מאָל אין דער לופֿטען, און די פֿליעג איז אַוועקגעפֿלויגען.
אָבער אין אַ ווײלע אַרום איז זי צוריקגעקומען און האָט זיך פֿון
דאָס נײ גענומען צו איהר טאַנץ. ווער איך דאָך אין כּעס, כאָפּ זיך אויף
און רוק אָב דעם טיש ווײטער, צו דער טהיר צו. די פֿליעג איז נים
פֿויל און געהט מיר נאָך. טראַכט איך זיך: נו, כ'וועל דיר שוין אָבטהאָן
אַ שפּיצעל. און איך בין שטילערהײט אַוועק און אויסגעשווינקט דעם
ספּירט פֿון מײנע האָר. האָט עס טאַקע געהאַלפֿען. מיט אַ פֿערטרוי-
ערטער מײנע האָט זיך די פֿליעג אַוועקגעזעצט אויף מיין לאַפּפּ און זיך
פֿון אַרט נים געריהרט.

אזוי איז אַריבער אַ שטיקעל צײט. כ'האָב ווײטער געשריבען און
פֿאַרטיג געמאַכט אַ היבש ביסעל פֿון מיין אַרבייט. אָבער לאַנג האָט
עס אַזוי נים געקענט געהן. ס'איז מיר געוואָרען אַביסעל טאַגאָמאָן, זיך
שטענדיג צו בענענענען מיט דער פֿליעג, יעדעס מאָל ווען איך הויב

נור די אויגען אויף. איך האָב זיך איינגעקוקט אין איהר; זי איז געווען אַ גאַנץ געוועהנליכע פֿליעג פֿון מיטעלער גרויס, פֿעסט געבויט, מיט גראַע פֿליגלען. „גיב זיך אַ ריהר אַביסעל!“ האָב איך געזאָגט. זי האָט זיך אָבער ניט געריהרט. „אָוועק פֿון דאַנען!“ מאַך איך צו איהר, אַ פֿאָך געבענדיג מיט דער האַנד. האָט זי זיך אויפֿגעהויבען אין דער לופֿטען, איז אַ וויילע אַרומגעפֿלויגען איבער'ן צימער און האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט אויפֿן לאַמפּ.

פֿון דער רגע הויבט זיך אייגענטליך אָן אונזער ריכטיגע בעקאַנט-שאַפֿט. פֿאַר איהר שטאַנדהאַפֿטיגקייט, פֿאַר איהר עקשנות האָב איך געקראָגען דרך ארץ; וואָס זי וויל, דאָס וויל זי. זי האָט מיך אויך גע-ריהרט מיט איהר אויסדרוק; דעם קאָפּ האָט זי געהאַלטען אָנגעבויען אָן אַ זייט און האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ טרויעריגען בליק. אונזערע געפֿיהלען זיינען געוואָרען געגענווייטיג; זי האָט פֿערשטאַנען, אַז איך אינמערעסיר מיך אין איהר און האָט עס גוט אויסגענוצט; וואָס ווייטער האָט זי זיך אַלץ גענומען מעהר רעכט און מעהר פֿרייהייט איבער מיר. שוין אַרום נאָכמיטאָג, בשעת איך האָב געוואָלט אַרויסגעהן אין גאַס, איז זי אַ בעלן געווען צופֿליהען צו דער טהיר און זיך סטאַרען מיר פֿע-ר-שמעלען דעם וועג.

אויף מאַרגען בין איך אויפֿגעשטאַנען צו דער געוועהנליכער צייט. אַז איך האָב געענדיגט מיין אָנבייסען און געוואָלט אַריינגעהן אין צימער, זיך אַנידערזעצען אַרבייטען, טרעף איך מיין פֿליעג ביי דער טהיר. האָב איך איהר אָבגעגעבען איהר „גוט-מאָרגען“. עטליכע מאָל האָט זי אַרומגעזומט איבער'ן שטוב און האָט זיך אַנידערגעזעצט אויף מיין שטוהל. דאָס האָב איך כלל ניט געמיינט און איך האָב דעם שטוהל געדאַרפֿט האָבען פֿאַר זיך. „אָוועק פֿון דאַנען!“ מאַך איך צו איהר. הויבט זי זיך אויף אויף עטליכע צאָל און לאָזט זיך ווידער אַראָב אויפֿן שטוהל. זאָג איך צו איהר: „גו, זעץ איך זיך אַנידער!“ — און איך האָב זיך סאַקע אַנידערגעזעצט. איז די פֿליעג אָוועקגעפֿלויגען און האָט זיך געזעצט ביי מיר אויפֿן פּאַפּיר. — „אָוועק!“ זאָג איך. קיין ענטפֿער. כלאַז איך אויף איהר, אָבער זי וויל זיך פֿון אַרם ניט ריהרען. „גיין“, מאַך איך צו איהר, „אַז איינער וועט קיין שום איינזעהעניש ניט האָבען מיט'ן צווייטענס פֿערלאַנג, קען עס לאַנג ניט אָנגעהן!“ זי האָט זיך צוגעהערט צו מיינע רייד, האָט זיך פֿערטראַכט אַ וויילע, אָבער זי האָט דאָך בעשלאָסען, צו בלייבען וויען. גו, האָב איך ווידער געכאַפּט די פּאַפּיר-שערעל און זי אַ וואָרף געמעהאָן אין דער לופֿטען. גראַד איז דאָס פֿענסטער אָפֿען

געווען — דאָס איז מיר גאָר פֿון זינען אַרויס — און די פֿליעג איז אַרויסגעפֿלויגען.

א פֿאַר שעה נאָכאָנאַנד איז זי געבליבען אויף דרויסען. איך בין די גאַנצע צייט אַרומגעגאַנגען איבער'ן צימער און האָב חרטה געהאַט, וואָס איך האָב זי אַליין, מיט מיינע אייגענע הענד, אַרויסגעלאָזט. וואו קען זי ערגעץ זיין? ווער ווייסט וואָס מיט איהר האָט זיך געקענט מאַכען! ענדליך האָב איך זיך אַנדערגעוועזט אויף מיין פֿלאַץ און געהאַט בדעה ווידער אָנהויבען אַרבייטען; אָבער פֿערשיעדענע פֿינסטערע געדאַנקען האָבען מיך געמוטשעט.

מיט אַמאָל איז די פֿליעג צוריקגעקומען. זי האָט מיטגעבראַכט עפעס שמוציגעס מיט זיך אויף איינעם פֿון איהרע הינטערשטע פֿיסלאַך. „אַט אַפנים דו ביסט אין מיסט-קאַסטען געווען, חיה'לע מיינס, רוף איך זיך אָב צו איהר, „פֿע!“ אָבער איך האָב זיך פֿונדעסטוועגען גע-פֿרעהט, וואָס זי איז צוריקגעקומען, און איך האָב ווידער פֿערטאַכט דאָס פֿענסטער. „ווי לאָזט דו זיך דאָס אַרויס אויף אַזעלכע ווייטע נסיעות!“ מאַך איך ווייטער צו איהר. קוקט זי מיך אָן, און ס'דוכט זיך מיר אויס, אזוי ווי זי וואָלט זיך אַמוזירט און געענטפֿערט: „מילא בע!“ אויף מיין פֿראַגע. אין מיין לעבענס-טאָג האָב איך נאָך נישט געווען אַ פֿליעג זאָל זיין אזוי לוסטיג. דאָס איז מיר גראָד שטאַרק געפֿעלען; כ'האַב אויך געזאָגט „מילא בע!“ און זיך צולאַכט פֿון גאַנצען האַרצען. „הא — הא, האָט מען נאָך ווען געווען אַזאַ פֿליעג?!“ האָב איך געזאָגט. „קום אַקאַרשט אַהער, לאַמיר דיך אַביסעל אַ קראַץ טהאַן אונטער דער מאַר-דעטשקע, דו גנב'טע דו!“

פֿאַרנאַכט האָט זי ווידער אַמאָל פֿרוכירט איהר אַלמען שפּאַס און האָט מיר געוואָלט די טהיר פֿערשפּאַרען, כ'זאָל נישט קענען אַרויסגעהן. איך האָב אָנגעגורט מיינע מאַנסבילשע לענדען און איהר געוווּען, אז איך בין בעל הבית. ס'איז טאַקע גאַנץ שעה, אז זי האָט מיך ליעב; אָבער מיך האַלטען יערען אָבענד פֿערשפּאַרט אין שטוב, דאָס קען זי פֿונדעסטוועגען נישט. און איך האָב זיך מיט געוואָלט דורכגעשפּאַרט פֿערביי איהר. כ'האַב געהערט, ווי ביזי זי איז געווען, ווי זי האָט דאָרט אינעווייניג אָנגעגעבען מעשים, אין איך האָב אַריינגעשריען צו איהר פֿון דרויסען: „נו יאָ, אַצונד וועסט דו שוין זעהן, ווי בימער עס איז צו זיין אַליין, ווי געזונד, איצט קענסט דו דאָ בלייבען זיצען!“

שפעטער, אין די ווייטערדיגע טעג, האָט מיר די קליינע מיסט-פֿליעג איינפֿאַך געטהאַן צום מיט. זיינען מענשען געקומען צו מיר צו

נאָסם, איז זי געוואָרען אייפֿערזיכטיג און האָט זיי אַרויסגעיאָגט דורך איהער מיאוס'ע שטיק. אז איך פֿלעג איהר דערנאָך אויסריידען פֿאַר איהר שלעכטער אויפֿפֿיהרונג און פֿלעג זי וועלען דערפֿאַר אָננעהמען פֿאַר דער טשאַפֿרינע, האָט זי זיך מיט אַזאַ אימפעט אַ לאָז געמאָהן פֿון דער ערד אַרויף, צו דער סטעליע, אַז איך האָב געמיינט, זי ברעכט האַלז און נאַקען און מיר האָט אָנגעהויבען שווינדלען אין די אויגען דערפֿון. „העי, דו פֿאַלסט אַרונטער!“ שריי איך צו איהר מיט אַלע קולות. אָבער מיין וואָרנונג איז געווען אַרויסגעוואָרפֿען. „גו, פֿון מיינעטוועגען קענסט דו בלייבען זיצען אויבען,“ מאַך איך און קעהר זיך אום מיט'ן רוקען צו איהר. דאָ איז זי אַראָבגעקומען. יא, אָבער דערמיט האָט זיך דער עסק ניט געענדיגט. אַז איך האָב זיך אויף איהר ניט געוואָלט אומקוקען, איז זי מיר דוקא אונטערגעפֿלויגען סאַמע אונטער דער נאָז און איז דער-נאָך אַראָבגעפֿאַלען מיט אַ קראַך גראַך אויף מיין מאַנוסקריפט. דאָ האָט זי אָנגעהויבען אַרומשפּאַצירען אַזוי פֿריי און אַזוי ברייט. אָקוראַט ווי ביי מיר אין שטוב וואָלט גאָר קיין זכר אפילו פֿון קיין פּאַפּיר-שערעל ניט געווען. מען מוז פּרוּבירען מיט איהר מיט גוטען, טראַכט איך זיך. און איך רופּ זיך אָב צו איהר פֿריינדליך: „געה ניט אַרום דאָ, דו שמירסט זיך דאָך אויס מיט טינט; כ'מיין דאָך נור דיין טובה!“ אָבער זי איז געבליבען טויב צו מיינע ווערטער. „כ'האָב דאָך דיר געזאָגט, זאָלסט ניט געהן אויף'ן פּאַפּיר!“ האָב איך ווידערהאַלט; „ס'איז גראַב פּאַפּיר, קאָפּיע-פּאַפּיר, דו קענסט זיך נאָך איינטרעטען דינע שטיקלאַך אין די פּיס.“ אָבער ניין, זי האָט ווינציג וואָס מורא דערפֿאַר. „האָט מען שוין אַמאָל געזעהן אַזאַן איינגעשפּאַרטע בריאה!“ האָב איך זיך צושריען מיט כעס; „וואָס זשע! דאָס פּאַפּיר איז אפשר ניט שפּליטער-דיג?“ ניין, זי הויכט ניט אָן טראַכטען אפילו, אַז ס'איז שפּליטערדיג. „גו, ווי דו ווילסט זיך,“ מאַך איך; „כ'נעהם מיר אַן אַנדער בויגען.“ אָבער ווי איך האָב נור גענומען אַן אַנדער בויגען, איז זי זיך אוועק. ס'זיינען אַריבער טעג און וואָכען. מיר האָבען זיך צוגעוואוינט איינס צום צווייטען; מיר האָבען געאַרבייט אינאיינעם אויף פֿערשידענע בויגען פּאַפּיר און זיך געטהיילט מיט פֿרייד און לייד. זי האָט געהאַט אַסך מורא'דיגע קאַפּריוען, אָבער איך האָב זיי דערטראַגען. זי האָט מיר קלאָהר און דייטליך צו פֿערשמעהן געגעבען, אַז זי קען ניט ליידען קיין צוגרוינד און דעריבער האָב איך געהאַלטען טהיר און פֿענסטער פֿער-שלאָסען. אָבער דאָך פֿלעגט איהר אַמאָל איינפֿאַלען אַ משוגעת, זיך

אַראַבצולאַזען פֿון דער סאַמע סטעליע גלייך אויף אַ שויב פֿון'ס פֿער-
שלאָסענעם פֿענסטער מיט אַזאַ שמורס, אַזוי ווי זי וואָלט די אַרעמע
שויב געוואָלט צושמעטערן אויף פּיצלאַך. „אויב דו האָסט וואָס צו מהאַן
אויף דרויסען, מאַך איך צו איהר, „מאָ זיי זשע מוחל און געה דורך
דאַנען.“ און איך האָב איהר געפֿענט די טהיר. ניין, דורך דאַנען,
ווייזט אויס, וויל זי בשום אופן נישט אַרויסגעהן, כאָטש גיב איהר אַ קרייניק.
„ווילסט דו אַרויסגעהן אָדער ווילסט דו נישט אַרויסגעהן?“ האָב איך גע-
פֿרעגט, „איינס, צוויי, דריי!“ קיין ענטפֿער. האָב איך צוריק פֿערקלאַפט
די טהיר מיט אַ קראַך.

אַבער איך האָב באַלד געמוזט חרטה האָבען אויף מיין צאָרן.
איינמאָל איז די פֿליעג אַוועק. זי האָט אָנגעשטאַמעוועט אין אַ
איך-דער-פֿריה, אַז דאָס דיענסט-מידעל איז אַריין אין שטוב, און האָט
זיך אַרויסגעמאַכט דורך דער טהיר. איך האָב פֿערשטאַנען, אַז זי האָט
זיך דאָס נוקם געווען אָן מיר, און איך האָב אַ לאַנגע צייט געטראַכט און
געטראַכט, וואָס מען הויבט דאָ אָן צו טהאָן. דערנאָך בין איך אַרויס
אין הויף און האָב אין דער הויך אויסגעשריען, אַז פֿון מיין געווענען קען
זי זיך געהן וואו זי וויל, געזונטערהייט, איך דאַרף זי מעהר נישט האָבען.
ס'האַט גאָרנישט געהאַלפֿען, כ'האַב זי נישט געקענט צוציהען, און מיר
האַט זיך שטאַרק געבייניקט נאָך דער פֿליעג. כ'האַב אויפֿגעפֿענט אַלץ
וואָס האָט נור געקענט געפֿענט ווערן ביי מיר אין הויז, און מיין מאַ-
גנסקריפט האָב איך אַרויסגעלייגט אין פֿענסטער, וואו עס איז געווען אין
סכנה פֿעררעגענט און צוריסען צו ווערן פֿון ווינד; זאָל זי זעהן, אַז פֿאַר
איהר איז קיין זאך נישט צו טייער, און אַז זי קען אויף אַלצדינג שפּאַ-
צירען וויפֿיעל איהר האַרץ גלוסט. כ'האַב זיך נאָכגעפֿרעגט ביי מיין
בעל הבית'טע אויף דער פֿליעג, כ'האַב ווידער אָנגעגאַסען אַ גאַנצע
מאַסע מיט ספּירט אויף מייע האַר, און גערופֿען האָב איך זי, און מיט
אַלע שעהגע געמען האָב איך זי בעטימעלט: מיין בעסטע פֿריינדין, מיין
הויף-פֿליעג, כדי איהר צו געפֿעלען — אָבער אומזיסט.

ענדליך, אויף מאַרגען פֿאַרמיטאַג, איז זי צוריקגעקומען. אָבער נישט
אַליין איז זי געקומען, זי האָט זיך מיטגעבראַכט אַ ליעבהאָכער פֿון גאַס.
פֿון גרויס שמחה, וואָס איך זעה זי ווידער אַמאָל ביי מיר, האָב איך
איהר אַלצדינג מוחל געווען און אַ צייט לאַנג בין איך אויך צו איהר
ליובאַוויניק אפילו געווען גוט און פֿריינדליך. אָבער וואָס צופֿיעל, איז
צופֿיעל. אַלצדינג האָט אַ גרענעץ. מילא, האָבען זיי זיך ראשית כל
אַנדערגעזעצט און גענומען איבערוואַרפֿען זיך מיט בליקען און זיך רייבען

איין קערפער אָן צווייטען. אבער פֿלוצלינג האָט זיך דער געליעבטער אויף איהר אַ וואָרף געטהאָן אויף אזא אופן, אַז איך בין רויט געוואָרען פֿאַר חרפה. „וואָס טהוט איהר דאָ פֿאַר מענשען אין די אויגען?!“ האָב איך זיך אָנגערופֿען און זי גוט אויסגעזידעלט: „ניטאָ זיך וואָס איבער-צונעהמען מיט אזא אויפֿפֿיהרונג!“

דערויף האָט זי שטאַרק פֿעראיבעל געהאַט. זי האָט פֿערוואָרפֿען דעם קאַפּ אַהינטער און מיר געגעבען צו פֿערשמעהן, אַז איך רייך נור אזוי, מחמת איך בין אייפֿערויכטיג. „איך אייפֿערויכטיג!“ האָב איך אַ פֿיף געטהאָן; „אייפֿערויכטיג אויף דעם דאָ! ניין, הערסט דו?“ אָבער זי האָט דעם קאַפּ נאָך מעהר פֿערוואָרפֿען אויף הינטען און נאָך אַמאָל איבערגע'חור'ט דאָס זעלביגע. דאָ אָבער האָב איך זיך אויפֿגעהויבען פֿון מיין פֿלאַץ און געזאָגט: „מיט דיר וועל איך זיך ניט שלאָגען. דאָס שמעהט פשוט ניט אָן מיין ריטער-געפֿיהל; אָבער שיק מיר נור אַרויס דעם געמיינעם ליובאַזוניק דיינעם. מיט איהם וועל איך זיך שוין יאַקאַש איספראַווען!“ און איך האָב אַ כאַפּ געטהאָן די פּאַפּיר-שערעל אין דער האַנד.

נא, האָבען זיי אָנגעהויבען חוּק טאַכען פֿון מיר. זיי זיינען זיך גע-זעסען דאָרט, ביים ברעג מיט, און שיער ניט צושפּרונגען געוואָרען פֿון געלעכטער. אזוי ווי זיי וואָלטען זאָגען: „האַ, האַ, קיין גרעסערע פּאַפּיר-שערעל האָסט דו שוין ניט, נאָך אַ גרעסערע פּאַפּיר-שערעל איידער די?!“ — „כ'וועל אייך ווייזען, אַז דאָס געוועהר שפּיעלט דאָ קיין גרויסע ראַליע ניט.“ האָב איך געענטפֿערט. „מיט אַ פּראַסטע, אויסגעדאַרטע לינייקע וועל איך מיט דעם בחור לערנען דרך ארץ.“ און איך האָב אַ פֿאַך געטהאָן מיט דער לינייקע. האָבען זיי זיך נאָך שטאַרקער צולאַכט און האָבען אַרעסגעוויזען גאַנץ אָפֿען זייער פֿעראַכטונג צו מיר. „וואָס ווילט איהר שוין ווייטער טהאָן?“ האָב איך זיך צובייזערט אויף זיי. אָבער זיי האָבען זיך גאָרניט אומגעקוקט אויף מיר. מיט ענות/דיגע מיענעס האָבען זיי זיך אַ לאָז געטהאָן איינע אַנטקעגען די אַנדערע און האָבען שוין געהאַט ברעה זיך אַריינצואוואָרפֿען איינער אין צווייטענס אַרעמס. „איהר וועט עס ניט טהאָן!“ האָב איך אַ געשריי געטהאָן אויף זיי. אָבער זיי האָבען עס פֿאַרמ געטהאָן, גראָד מיר אין די אויגען. דאָ האָט שוין מיין גערולד געפלאַצט. כ'האַב אויפֿגעהויבען די לינייקע און זי געלאָזט אַראַבפֿאַלען, ווי אַ בליץ. עפעס איז צוקוועטשט געוואָרען; עפעס האָט געפלאַסען פֿון דער לינייקע. מיין גוט געציעלמער קלאַפּ-האַט זיי ביידען דער'הרג'עט.

אזוי האָט זיך געענדיגט די דאָזיגע בעקאנטשאַפֿט . . .
ס'איז נור געווען אַ קליינע, געוועהנליכע פֿליעג מיט גראָע פֿליגלען.
און ס'איז נאָרנישט בעזונדערעס געווען אין איהר. אָבער זי האָט מיר
פֿערשאַפֿט מעהר ווי איין לוסטיגען מאַמענט, כל זמן זי האָט געלעבט.

דער עראבערער.

I

א קאמפאניע פֿון יונגע ליימ, מענער און פֿרויען, האָבען אַרויסגע־
רודערט צום אינוועל. איינער פֿון די מענער, יונג און הויך, האָט זיך
אויפֿגעשמעלט אין שיפֿעל און גענומען דעקלאַמירען געדיכטע; מען האָט
עס אַווש געקענט הערען פֿון ברעג. אַלע דאַמען האָבען זיך צוגעהערט
צו איהם, נור די יונגסטע פֿון זיי, אַ לעבענס־לוסטיג מיידעל מיט
בלאָנדע האָר און צימערענדע נאָז־פֿליגלען, האָט בעסער פֿאַרגעצויגען
צו וואַרפֿען אויגען אויף דעם שעהנעם מאַן, וואָס איז געוועסן ביים רוד־
דער; זי האָט געלאַכט איבער זיינע בעמערקונגען און איהם אויפֿגעמוגל־
טערט ווייטער צו ריידען.

דאָס האָט דעם יונגען הערר אומעמיג געמאַכט. און ער האָט גע־
לייענט זיינע געדיכטע מיט אַ העכערער שטימע, און די פֿאַרב איז איהם
געקומען אין די באַקען.

פֿלוצלינג האָט ער זיך אָבגעשמעלט. ער האָט זיך אומגעדורעמ
צו דער אונאויפֿטערקואַמער שעהנער אויף דער רודער־באַנק הינטער
איהם און געזאָגט:

„איהר האָט רעכט, מיינע געדיכטע זיינען ניט גוט. אָבער איך
קען אויך עפעס דערצעהלען, און דאָס וועל איך פֿילייכט מאַכען בעסער.
אַזוי גיך ווי מיר וועלען נור קומען אויף'ן לאַנד, וועט איהר עס הערען.“
און אַלע דאַמען האָבען געפֿאַמט מיט די הענד און זיך געפֿרעהט,
וואָס ער וויל דערצעהלען וועגען זיינע רייען, וואָרים ער האָט געהאַט
אינטערעסאַנטע און וואונדערליכע פֿאַסירונגען אָהן אַ שיעור. נור זי,
וועלכע האָט קיין חשק ניט געהאַט צו הערען זיינע געדיכטע, איז אויך
איצט ניט געווען בעגייסטערט. און דער מאַן האָט זיך אַלץ מעהר און
מעהר גענומען צום האַרצען.
„וואָס ווילט איהר פֿאַרמ?״ האָט ער אין זיין פֿערצווייפֿלונג געפֿרעגט.

„וואָס איך וויל? כ'פֿערשמעה איך ניט!“ האָט זי פֿערוואונדערט געענטפֿערט. „איך הייס אַנדרעאָ, ס'איז נאָרנישט מיט מיר, כ'בין נור פֿרעהליך, וואָס איך קען דאָ זיין מיט אַלע אַנדערע אויף דעם דאָזיגען אויספֿאַהר.“ און זי האָט ווירקליך אזוי אויסגעזעהן, ווי זי וואָלט געמיינט דאָס, וואָס זי זאָגט, די גנב'טע.

זיי זיינען אַראָב אויף דער יבשה, זיי האָבען אויסגעפֿאַקט דעם וויין, אָנגעגאַסען די גלעזער און געטרונקען. אָבער ווייט אַוועק, הינטער די נידעריגע בוימלאַך ביים ברעג ים, האָבען אַדאָי אַנדרעאָ און דער רודערער געמוזט אַרומשפּאַצירען און זוכען אייער פֿון ים-פֿייגעל. וואָרים פֿון צייט צו צייט האָט דער ווינד אַריבערגעבראַכט זייער געלעכטער אהער צו דער קאָמפּאַניע.

„איצט מוזט איהר דערצעהלען!“ האָט מען פֿון אַלע זיימען גענומען שרייען.

„רופֿט אַלעמען אהער, זאָל אויך אַנדרעאָ קומען,“ האָט ער געענטפֿערט. ער איז אַרויף אויף אַ שטיין און גערופֿען אַנדרעאָ'ן מיט אַ וואַרעמער, צוציהענדער שטימע.

און אַנדרעאָ איז געקומען. זי איז געבליבען שמעהן און האָט איהם אָנגעקוקט מיט אַ פֿרעגענדען בליק.

„מיין פֿרייליין, פֿאַר איך אליין וועל איך דערצעהלען,“ האָט ער געזאָגט, אזוי אז אַלע האָבען עס געהערט. „איהר שמעהט דאָ ווי אַ זילבערנער קרייץ אין דער זונן. ניט נור איז אייער שעהנקייט אזוי גרויס, נאָר אויך מיט אייער יוגענד האָט איהר אויף מיר געווירקט — מיט אייער הערליכער יוגענד. ס'איז דאָ בלוז אונטער דער הויט פֿון אייער אָרם, ליעכטמע; מיט די רויטסטע ווערטער פֿון מיין האַרצען וויל איך אייך בעזינגען.“

אָבער אַנדרעאָ האָט ניט געוואוסט וואָס צו מהאַן מיט זיך, אזוי אונגליקליך האָט זי אויסגעזעהן, בשעת זי האָט אַ קוק געמהאַן אויף דער קאָמפּאַניע. ענדליך האָט זי זיך אַנידערגעזעצט.

און דאָן האָט ער גענומען דערצעהלען.

אַ שמונדע נאָכאַנאַנד האָט ער דערצעהלט; אָט די שטימע האָט נאָר ניט געוואָלט שמיל זעהן, אַ ווילדע, גרויסאַרטיגע שטימונג האָט איהם בעהערשט, און דער ריזע-קאָמפּאַניאַן, וועגען וועמען ער האָט דערצעהלט, האָט איבערגעלעבט וואונדערליכע זאַכען. „לאַנגווייל איך אייך?“ האָט ער געפֿרעגט.

„ניין, ניין,“ האָבען אלע אין איין קול אויסגערוּפֿען, העררען ווי דאָמען.

און אַנדערע האָט ניט געענטפֿערט.
ער האָט געפֿרעגט:

„פֿאַרוואָס ענטפֿערט איהר ניט? פֿאַר אייך אליין דערצעהל איך. וואָרט אַ וויילע, איך האָב בלויז דאָס איינע צו זאָגען, אַז דער מאַן, וועגען וועמען איהר האָט דאָס אלעס געהערט, איז דורכאויס ניט גליק-ליך געווען. אלעס איז געגאַנגען נומ, און ער האָט געוואונען אין אַם די אלע קליינע קעמפֿען, ער איז אַרויס דער זיעגער איבעראַל, ביי אלע וואונדערליכע געפֿעהרליכע אונטערנעהמונגען; אָבער איין מאָג איז ער פֿערבאָפֿט געוואָרען פֿון דער גרויסער, אייביגער ליעבע, און דאָ האָט ער פֿערלאָרען.“

„בראַוואָ!“ האָט אַנדערע געזאָגט און דערביי האָט זי אַרונטערגע-לאָזט איהרע ברעמען. „דערצעהלט וועגען דעם!“

אָבער אַם די רוה האָט דעם עראָבערער צומישט, יאָ, איהר קעלט האָט איהם געבראַכט צו פֿערצווייפֿלונג, און ער האָט געקעמפֿט מיט אלע כוחות זיך צו בעפֿרייען פֿון איהר מאַכט. די אַנדערע דאָמען האָ-בען די זאך געלאָזט לויפֿען, וואָרים מעהר ווי איינע פֿון זיי האָט געקענט זיין האַרץ. אויב דער גורל איז היינט געפֿאלען אויף די איינע, וועט עס מאָרגען, ווען די זונן וועט לייכטען אין אַנדערע טיילען פֿון זיין זעעלע, פֿאלען אויף אַן אַנדערע.

אַנדערע האָט ווייטער געבעטען:

„דערצעהלט וועגען דעם!“

„צו וואָס זאָל איך עס טהאָן?“ האָט ער געענטפֿערט. „אייער קעלט נעהמט מיך דורך ווי אַ פֿראַסט. מיינע דאָמען און מיינע העררען, ס'איז שוין שפעט, דער אָבענד איז געקומען!“

זיי האָבען זיך אומגעקעהרט אַהיים, צוריקפֿאַהרענדיג האָט ער דערלאָנגט דעם מאַן פֿון שיפֿעל אַ הילכענדען פֿאַטש און האָט אליין גענומען רודערן. ער האָט ניט געזעהן, ניט געהערט קיין זאך, נאָר גע-רודערט ווי אַ בער.

אַז זיי זיינען אַראָב אויף'ן ברעג, איז אַנדערע פֿלוצלינג צוגעקומען צו איהם. ער האָט זי אָנגעכאַפֿט ביי דער האַנד, און בלאַס ווי דער טויט, מיט ציטערענדע ליפען האָט ער געזאָגט:

„מוטשעט מיך ניט מעהר, איך האַלט עס ניט אויס. גיט אַרויס

אונער ענטשיידונג. איך האָב נאָך קיין פֿרוי נישט אַזוי געליעבט, ווי איך
ליעב אייך: זאָגט איצט, וואָס זאָל איך טהאָן: זאָל איך לעבען אָדער
שטאַרבען?!"

"לעבען!" האָט זי געענטפֿערט מיט אויסערנעוועהנליכער פֿרייד.
"איך האָב דיך שטענדיג געליעבט, פֿון דער ערשטער רגע, וואָס איך
האָב דיך דערזעהן. פֿאַרוואָס, מיינסט דו, האָב איך דיך היינט אַזוי געד-
מוטשעט? אַך, איך האָב זיך אַליין נאָך מעהר געמוטשעט און געליטען,
ווי קיינמאָל נישט פֿאַר דעם." און זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט גרויסע,
פֿערוואונדערטע אויגען און האָט איהם אָנגערופֿען איהר קעניג און איהר
נאָם.

עמליכע טעג צייט איז זיין גליק געווען פֿאַלקאָס; דער זיעג איז
געווען זיס, און ער האָט איהם גענאָסען, ווי ער האָט עס אימער געד-
טהאָן. דאָן איז ווידער געקומען זיין אַלט אונגליק, די איבערדריסיגקייט
איז איהם בעפֿאַלען, די שלאַפֿקייט, די פֿערמאטערטקייט נאָדן קאמפֿף,
דער פֿליך. ער האָט זיך אַרויסגע'גנב'עט פֿון דאָנען, איז פֿערשוואונדען,
אָועקגעפֿאַהרען אין דער נעכסטער שטאָדט און האָט נישט געשריבען, נישט
געשיקט קיין נאכריכט, איז נישט צוריקגעקומען.

II

מיט אַ פֿאַר טעג צוריק איז ער אָנגעקומען אין דעם דאָזיגען טור-
ריסטען-האַטעל, וואו ווייניג טעגשען פֿלעגען פֿערפֿאַהרען. אַלעס איז
געווען אַזוי לאַנגווייליג אין דעם שטעדטעלע, קיין זאך האָט נישט פֿאַסירט,
זיין האַרץ איז געווען רוהיג און טיעד.

דאָ האָט ער איין נאָכמיטאָג בעגעגענט אַ דאַמע אויף די טרעפֿ;
זי האָט געוואָלט אַרונטער, ער האָט געוואָלט אַרויפֿגעהן; און ער האָט
אַראָבגענומען זיין הוט און געגריסט, בשעת זי איז פֿערבייגעגאַנגען. זי
איז פֿערשוואונדען אין גאָרטען. פֿון דעם בעל הבית איז ער דערנאָנגען,
אַז זי איז נור וואָס אָנגעקומען אין האַטעל; זי פֿאַהרט צוזאַמען מיט
איהר פֿאַטער.

אַ לאַנג, גרין טובען קלייד, אַ גרויסער, שוואַרצער הוט און אַ רייט-
בייטש — דאָס האָט אָבגעהאַלטען זיינע טריט אויף די טרעפֿ. זי האָט
איהם קוים אָנגעקוקט, נישט מעהר ווי אַ סעקונדע מיט אַ שנעלען בליק
פֿון דער זייט, דאָן האָט זי אויפֿגעהויבען איהר קלייד מיט דער האַנד
אין דער הויך און איז איהם פֿערבייגעגאַנגען.

ער איז איהר נאָכגעגאָנגען, אַראָב אין גאַרמען. דער וויגער איז געווען זיבען, ס'האָט אָנגעהויבען טהויען.
"עס טהויט", האָט ער אָהן צערעמאָניעס געזאָגט און איז צוגעגאָנגען צו איהר. און ער האָט געוויזען אויף איהרע פֿיס און ווידערהוילט, און עס טהויט.

זי האָט איהם אָנגעקוקט פֿערוואַנדערט און דאָן אַראָבגעלאָזט די אויגען אויף די שפיצען פֿון איהרע שיד.

"פֿערצייהט", האָט ער פֿון דאָס ניי אָנגעפֿאָנגען, "איך בין אייך ווירקליך ניט נאָכגעגאָנגען, כדי מיט אייך צו ריידען; אָבער עס טהויט, און ס'איז שוין נאָס אויף די וועגען און אין גראָז. דאָס האָב איך אייך געוואָלט זאָגען, ווייל איהר זייט דאָ פֿילייכט אונבעקאָנט."

זי האָט געשמאַמעלט: "איך פֿערשמעה אייך ניט — —"
"איך האָב אייך בעגריסט אויף די טרעפּ", האָט ער ווייטער גע- זאָגט. "דאָס בין איך עס געווען דער, וועלכער איז דאָרט געשמאַנען. דער שנעלער בליק, וואָס איהר האָט מיר געשיינקט, איז שולדיג אין דעם."

דאָ האָט זי ענדליך אַ פֿרעג געטהאָן: "וואָס ווילט איהר?"
זיין האַרץ האָט אָנגעהויבען קלאַפען, ער האָט פֿערלאָרען די גלייכ- געוויכט און אויסגעשריען:

"זעהט נור דאָ, געהטט אייך, וואָס איהר ווילט, כ'גיב אייך אַלעס, וואָס איך האָב, אויב איהר טיינט, און איך האָב עפעס געוואָלט פֿון אייך. גיין, צוליעב דעם בין איך ניט געקומען. כ'האָב נור געוואָלט שמעהן פֿאַר אייך און אייך אַביסעל אָנקוקען, ווייל איהר זייט אזוי וואַנדערבאַר."
"אזוי וואָס האָב איך נאָך קיינמאַל ניט געהערט", האָט זי געזאָגט מיט אַ קאַלטען און פֿערדרוסליכען טאָן.

"נו יאָ, דאָן פֿערצייהט מיר!" האָט ער געמורמעלט און האָט אַלעס אויפֿגעגעבען.

זי האָט אַוועקגעקוקט פֿון איהם, און געוואָרפֿען איהר בליק אויף אַ בלומען-בייט און זיך אָבגעקעהרט מיט'ן רוקען צו איהם. ער האָט געוואָלט פֿערגלעטען דעם שלעכטען אינדרוק, וואָס ער האָט אויף איהר געמאַכט, און ער האָט געזאָגט:

"יאָ, ווייסט איהר, עס רוישט אין אַלע רויזען, אויף וועלכע איהר קוקט. איך האָב זיך צוגעהערט צו זיי. צי שמעהען זיי אַקאַרשט ניט דאָרט און ריידען איינע מיט די אַנדערע? צי איז דאָס דאָזיגע גערויש ניט זייער שפּראַך? איהר הערט, פֿילייכט זאָגען זיי עפעס."

זי האָט גענומען שמעלען טריט ווייטער.
„איז דען דאָס לעצטע, וואָס איך האָב געזאָגט, אויך געווען ניט
אַס פּלאַץ?“ האָט ער געפֿרעגט מיט אַ טאָן פֿון דערשלאָגענקייט.
„אַבער דאָס זיינען דאָך ניט קיין רויזען, ס'איז דאָך מאָהן,“ האָט
זי געענטפֿערט.

„אַלואַ מאָהן!“ האָט ער געזאָגט. „צי דאָס דאָזיגע רוישען אונטער
די בליטהען-קעפעלאַך קען ניט זיין קיין שטימען, וועלכע ריירען איינע
מיט די אנדערע?“

זי איז שוין געווען אַוועק. איידער ער האָט נאָך געהאַט געענדיגט
זיינע ווערטער, איז די טהיר פֿון גאַרטען שוין געווען פֿערמאַכט פֿון דער
אַנדער זייט. נומ.

מיט אַ וואונדערליכען, מאָדנעם געמיטה איז ער צוגעגאַנגען צו אַ
באַנק און האָט זיך אַוועקגעזעצט. די אויפֿפֿאַלענדע שענהנקייט פֿון דער
פֿרעמדער איז דאָס שולדיג געווען אין דעם. אַז דער גלאַק האָט גע-
רופֿען עסען, האָט ער זיך אויפֿגעהויבען און אין דער גרעסטער שפּאַנונג
איז ער אַריין אין עסס-זאַל. ווען זי זאָל איצט קומען און זיך דאָרט
זענען ביים מיש! אַשטייגער, ווען ער זאָל זי איצט בעגריסען!
זי איז געקומען. די בייטש האָט זי אויך איצט געטראָגען אין דער
האַנד. דער פֿאָטער איז איהר נאַכגעגאַנגען, אַן אַלמער שעהנער מאַן
מיט'ן אויסזעהן פֿון אַן אָפֿיציר.

איצט איז געגאַנגען אין דעם זיך אַ נעהם צו מהאַן ריכטיג צו דער
זאָך, זיך פֿערנייען און זיך אַנידערזעצן פּונקט אַנטקעגען זיי ביידען.
איצט מהו איך עס! האָט ער געטראַכט. און ער האָט עס געטהאַן. די
שעהנע איז שטאַרק רויט געוואָרען. פֿאָטער און מאַכטער האָבען גע-
רעדט וועגען זייער ווייטערדיגע רייזע, וואָס זיי האָבען געזאָלט אויף
מאַרנען אונטערנעהמען. דער אַלמער האָט זיך דירעקט איבער'ן מיש
נאַכגעפֿרעגט מכת דעם וועג, די האַמעלען. און דער אַרעמער עראַבער-
רער, וועלכער האָט קיינמאַל פֿריהער קיין ידיעה ניט געהאַט אין אָט די
אַלע זאַכען, האָט זיך שנעל בעטראַכט און געגעבען אַן אויסגעצייכענטען
ענטפֿער אויף אַלצדינג. אַז די מאָהלצייט איז געווען געענדיגט, איז ער
צוגעגאַנגען און האָט זיך פֿאַר זיי ביידען פֿאַרגעשמעלט. בריליאַנט, גאַנץ
בריליאַנט, זיי האָבען ביידע געקענט זיין נאָמען.

אַרויסגעהענדיג פֿון עסס-זאַל, האָט ער פּלוצלינג אָבגעשמעלט
דעם אָפֿיציר'ס מאַכטער און געזאָגט:
„נור איין וואָרט, מיין פֿריליין, פֿאַהרט ניט מאַרנען! בלייבט דאָ!“

איך וויל אייך וויזען עטליכע אויסזיכטען, דאָס שטראָמענדע מייכעל, דעם האַפּען וואו די שיפּען שמעלען זיך אָב. מאָרגען אָבענד וויל איך פּאַלען צו אייערע פּים און אייך דאַנקען.
די שעהנע איז ניט געגאַנגען ווייטער, געדולדיג האָט זי איהם אויס-
געהערט.

דאָ האָט ער צוגעלייגט: „מיין לעבען ליגט ביי אייך אין די הענד.“
זי האָט אַ שמייכעל געמאָהן.

„כרי צו פּערטרייבען יעשוועדען מיספּערשמענדנים, וויל איך אייך אויפּטערקואַס מאַכען דערויף, אַז איך בין אויף'ן וועג צו מיין חתן, און אַז איך פּאַהר מאָרגען,“ האָט זי געזאָגט.

„ניין,“ האָט ער אויסגערופּען און אַ קלאַפּ געמאָהן מיט'ן פּוס אָן דער ערד. און ער האָט אָנגענומען איהר האַנד און זי געדריקט און געקושט.

זי האָט זיך אויסגעריסען פּון איהם, האָט אויפּגעהויבען די רייט-
בייטש און איהם דערלאַנגט אַ פּייערדיגען זעץ אין געזיכט. ער איז פּלוצלינג געוואָרען רוהיג. און האָט זיך אויפּגעשטעלט אין זיין גאַנצער הויך; אַ בלוט-רויטער פּאַס איז אַריבערגעלאָפּען איבער זיין לינקער כאַק. זי האָט איהם אַ וויילע בעטראַכט, האָט אַרונטערגעלאָזט די בייטש אויף דער ערד און מיט ציטערענדע ליפּען האָט זי פּלוצלינג גע-
שעפּטשעט:

„איך האָב אייך געשלאָגען.“

„דאָס מאַכט גאַרנישט אויס,“ האָט ער געענטפּערט. „ווידערהוילט

עס, עס פּערשאַפּט מיר פּערגניגען.“

אָבער מיט אַן איינגעבויענעם קאַפּ, די אויגען אַרונטערגעלאָזט צו דער ערד, איז זי שנעל אַוועק פּון דאַנען, איז אַרויפּגעלאָפּען עטליכע שטרעפּ, צו זיך אין צימער, וואו קיינער האָט זי ניט געקענט זעהן.

זי איז ניט געפּאָהרען אויף מאָרגען. זיי האָבען בעזוכט די אויס-
זיכט פּונקטען, דעם שטראָמענדען וואַסער, די לאַנדונגס-פּלעצער. ווי די גאַנצע וועלט האָט זיך דאָס אַביסעל געענדערט ביי איהר אין די אויגען! ווי איבערפּול איהר האַרץ איז דאָס פּלוצלינג געוואָרען פּון זי-
סער נאַרישקייט! ניין, זי וואַלט קיינמאַל ניט געמאַכט אַט די אומעטיגע ריזע קיין דרום צו דעם דאָזיגען מאַן, וועמען זי האָט שוין מעהר ניט געליעבט, ווען איהר פּאָטער, דער אַפּיציר, וואַלט זי ניט געצוואונגען דערצו. אָבער זי וועט צודריקומען, וועט גלייך ווידער זיין דאָ. און זי האָט געזעען דעם עראָבערער די האַנד.

„איך קום מיט,“ האָט ער געזאָגט, „מאָרגען פֿאַהר איך דיר נאָך.
צום ווידערזעהן, מיין איינציג געליעבטע!“

III

אַצינד, ווי עס איז מיט איהם אימער געווען, וויינען געקומען עמליכע
שטונדען, אין וועלכע ער איז אַרומגעגאַנגען אין אַן אונבעשרייבליכער
פֿער'שכור'סקייט און האָט גאַרנישט געזעהן און גאַרנישט געהערט, אחוץ
זיין געליעבטע. כמעט יעדע שטונדע האָט ער טעלעגראַפֿירט און גע-
שריבען אַ בריעף און נאָך אַ בריעף אויף שמעקענדען פּאַפּיר. ער האָט
אָט די שעהנע ווערטער געלעזען מיט דער טיעפֿסטער פֿרייד און ביי
זיך אין האַרצען האָט ער אַרומגעטראָגען אַ לעבעדיגען בלוטען-קראַנק.
די שטונדען וויינען אַריבערגעפֿלויגען. פֿאַרוואָס איז ער ניט גע-
פֿאַהרען? אין דעם ענטציקטען צושטאַנד, אין וועלכען ער האָט זיך
געפֿונען, איז איהם שווער געווען צו פֿערלאָזען דעם האַטעל און זיך
אַרויסלאָזען אויף דער רייזע. נאָך צוויי טעג איז ער נאָך אימער געווען
דאָ, ווייל ער האָט ניט געקענט פּועל'ן ביי זיך, זיך צו שיידען פֿון די
דאָזיגע ענטציקענדע בריעף, וועלכע האָבען נאָך אַלץ געהאַלטען אין איין
קומען. פֿאַרוואָס וויינען זיי געוואָרען אזוי פֿיעל, זאָגאַר צופֿיעל! די
ערשטע וויינען געווען די לייעבסטע. זיי וויינען אַלע געווען ווי קליינע
רויען פֿאַר זיין האַרצען; אָבער דאַן האָבען זיי שוין אָנגעהויבען קומען
צו אַפֿט.

איין אָבענד האָט ער געלאָזט ליגען דעם בריעף פֿון דער שעהנער
אַ ניט געעפֿענטען ביז אין דערפֿריה. וואונדערבאַר, וואָס ער האָט איהם
שוין ניט געעפֿענט גלייך אויף'ן שמעל מיט ציטערענדע הענד, אזוי ווי
פֿריהער!

אַז ער איז אַרונטערגעקומען אין עסס-וואַל, האָט ער דאָרט גע-
טראָפֿען אַ דאַמע אין רייזע-קליידער. זי און די פֿרוי וואָס האָט איהר
בעגלייט וויינען נור וואָס אָנגעקומען; זי איז געווען אַ קינסטלעריין, אַ
צאַרט מיידעל, אויף איהר לוסט-רייזע, לאַכענדיג, וואַרם, קאָכעדיג אין
איהרע שטימונגען, זי איז בעוואַכט געוואָרען פֿון איהר אייגענער מוטער.
ער האָט זי בעגריסט.

זי האָט אַ שטייכעל געטהאָן און צוריק געגריסט. איהר שטייכעל
איז געווען רויט. פֿאַרוואָס איז ער ניט געפֿאַהרען? איז עס געווען דאָס

שיקזאל? ער האָט זיך בענוצט מיט דער ערשמער געלעגענהייט, אָנצו-
באָטען דער יונגער קינסטלערין זיין דיענסט, ער האָט איהר געוואָלט
בעהילפֿיג זיין. זיי האָבען אָבעמאָכט אַ בעשטימטע צייט, ווען ער האָט
זי געוואָלט פֿיהרען צו די לאַנדונגס-פלעצער.

ער איז געקומען אַ גאַנצע שמונדע פֿריהער. ס'האָט גערענענט און
ער האָט געוואַרט ווי אַ העלד. ס'מאָכט גאַרנישט אויס, האָט ער צו
זיך אליין געוואָגט, איך בין גליקליך ווי אַ גאָט, ווייל איך ווער פֿון
איהרעטוועגען נאָס און מיעד! צוויי שמונדען איז ער דאָרט געשטאַנען;
ער האָט גאָר ניט געהערט פֿון איהר. ענדליך האָט זי איהם געשיקט
די מוטער אָנשמאַט איהר, זי האָט ניט געוואָלט מאַכען דעם דאָזיגען
שפּאַציר-גאַנג מיט איהם, זי האָט בעסער פֿאַרגעצויגען צו בעזוכען
עטליכע פֿריינד. און די אַלמע מוטער האָט ניט געפֿרעגט, צי האָט ער
לאַנג געוואַרט, האָט ניט בעדויערט, וואָס ער איז נאָס געוואָרען. זי האָט
גאָר קיין ברעקעל רחמנות ניט געהאַט.

ער איז אוועק געוואָסן. ער האָט אַרומגעוואַנדערט אין דעם לאַנג-
ווייליגען האַטעל פֿון איין צימער אין אַנדערן. אויסער זיך פֿאַר אונגעדולד.
פֿאַרוואָס קומט זי ניט צוריק פֿון איהרע פֿריינד? ס'איז געוואָרען שפעט,
די נאַכט איז צוגעפֿאלען. ער האָט געמוזט געהן שלאָפֿען, אָהן דעם
זי צו זעהן. שלאָפֿען האָט ער ניט געקענט, ער האָט אָנגעצונדען ליכט,
האָט גערויכערט איין ציגאַר נאָך'ן אַנדערן און ניט געקענט איינרוהען.
ווי שווער און דונקעל דער קאַפּ איז איהם געוואָרען! ווי שמערצליך און
אָנגעשמריינגט זיינע אויגען האָבען דאָס געקוקט אויף די געפינטעלמע
מאַפעמען פֿון דער וואַנד!

ענדליך איז ער אַרויסגעשפּרונגען פֿון בעט און האָט זיך אָנגעטהאָן.
ער האָט געוואוסט, וואו דאָס צימער פֿון דער קינסטלערין איז געווען,
און ער האָט געזעהן, ווי איהרע שיד שטעהען ביי דער טהיר. ער איז
צוגעגאַנגען צו דער טהיר און האָט זיך איינגעהערט.
גאַרנישט, קיין שום קלאַנג ניט. דאָן האָט ער זיך אַרונטערגעלאָזט
אויף די קניע און געקושט די צוויי קליינע שיכעלאַך ווי אַ נאַר, ווי אַ
משוגע'נער. דערנאָך איז ער צוריק אַריין צו זיך אין צימער. און ער
האָט זיך אליין פֿערשפּראַכען, אין דערפֿריה צו מאַכען אַ סוף צו דער
געשיכטע, זיך מודה זיין פֿאַר איהר, איהר ערקלעהרען אַלצדינג און
ויעגען אַדער שמאַרבען.

אָבער אין דערפֿריה איז זי שוין געווען אוועקגעפֿאַהרען צוזאַמען
מיט איהר מוטער.

ער האָט זיך נאָכגעפֿרעגט, וואָס פֿאַר אַ וועג זי האָט גענומען, און
האָט זיך דערוואוסט, אז זי איז געפֿאָהרען אין דער געכסטער שטאַרט
צו צפון צו.

דעם ועלבען פֿריה־מאָרגען האָט דעם אָפיציר'ס מאַכטער געשריבען:
"קום קיין דרום! איצט האַלט דאָ אלעס אין בליהען!"
און ער איז געפֿאָהרען אין איין אַטהעם קיין צפון.

• B D ' 1 2

1000

היבשע עמליכע יאהרען פֿון טיין קינדרהייט האָב איך פֿערבראַכט ביי מיין פֿעטער אויף'ן פּאַסטאָר-הויף אין נאָרד-לאַנד. ס'איז געווען אַ שווערע צייט פֿאַר מיר, אַסך אַרבייט, אַסך קלעפּ און זעלטען אָרער קיינמאַל קיין איין שטונדע ניט זיך צו שפּיעלען און פֿערנגניגען צו האָבען. אזוי ווי טיין פֿעטער האָט מיך געהאַלטען פֿעסט און איז געווען זעהר שמרטיג צו מיר, איז טיין איינציגע פֿרייד ביסלאַכווייז בעשטאַנען אין דעם, זיך צו בעהאַלטען ערגעץ-וואו און צו בלייבען אליין. אז איך האָב גור אַמאָל געהאַט אַ פֿרייע שעה, פֿלעג איך זיך אַוועקלאָזען אין וואַלד אָדער אַרויפֿגעהן אויף'ן בית עולם און אַרומוואַנדערן צווישען צלמים און מצבות, און פֿער'חלום'ט און פֿערטראַכטערהייט ריידען מיט זיך אליי אויף'ן קול.

דער פּאַסטאָר-הויף איז געלעגען אויסערנעוועהנליך שעהן, האַרט ביי דער גלימאַ, אַ ברייטער טייך מיט אַסך גרויסע שטיינער, וועמעס גערויש האָט אָבגעקלונגען אָהן אויפֿהער, טאָג און נאַכט, נאַכט און טאָג. איין טהייל פֿון טאָג האַט די גלימאַ געפֿלאָסען צו דרום צו, דעם איבעריגען טהייל צו צפּון צו, ס'איז געווענרט געווען אין דער צייט פֿון עבע און פֿלוט, — נאָר איסער האָט איהר אייביגער געזאַנג גערוישט און איהר וואַסער איז געלאָפֿען מיט דערזעלבער איילעניש זומער אזוי ווי ווינטער, עס האָט ניט אויסגעטאַכט אין וואָס פֿאַר אַ ריכטונג ס'איז געגאַנגען.

אויבען אויף אַ בערגעל איז געלעגען די קירכע און דערביי דער בית עולם. די קירכע איז געווען אַן אַלטע קרייץ-קירכע פֿון האַליק, און דער בית עולם איז געווען אָהן פֿלאַנצען און די קברים אָהן בלוטען; נאָר האַרט ביי דער שטיינערנער וואַנד זיינען געוואַקסען די רייכסטע מאַלענעס, אַ גרויסע און זאַפֿטיגע פֿרוכט, וואָס האָט געזויגען איהר נאָהרונג פֿון דער פֿעטער ערד פֿון די מוימע. איך האָב געקענט יעדען קבר און יעדע מצבה, און איך האָב געזעהן, ווי צלמים, וועלכע זיינען

גאָנג ניי אויפֿגעשטעלט געוואָרען, האָבען זיך אין פֿערלויף פֿון דער צייט אָנגעהויבען איינבויען און ענדליך זיינען זיי אין אַ שמורס-נאַכט גאָר איינגעפֿאלען.

גאָר אויב עס זיינען ניט געווען קיין בלומען אויף די קברים, איז זומער-צייט געוואַקסען הויך גראָז אויף דעם גאַנצען בית עולם. ס'איז געווען אזוי הויך און האַרט, אַז איך פֿלעג אָפֿט זיצען דאָרט און זיך צוהערען צו דעם ווינד, וועלכער האָט גערוישט אין אָט דעם מאָדנע האַרטען גראָז, וואָס האָט דערגרייכט ביז איבער מייע קניע. און דאָן אין רעכמען מיטען פֿון דעם דאָזיגען גערויש פֿלעגט זיך מאַכען, אַז די זעמער-פֿאָהן אויף'ן קירכטהורם האָט זיך אָנגעהויבען אַרומדרעהען, און אָט דער פֿערושאַווערטער, אייזערנער טאָן האָט אָבגעקלונגען יאָמערענדיג איבער דעם גאַנצען פּאַסטאָר-הויף. ס'האָט אויסגעוויזען, אזוי ווי דאָס דאָזיגע שטיק אייזען וואָלט אָן וואָס פֿאַר עס איז אַנדער אייזען געקריצט מיט די צייהן.

אַז דער קברות-מאַן איז געווען ביי דער אַרבייט, פֿלעג איך אָפֿט-מאַל זיך דורכשמועסען מיט איהם. ער איז געווען אַן ערנסטער מאַן, זעלמען ווען ער פֿלעגט אַ שטייכעל מהאַן, גאָר ער איז געווען זעהר פֿריינדליך צו מיר; און אַז ער פֿלעגט אזוי שטעהן דאָרט און אויסגראַבען ערד פֿון אַ קבר, פֿלעגט זיך מאַכען, אַז ער האָט מיט אַמאַל אַ געשריי געמהאַן צו מיר, איך זאָל אָבטרעטען אַביסעל אָן אַ זייט, וואָריס איצט האָט ער אַ גרויס שטיק קניע-ביין אָרער דעם שאַרבען פֿון אַ טויטען אויף דער לאַפּעטע.

אָפֿטמאַל האָב איך אויף די קברים געפֿונען ביינער און בינמלאַך האָר פֿון מתים, וועלכע איך פֿלעג דערנאָך צוריק בעגראַבען אין דער ערד, ווי דער קברות-מאַן האָט מיך געלערענט צו סהאַן. איך בין אזוי געוואוינט געוואָרען דערצו, אַז איך פֿלעג שוין ניט פֿיהלען קיין שרעק, ווען איך האָב זיך געטראָפֿען מיט אָט די מענשען-דעססען. אונטער איין זיינקעל פֿון דער קירכע איז געווען אַ קעלער, וואו עס זיינען געלעגען און האָבען זיך אַרומגעוואַלגערט גאַנצע מאַסען פֿון ביינער, און אין דעם דאָזיגען קעלער פֿלעג איך גאַנץ אָפֿט זיצען, זיך שפּיעלען און פֿון די צוברעקעלטע ביינער אויפֿשטעלען אַלערליי פֿיגורען אויף דער ערד.

גאָר איין טאָג האָב איך געפֿונען אַ צאָהן אויף'ן בית-עולם. ס'איז געווען אַ פֿאָדערשטער צאָהן, גלאַנציג ווייס און שמאַרק. אָדן דעם זיך אָבצוגעבען רעכנונג דעריבער, האָב איך דעם צאָהן אַריינגע-לייגט צו מיר אין קעשענע. כ'האָב איהם געוואַלט בענצען צו וואָס

עם איו, אויספֿיילען דערפֿון אַ פֿיגור און איהם אַריינזעצן אין איינע פֿון די וואונדערליכע זאכען, וואָס איך האָב אויסגעשניצט פֿון האַלץ. כ'האָב מיטגענומען דעם צאָהן מיט זיך אַהיים.

ס'איז געווען אַסיען-צייט און עס איז פֿריה פֿינסטער געוואָרען. איך האָב נאָך געהאַט פֿערשיעדענע אַנדערע זאכען צו טהאָן, און עס זיינען אַריבער אַ פּאַר שטונדען, ביז איך האָב געקענט אַריינגעהן אין דער שטוב, וואו די הויז-דיענער האַלטען זיך אויף, אום דאָרט צו אַרבייטען אויף מיין צאָהן. דערווייל איז די לבנה אויפֿגעגאַנגען; ס'איז געווען האַלב הודש.

אין דער דיענער-שטוב איז ניט געווען קיין ליכט, און איך בין גע-ווען איינער אַליין. איך האָב ניט געוואַנט אַנצוצינדען דעם לאַמפּ, איידער די משרתים זיינען אַריינגעקומען; אָבער פֿאַר מיר איז גענוג געווען דאָס ליכט, וואָס האָט אָבגעשוינט פֿון'ם אוווען-טהירעל, כ'האָב נור געדאַרפֿט מאַכען אַ היבשען פֿייער. איך בין דערום אַרויס אין דער האַלץ-קאַמער, געהמען האַלץ.

אין האַלץ-קאַמער איז געווען פֿינסטער.

בשעת איך האָב אַרומגעטאַפּט אין דער פֿינסטער און געזוכט דאָס האַלץ, האָב איך דערפֿיהלט אַ לייכטען קלאַפּ אויף'ן קאַפּ, אזוי ווי פֿון אַן איינצעלנעם פֿינגער. —

כ'האָב זיך האַסטיג אומגעדערעהט, נאָר איך האָב קיינעם ניט געזעהן. כ'האָב אַ טאָך געטהאָן מיט די אַרעמס אַרום מיר, נאָר איך האָב קיינעם ניט געפֿיהלט.

כ'האָב געפֿרענט, צי אימיצער איז דאָ דאָ, נאָר איך האָב קיין ענטפֿער ניט געקריגען.

איך בין געגאַנגען אָהן אַ היטעל, כ'האָב זיך אַ כאַפּ געטהאָן צו דעם אַנגעריהרטען פּלאַץ פֿון מיין קאַפּ און דערשפּירט אין מיין האַנד עפעס אַן אייז-קאַלטע זאָך, וואָס איך האָב גלייך אויף'ן שטעל אָבגעלאָזט. דאָס איז דאָך מערקווירדיג! האָב איך ביי זיך געטראַכט. כ'האָב ווידער אַרויפֿגעלייגט די האַנד אויף די האָר, — דאָ איז שוין דאָס קאַלטע סעהר ניט געווען.

כ'האָב געטראַכט:

וואָס פֿאַר אַ קאַלטע זאָך האָט דאָס פֿאַרט געקענט זיין, וואָס איז אַרומטערגעפֿאַלען פֿון דער סטעליע און האָט מיר געטראָפֿען אויף'ן קאַפּ?

כ'האָב אַנגענומען אַ פֿולען אָרם מיט האַלץ און בין אַריין צוריק

אין דער דיענער-שטוב, כ'האָב איינגעהייצט און געוואַרט ביו עם אין געוואַרען ליכטיג אין אויווען-טהירעל.

דאָן האָב איך אַרויסגענומען דעם צאָהן און די פֿייל.

מיט אַמאָל האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּ אָן פֿענסטער.

כ'האָב אויפֿגעהויבען דעם קאַפּ. ביים פֿענסטער איז געשטאַנען אַ

מאַן, מיט'ן פנים פֿעסט צוגעדריקט צו דער שויב. ער איז מיר געווען

פֿרעמד, כ'האָב איהם נישט געקענט, און איך האָב דאָך געקענט יעדען

איינעם אין דעם גאַנצען קירך-בעזירק. ער האָט געהאַט אַ רויטע באָרד

און האָט געטראַגען אַ רויט וואָלען שאַלכעל אַרום האַלו און אַ ברויטען

הוט אויף'ן קאַפּ. איבער וואָס איך האָב דאַמאָלס נישט נאַכגעדיינקט, נאָר

וואָס מיר איז שפעטער אַרויף אויף'ן זינען, איז פֿאַלגענדעס: ווי האָב

איך אָט דעם קאַפּ געקענט זעהן אַזוי דייטליך אין דער פֿינסטער, דער

עיקר אויף דער זייט פֿון'ם הייז, וואו די לבנה האָט אפילו נישט געשיינט?

דאָס געזיכט האָב איך געזעהן מיט אַן ערשרעקענדער דייטליכקייט, ס'איז

געווען בלייך, כמעט ווייס, און זיינע אויגען האָבען מיט אַ פֿערגליווערטען

בליק געקוקט גלייך אויף מיר.

ס'געהט אַריבער אַ מינוט.

מיט אַמאָל הייבט דער מאַן אָן צו לאַכען.

ס'איז נישט געווען קיין געלעכטער, וואָס מען האָט געקענט הערען;

דאָס מויל האָט זיך ברויט פֿונאַנדערגעעפֿענט און די אויגען האָבען גע-

קוקט ווי פֿריהער, נאָר דער מאַן האָט געלאַכט.

כ'האָב אַרונטערגעלאָזט אויף דער פֿאַרלאָגע אַלעס, וואָס איך האָב

געהאַט אין די הענד, און אַן אייז-קאַלמער שוידער איז מיר דורכגעלאָפֿען

פֿון קאַפּ ביז די פֿיס. אין דער אונגעדייערער מויל-הייהל פֿון'ם לאַכענדען

געזיכט, וואָס האָט זיך צוגעדריקט צום פֿענסטער, האָב איך פֿלוצלינג

ענטדעקט אַ שוואַרצען לאַך אין דער רייה פֿון די צייהנער, — ס'האָט

געפֿעהלט אַ צאָהן.

ווי פֿערגליווערט פֿון שרעק בין איך געוועסען און האָב געקוקט

גלייך צום פֿענסטער. ס'איז אַריבער נאָך אַ מינוט. דאָס געזיכט האָט

אַנגעהויבען אָננעהמען אַ פֿאַרב, ס'איז געוואַרען שטאַרק רויט; נאָר דאָס

לאַכען האָט נאָך אַלץ נישט אויפֿגעהערט. איך בין געבליבען ביים פֿולען

זינען, כ'האָב בעמערקט אַלעס, וואָס האָט זיך געטהאָן אַרום מיר; דאָס

פֿייער האָט נעלויכטען גאַנץ העל און געוואַרפֿען אַ קליינעם שיין ביו

אויף דער אַנדערער וואַנד, וואו ס'איז געשטאַנען אַ לויטער. כ'האָב אויך

געהערט דעם טיק-טאַק פֿון אַ זייגער, וואָס איז געהאַנגען אין אַ זיימען-

שטוב אויף דער וואַנד. אזוי דיימליך האָב איך אַלעס געזעהן, און איך האָב זאָגאר בעמערקט, און דער אויבערשטער משהייל פֿון הויט, וואָס דער מאַן האָט איצט געהאַלטען אין דער האַנד ביים פֿענסטער, איז געווען שוואַרץ און אָבגענוצט, נאָר אַרום און אַרום האָט ער געהאַט אַ גרינד-געמאַלטען ראַנד.

מיט אַמאָל האָט דער מאַן אַראָבגעלאָזט דעם קאָפּ צו דער שוויב, גאַנץ לאַנגזאַם אַראָב, אַלץ ווייטער און ווייטער, אזוי און ער איז ענדליך געווען אונטער'ן פֿענסטער. ס'האַט אויסגעזעהן אזוי ווי ער גלייטשט זיך אַריין אין דער ערד. איך האָב איהם מעהר ניט געזעהן.

מיין שרעק איז געווען אונגעשרויבליך, כ'האָב אָנגעהויבען ציטערן. כ'האָב גענומען זוכען דעם צאָהן אויף דער פּאַרלאַנגע, אָבער איך האָב ניט געוואָנט אַראָבצוגעהמען קיין אויג פֿון פֿענסטער, — פֿילייכט קען זיך דאָס געזיכט נאָך אַמאָל בעווייזען.

און איך האָב געפֿונען דעם צאָהן, האָב איך איהם געוואָלט גלייך אַוועקטראַגען צוריק אויף'ן בית עולם, נאָר איך האָב ניט געהאַט קיין מוסה דערצו. איך בין נאָך אַלץ געזעסען אַליין און האָב זיך ניט געד-קענט ריהרען פֿון אַרט. איך דערהער טריט אויף'ן הויף און מיין, און דאָס איז איינע פֿון די דיענסטען, וואָס געהט אַרום מיט איהרע הילצערנע פּאַנטאַפֿעל; איך סמייע אָבער ניט זי צו רופֿען, און די טריט געהען פֿערביי. אַ גאַנצע אייביגקייט געהט אַריבער. דאָס פֿייער אין אויווען הויבט אָן אויסברענען, און עס ווייזט זיך פֿאַר מיר קיין שום רעמונג ניט. דאָ ביים איך צוגויף די צייהן און שמעה אויף. איך עפֿען די טהיר און געה אַרום הינטערוויילאַכס פֿון שטוב, ניט אַראָבנעהמענדיג קיין אויג פֿון פֿענסטער, וואו דער מאַן איז געשטאַנען. אַרויסקומענדיג אויף'ן הויף, לויף איך אַריבער אין שטאַל; כ'האָב געוואָלט בעמען איינעם פֿון די דיענער מיטצוגעהן מיט מיר אויף'ן בית עולם.

נאָר די משרתים זיינען ניט געווען אין שטאַל.

איצט אונטער'ן פֿרייען היטעל בין איך פֿונדעסטוועגען געוואָרען אַביסעל דרויסטער, און איך האָב בעשלאָסען אַליין אַרויפֿצוגעהן אויף'ן בית עולם; דורך דעם, האָב איך זיך געטראַכט, וועל איך אויך אויס-מיידען, און אימיצער זאָל זיך דערוויסען דערפֿון, און איך וועל שפעטער פֿערשפּאַרען צו האָבען צרות פֿון דעם פֿעטער.

און איך האָב זיך איינער אַליין אַרויפֿגעלאָזט אויף'ן בערגעל.

דעם צאָהן האָב איך געטראַגען אין מיין טאַשענטיכעל.

אויבען ביים טויער פֿון בית עולם בין איך געבליבען שמעהן, —

מין מוטה איז ווייטער ניט גענאנגען. איך הער דאָס אייביגע רוישען פֿון דער גלימא, ווייטער איז אלעס שמיל. אין טויער פֿון בית עולם איז ניט געווען קיין טהיר, נאָר אַ בויגען, דורך וועלכען מען פֿלעגט דורכגען. פֿול מיט פחד שמעל איך זיך אויף איין זייט פֿון דעם דאָ-זיגען בויגען און שמעק פֿאַרויכטיג דורך דעם קאָפּ דורך דער עפֿנונג, כדי צו זעהן, אויב איך וועל האָבען מוטה ווייטער צו געהן. דאָ פֿאַל איך פֿלוצלינג אַנידער אויף די קניע.

אַ שטיק פֿון דער אַנדער זייט טויער, דאָרט אינעווייניג צווישען די קברים, איז געשמאָנען מין מאַן מיט'ן בריימען הוט. ער האָט ווידער געהאַט דאָס בלייכע, ווייסע געזיכט, און ער האָט עס אויסגערעהט גלייך צו מיר, נאָר אין דערוועלבער צייט האָט ער מיט דער האַנד אָנגעצייגט פֿאַרווערטס, אַרויף צום בית עולם צו.

דאָס האָט מיר אויסגעזעהן ווי אַ בעפֿעהל, נאָר איך האָב ניט גע-וואָגט צו געהן. אַ היבשע וויילע בין איך געלענען און האָב געקוקט אויף דעם מאַן, כ'האָב זיך שטומערהייט געבעמען ביי איהם און ער איז געשמאָנען רוהיג און שמיל און האָט זיך ניט געריהרט פֿון אָרט.

דאָ איז געשעהן עפעס, וואָס האָט מיר ווידער געגעבען אַביסעל מוטה: כ'האָב געהערט, ווי איינער פֿון די משרתים געהט אַרום אונטען ביים שמאַל און פֿייפּט. אָט דער צייכען פֿון לעבען אַרום מיר האָט געווירקט, אַז איך האָב זיך אויפֿגעהויבען. דאָ האָט זיך דער מאַן ביס-לאַכווייז גענומען ריהרען פֿון אָרט, ער איז ניט גענאָנגען, ער האָט זיך געגליטשט איבער די קברים, אימער אָנווייזענדיג מיט דער האַנד פֿאַר-אויס. איך בין דורכגעגאָנגען דורך'ן טויער. דער מאַן האָט מיך געצויגען ווייטער. כ'האָב געמאַכט עטליכע טריט און דאָן בין איך געבליבען שטעהן; כ'האָב מעהר ניט געקענט. מיט אַ צימערענדער האַנד האָב איך אַרויסגענומען דעם ווייסען צאָהן פֿון מאַשענטיכעל און האָב איהם מיט אלע כוחות אַ וואָרף געטהאָן אויף'ן בית עולם. אין דער רגע האָט זיך די אייזערנע שמאַנג אויף'ן קירכטהורם אַרומגעדעהט אַרום און אַרום און דער קוויטשעדיגער געשריי איז מיר דורך דורך אלע גלידער. מיט אימפעט בין איך אַרויס פֿון טויער, אַרונטערגעלאָפֿען דאָס בערגעל און גלייך אַהיים. אַז איך בין אַריינגעקומען אין קיך, האָבען זיי מיר געזאָגט, אַז מין געזיכט איז ווייס ווי שנעע.

אַסך יאָהרען זיינען שוין אַריבער זינט דאָן, אָבער איך קען זיך נאָך דערמאָנען יעדע קלייניגקייט. איך זעה זיך נאָך ליגענדיג אויף די קניע פֿאַר דעם טויער פֿון בית עולם, און איך זעה דעם מאַן מיט דער רויטער באָרד.

זיין עלטער קען איך זאגן אונגעפֿעהר ניט אָנגעבען. ער האָט געקענט אלס זיין צוואַנציג יאָהר, ער האָט אויך געקענט זיין פֿערציג. אזוי ווי ס'איז ניט געווען דאָס לעצטע מאָל, וואָס איך האָב איהם גע- זעהן, האָב איך אויך שפעטער זיך נאָך אלץ געגריבעלט איבער דער דאָזיגער פֿראַגע; אָבער איך ווייס נאָך אלץ ניט, וואָס צו זאָגען מבח זיין עלטער. — — —

מעהר ווי איין אָבענד און מעהר ווי איין נאַכט איז דער מאָן געקומען. ער האָט זיך געוויזען, געלאַכט מיט זיין ברייט פֿונאַנדערנע- עפֿענטען מויל, אין וועלכען ס'האָט געפֿעהלט אַ צאָהן, און איז פֿער- שוואַנדען. ס'איז אויסגעפֿאלען אַ שנעע, און איך האָב ניט געקענט אַרויפֿגעהן אויפֿ'ן בית עולם און בעגראָבען דעם צאָהן אין דער ערד. אין דער מאָן איז ווידער און ווידער געקומען, אָבער וואָס ווייטער אלץ זעלטענער, דעם גאַנצען ווינטער נאָכאַנאַנד. מיין שוידערליכער פּחד פֿאַר איהם איז שוואַכער, קלענער געוואָרען; אָבער ער האָט מיין לעבען זעהר אונגליקליך געמאַכט, יא, אונגליקליך אָהן אַ שיעור. אין יענע טעג פֿלעגט עס אָפֿט זיין פֿאַר מיר אַ געוויסע פֿרייד, ווען איך האָב געדיינקט, און איך וואָלט געקענט מאַכען אַ סוף צו מיינע יסורים, זיך אַריינזואַרפֿענדיג אין דער גליאַ.

דאָן איז געקומען דער פֿריהלינג און דער מאָן איז פֿאַלשמענדיג פֿערשוואַנדען.

פֿאַלשמענדיג? ניין, ניט פֿאַלשמענדיג, נאָר פֿאַר דעם גאַנצען זומער. דעם קומענדיגן ווינטער האָט ער זיך ווידער געיאָוועט. נור איין מאָל האָט ער זיך געוויזען, דאָן איז ער אַ לאַנגע צייט אויסגעבליבען. דריי יאָהר נאָך מיין ערשטער בעגעגעניש מיט איהם האָב איך פֿערלאָזען דאָס נאָרדלאַנד און בין אַ יאָהר צייט געווען אוועק. און איך האָב זיך אויס- געקעהרט צוריק, בין איך שוין געווען קאָנפֿירטירט און, ווי איך האָב זיך אליין געהאַלטען, אַ גרויסער, דערוואַקסענער מאָן. איך האָב שוין מעהר ניט געוואוינט ביי מיין פֿעטער אויפֿ'ן פֿאַסטאַר-הויף, נאָר אין דערהיים ביי מיינע עלטערן.

איין אָבענד, ס'איז געווען אַסיען-צייט, ווען איך האָב זיך גראָד געלייגט שלאָפֿען, האָב איך דערפֿיהלט אַ קאַלמע האַנד אויף מיין שטערן. כ'האָב אויפֿגעפֿענט די אויגען און דערוועהן דעם מאָן לעבען מיר. ער איז געוועסען ביי מיר אויפֿ'ן בעט און האָט מיך אָנגעקוקט. איך בין ניט געווען אליין אין צימער, נאָר צוואַסען מיט צוויי פֿון מיינע שוועסטער;

האַסטן: ערצעהלונגען.

אָבער ניש קוקענדיג דערויף האָב איך זיי קיינעם ניש גערופֿען. בשעת איך האָב דערפֿיהלט דעם קאַלמען דרוק אויף מיין שמערן, האָב איך אַ מאַך געמאהן מיט דער האַנד אַרום מיר און געזאָגט: „ניין, געה אַוועק!“ מיינע שוועסטער האָבען פֿון זייערע בעמען געפֿרעגט, מיט וועמען איך רעד דאָס.

נאָכדעם ווי דער מאַן איז אַ וויילע געזעסען שטיל, האָט ער זיך אָנגעהויבען אַרומוויגען מיט דעם אויבערשמען פֿהייל פֿון זיין קערפֿער אהין און אַהער. דערביי איז ער אַלץ סעהר און מעהר געוואַקסען אין הויך, ענדליך האָט ער כמעט אָנגעשפּאַרט ביי דער סטעליע, און אַזוי ווי ער האָט, ווייזט אויס, ניש געקענט קומען קיין סך ווייטער, האָט ער זיך אויפֿגעהויבען, איז מיט שטילע מריט אַוועק פֿון מיין בעט און איז צוגעגאַנגען צום אויוועק, וואו ער איז פֿערשוואַנדען. איך האָב די גאַנצע צייט פֿון איהם קיין אויג ניש אַראָבגענומען.

ער איז מיר נאָך קיינמאַל ניש געווען אַזוי נאָהענט ווי דאָס מאָל; כֿ'האָב איהם אַריינגעקוקט גלייך אין געזיכט אַריין. זיין בליק איז געווען פֿוסט און פֿערלאָשען, ער האָט געקוקט צו מיר, אָבער ס'האָט אויסגעזען זעהן, אַזוי ווי ער קוקט אַריבער מיר, דורך מיר דורך, ווייזט אין אַן אנדער וועלט אַריין. כֿ'האָב בעמערקט, אַז ער האָט גראַע אויגען. ער האָט ניש געמאַכט קיין בעוועגונג מיט'ן געזיכט און ער האָט ניש געזען. בשעת איך האָב אָבגעשלאָגען זיין האַנד פֿון מיין שמערן און געזאָגט: „ניין, געה אַוועק!“ האָט ער זיין האַנד לאַנגזאַם צוריקגענומען. אין די עטליכע מינוטען, וואָס ער איז געזעסען ביי מיר אויף'ן בעט, האָט ער קיין איין פינטעל ניש געמאהן מיט די אויגען. —

אין עטליכע מאָנאַטען אַרום, ווען ס'איז געוואָרען ווינטער און איך בין ווידער אַוועקגעפֿאַהרען פֿון דערהיים, האָב איך זיך אַ צייט-לאַנג אויפֿגעהאַלטען ביי אַ סוחר מיט'ן נאָמען וו., וועמען איך האָב צוגעהאַל-פֿען אין קלייט און ביי איהם אין קאַנטאָר. דאָ האָב איך דעם מאַן געזעהן צום לעצטען מאָל.

איין אָבענד געה איך אַרויף צו זיך אין צימער, צינד אַן אַ לאַמפּ און טהו זיך אויס. איך וויל ווי געוועהנליך אַרויסשמעלען מיינע שיד, כדי דאָס דיענסטמיידעל זאָל זיי אָבפּוצען, איך געהם די שיד אין דער האַנד און עפֿען די טהיר.

דאָ שטעהט ער אין קאָרידאָר, האַרט לעבען מיר, דער מאַן מיט דער רויטער באָרד.

איך ווייס, אַז אין דעם צווייטען צימער ביי דער זייטן דאָ

מענטשען, דערום האָב איך קיין מורא נים. איך מורמעל: „וואָס זשע, ביזט שוין ווידער דאָ?" גלייך נאָכדעם עפענט דער מאַן ווידער אויף זיין גרויסען מויל און הויבט אָן צו לאַכען. דאָס האָט שוין מעהר נים גע- מאַכט קיין דערשרעקענדען איינדרוק אויף מיר; אָבער דאָס מאַל בין איך געוואָרען אויפֿמערקזאָמער: דער צאָהן, וואָס האָט געפֿעהלט, איז צוריק געווען אויף זיין אָרט!

פֿילייכט האָט איהם ווער עס איז אַרײַנגעשמעקט אין דער ערד. אָדער ער איז אין משך פֿון די דאָזיגע יאָהרען צוברעקעלט געוואָרען, האָט זיך פֿערוואַנדעלט אין שמויב און זיך פֿעראייניגט מיט דעם איבער- דיגען שמויב, פֿון וועלכען ער איז געווען אָבגעשיידט. איין גאָס נור קען עס וויסען!

דער מאַן האָט צוריק צוגעמאַכט זיין מויל, בעה איך בין נאָך גע- שטאַנען ביי דער מהיר, דאָן האָט ער זיך אומגעדרעהט און איז אַראָב מיט די מרעפ, וואו ער איז טיעף אונטען פֿערשוואַנדען.

פֿון דעמאָלט אָן האָב איך איהם קיינמאָל מעהר נים געזעהן. און עס וויינען שוין זינט דאָן אַריבער אַסך יאָהרען. — — —

אַט דער מאַן, אַט דער רויט-באַרדיגער שליח פֿון'ס לאַנד פֿון די מתים, האָט מיר דורך דעם אונבעשרייבליכען שרעק, וואָס ער האָט אַרײַנגעבראַכט אין מיין קינדער-לעבען, אָנגעטהאָן זעהר פֿיעל שאַדען. איך האָב אין מיין לעבען געהאַט מעהר ווי איין פֿאַנמאַסטישע פֿאַר- שמעלונג, מעהר ווי איין מאָדנעם צוזאַמענשמויס מיט אונערקלעהרליכע ערשיינונגען, — אָבער קיין זאך האָט מיך נים אזוי טיעף דורכגענומען ווי דאָס.

און דאָך האָט ער מיר פֿילייכט נים אויסשליסליך שאַדען אָנגעטהאָן, אַט דער געדאַנק איז מיר אַפֿט אַרויף אויף'ן זינען. איך האָב זיך געקענט פֿאַרשמעלען, אז ער איז געווען איינע פֿון די ערשמע אורזאָכען, וועלכע האָבען געפֿיהרט דערצו, איך זאָל זיך אויסלערנען צוגויפֿבײַסען די צייהן און זיך מאַכען האַרט. אין מיין שפֿעטערדיגען לעבען איז דאָס מיר גאַנץ אַפֿט צוניץ געקומען.

טויט-שרעק.

כ'הָאָב אײנענטליך קײנמאָל נײַם געוואוסט, וואָס טױט-שרעק איז, בײַז אײנמאָל, בעת אײך בײַן געווען אין אַמעריקאַ. נײַט מחמת דעם וואָס מײַן דרײַסטקײַט איז אַזױ גרױס, נאָר ווײַל זײַ איז בײַז דאָן קײנמאָל נײַט געשטעלט געוואָרען ריכטיג אױף דער פּראָבע. דאָס איז געווען אין יאָהר 1884.

דאָרט אין דער סמעפע ליגט אַ קלײנע שטאָדט, וועלכע הײַסט מאַדעליאַ, אַ קלענגליכער, מײַאוס'ער נעסט מיט זײַנע העסליכע הײַזער, זײַנע טראָטוואָרען פֿון באַלקען-אַבפֿאַל און זײַנע אונדֿריינדליכע מענשען. דאָ איז אױך געווען דער אָרט, וואו דושעסי דושייטס, אַמעריקאַ'ס בלוט-דורשטיגסטער, שרעקליכסטער רױבער איז ענדליך געפּאַקט און דער'הרג'עט געוואָרען. אַהער איז ער געקומען, דאָ האָט ער זיך בעהאַלטען, אַ פּאַסענדער אָרט פֿאַר דעם דאָזיגען שד, וואָס האָט אַ גאַנצע רײַה פֿון יאָהרען אונזיכער געמאַכט די פֿרײַע שטאַטען מיט זײַנע אָנפֿאַלען, זײַנע רױבערײַען און זײַנע סאַרד-טהאַטען.

אַהער בײַן אײך אױך נעקומען, — נאָר מיט דער פֿרױעדליכערער אַבזיכט, אַרויסצוהעלפֿען אַ בעקאַנטען מײַנעם פֿון אַ פֿערלעגענהײַט. אַן אַמעריקאַנער מיט'ן נאָמען דושאַהנסמאַן איז געווען לעהרער אין דער „מיטעל-שולע" פֿון אַ שטאָדט אין וויסקאָנסין, וואו אײך האָב זיך בעקענט מיט איהם און מיט זײַן פֿרױ. אַ שטיקעל צײַט נאָכדעם האָט דער דאָזיגער מאַן אױפֿגעגעבען זײַן שטעלע און זיך גענומען צו פּראַקטישער טהעטיגקײַט; ער איז אַוועקגעפֿאַהרען אין דעם שטעדטלעך מאַדעליאַ און האָט דאָרט געעפֿענט אַ האַלץ-געשעפֿט. נאָכדעם ווי ער האָט זיך אַ יאָהר צײַט אָבגעגעבען מיט דעם דאָזיגען מסחר, האָב אײך ערהאַלטען פֿון איהם אַ ברײַעף, אין וועלכען ער האָט טיך געבעטען, אױב מיר איז נור מעגליך, צו קומען קײַן מאַדעליאַ און אַכטונג געבען אױף זײַן געשעפֿט, אין דער צײַט וואָס ער און זײַן פֿרױ וועלען מאַכען אַ

רייזע אין די מורח-שטאטמען. איך האָב דאָן גראָד ניט געהאַט וואָס צו טהאָן, בין איך געפֿאָהרען קיין מאַדעליאַ.

אין אַ פֿינסטערן ווינטער-אַבענד בין איך אָנגעקומען אויף'ן וואַקזאַל, וואו דזשאָהנסמאַן האָט מיך אָבגעוואַרט; איך בין אוועק מיט איהם אַהיים, וואו מען האָט מיר אָבגעגעבען אַ ציטער פֿאַר זיך. זיין הויז איז געלעגען אַ גאַנצע שמרעקע אַרויס פֿון דער אייגענמליכער שטאָדט. מיר האָבען פֿעריבראַכט אַ גרויסען טהייל פֿון דער גאַכט דערמיט, כדי מיר ווי עס איז בעקאַנט צו מאַכען מיט די איינצעלהיימען פֿון דעם האַלץ-געשעפֿט, וועלכע זיינען מיר געווען אזוי פֿרעמד. אויף מאַרגען אין דערפֿריה האָט מיר דזשאָהנסמאַן מיט אַ שפּאַס דערלאַנגט זיין רעד-וואַלוער, און אַ פֿאַר שמונדען שפּעטער איז ער מיט זיין פֿרוי געוועסען אין אייזענבאַהן-צוג.

אזוי ווי איך בין געווען אַליין אין הויז, האָב איך איבערגעלאָזט מיין ציטער און זיך אַראָבגעצויגען אין אונטערשטען עטאַזש, וואו עס איז מיר געווען בעקוועמער צו וואוינען און פֿון וואַנען איך האָב אַחוץ דעם געד-קענט בעסער אַכטונג געבען אויף דאָס גאַנצע הויז. איך האָב זיך אויך בענוצט מיט דעם בעט פֿון'ם פֿאַר-פֿאַלק.

עטליכע טעג זיינען אַריבער. איך האָב פֿערקויפֿט באַלקענס און ברעטער, און יעדען אָבענד פֿלעג איך אַריינטראַגען דאָס געלייטע מוזמן'ע געלד פֿון אַ גאַנצען טאַג אין באַנק אַריין, וואו איך האָב געקריגען אַ קוויטאַנציע און זי אַריינגעטראַגען צו מיר אין בוך.

אין הויז האָבען זיך אַלואַ ניט געפֿונען קיין אַנדערע מענשען, איך בין געווען איינער אַליין. כ'האָב זיך אַליין צוגעגרייט מיין עסען, געד-מאַלקען און בעזאָרגט דזשאָהנסמאַן'ס צוויי קיה, געבאַקען ברויט, געד-קאַכט און געבראַטען. דאָס ערשטע ברויט, וואָס איך האָב געבאַקען, איז פֿונדעסטוועגען גאָר ניט געראַטען; כ'האָב געהאַט גענומען צופֿיעל מעהל, דאָס ברויט איז ניט געווען גוט דורכגעבאַקען, ס'האָט געהאַט אַ שלייפֿיגען ראַנד און איז שוין אויף מאַרגען געווען האַרט ווי שטיין. שלעכט איז מיר אויך געגאַנגען, ווען איך האָב דאָס ערשטע מאָל געוואַלט אָבבאַכען מילכיגע גרייפֿלאַך. אין קלייט האָב איך געפֿונען אַ האַלבען שעפֿעל וואונדער-שעהנע גערשמענע גרייפֿען, וועלכע האָבען מיר אויס-געוויזען זעהר פּאַסיג פֿאַר מיין זופּ. כ'האָב אַריינגעגאַסען מילך אין אַ קאָך-טאַפּ, „אַריינגעטהאָן" די גרייפֿלאַך און אָנגעהויבען מישען. באַלד האָב איך אָבער איינגעזעהן, אַז מיין זופּ איז געוואָרען צו געדיכט, האָב איך דערנאַסען נאָך מילך. דאָן האָב איך ווידער געמישט. אָבער די

גרייפלאך האָבען זיך געקאָכט און זיך אויפגעבלאָזען און זיינען געוואָרען אזוי גרויס ווי אַרבעס, און דאָן איז ווידער געוואָרען צו ווייניג מילך; אחוץ דעם איז די קאַשע אזוי שנעל געוואַקסען און האָט זיך געהויבען אין דער הויך, אַז דער טאָפּ האָט געהאַלטען ביים איבערלויפֿען. האָב איך אָנגעהויבען אָבשעפֿען אין שאַלען און שיסלען. אָבער ניט קוקענדיג דערויף האָט דער טאָפּ נאָך אַלץ געוואַלט איבערלויפֿען. כ'האָב גע-בראַכט נאָך שאַלען און שיסלען און אַלע זיינען אָנגעפֿילט געוואָרען. אָבער דער טאָפּ האָט נאָך אַלץ געוואַלט איבערלויפֿען. און ס'האָט נאָך אַלץ געפֿעהלט מילך; די זופּ איז געווען און איז געבליבען געדיכט ווי קאַשע. ענדליך האָב איך קיין אַנדער ברירה ניט געהאַט, כ'האָב אויסגעקעהרט דעם גאַנצען קאָכ-טאָפּ אויף אַ מיש, אויף אַן איינפֿאַכען, הילצערנעם מיש. און די גרויפֿען האָבען זיך אַ גאַס געטהאָן ווי אַ גרויסאַרטיג שטיקעל לאַוואַ און האָבען זיך גאַנץ שטיל און גוט און גע-דיכט אַוועקגעלייגט אַברוהען אויף'ן מיש און זיינען געוואָרען שטייף. איצט האָב איך אזוי צו זאָגען געהאַט „מאַטעריאַ פּרימאַ“, רויהען שטאָף, און יעדעס מאָל, ווען איך האָב געוואַלט עסען גרייפֿלאַך מיט מילך, האָב איך נור אָבגעשניפֿען אַ שטיק קאַשע פֿון מיש, עס אויסגע-מישט מיט מילך און אויפֿגעקאָכט. טאַג אויס טאַג איין, צו אַלע מאָהל-צייטען האָב איך געגעסען גרייפֿלאַך ווי אַ העלד, כּדי פֿון זיי פּטור צו ווערן. ס'איז ווירקליך געווען אַ שווערע שטיק אַרבייט, נאָר איך האָב ניט געקענט קיין איין מענשען אין שטאָדט, וועמען איך וואָלט געקענט פֿערבעטען צו מיר, ער זאָל מיר העלפֿען אויפֿעסען מיינע גרייפֿלאַך.

און סוף כל סוף האָב איך זיי אויך איינער אליין בייגעקומען. — — — ס'איז געווען זעהר איינזאַם אין אָם דעם גרויסען הויז פֿאַר אַן איינ-צעלנעם מענשען פֿון עמליכע און צוואַנציג יאָהר. די נעכט שטאַק-פֿינסטער, און עס זיינען ניט געווען קיין שכנים אויף דעם גאַנצען וועג, ביז אין שטאָדט אַריין. נאָר דאָך האָב איך זיך ניט געשראַקען, ס'איז מיר נאָר אויף'ן זינען ניט אַרויף זיך צו שרעקען. און אַז מיר האָט זיך צוויי נעכט נאָכאַנאַנד געדוכט, אַז איך הער אַ פֿערדעכטיגען גערויש ביים שלאָס פֿון דער קיך-טהיר, בין איך אויפֿגעשטאַנען, האָב גענומען דעם לאַמפּ און בעקוקט די קיך-טהיר פֿון אינעווייניג און פֿון דרויסען. אָבער איך האָב ניט געפֿונען קיין פֿערדעכטיגעם אויף'ן שלאָס. און דעם רעוואָלווער האָב איך אויך ניט געהאַט אין דער האַנד. אָבער עס איז געקומען אַ נאַכט, אין וועלכער אויף מיר איז אָנגע-פֿאַלען אַזאַ מורא'דיגע שרעק, ווי איך האָב איהם פֿריהער אָדער שפּעטער

קיינמאל ניט געהאט. און נאך א לאנגע צייט נאכדעם האב איך ניט געקענט פֿערגעסען דאָס, וואָס איך האָב איבערגעלעבט אין דער דאָזיגער נאַכט.

ס'איז געווען אין אַ מאָג, ווען איך האָב געהאט צו מהאָן מעהר ווי געווענהליך; כ'האָב געמאַכט עטליכע גרויסע געשעפֿטען און געאַרכייט ביו שפעט אין אָבענד אַרײַן. אַז איך בין ענדליך פֿאַרטיג געוואָרען מיט מיין אַרבייט, איז געוואָרען אַזוי שפעט, אַז עס האָט אָנגעהויבען ווערן פֿינסטערלאַך און די באַנק איז שוין געווען צוגעמאַכט. איך האָב אַלואָ ניט געקענט אַוועקלייגען די אייננאַהמע פֿון מאָג אין באַנק, ווי מיין שטייגער איז געווען צו מהאָן; האָב איך מיטגענומען דאָס גאַנצע געלד מיט זיך אַהיים און עס איבערגעצעהלט: עס זיינען געווען 7 ביו 800 דאָלאַר.

ווי געווענהליך האָב איך זיך אויך דעם אָבענד אַנידערגעזעצט עפעס שרייבען; ס'איז געוואָרען שפעטער און שפעטער, און איך בין אַלץ גער-זעסען און געשריבען; ס'איז געוואָרען שפעט ביי נאַכט, דער זייגער איז שוין געווען צוויי. פֿלוצלינג האָב איך ווידער אַמאָל דערהערט דאָס געהיימניספֿולע גערויש ביי מיין קיך-טהיר!
וואָס איז דאָס געווען אַזוינס?

דאָס הייז האָט געהאַט צוויי טהירען נאָך דרויסען, איינע, וועלכע האָט געפֿיהרט צו דער קיך און אַן אַנדערע, — די אייגענטליכע הויז-טהיר, — וועלכע האָט אַרויסגעפֿיהרט אויף אַ פֿאַרפֿלאַץ ביי דעם וואוינ-צימער. אָט די הויז-טהיר האָב איך פֿון זיכערקייט וועגען פֿערשפֿאַרט פֿון אינעווייניג מיט אַ גראָבען באַלקען. די פֿאַרהיינגלאַך פֿון די פֿענסטער אין אונטערשמען עמאַזש זיינען געווען אַ פֿאַמענט, זיי זיינען געווען אַזוי געדיכט, אַז מען האָט פֿון דרויסען אַבסאָלוט ניט געקענט זעהן קיין שום שײַן פֿון לאַמפּ.

און איצט הער איך אַלואָ אַ גערויש פֿון דער קיך-טהיר. כ'נעהם דעם לאַמפּ אין האַנד און געה צו אַהין. ביי דער טהיר בלויב איך שמעהן און הער זיך זיצן. אויף דרויסען איז אימיצער דאָ, מען שושקעט זיך און איך הער, ווי אין שנעע ביי דער טהיר שאַרט זיך עפעס אַרום אַהין און אַהער. אַ וויילע שמעה איך אַזוי און האָרן זיך אין, די שושקעריי הערט אויף און אין דערזעלבער צייט קומט מיר פֿאַר, אַזוי ווי איך וואָלט געהערט די טריט אַוועקגעהן פֿון דאַנען. דאָן איז אַלעס שטיל געוואָרען.

איך געה אַרײַן צוריק אין צימער און הויב ווידער אָן צו שרייבען.

א האלבע שמונדע איז אריבער.

מיט אמאל שפרינג איך אויף אין דער הויך — די הויז-טהיר איז איינגעבראָכען געוואָרען. ניט נור דער שלאָס, נאָר איך דער שפּאַר-באלקען אין דער טהיר איז צושמעטערט געוואָרען, און איך האָב גע-הערט טריט אריף'ן פּאַרפלאַץ גראָד פאַר מיין טהיר. דער איינברוך האָט נור געקענט געמאַכט ווערן דורך אַ שמאַרקען אָנלויף און מיט פּעראייניגטע קרעפֿטען פֿון עטליכע פּערוואַנען, וואָרים דער שפּאַר-באלקען איז געווען שטאַרק.

מיין האַרץ האָט ניט געקלאַפּט, ס'האָט געצימערט. כ'האָב ניט אַרויסגעלאָזט קיין געשריי, קיין קלאַנג פֿון מיר, נאָר איך האָב געפֿיהלט, ווי מיין האַרץ הויבט זיך ביו אויבען צו מיר אין האַל, ס'איז מיר איינ-פּאָך שווער געווען צו אָטהעמען. אין די ערשטע סעקונדען בין איך געווען אזוי דערשראָקען, אז איך האָב כמעט ניט געוואוסט, וואו איך בין אין דער וועלט. מיט אמאל איז מיר אַרויף אריף'ן זיגען, אז איך מוז ראַטעווען דאָס געלד. איך בין אַריין אין שלאָפֿצימער, האָב אַרויסגענומען מיין טאַשענבוך פֿון קעשענע און עס בעהאַלטען אין בעט אונטער'ן מאַטראַץ. דאָן בין איך צוריק אַריין אין שטוב. דאָס אלעס האָט זיכער ניט גענומען קיין מינוט צייט.

אויף דרויסען לעבען מיין טהיר האָט מען שטילערהיים גערעדט און זיך געפּאַרעט ביים שלאָס. כ'האָב אַרויסגענומען דוּשאַהנסטאַן'ס רעד-וואַלווער און איהם אונטערוזכט; ער האָט געאַרבייט. מייע הענד האָבען שטאַרק געצימערט און איך האָב קוים געקענט איינשמעהן אויף די פֿיס. אזוי האָט עס געהאַלטען מיט מיין מוטה.

מייע אויגען זיינען געפּאַלען אויף דער טהיר, זי איז געווען אוי-סערגעוועהנליך סאָליד, פֿון דיקע ברעמער מיט שטאַרקע קווער-באלקענס; עקסמראַ גוטע סטאַליער-אַרבייט. די טאַסיווע טהיר האָט מיר געגעבען מוטה, און איך האָב ווידער אָנגעהויבען דיינקען. — וואָס איך האָב ביו אַהער כמעט ניט געטהאָן. די טהיר האָט זיך געעפֿענט צו דרויסען צו, ס'איז אַלואַ געווען אַן אונטעגליכקייט זי איינצוברעכען דורך אַן אָנלויף. דערצו איז דער פּאַרפלאַץ געווען צו שמאַל, און עס איז איינפּאַך ניט געווען גענוג אָרט צו טאַכען אַן אָנלויף. דאָס אלעס איז מיר אַרויף אריף'ן זיגען און איך האָב זיך פּלוצלינג געפֿיהלט מוטהיג ווי אַ טורין; כ'האָב אַרויסגעשריען, אז איך וועל דערשימען אויף טויט יעדען איינעם, וואָס וועט זיך אַריינרייסען. כ'האָב זיך אזוי ווייט ערהוילט, אז איך אַליין האָב געהערט און פּערשטאַנען וואָס איך האָב געאַנט; און אזוי

ווי איך האָב גערעדט נאָרוועניש, האָב איך גלייך איינגעזעהן די נאָריש-
קיים דערפֿון און ווידערהוילט הויך אויף'ן קול מיין וואָרנונג אויף ענגליש.
קיין ענטפֿער. כדי צו געוועהנען מיינע אויגען צו דער פֿינסמער, אין
פֿאַל די פֿענסמער ווערן אויסגעזעצט און דער לאַמפּ וועט זיך פֿערלעשען,
האָב איך גלייך אליין פֿערלאַשען דעם לאַמפּ. אַזונד בין איך געשטאַנען
אין דער פֿינסמער, די אויגען אָנגעשטעלט אויף די פֿענסמער, מיט'ן
רעוואָלווער אין דער האַנד. ס'איז אַריבער אַ היבשע וויילע. איך בין
געוואָרען אלץ דרייסמער, און ענדליך האָב איך אַרויסגעשריען:

„נו, וואָס האָט איהר פֿאַרמ כעשלאַסען צו טהאָן? ווילט איהר
אָועקגעהן אָדער אַריינקומען? וויל איך וויל שלאַפֿען!“

אין אַ וויילע אַרום האָט אַ פֿערקיהלמע באַס-שטימע געענטפֿערט:
„מיר געהען אָועק, דו הונדס-ווהן!“

און איך האָב געהערט ווי אימיצער איז אַרונטער פֿון דעם פֿאַר-
פּלאַץ און האָט אָועקגעבראָדושעט אין שנעע.

דער אויסדרוק „הונדס-ווהן“ איז דאָס נאַציאָנאַלע זידעל-וואָרט פֿון
אַמעריקאַ — און אויך פֿון ענגלאַנד — און אַזוי ווי איך האָב בשום
אופן ניט געקענט דערלאָזען, אַז מען זאָל מיך רופֿען מיט דעם נאָמען
און איך זאָל גאָר קיין ענטפֿער ניט געבען דערויף, האָב איך געוואָלט
עפֿענען די טהיר און שיסען אויף די באַנדיטען. דאָך האָב איך זיך גלייך
צוריקגעהאַלטען דערפֿון; אין דער לעצטער רגע איז מיר אַרויף אַ געד-
דאַנק, ס'קען דאָך מעגליך זיין, אַז נור איינער פֿון זיי איז אָועק פֿון
דעם פֿאַרפּלאַץ, בעת ווען דער אַנדערער וואָרט דערויף, איך זאָל עפֿע-
נען די טהיר, כדי אַרויפֿצופֿאַלען אויף מיר. דערום בין איך צוגעגאַנגען
צו איינעם פֿון די פֿענסמער, שנעל ווי אַ בלייז האָב איך אַרויפֿגעלאָזט
דאָס פֿאַרהיינגעל בײַן אין דער סטעליע און אַרויסגעקוקט אויף דרויסען.
מיר האָט זיך געדוכט, אַז איך זעה אַ דונקעלען פּונקט אין שנעע. מיט
אימפעט האָב איך אויפֿגעעפֿענט דאָס פֿענסמער, געצילעוועט אַזוי גוט
ווי איך האָב נור געקענט אויף'ן דונקעלען פּונקט און אויסגעשאַסען.
קליק! כ'האָב נאָך אַמאָל אויסגעשאַסען. קליק! אין מיין אויפֿרעגונג
האָב איך אויסגעליידיגט דעם גאַנצען צילינדער, ניט ציעלענדיג, ענדליך
איז אָכגעפֿייערט געוואָרען איין איינציגער קלענליכער שאַס. אָבער דער
קנאַק האָט אָבגעקלונגען גאַנץ שטאַרק אין דער דורכגעפֿרוירענער לופֿט,
און פֿון וועג האָב איך געהערט געשרייען: „לויף! לויף!“

פֿלוצלינג איז אַרויסגעשפרונגען נאָך אַ מאָן פֿון פֿאַרפּלאַץ אין שנעע,
איז אַרויף אויף'ן וועג און פֿערשוואַנדען אין דער פֿינסמערניש. איך

האָב ריכטיג געטראָפֿען: ס'איז געווען נאָך איינער. און אַט דעם איינעם האָב איך אפילו ניט געקענט וואָגען ווי געהעריג איז גומע נאָכט, סחמת ס'איז געווען בלויז איין אַרעמער שאַם אין דעם רעוואָלווער, און דעם האָב איך שוין געהאַט פֿערברויכט.

כ'האָב צוריק אָנגעצונדען דעם לאַמפּ, אַרויסגענומען דאָס געלד פֿון בעט און עס אַריינגעלייגט צו מיר אין טאַש. און איצט, נאָכדעם ווי איך בין אלעס איבערגעקומען, בין איך געוואָרען אַווי שרעקליך פֿייג, אַז איך האָב ניט געוואָגט זיך צו לייגען שלאָפֿען אין דעם פֿאַמיליען-בעט. כ'האָב געוואַרט נאָך אַ האַלבע שעה, ביז ס'האַט אָנגעהויבען טאַגען, דאַן האָב איך אָנגעטהאַן מיין אויבער ראַק און פֿערלאָזען דאָס הויז. כ'האָב פֿער- באַריקאָדירט די צובראַכענע טהיר, אַווי גוט ווי איך האָב געקענט. דערנאָך בין איך שטילערהייט אַראָב אין שטאָרט און האָב אָנגעקלונגען אין האַטעל.

ווער די חברה-לייט זיינען געווען, ווייס איך ניט. צו די פֿראַפֿע- סיאָנעלע גנבים האָבען זיי, דוכט זיך, ניט געהערט, וואָרים אין דעם פֿאַל וואַלטען זיי זיך ניט אָבגעשראַקען פֿאַר אַ טהיר, דאָרט וואו עס זיינען געווען צוויי פֿענסטער, דורך וועלכע זיי וואַלטען געקענט אַריינג- קומען. נאָר איך אָט די חברה-לייט זיינען ניט געווען אָהן אַ געוויסע קאַלמע און פֿרעכע געוואַלט-טהעטיגקייט, וואָרים זיי האָבען צובראַכען דעם שלאַס און דעם שפּאַר-באַלקען פֿון מיין טהיר.

אָבער אַווי ציטערן פֿאַר מיין לעבען האָב איך קיינמאַל ניט געצוי- טערט, ווי אין דער דאָזיגער נאַכט אין דעם שטעדטעל טאַדעליאַ, דזשעסי דזשיימס בעהאַלטונגס-פּלאַץ. עס האָט מיר שוין אויך זינט דאַן מעהר ווי איין מאַל געטראָפֿען, אַז ווען איך האָב זיך דערשראַקען, איז דאָס קלאַפען פֿון מיין האַרצען מיר אַרויף אויבען ביז'ן האַלז און האָט מיר איינפֿאַך פֿערכאַפט דעם אַטהעם, — דאָס איז מיר איבערגעבליבען פֿון יענער נאַכט. קיינמאַל פֿריהער האָב איך ניט געהאַט קיין אַהנונג פֿון אַ פּחד, וואָס קען זיך אויסדריקען אויף אַזאַ אויסערגעווענהענליכען אופן.

פארווער סקיצען.

I

שעהנקייט און קראַפֿט רינגעלט מיך אַרום, אַ נלענצענר און פֿער-
ריקט לעבען שמורעמט מיר פֿערביי. ס'איז אַ פֿאַלק פֿון פֿאַקעל-טרענער.
ביי דער מינדעסטער געלעגענהייט ווערט עס בענייטמערט, לאָזט אָב
ראַקעטען און וואַרפֿט אַרום פֿונקען אין דער לופֿטמען.

אַדעס איז דאָ צונויפֿגעמישט אינאיינעם: אויסגעלאַסענקייט, קאָ-
רופֿציאָן, טונגענד, שעהנקייט און קראַפֿט. אין מיטען די ריטהמען פֿון
דער גרויסער אַרכיטעקטור און קונסט הערט זיך דער פֿאַלשסטער גע-
זאַנג און די נאַאיווסטע מוזיק. וואָס פֿאַר שפּיעל-קעסטלאַך און וואָסערע
גאַסען-זינגער אין פֿאַרזי! און קיין איין ווירקליך גרויסער קאָמפּאָזיטאָר
ווייזט זיך ניט אין דער גאַנצער פֿראַנצויזישער קונסט-געשיכטע. די
מענשען אויף דער גאַס פֿייפֿען אָפֿט אַ מאַרש, אָבער זיי אַליין מאַרשירען
ניט אין מאַקט דערצו. אַז די נאַציאָנאַל-וואַך, די ווערסאַליער מרופֿען
מאַרשירען דורך דער שמאַרט, וואָלט מען איינפֿאַך געקענט וויינען, זע-
הענדיג וואָס פֿאַר מרים זיי שמעלען. זאָגאַר די מאַרסעליעזע קען מען
אין אויסלאַנד בעסער הערען שפּיעלען, איידער אין פֿאַרזי.

אָבער אָט די מענשען צוזאַמענגענומען זינגען און שפּיעלען גערן.
די פֿרייד און דאָס לעבען בערוישט זיי און הויבט זיי אויף הויך אין דער
לופֿטמען. אויף די גאַסען רופֿט מען זיך איינער דעם אַנדערן הויך אויף'ן
קול, מען שרייט אויף די פֿעדר און מען קנאַקט מיט די לאַנגע ביימשען.
און האַנד אין האַנד מיט זייער שטאַלץ, מיט זייער פֿעראַכטונג פֿאַר
אַלעס, וואָס איז פֿרעמד, נעהט זייער קינדליכע נייגערדיגקייט. מרעפֿען
זיי אַ בינעזער אָדער זאָגאַר אַן אַראַבער אויף דער גאַס, דרעהען זיי זיך
אום צו איהם און שמעהען און קוקען. אין סאַן פֿראַנציסקאָ קוקט מען
זיך אפילו ניט אום אויף אַ ווילדען, וואָס מראַנט אַ רינג אין דער נאַז.

האַמסון: ערצהלונגען.

II

ווי לוסטיגע טענצער קומען זיי פֿאַר, ווי דאָס יונגסטע און דריי-
 סטעסטע פֿאָלק פֿון דער וועלט. אין זעלטען, זעהר זעלטען בעמערקט
 מען אַ פֿערלעצונג פֿון דער פֿאַרם. זיי האָבען אַלע קולטור אין בלוט,
 זי מיידען גערן אויס גראָב צו ווערן, זיי ווייסען, ווי אזוי זיך צו האַלטען
 אין גלייכגעוויכט. ווי דאָס רוב אַריסטאָקראַטען זיינען זיי קאָנסערוואַ-
 טיוו; זיי פֿערזיגלען נאָך היינט-צו-טאָג זייערע בריעף מיט קלוי-בלע-
 מעלאַך און בענזען שוועבעלאַך, וואָס זייער שרעקליכער געשמאַק ווערט
 נור אינערשטיגען פֿון דעם עפוש פֿון די אַמעריקאַנישע שוועבעלאַך.
 זייער פֿערנאַנגענהייט איז גרויס און זיי לעבען פֿון איהר; אַ גענעראַל
 אין אַוניפֿאַרם ווערט ביי זיי אין די אויגען אַ גאַט, און זיי זיפֿצען נאָך
 דער מאַנאַרכישער גדולה. די משרתים אין די מיניסטעריומס טראָגען
 נאָך איצט אַ צוויי-שפיץ.

„מיין הערר!“ — „מיין הערר!“

ס'איז נאָכט. ביי דער טהיר פֿון מיין האַטעל זיצט דער קיך-
 יונגעל, וואָס צוואַשט די געפֿעס, און איינער פֿון די קעכער. זיי
 זיצען און פֿלידערן צוזאַמען נאָך אַ געענדיגטען מאָג אַרכייט. דאָן
 שמעהט דער קיך-יונגעל אויף און זאָגט:

„גוטע נאָכט, מיין הערר!“

און דער קעכער ענטפֿערט:

„גוטע נאָכט, מיין הערר!“

די פֿאַרם ווערט קיינמאַל ניט פֿערגעסען . . .

איין מאָג קריגט אימיצער אַ בריעף. ס'איז געווען דער ענטפֿער
 זענען אַ „ראַנדע-וואו“, וואָס יענער האָט געבעטען. די יונגע דאַמע איז
 ערשט ניט לאַנג צוריק אַן אלמנה געוואָרען; זי איז נאָך גענאַנגען אין
 טרויער און האָט געשריבען אויף פֿאַפיר מיט שוואַרצע ראַנדען. אָבער
 זי האָט פֿערשפראַכען זיך צו מרעפֿען מיט'ן מאַן.
 איך ווייס, אַז דאָס איז אמת. איך האָב געזעהן דעם בריעף
 מיט די שוואַרצע ראַנדען.

III

אימיצער דערזעהלט:

ס'איז פֿינף אַוייגער אין דערפֿריה. כ'בן שוין אויף די פֿיס, ווייל

איך האָב די גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפֿען. כ'פֿיהל זיך אָרעם און פֿער-
לאָזען; פֿעהלען פֿעהלם מיר אייגענמליך גאָרנישט, נאָר איך האָב ער-
האַלמען אַ בריעף, און דער האָט מיך אין גאַנצען דערשלאָגן.
איך געה אַרויס אין גאַס און שלעפּ זיך אַרײַן אין אַ קומשער-
שיינק. כ'פֿערלאַנג אַ קאַפֿע מיט קאַניאַק. דאָרט זיצען שוין די פֿוהר-
לייט און קריגען זייער אָנבײסען, פֿינף קומשערס, וועלכע עסען און
ריידען הויך.

איך זײַ און האַלט אַ פֿאַטאַגראַפֿיע אין דער האַנד, כ'בעמראַכט זי
און לײען שוין אפּשר צום הונדערטסטען מאַל די פּאָר ווערטער, וואָס
שמעהען אויף דער אַנדער זײט. כ'בין געבעטען געוואָרען, צו פֿערברענען
די פֿאַטאַגראַפֿיע; אָבער איך האָב זי היינט ביינאַכט ניט פֿערברענט.
כ'דערלאַנג זי דעם קומשער, וואָס זיצט לעבען מיר, און ער בעקוקט זי,
ניט אַ שמיכעל און זאָגט, אַז איך האָב אַ גומען געשמאַק.
„איהר מוזט אַודאי אַ טעות האָבען,“ רופּ איך זיך אַב, „דאָס איז
מיין כלה!“

דאָ לײבט ער מיך נאָך שטאַרקער פֿאַר מיין גומען געשמאַק. ער
דערלאַנגט די פֿאַטאַגראַפֿיע צו זײנע חברים און דערצעהלם זי, אַז דאָס
איז מיין כלה. אַלע בעוואונדערן דאָס בילד און פֿרעהען זיך דערמיט
און ריידען הויך און שמיכלען צו דערביי.

„ס'הייסט, זי איז שוין ניט מעהר מיין כלה,“ בין איך זיך מודה.
„נעכטען אָבענד האָב איך בעקומען איהר לעצטען בריעף. כ'האָב איהם
דאָ מיט מיר: דאָ שטעהט איהר זיי געזונד!“

איך ווייז זיי דעם בריעף און דערצעהל, ווי עס האַלט, אַז גאָר
פּשוט זי „ווייל ניט מעהר.“ די פֿוהרלייט קענען ניט לעזען די שפּראַך,
אין וועלכער דער בריעף איז געשריבען, נאָר אַז איך ווייז זיי מיט'ן
פֿינגער אויף'ן שלעכטען פּלאַץ, נעהמען זיי מיט אַמאַל אָן אַועלכע
ערנסטע פּנים'ער און שאַקלען מיט די קעפּ.
מיר טרינקען צוזאַמען.

ס'איז איצט עטליכע מינוטען נאָך פֿינף. אַ קאָמפּאַניע פֿון העררען
און דאַמען לאָזט זיך אַרײַן מיט אַ געלעכטער אין קאַפּע-הויז. די נייע
געסט קומען אָפּנים פֿון אַן אינטערהאַלטינג, מחמת זיי געהען אָנגעטהאַן
ווי צו אַ באַל און זעהען אויס פֿערמאַמערט און בלאַס, אָבער דאָך זעהר
לזסיג. אויך זיי האָבען געהאַט דעם איינפֿאַל אַרײַנצוקומען אין דעם
דאָזיגען קומשער-שיינק; זיי בעשמעלען קאַפֿע און קאַניאַק. און די
פֿוהרלייט דערלאַנגען אויך אָס די פֿרעמדע מענשען די פֿאַטאַגראַפֿיע אַז

דערצעהלען ווי די גאנצע טרויעריגע געשיכטע. אלע קוקען אויף מיר מיט מיטלייד. א הויך יונג מיידעל נעהמט ניט אראָב פֿון מיר איהרע טרוימערישע, שעהנע אויגען.

צוליעב דעם קאָניאַק טרינק איך נאָך אַ קאַפֿע, און די פֿוהרלייט טרינקען אויך עטליכע מאָל מיט מיר. די פֿרעמדע לייט האַלטען אויך מיט, שאַקלען צו מיט די קעפּ און הויבען אויף זייערע גלעזער.

מיט אַמאָל קומט דאָס הויכע יונגע מיידעל צו צו מיר, נעהמט אַרויס צוויי רויזען פֿון איהר נאַרטעל און דערלאַנגט זיי מיר. די אַנדערע זיצען און קוקען. איך שמעה אויף אַ צוטומעלטער און בעדאַנק איהר ווי עס איז. זי נעהמט מיך אָן מיט ביידע הענד פֿאַר'ן קאַפּ, ניט מיר אַ קוש אין מויל און נעהט זיך צוריק אַוועק אויף איהר פּלאַץ.

עס הערט זיך אַ צופֿריעדענעם מורמלען פֿון אַלעמען.

די רויזען האָט זי אַרומגעטראָגען מיט זיך די גאַנצע נאַכט, און זיי זיינען דערום שוין געווען אַביסעל פֿערוויאַנעט, אָבער נאָך גרויס און דונקעל-רויט. איך האָב זיי געוואַלט אָנשפּילען אָן מיין ראַק און האָב געזוכט אַ שפּילקע. אַלע ווילען מיר העלפֿען. מיין לאַגע האָט די דאָזיגע מענשען אַזוי פֿעראינטערעסירט, אז זיי זיינען מיט אַמאָל געוואָרען מינע בעסטע פֿריינד. איין קומשער פֿרעגט, וואו איך וואוין, און באַט זיך אָן, מיך אָבצופֿיהרען אַהיים אין זיין וואָגען אומזיסט. איך וויל דערפֿאַר בעצאָהלען אין קאַפֿע-הויז פֿאַר אַלעמען, נאָר זיי פּראָטעסטירען, מאַכען מיט די הענד. זיי זיינען זעהר געריהרט, בעגליימען מיך אַרויס און שרייען מיר נאָך „אַדיע“, אַזוי לאַנג ווי זיי קענען מיך זעהן:
„אַדיע, מיין הערר! אַ דאַנק, מיין הערר!“

IV

אַ טאָן שמעהט ביים ווינקעל פֿון'ם „בולוואַר סען מישעל“ און „רי דע וואָזשיראַר“. ער איז אַ הינקעדיגער. ער פֿערקויפֿט בלייפֿעדערס. אָט דער טאָן רופֿט ניט אויס זיין וואַרע, ער זאָגט קיין וואָרט ניט, הַגבּ ער וויל גערן מאַכען געשעפֿטען. טילא, קויף איך איין פֿריהמאַרגען ביי איהם אַ בלייפֿעדער; ער זאָגט אויך איצט קיין וואָרט ניט, אויסער זיין געוועהנליכען: „אַ דאַנק, מיין הערר!“
אויף מאָרגען אין דערפֿריה קויף איך ווידער אַ בלייפֿעדער.
„אַ דאַנק, מיין הערר!“

נו קויף איך דרױ וואַכען נאַכאָנאַנד יעדען טאַג אַ בלייפֿעדער. דער
טאַן האָט זיך אזוי צוגעוואוינט צו מיר, אַז ער פֿלעגט מיר שוין אָנס-
קעגענטראַגען די בלייפֿעדער, אזוי גיך ווי ער האָט מיך נור דערזעהן
פֿון ווייטען, יא, ער פֿלעגט זיך זאָגן נעהמען די מיה, מיר אויסצוּזוכען
די בעסטע, וואָס ער האָט גראַד געהאַט. אָבער ער האָט מיר אַלץ קיין
אײן איבעריג וואָרט ניט געזאָגט, נור:

„אַ דאַנק, מיין הערר!“

ענדליך אײן טאַג זאָגט ער:

„עס פֿרעהט מיך, מיין הערר, וואָס איהר האָט גראַד בײַ מיר גע-
פֿונען אַ בלייפֿעדער, וועלכע געפֿעלט אייך אזוי שמאַרק.“
דאָ האָב איך שוין געהאַט געקויפֿט בײַ איהם אײן און צוואַנציג
בלייפֿעדערס.

V

אײן אָבענד זײַ איך אין אַ גרויסען רעסטאָראַן און קוק אַרײַן אין
אילוסטרירטע בלעטער. פֿלוצלינג מאַכט זיך אויף די טהיר, און אַ
דאַמע קומט אַרײַן מיט גערויש אין לאַקאַל. זי בלייבט אַ רגע שמעהן
אין מיטען זאַל און קוקט זיך אום. זי איז אויסערגעווענהליך שעהן,
ווירקליך אויסערגעווענהליך שעהן, אָבער זי האָט רויס־געפֿאַרבטע האָר
ווי אַ קאָקעטשקע און איהר בענעהמונג איז אַביסעל העזיג־דיג.

זי דרעהט זיך אום צו מיר און זאָגט:

„זײַט אזוי פֿריינדליך, און געהט ארויס און בעזאַהלט מיין וואַגען!“
איך זײַ אויף קיין פֿאַל ניט נאָהענט צו איהר, אָבער זי ווענדט זיך
גראַד צו מיר. איך בײַס צונויף די ליפֿען, רופֿ צו דעם קעלנער און
זאָג:

„געהט ארויס און בעזאַהלט פֿאַר דעם וואַגען פֿון דער דאַמע!“

דערבײַ ניב איך איהם אַ וואָרף אַ צוואַנציג־פֿראַנק־שטיק.

די דאַמע האָט מיך אָנגעמאַסטען פֿון קאַפּ ביז די פֿיס מיט ער-
שמוינונג.

אַהן אַסך צערעמאַניעס זען איך זיך צוריק ווי געווען אויף מיין
פֿלאַץ, קוק ווידער אַרײַן אין מײַנע אילוסטרירטע בלעטער און איך בין
אויסער זיך פֿאַר פֿרייד, וואָס איך האָב דער דאַמע געגעבען אַ לעקציע.
זי זעצט זיך אַנדער בײַ אַן אַנדער מיט. דער קעלנער קומט אַרײַן,
ניט איהר איבער דאָס געלד, וואָס ער האָט צוריקגעשריגען, בעקומט אַ

פראנק מרינק-געלד, פֿערנייגט זיך און געהט אוועק. דער רעסט פֿון'ם געלד בלייבט ליגען לעבען איהר.

דאָ קומט אַרײַן אין רעסמאַראַן אַ סאַן, וועמען זי קען, און זי ווינקט איהם אָב צו זיך. זיי ריידען צווישען זיך, זי דערצעהלט איהם וועגען דער אונגעפֿליכקייט, וואָס איך האָב בענאַנגען, אַרויסשיקענדיג דעם קעלנער, ווייזט אויפֿ'ן געלד, וואָס ליגט אויפֿ'ן מיט, שאַקעלט שטאַרק מיט'ן קאַפּ און ציהט מיט די פֿלייצעס.

דער סאַן שיקט צו מיר צו אַ קעלנער מיט אַ צוואַנציג-פֿראַנק-שטיק; איך נעהם עס גאַנץ רוהיג צו און לייג עס אַרײַן צו מיר אין דער וועסט-קעשענע.

דאָ קומט די דאַמע אַלײַן צו צו מיר. מיין עקשנות רייצט זי, זי וויל האָבען דאָס לעצטע וואָרט.

„האַט איהר צוריקגעקריגען אייער געלד?“ פֿרעגט זי.

„יא, אַ דאַנק,“ ענטפֿער איך פֿערוואונדערט.

„איך האָב, פֿערשטעהט איהר מיר, אַנטליהען ביי דעם הערר דאָ אַ לואי ד'אַר,“ וואָגט זי צו מיין שכן. און זי ערקלעהרט ווידער אַמאָל, ווי אזוי איך האָב דאָן געהאַנדעלט און אז איך האָב אַרויסגעשיקט דעם קעלנער. זי ווענדעט זיך אַלץ צו מעהר און מעהר מענשען; אָט אַפֿנים איך האָב זי מיטעף געקריינקט, און זי ווכט נאָך דער רייה נאָך אַרויס-צורופֿען סימפּאַטיע ביי אַלע מיטשען אין זאַל. מען הויבט איבעראַל אָן צו ריידען סבּח דער פּאַסירונג. איך הער דאָס וואָרט „אויסלענדער“; אַלע געהטען זיך אָן פֿאַר דער דאַמע.

בעת דאָס אַלעס קומט פֿאַר, זיך איך גאַנץ שטום. וואָס וועט זאָל איך מיט מיין אָרעמען מוז פֿראַנצויזישע ווערטער פּראַווען זיך פֿער-ענטפֿערן? איך וואָלט זיך בלויז לעכערליך געמאַכט און וואָלט נאָך דערצו ריוויקירט, אַרויסגעוואָרפֿען צו ווערן. איך הער זיך אַלזאָ שטיל-שווייגענדיג צו צו אַלצירנג.

„אַרויס מיט איהם!“ דערהערט זיך מיט אַמאָל אַ שטימע הינטען פֿון זאַל.

„אַרויס מיט איהם!“ הילכט עס אָב צוריק פֿון פֿאַרענט.

איך גיב אַ וואונק צום קעלנער און בעצאָהל וואָס פֿון מיר קומט.

נאָכדעם ווי דאָס איז געשעהן, בלייב איך רוהיג זיצען.

אַרום מיר ווערט דאָס גערייר אַלץ היציגער.

אין דער רנע מאַכט זיך די מהיר ווידער אויף, און אַ סאַן, וועמען

איך קען, קומט אַרײַן. ס'איז דאָקטאָר גאַלדמאַן, דער קאַרעמפּאַנדענט

פֿון דער „פֿראַנקפֿורטער צייטונג". ער זעצט זיך ביי טיין מישעל און וויל וויסען, וואָס דאָ איז געשעהן. איך עקלעהר איהם מיט עמליכע קורצע ווערטער די גאנצע סיטואַציע, און ער טהיילט מיר מיט, אָז די דאָמע איז די בעקאָנטע מאַדמואַזעל ג. און ער געהט צו צו איהר, און האַלטענדיג דעם הוט אין דער האַנד רעדט ער מיט איהר עמליכע פֿריינדליכע ווערטער.

גלייך אויפֿן שטעל הערט דער שטורם אויפֿ. דער דאָקטאָר און איך טרינקען צוזאַמען אַ גלאָז; די געסט, וואָס זיצען אַרום אינו, הויבען מיך אָן בעטראַכטען מיט פֿריינדליכע בליקען. אַ טאָן פֿרעגט דעם דאָקטאָר:

„וואָס פֿאַר אַ לאַנדסמאַן איז אייער פֿריינד?"

און דער דאָקטאָר ענטפֿערט:

„אַ רוס!"

„אַ רוס — אַ רוס!" שעפטשעט עס איבער'ן גאַנצען זאַל.

איך בין געראַטעוועט.

איידער איך בין אַוועק פֿון דעסמאָראַן, האָב איך פֿון מאַדמואַזעל

ג. געקריגען אַ בוקעט בלומען.

אין אַ פֿאַר וואָכען אַרום האָט מען מיך אין אַ שים-פֿאָויליאָן ווי- דער דערקענט אַלס „רוס". און כאָטש איך האָב שרעקליך שלעכט געשאַסען, האָט מען הויך אויפֿן קול געשריען בראַוואַ, ווען איך האָב צופֿעליג געהאַט אַזויפֿיעל גליק, ווייניגסטענס צו טרעפֿען אין די שייבלאָך.

VI

Où est la femme? — וואו איז די פֿרוי?

איבעראַל. אין דער געשיכטע פֿון דעם דאָזיגען פֿאָלק, אין האַרצען פֿון יעדען מאַן, אין זייער ליטעראַטור. אַך, אָט די לאַנגווייליגע און אַלט-מאָדישע ליטעראַטור, עס געהט צוריק דערמיט. איינמאָל, אין אַ קריטישען מאָמענט, איז דער קריגס-פֿיהרער פֿון דעם דאָזיגען פֿאָלק געווען אַ פֿרוי. די סאָלדאַטען האָבען איהר געפֿאָלגט, און זי האָט גע- זעגט. אויך איצט ווערט דאָס פֿאָלק געפֿיהרט פֿון דער פֿרוי, זי ויצט הויך אויפֿן פֿערד און הערשט איבער אַלעמען. און דאָס פֿערד שטעלט זיך דיבאַם און געהט הינטערווילאַכס, צוריק, און דאָס פֿאָלק פֿאָלגט און געהט אויך צוריק, צוריק. אומזיסט שטעלט מען אַרויס פֿרעמיעס פֿאַר קינדער-געבורטען, אומזיסט אַרבייט אַ סענאַטאָר בעראַנושע געגען

פֿערדאָרבענהייט און אונמאָראַלימעט; דער „אַבסענט" און די אויסגע-
לאַסענקייט ווענען. די אַלמע אַנשוואַונגען ווערן פֿאַלשמענדיג אומ- און
אומגעקעהרט, מען ווייסט מעהר פֿון קיין מאַס ניט און קיין זאך, קיין
זאך איז ניט קיין שאַנדע. שוין אין דער צייט פֿון דער גרויסער רע-
וואַלוציאַן האָבען זיך די בענריפֿען געענדערט. דאָס געווען האָט פֿער-
באַמען צו גילאָטינירען שוואַנגערע ווייבער, און אַרעמע פֿרויען, אזוי ווי
אַריסטאָקראַטישע דאַמען, האָבען זיך אין די געפֿענגניסען גאַר אָהן
צערעמאָניעס אָבגעגעבען צו וועמען עס זאָל ניט זיין, אום פֿון איהם
שוואַנגער צו ווערן.

אין אונזעהליגע שיינקען סערווירען יונגע מיידלאַך. די אויפֿגאַבע
פֿון די דאָזיגע מיידלאַך בעשטעהט אָבער דער עיקר אין דעם, אַרומצו-
געהן אין גאַס און אַרײַנציהען מענער אין לאַקאַל. זונמאָג קומט די
מוטער פֿון'ס יונגען מיידעל און בעזוכט די טאָכטער; זי איז שמאָלץ
מיט איהר קינד, וואָס פֿערדיענט אזויפֿעל געלט, און געהט מיט איהר
שפּאַצירען. און איהר ברודער, וועלכער איז אַ סאָלדאַט, בענוצט זיין
פֿרייע צייט אָבצושמאַמען זיין שוועסטער אַ ווייז. ער טרעפֿט זי צו-
זאַמען מיט אַן אַפֿיציר, זיין אייגענעם לייטענאַנט אָדער קאַפיטאַן, און
דער יונגער סאָלדאַט בעגריסט זעהר שטאַרק געשמייכעלט זיין עלצטען
און טראַכט זיך ביי זיך: וואָס פֿאַר אַ פֿיינע דאַמע מיין שוועסטער
איז דאָס אַביסעל געוואָרען; זי טראַגט זייענע קליידער און לאַקירטע
שיך און פֿערקעהרט מיט מיין אייגענעם לייטענאַנט!

דרוי יאָהר צייט האָב איך דאָס אַלעס געהאַט פֿאַר מיינע אויגען.
אין „לאַטיינישען קוואַרטאַל" זעהט מען ניט זעלטען, ווי יונגע מייד-
לאַך, די געליעכטע פֿון סטודענטען, קומען מיט זייערע וויג-קינדער אויף
די אַרעמס אין די שיינקען. און קיינער, קיינער ערגערט זיך ניט דער-
ריבער, אין געגענטהייל, אַלע אינטערעסירען זיך מיט זיי, מאַכען פֿאַר
זיי פּלאַץ. ס'איז פֿילייכט אַ שעהנער מנהג און ווייז, אַז די מענשען
האַבען ניט קיין פֿאַראַרטהיילען; גוט! אָבער די אַמאָליגע בענריפֿען
זיינען איבערגעקעהרט מיט'ן קאַפּ אַראָב.

אין אַ פּראַכטפֿולען זוטער-אָבענד האָב איך געזעהן אַ בילד: אַ
פּאַרל, וואָס איז אַרויסגעקומען פֿון אַ רעסטאָראַן. דער הערר, אַן
אַפֿיציר, האָט זיך קוים געהאַלטען אויף די פֿיס און איז געווען זעהר
פֿרעהליך, זיין מונדיר אין זאַצ שלעכטען צושטאַנד, ווי נור מעגליך;
דעם שווערד האָט ער געטראָגען אויף דער רעכטער זייט. אַך, אָט דער
לייטענאַנט! זיין מיידעל, וואָס איז מיט איהם געזעסען אין רעסטאָראַן,

האָט איהם אין איהר צולאָוענקיים אָנגעשניטען די קנעפ פֿון'ס מונדיר
און דעם שווערד האָט זי איהם אָנגעטשעפעט אויף דער רעכטער זייט.
מילא, געהט ער אזוי אין דעם דאָזיגען צושטאַנד, זינגענדיג און פֿאלענדיג
פֿון די פֿיס, אויף דער גאַס, און קיינער ערגערט זיך ניט דעריבער.
ביי דער אויסריכטונג פֿון דער פֿראַנצויזישער אַרמעע האָט דאָך ניט
געפֿעהלט קיין קנאַפּ — ניט אזוי האָט מען אַמאָל געזאָגט?
Où est la femme? — וואו איז די פֿרוי? איבעראַל. צייטענווייז
מווען אָט די מענשען אָננעהמען בעשטימטע מאַסרעגלען, כדי ווייניג-
סטענס צו קענען רוהיג אָבעסען אין רעכטען מיטען פֿון דעם דאָזיגען
פֿרויען-ספּעקטאַקל: אין געוויסע גרויסע רעסמאַראַנען, מווען די קעל-
נערינס בריינגען אַ צייגניס, אַז זיי זיינען עלטער ווי 30 יאָהר; אַנדערש
קענען זיי ניט ווערען אָנגעשטעלט. מען נעהמט אָן — איבעריגענס על
פי מעות — אַז אין דעם עלטער וועלען זיי זיך פֿערהאַלטען רוהיגער
מיט די געסט און די געסט מיט זיי.

VII

נאַכטמאָהל ביי דער קאָקעמקע, מאַדמואַזעל פֿ.
די מוטער איהרע שטאַמט פֿון נאָרמאַנדיע, און זי האָט געמאַכט
די ווייטע ריזע און איז געקומען קיין פֿאַרוי צו איהר מאַכטער צו גאַסס.
די יונגע דאַמע וויל אויפֿנעהמען איהר מוטער אויף'ן שעהנסטען אופן
און אין דערזעלבער צייט איהר אויך וויזען, מיט וואָס פֿאַר גרויסאַרטיגע
העררען זי איז בעקאַנט; זי לאַדעט זיי אַלזאַ אַלע איין צום נאַכטמאָהל.
עס זיינען דאָרט געווען פֿון אַכט ביז צעהן געסט, צווישען זיי אַ
זעהר רייכער מאַסיע ר, דער מאַדמואַזעל'ס ליעבשאַפֿער.
אין מיטען עסען רויסט די יונגע בעל הבית'טע איהר קאַוואַליער
איין אַ סוד אין אויער:

„קוקט זיך אַרום אויף מיין מוטער; אונטערהאַלט זי אַביסעל!“
אָבער די פֿערציג יעהריגע פֿרוי האָט ניט געוואַרט מען זאָל זיך
אויף איהר אומקוקען. זי סוד'עט זיך שוין מיט איהר שכן, איהר מאַכ-
טער'ס לויבאָוניק. עס געהט פֿערביי אַ קורצע ווילע. דאָס גוטע עסען
און דער וויין הויבען אָן צו ווירקען, און זי זאָגט אַרויס גאַנץ הויך,
אַז עס איז נאָר גרויסאַרטיג אין פֿאַרוי! זי האָט אַ ברייט מויל און אַן
אויפֿגעשפיצטע נאָז — אַן אמת געזיכט פֿון אַ גאַסען-פֿרוי. זי ווערט
זאָס ווייטער אַלץ לוסטיגער, זי אונטערהאַלט זיך מיט מאַסיע ר, קלאַפּט

איהם אויף'ן אַקסעל, שפּאַרט זיך אָן אָן איהם און שרייט אַריבער צו דער מאַכטער אויף דער אַנדער זייט מיט:

„מיינסט אפנים, אז איך בין שוין גאָר אַן אַלמע כלי, האָ?"

דערויף מאַכט מאַסיע ר. גאַנץ העפּליך אַ בעמערקונג:

„ניין, מאַדאַם; זיכער ניט. איהר קענט נאָך מאַכע יונגע דאַמען אויסשאַקלען פֿון אַרבעל!"

איצט ווערט די מאַכטער אייפֿערזיכטיג. מען האָט געקענט בער-מערקען, ווי זי וויל אויף אַן אַנשטענדיגען אופן בעפֿרייען איהר ליעב-האַבער פֿון דער מוטער. גאָר דאָס גיט זיך איהר ניט איון, ווייל מאַסיע ר. האָט גאָר קיין חשק ניט אַוועקצואוואַרפֿען די אַלמע. דאָן ווערט מאַדמואַעל פֿ. בלייך ווי קאַלך, און מיט כעס שרייט זי אויס:

„מענסט זיך שעהמען, מאַמאַ!"

אַבער די מאַמאַ האָט זיך ניט געשעהט; ניין, דאָס איז די צרה געווען וואָס זי האָט קיין שום בושע גיט געהאַט. די קרעפֿטיגע פּויערמע קומט אַראָב פֿון לאַנד, פֿון גאַנץ ווייט, און ווערט מיט אַמאָל ווידער יונג. מיט אַ פֿרעכען געלעכטער שרייט זי אויס צו איהר מאַכטער:

„שמעל זיך פֿאַר, עמיליען, אַ „לואי ד'אַר" באָט ער מיר, אַ גאַנצען צוואַנציג-פֿראַנק-שטיק. ער מוז זיין זעהר רייך דיין פֿריינד!"

מעהר קען זיך די מאַכטער שוין ניט איינהאַלטען. זי ווערט בלאַס ווי דער טויט פֿאַר אייפֿערזוכט און צושרייט זיך אויף'ן קול:

„טראַגט זיך אָב פֿון דאַנען, איהר ביידע! אַרויס פֿון מיין שטוב!"

זי כאַפט זיך אויף פֿון שטוהל און מיט כעס גיט זי אַ הויב דעם טיש.

מאַסיע ר. זוכט איהר איבערצובעמען; זיי שושקען זיך אַ וויילע.

די מאַכטער בערוהיגט זיך, און עס ווייזט אויס, אַז זי האָט זיי פֿעריציהט.

אַבער אין אַ וויילע אַרום האָט זיך מאַסיע ר. ווידער צונויפֿגעטראַפֿען

מיט דער פּויערמע. זיי האַבען אפילו גיט אַבגעוואַרט ביי וואַנען די

איבעריגע געסט זיינען אַוועק, גאָר אין דער שטיל האַבען זיי זיך אַרויס-

גע'גנב'עט פֿון סאַלאַן.

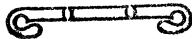
און דאָן האָט אונזער יונגע בעל הבית'טע מיט אַמאָל געקראַגען

קאַפֿ-שמערצען, וועלכע האַבען זי געצוואַונגען זיך גלייך איבערצושטראַפֿן

און אַוועקפֿאַהרען — צום דאָקטאָר! — — —

אַלעס איז דאָ צונויפֿגעמישט אינאיינעם: אויסגעלאַסענקייט, קאָ-

רופֿציאָן, טונגענד, שעהנקייט און קראַפֿט.

אין מיין פערלאנג זיינען ביו יעצט ערשיענען פאלגענדע וויסענ-
שאפטליכע ווערק:

בערנשטיין'ס

נאטור-וויסענשאפטליכע פאלקס-ביכער.

איבערזעצט פון דייטש, אונטער דער רעדאקציע פון

א. פרומקין און מ. שפירא.

וועגען דער וויכטיגקייט פון דער נאטור-וויסענשאפט פאר דעם מענשען איז איבעריג צו ריידען. די נאטור-וויסענשאפט געהט ארום אלעס אין אונז און ארום אונז. זי בעשעפטיגט זיך מיט אלע לעבעדיגע און ניט לעבעדיגע וועזענס און מיט די נאטור-ערשיינונגען בכלל. זי ערקלעהרט אדער פערזוכט צו ערקלעהרען אלעס, וואס רינגעלט אונז ארום. מיט איין וואָרט, זי דרינגט דורך דעם גאנצען אונזערע און סטארעט זיך צו עפענען פאר אונז די טהירען אין די פערבאָרגענסטע וועלטען.

ניט אלע קענען צוקומען צו די אונשעצבארע אוצרות פון דער ווי-סענשאפט. די גרויסע סאָסע, וואָס אַרבייט שווער פאַר איהר שטיקעל ברויט, האָט ניט קיין צייט און קיין געלענענהייט און קיין פֿעהיגקייט צו שטודירען די שווערע וויסענשאפטליכע ווערקע פֿון די גרויסע פֿארשער. מהמת דעם האָבען זיך ביי יעדען פֿאַלק געפֿונען מענשען, וואָס האָבען געשאַפֿען נאטור-וויסענשאפטליכע פֿאַלקס-ביכער, גע-שריבען אין אַ לייכטער שפראַך און אַ לייכטען סטיל, אזוי אז דער פראַסטער עולם זאָל זיי פֿערשמעהן. די אויפֿגאָבע פֿון דויער אונטער-נעהמונג איז צו שאַפֿען אַ פֿאַלשמענדיגע זאַמלונג פֿון פֿאַפּולערע נאטור-וויסענשאפטליכע ביכער אין אידיש.

בערנשטיין'ס נאטור-וויסענשאפטליכע פֿאַלקס-ביכער האָבען ניט גור נעמאכט אַ גרויסען רושם אין דייטשלאַנד, וואו זיי זיינען פֿערפֿאַסט און איבערגעדרוקט געוואָרען אין פֿיעלע פֿער-בעסערטע אויפֿלאַגען, נאָר אויך אין אַנדערע לענדער, וואו מען האָט זיי איבערזעצט. זיי זיינען געשריבען אין אַן איינפֿאַכער שפראַך, לייכט פֿערשמענדליך פֿאַר דעם איינפֿאַכסטען לעזער, און זיי געהען ארום

אלע נאטור-וויסענשאַפֿטען, ווי פֿיזיק, כעמיע, אַסמראַנאָמיע, באַטאַניק, זאָלאָגיע, א.א.וו. מיט איין וואָרט, אלעס וואָס קען נור אַרײַנגענומען ווערן אין דער נאטור-פֿאַרשונג. אלעס ווערט ער-קלעהרט דיימליך און אילוסטרירט מיט בילדער, אזוי אַז דער לעזער קען אָהן פֿיעל אַנשמרײַנגונג זיך בעקענען מיט די רעזולטאַטען פֿון דער נאטור-פֿאַרשונג.

די איבערזעצונג ווערט געמאַכט פֿון דער לעצטער, פֿערבעסערטער און פֿערגרעסערטער אויפֿלאַגע. דאָס גאַנצע ווערק וועט ענטהאַלטען עטליכע און צוואַנציג טהיילען. יעדער טהייל בעהאַנדעלט אַ געוויסען צווייג פֿון די פֿערשיעדענע נאטור-וויסענשאַפֿטען.

ביז איצט זיינען ערשינען זעכצעהן טהיילען.

דער ערשטער טהייל ענטהאַלט בעלעהרענדע קאַפיטלען איבער די געשווינדקייט פֿון די נאטור-קרעפֿטען, די שווערקייט פֿון דער ערד, דאָס ליכט און די ווייטקייט; מכח דער וועמער-לעהרע; וועגען די בלוז-מען און בליטהען, און אַן אינטערעסאַנטע אָבהאַנדלונג וועגען די נאה-רונגס-מיטלען פֿאַר דאָס פֿאַלק, מכח דער ניצליכקייט און שעדליכקייט פֿון פֿערשיעדענע מאכלים און געטרענקע. דיזער טהייל ענטהאַלט 122 זיימען, געדרוקט אויף פֿיין פֿאַפּיר, מיט 26 ערקלעהרענדע אילוסטראַציאָנען.

דער צווייטער טהייל בעהאַנדעלט ווייטער די ערנעהרונג, ווי אזוי די מאכלים ווערן פֿאַר אונז צוגעגרייט פֿון דער נאטור, און ער ענטהאַלט אויך אַ רייה פֿון בעלעהרענדע קאַפיטלען מכח דעם אינג-סטינקט פֿון די חיות, זייער זאָרג פֿאַר זיך און זייערע קינדער, דאָס לעבען פֿון די ביהנען, מוראַשקעס און מערמיטען, די הויז-טהיערען, מערקווירדיגעס איבער דעם הונד א.א.וו. — 96 זיימען מיט 9 אילוז-סטראַציאָנען.

דער דריטער טהייל רעדט איבער די פֿערשיעדענע אַנציהונגס-קרעפֿטען, די אַמאָמען און זייער אַנציהונג און אָבשטימונג; וועגען דעם מאַנגעט און זיין קראַפֿט, מכח דער עלעקטריציטעט, דעם עלעקטרישען פֿונק און דעם בליץ א.א.וו. — 106 זיימען מיט 15 אילוסטראַציאָנען.

פֿערטער טהייל: אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדע קאַפיטלען איבער גאַלואַניזם, עלעקטריציטעט און מאַנגעטזיסם, איבער דעם טעלע-גראַף, טעלעפֿאָן און פֿאַנגראַף. — 90 זיימען מיט 26 אילוסטראַציאָנען.

פֿינפֿטער טהייל: כעמיע און עלעקטריציטעם, זייער שייכות
איינס צום אנדערן; פֿערשיעדענע עקספערימענטען וועגען דער גאלוואַ-
נישער פֿערוילבערונג און פֿערגאָלדונג און אנדערע וויכטיגע בעלעהרונגען
אין דער כעמיע. — 94 זיימען מיט 5 אילוסטראַציאָנען.

זעקסטער טהייל: די וויכטיגקייט פֿון דער כעמיע פֿאַר דאָס
לעבען; בעלעהרענדע קאָפיטלען וועגען זויער-שטאָף, שטיק-שטאָף,
וואַסער-שטאָף א.א.וו.; וועגען קויהלען-זויערע, קויהל און דיאַמאַנט און
אנדערעס. — 68 זיימען מיט 4 בילדער.

זיבעטער טהייל: די לאַנדווירטשאַפֿטליכע כעמיע — ווי אזוי
די פֿלאַנצען ווערן גענעהרט; די מיסטינגונג פֿון'ס פֿעלד; אינטערעסאַנטע
קאָפיטלען וועגען די פֿערוואַנדלונג פֿון קאַרטאָפֿעל אין צוקער, און פֿון
אַלקאָהאָל אין עסיג; מכח בעדער און זייער ווירקונג, וואַרעמע און
קאַלמע בעדער — ווען מען דאַרף זיי בענוצען — 100 זיימען מיט 6
אילוסטראַציאָנען.

אַכטער טהייל: מכח דער עלטער פֿון דער ערד; ווי אזוי עס
ענטשטעהען די בערג און די ים'ען; ברויין-קויהלען און בורשטין; די
אייז-זייט; ווי לאַנג עס האָט גענומען דער ערד קאָרע זיך אָבצוקויהלען;
וועגען קאָמעטען, פֿיקס-שטערען און סומאַנען. — מכח דער אַרומרע-
הונג פֿון דער ערד; אינטערעסאַנטעס וועגען דעם זויגער. — מכח דער
געשווינדקייט פֿון'ס ליכט, ווי זי איז אויסגעמאַסמען געוואָרען. — 130
זיימען מיט 58 מאַפען און פֿערשיעדענע אילוסטראַציאָנען.

ניינטער טהייל: מכח דער ענטוויקלונג פֿון'ס טהיערישען
לעבען; מכח דעם איי און דעם לעבען; וואָס שמעקט אייגענטליך אין'ס
איי; דאָס הינדעלע איז איין מאָג אַלס; ווי דאָס הינדעלע מאַכט זיך
רייזע-פֿאַרטיג פֿאַר דאָס לעבען. — מכח דעם היפּנאָטיום; דאָס נאַכט-
וואַנדלען; ווי אזוי מען בריינגט צושטאַנד דעם היפּנאָטישען שלאָף;
מכח דעם פֿערברעכערישען מיסברויך פֿון היפּנאָטיום א.א.וו. — 114
זיימען מיט 15 אילוסטראַציאָנען.

צעהנטער טהייל: מכח דעם לעבען פֿון די פֿלאַנצען, חיות
און מענשען; ווי אזוי די פֿלאַנצען וואַקסען; דאָס לעבען פֿון אַ בוים;
דאָס רעמעניש פֿון לעבען און דאָס רעמעניש פֿון טויט; מכח דעם לע-
בען פֿון דער חיה; דער איבערגאַנג פֿון דער פֿלאַנצע צו דער טהיער-
וועלט; די פֿעהיגקייט פֿון דער חיה'ס קערפּער זיך צו בעוועגען א.א.וו.
— 142 זיימען מיט 21 אילוסטראַציאָנען.

על פטער טהייל: מכח דעם לעבען פֿון די פֿלאַנצען, פֿון די חיות און פֿון די מענשען. II — דער שלאָף, די חלומות, דיינקען אין חלום; די שפראַך פֿון די מענשען; וואָס עס קומט פֿאַר אין מענשען'ס מוח בשעת'ן דיינקען; דער זכרון און דאָס דערמאָהנען זיך; דאָס פֿער-געסען אלטע געדאַנקען און דאָס אַריינבריינגען נייע א.א.וו. — 86 זייטען מיט 6 אילוסטראַציאָנען.

צוועלפטער טהייל: מכח דעם לעבען פֿון די פֿלאַנצען, פֿון די חיות און פֿון די מענשען. III — איבער די ענטשמעהונג פֿון די דיינק-פֿאַרמען; די מאַראַל; קונסט; קערפער און גייסט; כאַראַקטער און טעמפּעראַמענט; דאָס רעמעניש פֿון טיים; ווי אַזוי קערפער און גייסט שטאַרבט; ווי ווייניג דאָס האַרץ פֿיהלם דעם אמת, און ווי בלינד מען איז מיט זעהענדע אויגען; ווי אַזוי מיר אָטהעמען א.א.וו. — 110 זייטען מיט 1 אילוסטראַציאָן.

דרייצעהנטער טהייל: מכח דעם לעבען פֿון די פֿלאַנצען, פֿון די חיות און פֿון די מענשען. IV — אייניגע הויפּט און נעבען-אומשמענדען ביי דער אַרבייט פֿון האַרץ; ווי שטאַרק דאָס האַרץ איז; דער בוי פֿון אויג; דער נערווען-טאַפעס; פֿאַרוואָס מיר זעהען ניט פֿערקעהרט; דער מענש ווי ער איז — און וואָס ער ערפֿינדעט; קליינע קרעפֿטען און גרויסע ווירקונגען א.א.וו. — 118 זייטען מיט 9 אילוסטראַציאָנען.

פֿערצעהנטער טהייל: דער צוגאַנג צו כעמישע עקספּערי-מענטען פֿאַר אָנפֿאַנגער. — ווי אַזוי מען קען זיך מאַכען וואַסער-שטאַף-גאַז; ווי אַזוי מען קען אָנפֿילען אַ קליינעם לופֿט-באַלאָן; אייניגע עקס-פּערימענטען מיט וואַסער-שטאַף, זויער-שטאַף, זילבער. — פֿראַקטישע הייצונג. — די וויסענשאַפֿט און די פֿראַקטיקע; דער צוג אין אוווען; לופֿט-טראַנספֿאָרט און אוווען-קאַנצערט; די קיימען-פֿראַגע; די הויז-צונג און די געזונדהייט; דאָס קאַכען אין אוווען; הייץ-גאַז, אַ בליק אין די צוקונפֿט א.א.וו. — 154 זייטען מיט 8 אילוסטראַציאָנען.

פֿופֿצעהנטער טהייל: עטוואָס פֿון דער פֿאַלקס-ווירטשאַפֿט. פֿערלויבענע נאָרלען; פֿערשווענדונג פֿון שוועבעלאַך; עטוואָס מכח דעם בעדערפֿעניש אין שרייבען, קונסט אין לעזען. — נאַטור-קראַפֿט און גייסטעס-קראַפֿט. — דאָס לייגען פֿון ערשטען קאַבעל אונטער דעם אַטלאַנטישען אָקעאַן; מכח די אַסיריש-באַביליאַנישער קייל-שריפֿט —

מכח דעם ספיריטיזם. — מכח דעם רוקען זיך אין קלאַפען פֿון מיט; די גייסטער-ערשיינונגען און גייסטער-פֿאַטאָגראַפֿיען; די אורזאכע פֿון דער ספיריטיסטישער בעוועגונג א.א.וו. — 152 זייטען.

זעכצעהנטער טהייל: די בעוועגונג אין זונען-סיסטעם. — ווי אזוי די בעוועגונג פֿון די פֿלאַנעמען ערשיינט אונז און ווי אזוי זי איז אין דער ווירקליכקייט; מערקווירדיגער לויף פֿון דער לבנה; מכח מאַרס, יופיטער, סאַטורן, אוראַנוס און נעפטון. — אַ פֿאַנטאַזיע-רייזע אין דעם וועלט-אַל. — די אָברייזע; אויף דער סטאַנציע צווישען ערד און לבנה; די גרויס פֿון דער זונן; וואָס מיר קענען אַמאָל זעהן אויף'ן הימעל; ווי עס לעבט זיך אויף'ן יופיטער; די בערעכענטע און ניט בערעכענטע קאָמעטען; וואָס איז פֿאַרנעקומען אין האַלעי'שען קאָמעט אין יאָהר 1835; שמערן-שנופען (פֿאַלענדע שמערען) און מעטעאָרען. — די גרויס פֿון דער ערד-באַהן. — ווי אזוי די ערד און די לבנה וואַנדלען אַרום דער זון; בעאָבאַכטיגונגען פֿון פֿלאַנעט מאַרס אין יאָהר 1862; די געד-שווינדקייט פֿון'ס ליכט; ווי אזוי מען קען מעסטען די גרעסטע רוימען דורך די קלענסטע צייט-טהיילכעלאַך א.א.וו. — 244 זייטען מיט 35 אילוסטראַציען.

פרייז פֿון 1-מען, 3-מען, 7-מען, 9-מען, 12-מען און 13-מען צו 10 פענס, 20 סענט און 40 קאָפּיקעס.

דימאָ 2-מען, 4-מען, 5-מען און 11-מען בוך צו 7½ פֿ., 15 סענט, 30 קאָפּ. דימאָ 8-מען, 10-מען, 14-מען, 15-מען בוך צו 1 שיל., 25 סענט, 50 קאָפּ. דימאָ 6-מען בוך 5 פענס, 10 סענט און 20 קאָפּיקעס. דימאָ 16-מען בוך; 2 שיל.; 50 סענט; 1 רובל.

די ערשטע צוויי ביכער אין אַ מאָדערנעם ענגלישען באַנד, פרייז 2 שיל., 50 סענט און 1 רובל.

די ביכער 3 און 4 אין אַ מאָדערנעם ענגלישען באַנד, פרייז 2 שילינג, 50 סענט און 1 רובל.

די ביכער 5, 6 און 7, 8 און 9, 10 און 11 אויך 12 און 13 אין אַ מאָדערנעם ענגלישען באַנד פרייז 2/6, 60 סענט און 1 רובל 25 קאָפּיקעס. טהיילען 14 און 15; 16; געבונדען אין אַ מאָדערנעם ענגלישען באַנד פרייז 3 שיל., 75 סענט און 1 רוב. 50 קאָפּ.

עם דרוכט זיך און וועט אין גיכען ערשיינען

דער זיבעצעהנטער משהייל

פֿון

בערנישטיין'ס

נאטור-וויסענשאפטליכע פאלקס-ביכער

מיט פאלגענדע אינטערעסאנטע קאפיטלען:

די אָנשטעקענדע קראַנקהייטען און די באַקטעריען; קאָר'ס מע-
טהאָדע צו היילען שווינדרוכט; פֿערזוך צו היילען דעם דיפֿטיריש —
די פֿלאַנצענוועלט אמאל און היינט; איז די ערד תמיד געווען בעלעכט
פֿון לעבעדיגע ברואים?; די עלטסטע פֿלאַנצען; ענטשטעהונג פֿון די
שטיין-קויהלען. — די ספעקטראַל אַנאַליזע און די פֿיקס-שטערן-וועלט;
וואַסערע שטאַפֿען קומען פֿאַר אויף דער זעהן?; בעוועגט זיך די זעהן;
דאָס שטערנבילד פֿון אַרואַן; די אונגענדליכקייט אין רוים און צייט; נייע
שטערען און נאָך אנדערע פֿיעלע וויכטיגע קאפיטלען.

פרייז: 1 שיל.; 25 סענט; 50 קאָפּ.

מיט בעשטעלונגען זיך צו ווענדען צו:

L. FRIEDMAN, Publisher, Printer & Bookseller,

1, Vallance Road, Whitechapel, LONDON, E.